

ORTA ANADOLU KALKINMA AJANSI

YOZGAT

SOSYAL DURUM

ANALIZI

KAYSERİ
SİVAS
YOZGAT

ORAN Orta Anadolu
Kalkınma Ajansı
Central Anatolia Development Agency

İçindekiler

Tablolar Dizini	1
Şekiller Dizini	4
1. DEMOGRAFİ.....	6
1.1 NÜFUS.....	6
1.2 GÖÇ.....	20
2 EĞİTİM	33
3 SAĞLIK	44
4.AİLE	64
5 GÜVENLİK VE ADALET.....	73
6 İSTİHDAM	85
7. SOSYAL GÜVENLİK	108
8. GELİR DAĞILIMI VE FIRSAT EŞİTLİĞİ	114
9. KONUT	122
10. YOKSULLUK.....	129
11. SOSYAL YARDIMLAR	132
12. SOSYAL HİZMETLER	134
13. SİVİL TOPLUM VE SOSYAL HAREKETLER	138
14 KÜLTÜR.....	148
KAYNAKÇA	152
EKLER	154

Tablolar Dizini

Tablo 1. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Nüfus Büyüklükleri İle Nüfus Artış Hızları (TÜİK, 1965-2023)	6
Tablo 2. Türkiye, Bölge ve Bölge İlleri 2023 Yılı Projeksiyonları ve Nüfus Artış Hızları(TR72 Bölge Planı, 2012-2023)	8
Tablo 3. Yozgat İlçeleri Nüfus Büyüklükleri (TÜİK, 1990-2014)	9
Tablo 4. TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Doğum Sayısı (TÜİK, 2009-2013)	11
Tablo 5. Yozgat İlçeler Doğum Oranları ve Cinsiyete Göre Doğumlar (TÜİK, 2014)	11
Tablo 6. TR72 Bölgesi Yıllara Göre Doğum Oranları ve Cinsiyete Göre Doğumlar (TÜİK, 2009-2013)	11
Tablo 7. Ortanca Yaş (TÜİK, 2012-2023)	15
Tablo 8. Yozgat Kırsal/Kentsel Nüfus Oranları (TÜİK, 1965-2014)	16
Tablo 9. Düzey 1 Bölgeleri Nüfus Oranları (TÜİK, 1935-2014)	17
Tablo 10. Yıllara Yöre İlçe Nüfus Yoğunlukları (TÜİK, 1990-2014).....	19
Tablo 11. TR72 Bölgesi Nüfusun Ülke Nüfusun Oranı (TÜİK, 1965-2014)	21
Tablo 12. Yıllara Göre Göç Rakamları (TÜİK, 2007-2014)	22
Tablo 13. TÜİK 2011 İç Göç Nedenleri (TÜİK, 2011)	26
Tablo 14. İlçeler Bazında Yozgat'ta Alınan ve Verilen Göç Değerleri (TÜİK, 2012-2014)	28
Tablo 15. 2009-2013 Döneminde Yozgat İlçelerinde Okuryazarlık Oranları (TÜİK)	34
Tablo 16. Türkiye ve Yozgat İli Okul Öncesi Eğitim Net Okullaşma Oranları (MEB, 2012-2013)	34
Tablo 17. Yozgat İlçeleri Okul Öncesi Eğitim Göstergeleri (Yozgat Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014).....	35
Tablo 18. Yozgat İlçeleri İlköğretim Kurumları Eğitim Göstergeleri (Yozgat Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014).....	36
Tablo 19. Yozgat İlçeleri Ortaöğretim Kurumları Eğitim Göstergeleri ((Yozgat Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014)	37
Tablo 20. YGS ve LYS Sonuçlarına Göre Yozgat İli Başarı Sıralaması (Yozgat Valiliği, 2010-2013)	37
Tablo 21. Genel ve Meslek Liselerinin Ortaöğretimdeki Oranları (Yozgat Milli Eğitim Müdürlüğü, 2012-2014) ..	38
Tablo 22. Türkiye'de Yükseköğrenim veya Üzeri Mezunların Oranı (TÜİK, 2009-2013)	39
Tablo 23. TR72 Bölgesi'nde Yükseköğrenim veya Üzeri Mezunların Oranı (TÜİK, 2009-2013)	39
Tablo 24. Yozgat'ta Yükseköğrenim veya Üzeri Mezunların Oranı (TÜİK, 2009-2013)	39
Tablo 25. Hastane ve Yatak Sayısı (Sağlık Bakanlığı, 2013)	44
Tablo 26. Hastane ve Yatak Sayısı (Sağlık Bakanlığı, 2008-2013)	45
Tablo 27. TR72 Bölgesi Karşılaştırmalı Sağlık Göstergeleri (Sağlık Bakanlığı, 2008-2013).....	45
Tablo 28. Kamu Hastaneler Birliği'ne Bağlı Hastaneler (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015).....	46
Tablo 29. Sağlık Personeli Sayısı (TÜİK 2013, Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2014)	47
Tablo 30. Aile Sağlığı Merkezlerinin ve Sağlık İstasyonlarının İlçelere Göre Dağılımı(Halk Sağlık Müdürlüğü, 2015)	48
Tablo 31. Yozgat'ta İlçeler Bazında Çocuk Ölüm Sayıları (Halk Sağlık Müdürlüğü Brifingi, 2015)	51
Tablo 32. Yozgat İlçelerinde Bebek Ölüm Sayıları (Halk Sağlık Müdürlüğü, 2015).....	52
Tablo 33. Yozgat'ta Anne Ölüm Oranları (Yozgat Halk Sağlık Müdürlüğü Brifingi, 2015)	53
Tablo 34. Bulaşıcı Hastalık Sayıları ve 2013 Yılı Ölüm Oranları (Yozgat Halk Sağlık Müdürlüğü Brifingi, 2015)	54
Tablo 35. 2014 Yılı Kırım Kongo Kanamalı Ateş Hastalığı (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)	55
Tablo 36. 2014 Yılı Kanseri Verileri (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)	55
Tablo 37. 2014 Yılı Ruh Sağlığı Programları Verileri (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)	57
Tablo 38. Yozgat İl Genel İntihar Oranları ve Sayıları (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)	58
Tablo 39. İntihar Vakalarının İlçe Bazında Dağılımı (TÜİK, 2013)	59
Tablo 40. 2014 Yılı Karşılıklı Yaş Grubuna Göre Evlenenler (TÜİK)	66
Tablo 41. İllere Göre Koruyucu Aile İstatistikleri (TÜİK 2014)	69
Tablo 42. Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü Bakımından Yozgat İlçeleri (ADNKS, TÜİK)	70
Tablo 43. 2014 Yılı İtibarıyla Yozgat İlçelerinde Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü (ADNKS, TÜİK).....	70
Tablo 44. İlçeler Bazında Evlenme ve Boşanma Durumları (Yozgat İlçe Kaymakamlık Brifingleri, 2013-2015).....	71
Tablo 45. Yıllara Göre Yozgat'ta İşlenen Seçilmiş Suç Türüne Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlülerin Sayısal Değişimi (TÜİK, 2008-2013)	73
Tablo 46. İlçeler Bazında Toplam Suç Sayıları (İl Emniyet Müdürlüğü Brifingi, 2015)	76
Tablo 47. Toplam Suç ve Yozgat Merkez'de Görülen Suç Dağılımları(İl Emniyet Müdürlüğü, 2015)	76
Tablo 48. İl Genel Olay ve Yakalanan Madde Karşılaştırması (İl Emniyet Müdürlüğü, 2015).....	77

Tablo 49. Trafik Hizmetleri Konusunda Kayıtlar (İl Emniyet Müdürlüğü Brifingi, 2015)	77
Tablo 50. İl Jandarma Bölgesinde Kayda Alınan Topla Suç Sayıları (İl Jandarma Komutanlığı, 2015)	78
Tablo 51. İşgücü Göstergeleri (TUİK, 2013).....	86
Tablo 52. 2008-2013 Dönemi Karşılaştırmalı İşgücü Göstergeleri, (TUİK, 2008-2013)	86
Tablo 53. Eğitim Durumuna Göre İşgücü, İşsiz, İstihdam Durumu (Bin)	87
Tablo 54. Yozgat İlçe İşyeri ve Çalışan Sayısı (SGK, 2013).....	90
Tablo 55. Yozgat'ta Sektörlere Göre Çalışan Sayısı Oranları (Yozgat İŞKUR, 2014)	91
Tablo 56. Ortalama Çalışan Sayılarının Sektörel Dağılımı (Yozgat İŞKUR, 2014)	92
Tablo 57. Sektörlere Göre Çalışanların Cinsiyetleri (Yozgat İŞKUR, 2014)	94
Tablo 58. Meslek Gruplarına Göre Çalışanların Cinsiyetleri (Yozgat İŞKUR, 2014)	94
Tablo 59. Cinsiyete Göre En Çok Çalışılan Meslekler (Yozgat İŞKUR, 2014)	95
Tablo 60. TGÇM Eleman Sayısının Açık İş ve Meslek Gruplarına Göre Dağılım Oranları (Yozgat İŞKUR, 2014)	95
Tablo 61. TGÇM Eleman Sayısının Meslek Gruplarına Göre Dağılım Oranları (Yozgat İŞKUR, 2014)	96
Tablo 62. TGÇM işyerlerinde temininde güçlük çekilme nedeni dağılımı oranları Türkiye karşılaştırması (Yozgat İŞKUR, 2014).....	96
Tablo 63. İstihdam Edilenlerin Yıllara Göre İşteki Durumu (15+ yaş) (Bin) (TUİK, 2009-2014)	97
Tablo 64. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin Cinsiyete Göre İşteki Durumu (Bin) (TUİK, 2014)	99
Tablo 65. İŞKUR Temel Göstergeleri 2014 Yılı (İŞKUR, 2014)	102
Tablo 66. İŞKUR Kayıtlarına Göre Sivas'ta İşsizlerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı (İŞKUR, 2014)	102
Tablo 67. İŞKUR Kayıtlarına Göre Sivas'ta İşsizlerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı (İŞKUR, 2014)	103
Tablo 68. İşsizlerin Eğitim ve Cinsiyete Göre Dağılımı (İŞKUR, 2014)	103
Tablo 69. Yıllar itibariyle işe yerleştirilenlerin sayısı (İŞKUR, 2014).....	103
Tablo 70. 2014 Yılında İŞKUR Tarafından İşe Yerleştirilenlerin Cinsiyet ve Okuryazarlık Durumu (İŞKUR, 2014) 104	
Tablo 71. Kamu ve Özel Sektörden Alınan Açık İşler ve İşe Yerleştirme (İŞKUR, 2014).....	104
Tablo 72. İŞKUR Tarafından Açılan Kurslara Katılım (İŞKUR, 2014)	105
Tablo 73. Sosyal Güvenlik Sistemi Açısından TR72 Bölgesinin Genel Profili (SGK, Ocak 2015)	108
Tablo 74. Sosyal Güvenlik Sistemi Açısından Yozgat'ın Profili (SGK, Ocak 2015)	109
Tablo 75. 5510 Sayılı Kanununun 4. Maddesi Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Cinsiyet ve İllere Göre Dağılımı-İller Arası Sıralama (SGK, 2013).....	111
Tablo 76. Düzey 2 Bölgeleri Kişi başına GSYH (TUİK, 2001).....	114
Tablo 77. Düzey 1 Bazında Dilimler İtibariyle Gelir Dağılımı ve Gini Katsayısı (TUİK, 2013).....	115
Tablo 78. Yozgat İlçe İşyeri ve Çalışan Sayısı (SGK, 2013).....	116
Tablo 79. Yozgat'ta yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TUİK, 2009-2013).....	118
Tablo 80. Yozgat'taki Üniversite Öğrenci Sayıları (Bozok Üniversitesi, 2012-2015).....	119
Tablo 81. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Bağlı Taşra Teşkilatı Listesi (Yozgat Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü, 2015)	119
Tablo 82. Hanehalklarının İl Ayrımında Konuttaki Mülkiyet Durumlarına Göre Dağılımı (TUİK, 2011).....	123
Tablo 83. Hanehalklarının il ayrımında bina inşa yılına göre dağılımı (%) (TUİK, 2011)	124
Tablo 84. Hanehalklarının İl Ayrımında Konuttaki Isınma Sistemine Göre Dağılımı (%) (TUİK, 2011).....	125
Tablo 85. Hanehalklarının İl Ayrımında Bina Kat Sayısına Göre Dağılımı (TUİK, 2011).....	126
Tablo 86. 2014 Yılı İtibarı İle İldeki Tahmini Konut İhtiyacı	127
Tablo 87. Fert Yoksulluk Oranları (TUİK, 2002-2013)	129
Tablo 88. Fert Yoksulluk Oranları (TUİK, 2002-2013)	130
Tablo 89. Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık Yardımlarında Yozgat'ın Türkiye'deki Durumu (Milli Eğitim M, 2012)	132
Tablo 90. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Bağlı Taşra Teşkilatı (Aile ve Sosyal Politikalar İl M., 2014)	134
Tablo 91. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Sosyal Yardımları (Aile ve Sosyal Politikalar İl M., 2015).....	135
Tablo 92. Koruma Ve Bakım Altına Bulunan Kişilere Ait Bilgiler (Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, 2015) 135	
Tablo 93. Hizmetlerde Duyulan İhtiyaçlar (Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, 2015)	135
Tablo 94. Yozgat'ta Bulunan Mülhak ve Yeni Vakıfların Dağılımı (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü, 2015).....	140
Tablo 95. Yozgat'ta Bulunan Vakıfların İlçe Bazında Dağılımı (Yozgat Valiliği 2015)	141
Tablo 96. Yozgat'ta İlçeler Bazında Derneklerin Dağılımı (İl Dernekler Müdürlüğü, 2014)	145
Tablo 97. İlçeler Bazında Dernek Üyelerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (İl Dernekler Müdürlüğü, 2014)	146

Tablo 98. 7 Nisan 2015 ve 4 Haziran 2015 Tarihli Sosyal Altyapı Sektörel Çalışma Grubuna Katkı Sağlayanların Listesi	159
Tablo 99. Sosyal Altyapı Eylem Planı	160
Tablo 99. Sosyal Kalkınma (Eğitim, Kültür, Sağlık, Sosyal Altyapı) I. Grup Vizyoner Proje Önerileri	173
Tablo 100. Sosyal Kalkınma (Eğitim, Kültür, Sağlık, Sosyal Altyapı) II. Grup Vizyoner Proje Önerileri	175
Tablo 101. İlçeler Kalkınmışlık Sıralaması.....	180

Şekiller Dizini

Şekil 1. Kayseri, Sivas ve Yozgat Nüfus Büyüklükleri (TÜİK, 2008-2014)	7
Şekil 2. Türkiye, Bölge ve Bölge İlleri 2023 Yılı Projeksiyonları ve Nüfus Artış Hızları (TR72 2014-2023 Bölge Planı, 1965-2023)	8
Şekil 3. Yozgat İlçeleri Nüfus Büyüklükleri (TÜİK, 1990-2014).....	9
Şekil 4. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Doğurganlık Hızı Karşılaştırması (TÜİK, 2009-2013)	10
Şekil 5. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Kaba Doğum Hızı Karşılaştırması (TÜİK, 2009-2013)	11
Şekil 6. Nüfus Piramitleri (TÜİK, 2014)	13
Şekil 7. Yıllar İtibariyle Türkiye, Bölge ve Bölge İlleri Yaş Bağımlılık Oranları (TÜİK, 1990-2014)	14
Şekil 8. 2014 Yılı Bölge İlçeleri Nüfus ve Yaş Bağımlılık Oranı Haritası (TÜİK, 2014)	15
Şekil 9. İl ve İlçe, Belde ve Köy Nüfus Oranları (TÜİK, 2007-2014)	16
Şekil 10. Yozgat Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları (TÜİK, 1965-2014).....	17
Şekil 11. Kayseri Sivas ve Yozgat Nüfus Yoğunlukları (TÜİK, 2008-2014)	18
Şekil 12. TR72 İlçe Nüfus Yoğunlukları Haritası (TÜİK, 2014)	18
Şekil 13. Kayseri, Sivas ve Yozgat Yıllara Göre Net Göç Hızı (TÜİK, 1975-2014)	21
Şekil 14. İllere Göre Göç Alınan ve Verilen İller (TÜİK, 2014)	23
Şekil 15. Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Alınan Göç (TÜİK, 2007-2014)	24
Şekil 16. Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Alınan Göç (TÜİK, 2007-2014)	24
Şekil 17. Cinsiyete Göre Alınan/Verilen Göç (TÜİK, 2007-2014)	25
Şekil 18. Eğitim Durumuna Göre Alınan ve Verilen Göç (TÜİK, 2014)	25
Şekil 19. 1.04.2015 tarihi İtibariyle Geçici Koruma Yönetmeliği Kapsamında Koruma Altına Alınan Suriye Vatandaşlarına Ait Biyometrik Kayıtlar (Göç İdaresi, 2015)	30
Şekil 20. Türkiye, Bölge, Yozgat ve İlçeleri Okuryazarlık Oranları (TÜİK, 2009-2013).....	33
Şekil 21. Yıllar İtibariyle Yozgat İlköğretim Okullaşma Oranları (TÜİK, 2008-2014)	35
Şekil 22. Yozgat Ortaöğretim Okullaşma Oranı (TÜİK, 2008-2014)	36
Şekil 23. Yozgat İlçeleri Yüksek Öğrenim Bitirme Oranları (TÜİK, 2009-2013)	40
Şekil 24. TR72 Bölgesi Toplam Kurum ve Toplam Yatak Sayıları (TÜİK 2013)	45
Şekil 25. Sağlık Kurumlarında Yatak Başına Düşen Kişi Sayısı (TÜİK 2013)	46
Şekil 26. Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı (TÜİK 2013).....	47
Şekil 27. Bebek Ölüm Hızı (TÜİK).....	50
Şekil 28. TR72 Bölgesinde Toplam Bebek Ölüm Sayısı (TÜİK, 2009-2013)	50
Şekil 29. Yozgat'ta Görülen Çocuk Ölümleri (TÜİK, 2009-2013).....	50
Şekil 30. Yozgat'ta Toplam Ölüm ve Çocuk Ölümünün Toplam Ölüm İçindeki Payı (TÜİK, 2009-2013).....	51
Şekil 31. Ölüm Nedenleri (%) (TÜİK 2013).....	56
Şekil 32. Türkiye ve TR72 Bölgesinde İntihar Vakalarının Yıllar İtibariyle Değişimi	57
Şekil 33. Yıllar İtibariyle Kaba İntihar Hızı (TÜİK)	58
Şekil 34. Kaba Evlenme Hızı* Seyri (TÜİK)	64
Şekil 35. TR7 Bölgesi İlleri Kaba Evlenme Hızı Verileri (TÜİK, 2014)	65
Şekil 36. 2010-2014 Yılları Arasında Yozgat Kaba Evlenme Hızı Verileri ve Evlenme Sayısı (TÜİK).....	65
Şekil 37. Karşılaştırmalı Ortalama Evlenme Yaşı Verileri (TÜİK)	65
Şekil 38. Yozgat'ta Erkek ve Kadın Evlenme Yaşı Seyri (TÜİK)	66
Şekil 39. Kaba Boşanma Hızı* Seyri (TÜİK)	67
Şekil 40. TR7 Bölgesi İlleri Kaba Boşanma Hızı Verileri (TÜİK, 2014)	67
Şekil 41. 2010-2014 Yılları Arasında Yozgat Kaba Boşanma Hızı Verileri ve Boşanma Sayısı (TÜİK)	68
Şekil 42. Ortalama Hane Halkı Büyüklüğünün Yıllar İtibariyle Değişimi (ADNKS, TÜİK)	69
Şekil 43. İşlenen Suç Türleri (Akdağmadeni Kaymakamlık İl Brifingi-2015).....	78
Şekil 44. İşlenen Suç Türleri (Aydıncık Kaymakamlık İl Brifingi-2015)	79
Şekil 45. İşlenen Suç Türleri (Çekerek Kaymakamlık İl Brifingi-2015).....	80
Şekil 46. 2014 Yılında İşlenen Suç Türleri (Kadışehri Kaymakamlık İl Brifingi-2015)	81
Şekil 47. 2014 Yılında İşlenen Suç Türleri (Sorgun Kaymakamlık İl Brifingi-2015).....	82
Şekil 48. Türkiye ve TR72 Bölgesi Düzeyinde İşgücü Göstergeleri (TÜİK, 2013).....	85

Şekil 49. T72 İstihdam Oranları (TUİK, 2008-2013)	87
Şekil 50. Eğitim Durumuna Göre Açık İş Dağılımı (%) (İŞKUR İPA, 2014)	88
Şekil 51. Yozgat ve ilçelerde işyeri ve çalışan sayılarının mekânsal dağılımı (SGK, 2013).....	88
Şekil 52. Bölge İktisadi Faaliyet Koluna Göre İstihdam Edilenler Grafiği ve Düzey2 Bölgeleri Tarım İstihdam Oranları Grafiği (TUİK, 2014)	89
Şekil 53. Ortalama Çalışan Sayılarının Sektörel Dağılımı (Yozgat İŞKUR 2014).....	93
Şekil 54. İstihdam Edilenlerin Yıllara Göre İşteki Durumu Toplam, Tarım, Tarım Dışı (15+ yaş)(Bin)(TUİK2009-2014)	98
Şekil 55. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin Cinsiyete Göre İşteki Durumu (%) (TUİK, 2014)	100
Şekil 56. İşgücüne Dahil Olmayanların Yıllar Ve Cinsiyete Göre İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri	101
Şekil 57. 5510 Sayılı Kanununun 4. Maddesi Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Cinsiyet ve İllere Göre Dağılımı (SGK 2013).....	110
Şekil 58. Yıllar Bazında Yozgat'ta Zorunlu Sigortalıların Dağılımı (SGK,2012-2013)	111
Şekil 59. Sosyal Güvenlik Kapsamında Toplam Aktif Çalışan Sayısının Yıllar İtibariyle Değişimi (SGK, 2010-2013)	112
Şekil 60. Yozgat ve ilçelerde işyeri ve çalışan sayılarının mekânsal dağılımı (SGK, 2013).....	116
Şekil 61. TR72 Hanehalkı Tüketim Harcamalarının Dağılımı (TUİK, 2011-2013).....	122
Şekil 62. Türkiye'de ve TR 72'de Karşılaştırmalı Konut Satışları(TUİK, 2008-2013)	123
Şekil 63. Göstergelerle Türkiye' de Yoksulluk (TUİK, 2002-2013)	129
Şekil 64. TR72 Bölgesinde Bulunan Yeni Vakıfların Yıllar İtibariyle Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü).....	139
Şekil 65. Türkiye'de Bulunan Yeni Vakıfların Yıllar İtibariyle Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü)	139
Şekil 66. Türkiye'deki Vakıfların Hedef Kitlelerine Göre Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü).....	140
Şekil 67. Yozgat'ta Yıllar İtibariyle Maaşlı ve Gönüllü Çalışan Sayısı (İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı)	142
Şekil 68. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren ve Fesih Edilen Dernek Sayıları (İçişleri Bakanlığı) ...	143
Şekil 69. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren Derneklere Kayıtlı Kadın Üye Sayısı (İçişleri Bakanlığı)	143
Şekil 70. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren Derneklere Kayıtlı Kadın ve 26 Yaş Altı Üye Sayısı (İçişleri Bakanlığı)	143
Şekil 71. Dernek Türlerine Göre Dağılım (DERBİS, 2012)	144
Şekil 72. Dernek Türlerine Göre Dağılım (DERBİS, 2015)	145
Şekil 73. Bölgede Faaliyet Gösteren Derneklerin Faaliyetlerine Göre Dağılımları(DERBİS, 2015)	146

1. DEMOGRAFI

1.1 NÜFUS

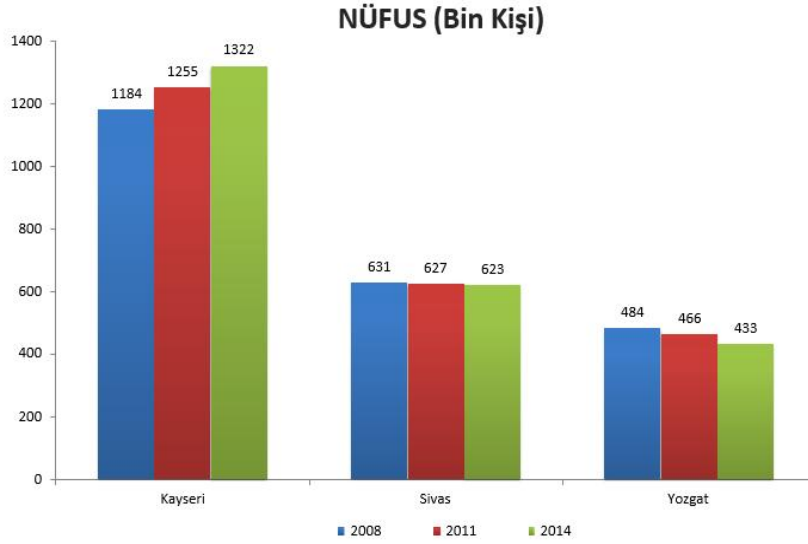
MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

2014 yılı ADNKS'ye göre; Yozgat ili 432.560 kişilik nüfusu ile nüfus büyüklüğü bakımından iller arasında 44. sırada gelmektedir. 1965 yılına bakıldığında Yozgat'ın 437.883 kişilik nüfusu ile iller arasında 31. sırada geldiği ve geçen 49 yıla rağmen Yozgat nüfusunun 2014 yılında 1965 yılından daha düşük olduğu görülmektedir. Yozgat nüfus seyrine bakıldığında 2000 yılına kadar artış eğiliminde olduğu ancak nüfusun 682.919 kişi ile zirve yaptığı 2000 yılından sonra sürekli ve yüksek hızlı bir azalış eğiliminde olduğu görülmektedir. Bunun temel nedeni Yozgat' tan diğer illere gerçekleşen hızlı göçtür. Yıllar itibarıyla bakıldığında nüfusun mekânsal dağılımında da farklılaşma meydana gelmiş, kırsal nüfus göçler sebebiyle hızla azalmış, il ve ilçe merkezindeki nüfus ise değişmeden kalmıştır. Kırsal nüfusun ilk olarak il merkezine göç ettiği, daha sonra ise şehirde aradığını bulamayıp diğer illere göç ettiği görülmektedir.

Tablo 1. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Nüfus Büyüklükleri İle Nüfus Artış Hızları (TÜİK, 1965-2023)

	Türkiye Nüfus	TR72 Nüfus	Kayseri Nüfus	Sivas Nüfus	Yozgat Nüfus	Türkiye Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	TR72 Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	Kayseri Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	Sivas Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	Yozgat Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)
1965	31.391.421	1.679.275	536.206	705.186	437.883	-	-	-	-	-
1970	35.605.176	1.795.024	598.693	731.921	464.410	25,19	13,33	22,05	7,44	11,76
1975	40.347.719	1.918.893	676.809	741.713	500.371	25,01	13,35	24,53	2,66	14,92
1980	44.736.957	2.032.960	778.383	750.144	504.433	20,65	11,55	27,97	2,26	1,62
1985	50.664.458	2.181.570	864.060	772.209	545.301	24,88	14,11	20,88	5,80	15,58
1990	56.473.035	2.290.115	943.484	767.481	579.150	21,71	9,71	17,59	-1,23	12,04
2000	67.803.927	2.498.442	1.060.432	755.091	682.919	18,29	8,71	11,69	-1,63	16,48
2007	70.586.256	2.295.679	1.165.088	638.464	492.127	5,75	-12,09	13,45	-23,97	-46,81
2008	71.517.100	2.299.704	1.184.386	631.112	484.206	13,10	1,65	16,43	-10,90	-16,23
2009	72.561.312	2.326.584	1.205.872	633.347	487.365	14,50	1,16	17,98	3,59	6,50
2010	73.722.988	2.352.971	1.234.651	642.224	476.096	15,88	1,13	23,59	14,08	-23,39
2011	74.724.269	2.348.101	1.255.349	627.056	465.696	13,49	-0,20	16,63	-23,90	-22,09
2012	75.627.384	2.351.714	1.274.968	623.535	453.211	12,01	0,15	15,51	-5,63	-27,18
2013	76.667.864	2.363.390	1.295.355	623.824	444.211	13,66	0,49	15,86	0,46	-20,06
2014	77.695.904	2.378.052	1.322.376	623.116	432.560	13,32	1,01	20,64	-1,13	-26,57
2018	80.551.266	2.378.027	1.394.834	604.917	378.276	10,51	1,85	14,98	-5,05	-30,12
2023	84.247.088	2.376.942	1.488.752	582.283	305.907	8,97	-0,09	13,03	-7,63	-42,47

Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla; Merkez, Sorgun ve Akdağmadeni'dir. Nüfus bakımından en küçük ilçesi ise Çandır'dır. İlimizin merkez dâhil 14 ilçesi bulunmaktadır. Kır-Kent nüfusunun dağılımına bakılacak olursa kır nüfusunun kent nüfusuna göre önemli bir fark ile daha baskın olduğu anlaşılmaktadır. Göç vermesi yönünden ise net göç hızı bakımından 81 il arasında 77. Sırada bulunması şehrin birçok açıdan cazip olmayan özelliklerinin olduğunu göstermektedir.

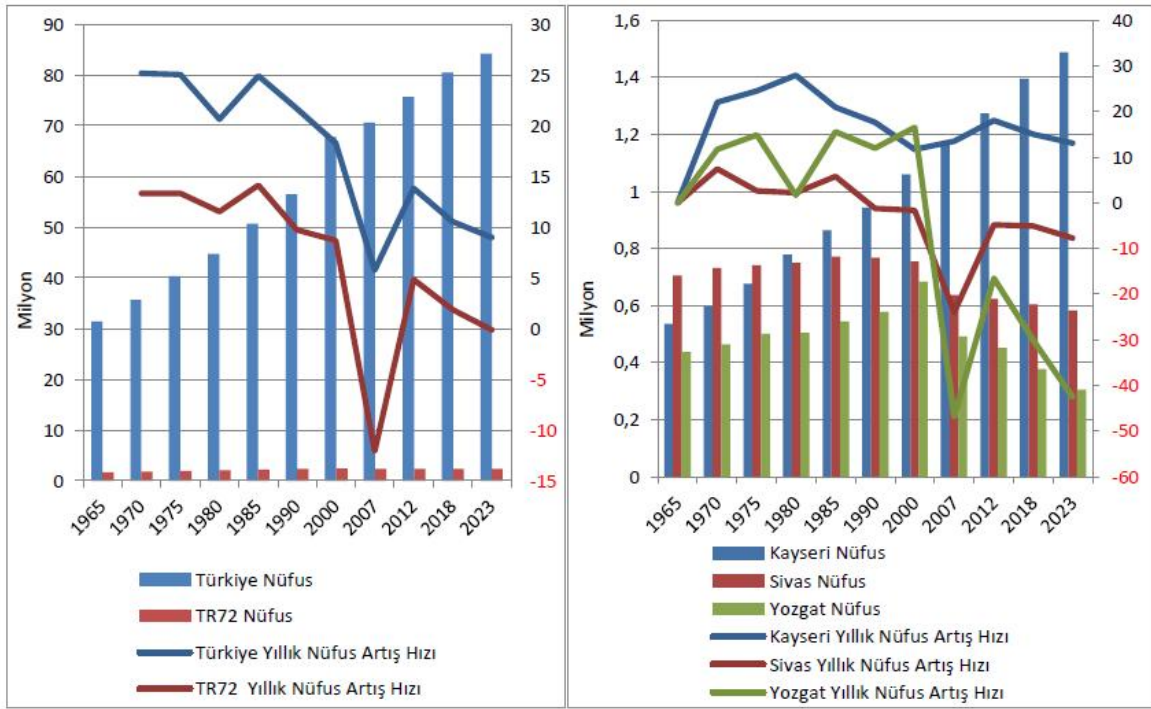

Şekil 1. Kayseri, Sivas ve Yozgat Nüfus Büyüklükleri (TUİK, 2008-2014)

Yozgat'ın demografik yapısı açısından öne çıkan özelliklerin başında, ilerleyen bölümlerde daha detaylı açıklanacağı üzere, net göç büyüklükleri ve nüfus artış hızlarının negatif değerler sergilemesi yer almaktadır.

Nüfus Artış/Azalış Seyri ve Projeksiyonlar

Yıllar itibariyle bakıldığında Yozgat nüfusunun son yıllarda devamlı olarak negatif bir artış hızının olduğu görülmektedir. Yozgat'ın nüfus artış eğilimi incelendiğinde; nüfusun 2000 yılında 682.919 kişi olduğu ve bu yıla kadar Yozgat'ın nüfus artış eğiliminin pozitif olduğu görülmektedir. 2000 yılından sonra ise nüfus artış eğiliminin negatif bir seyir izlediği ve nüfusun 14 yılda 250359 kişi, son 7 yılda ise 59.567 kişi azaldığı görülmektedir. 2014 yılı ADNKS'ye de nüfustaki azalış eğiliminin devam ettiği ve nüfusunun yıllık artış hızının -%26,6 olduğu görülmektedir. Yozgat, bu oran ile Türkiye'de nüfus artış oranı en düşük ilk 5 il arasındadır. 2012 yılında TUİK tarafından yayınlanan nüfus projeksiyonlarına göre, Yozgat'ın 2023 yılı tahmini nüfusu 305.907 kişidir. Yozgat'ta nüfusun giderek yaşlanıyor olması ve genç nüfusun göç ile başka illere gitmesi doğum hızının düşük olma sebeplerindedir.

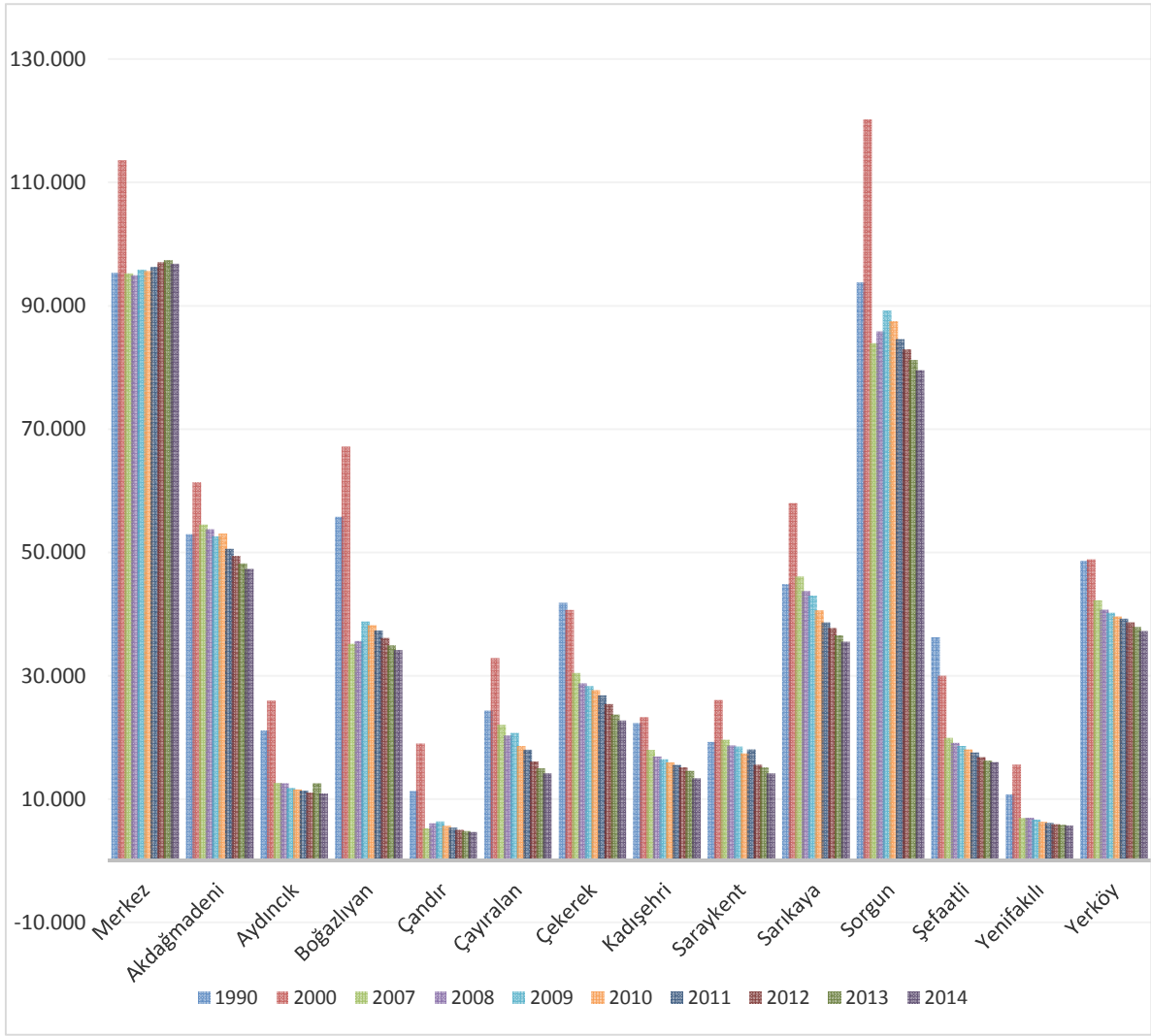

Şekil 2. Türkiye, Bölge ve Bölge İlleri 2023 Yılı Projeksiyonları ve Nüfus Artış Hızları (TR72 2014-2023 Bölge Planı, 1965-2023)

Tablo 2. 2023 Yılı Projeksiyonları ve Nüfus Artış Hızları (TR72 Bölge Planı, 2012-2023)

	2012	2023 Projeksiyon	2023-2012 Nüfus Artış Hızı
Kayseri	1.274.968	1.488.752	%1,41
Sivas	623.535	582.283	%-0,62
Yozgat	453.211	305.907	%-3,57
TR72	2.351.714	2.376.942	%0,10
TÜRKİYE	75.627.384	84.247.088	%0,98

2012 yılı ADNKS'ye göre; TR72 Bölgesi (Kayseri, Sivas, Yozgat), Türkiye toplam nüfusunun %3,1'ine sahip olup, 26 düzey2 bölgesi arasında nüfus büyüklüğü bakımından 11. sıradadır. Bölge nüfusunda yıllar içinde artış gerçekleşmiş olsa da, Bölge Türkiye nüfus artış hızını 1965 yılından sonra yakalayamamış olup, Bölgenin nüfus artış hızı genel olarak Türkiye nüfus artış hızının 10 puan altında seyretmiştir. İl bazında incelendiğinde Sivas'ın nüfus artış eğiliminin Yozgat ile benzer özellik gösterdiği, 2000 yılından itibaren Sivas'ın da nüfusun artış eğiliminin negatife döndüğü görülmektedir. Kayseri'nin ise göç alan bir il olması sebebiyle nüfusunun artış eğiliminin pozitif olduğu görülmektedir. Kayseri'nin göç alan il konumundayken, Sivas ve Yozgat'ın ise göç veren iller konumunda oldukları görülmektedir.

Şekil 3. Yozgat İlçeleri Nüfus Büyüklükleri (TÜİK, 1990-2014)

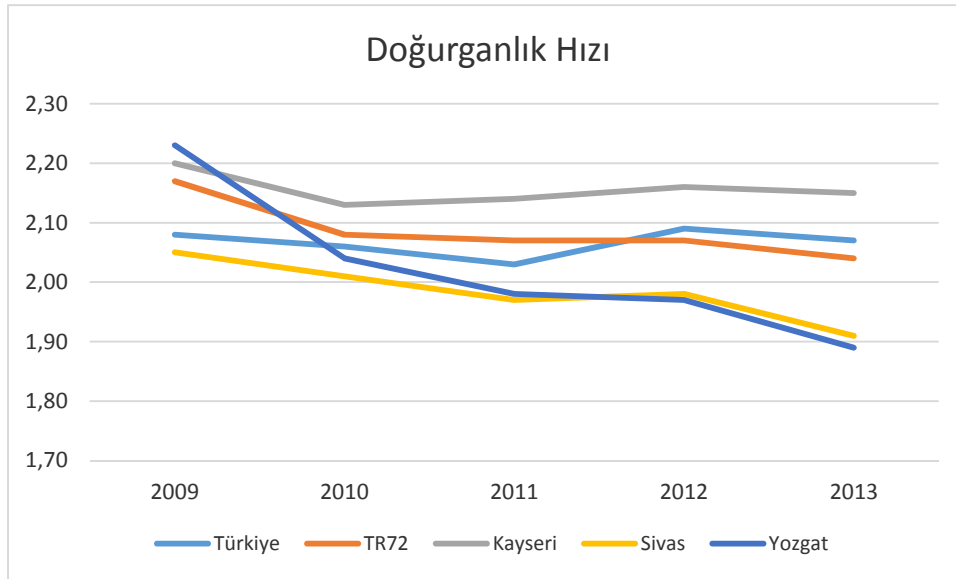
Tablo 3. Yozgat İlçeleri Nüfus Büyüklükleri (TÜİK, 1990-2014)

	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014/ 2000
Yozgat	578.719	682.919	492.127	484.206	487.365	476.096	465.696	453.211	444.211	432.560	-0,37
Merkez	95.357	113.614	95.275	94.972	95.853	95.667	96.350	97.094	97.443	96.831	-0,15
Akdağmadeni	52.946	61.373	54.530	53.789	52.624	53.065	50.591	49.442	48.249	47.309	-0,23
Aydıncık	21.120	25.955	12.618	12.558	11.813	11.560	11.347	11.065	12.585	10.936	-0,58
Boğazlıyan	55.810	67.184	35.170	35.653	38.826	38.224	37.369	36.157	34.925	34.193	-0,49
Çandır	11.317	19.037	5.284	6.103	6.366	5.698	5.371	5.047	4.835	4.693	-0,75
Çayıralan	24.381	32.880	22.053	20.318	20.757	18.637	18.040	16.092	14.985	14.201	-0,57
Çekerek	41.846	40.689	30.463	28.799	28.352	27.690	26.810	25.441	23.699	22.729	-0,44
Kadışehri	22.366	23.317	17.976	16.914	16.452	15.971	15.530	15.154	14.578	13.397	-0,43
Saraykent	19.258	26.077	19.607	18.705	18.511	17.392	18.046	15.620	15.134	14.192	-0,46
Sarıkaya	44.857	58.026	46.131	43.739	43.021	40.639	38.678	37.737	36.553	35.543	-0,39
Sorgun	93.812	120.262	83.931	85.831	89.209	87.518	84.591	82.944	81.231	79.580	-0,34
Şefaati	36.246	30.013	19.915	19.121	18.640	18.051	17.554	16.810	16.234	15.985	-0,47
Yenifakılı	10.754	15.603	6.955	6.971	6.695	6.360	6.147	5.921	5.845	5.724	-0,63
Yerköy	48.649	48.889	42.219	40.733	40.246	39.624	39.272	38.687	37.915	37.247	-0,24

İlçeler bazında nüfus artış oranlarına bakıldığında, 1990-2000 yılları arasında nüfusun genel itibariyle ilçelerde de artış eğiliminde olduğu; 2000 yılından sonra ise nüfus artış oranının negatif yönde olduğu görülmektedir. Merkez ilçenin nüfusunun 2000 yılına kadar arttığı ve 2000 yılından sonra artış oranının negatif yönde olduğu, 2007 yılında nüfusun 1990 yılındaki nüfusa eşitlendiği ve sonraki dönemde de nüfusun çok fazla değişikliğe uğramadan devam ettiği, diğer ilçelerde ise nüfusun gittikçe azaldığı görülmektedir. Çandır ilçesinin nüfusunun 2000 yılına göre %75 azaldığı, Aydıncık, Çayıralan, Yenifakılı'da ise nüfusun %50'nin üzerinde azaldığı, Boğazlıyan, Çekerek, Kadışehri, Saraykent, Şefaatlî'nin nüfusunun %40 civarında azaldığı, Sarıkaya ile Sorgun'un nüfusunun %30 civarında azaldığı, Akdağmadeni ile Yerköy'de ise nüfusun %20 civarında azaldığı kayıtlara geçmiştir.

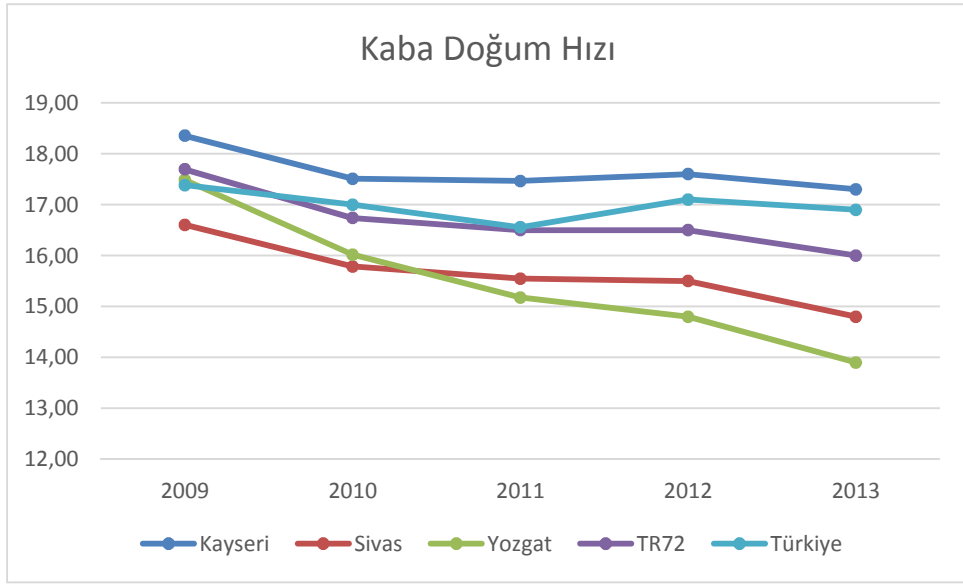
Doğurganlık Hızı

Doğurganlık hızı, doğurma çağındaki her 1.000 kadın başına düşen canlı doğum sayısı olarak ifade edilmektedir. Yozgat'ın toplam doğurganlık hızı 2013 yılında 1,9 olmuş ve bu oran ile ülke genelinde 36. sırada yer almıştır. Bölgede yıllık doğum hızları 2009, 2010, 2011, 2012 ve 2013 yıllarına göre incelendiğinde, Kayseri ilinin doğum hızının Türkiye ortalamasından yüksek olduğu, Yozgat ve Sivas'ın doğurganlık hızının hem bölge ortalamasından hem de ülke ortalamasından aşağıda olduğu ve eğilimin yönünün de negatif bir seyir izlediği görülmektedir. Özellikle genç olan nüfusun başka illere göç etmesi ve nüfusun yaşlanması sebebiyle böyle bir tablo ortaya çıkmaktadır.

Şekil 4. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Doğurganlık Hızı Karşılaştırması (TUİK, 2009-2013)

Kaba doğum hızı, bin kişi başına düşen yıllık doğum sayısı ile bulunur. Bölgede yıllık doğum hızları 2009, 2010, 2011, 2012 ve 2013 yıllarına göre incelendiğinde, Kayseri ilinin doğum hızının Türkiye ortalamasından yüksek olduğu, ancak Sivas ve Yozgat illerinin binde 16,9 olan Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. 2013 yılında Yozgat'ın kaba doğum hızı binde 13,9 olup, bu oran ile ülke genelinde 46. sırada yer almıştır. Yozgat ve Sivas illerinde nüfusun giderek yaşlanıyor olması ve genç nüfusun göç ile başka illere gitmesi doğum hızının düşük olma sebeplerindedir.

Şekil 5. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Kaba Doğum Hızı Karşılaştırması (TÜİK, 2009-2013)

Tablo 4. TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Doğum Sayısı (TÜİK, 2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013
TR72	41262	39495	38936	38721	37742
Kayseri	22159	21653	22003	22263	22280
Sivas	10533	10160	9782	9677	9233
Yozgat	8570	7682	7151	6781	6229

Tablo 5. Yozgat İlçeler Doğum Oranları ve Cinsiyete Göre Doğumlar (TÜİK, 2014)

	Toplam	Erkek	Kız	Doğum Oranı
Yozgat	6229	3 113	3 116	13,95
Merkez	1398	733	665	14,35
Akdağmadeni	653	327	326	13,53
Aydıncık	149	70	79	11,84
Boğazlıyan	522	246	276	14,95
Çandır	55	28	27	11,38
Çayıralan	113	70	43	7,54
Çekerek	359	165	194	15,15
Kadışehir	218	102	116	14,95
Saraykent	204	118	86	13,48
Sarıkaya	459	211	248	12,56
Şefaati	197	96	101	12,14
Sorgun	1323	654	669	16,29
Yenifakılı	61	29	32	10,44
Yerköy	518	264	254	13,66

İlçeler bazında incelendiğinde genel itibariyle kaba doğum hızının birbirine yakın olduğu görülmekle birlikte, Aydıncık, Çandır, Çayıralan ve Yenifakılı gibi göç veren ve yaşlı nüfusu artan ilçelerde doğum hızı oldukça düşüktür.

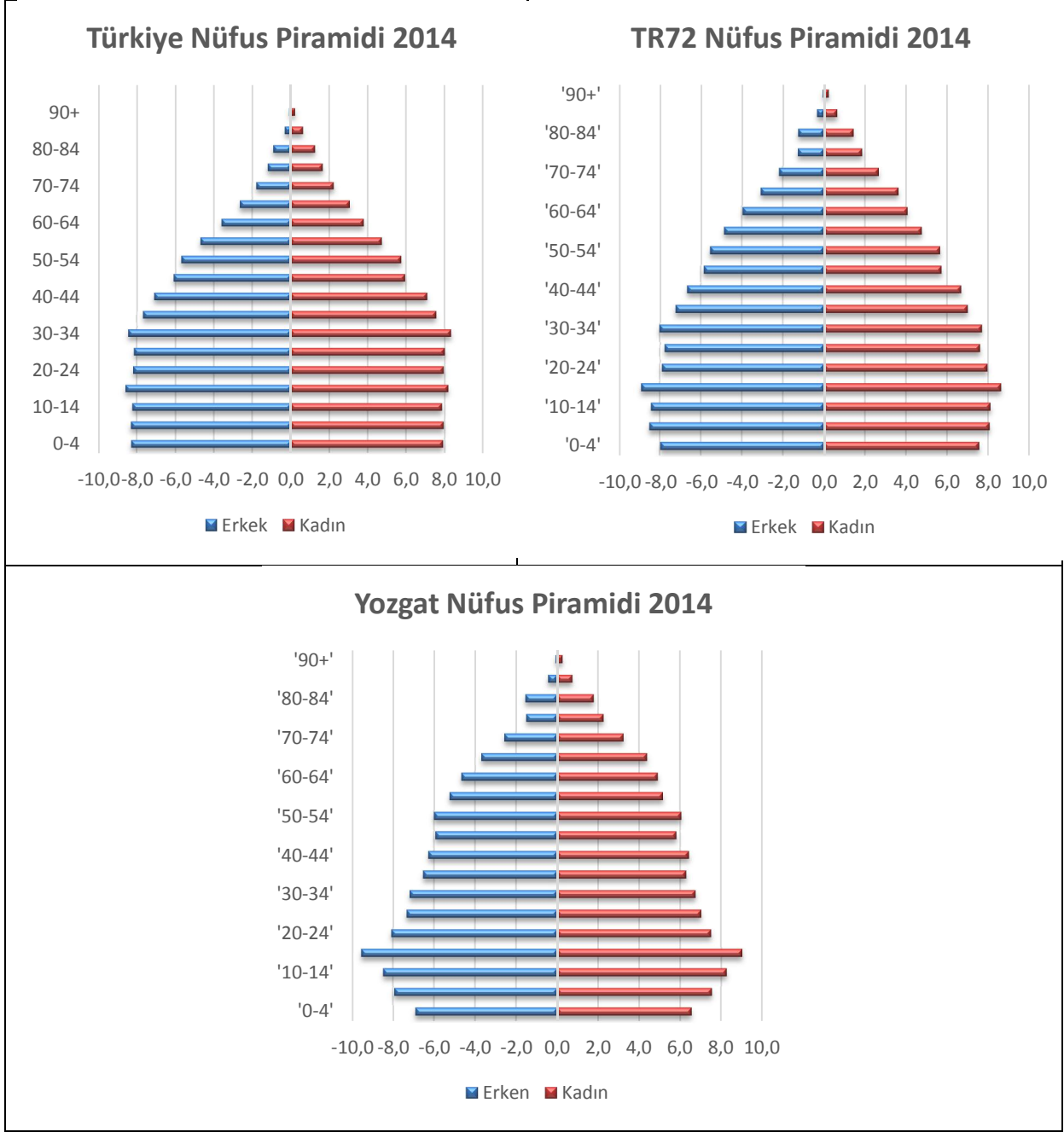
Tablo 6. TR72 Bölgesi Yıllara Göre Doğum Oranları ve Cinsiyete Göre Doğumlar (TÜİK, 2009-2013)

	Yıl	Toplam	Erkek	Kız	Kız/ Toplam
Türkiye	2009	1.265.071	650.590	614.481	0,49
	2010	1.258.252	646.397	611.855	0,49
	2011	1.244.673	639.343	605.330	0,49
	2012	1.286.828	660.589	626.239	0,49
	2013	1.283.062	659.740	623.322	0,49
TR72	2009	41.262	21.379	19.883	0,48
	2010	39.495	20.477	19.018	0,48
	2011	38.936	20.004	18.932	0,49
	2012	38.721	20.115	18.606	0,48
	2013	37.742	19.343	18.399	0,49
Yozgat	2009	8.570	4.443	4.127	0,48
	2010	7.682	4.007	3.675	0,48
	2011	7.151	3.721	3.430	0,48
	2012	6.781	3.548	3.233	0,48
	2013	6.229	3.113	3.116	0,50

Cinsiyete göre 2009 ile 2013 yılları arasındaki 5 yılda genel itibariyle kız sayısının payı %48 ila %49 arasında değişmekle birlikte, 2013 yılında Yozgat’ ta bu oranın %50’ ye çıktığı görülmektedir.

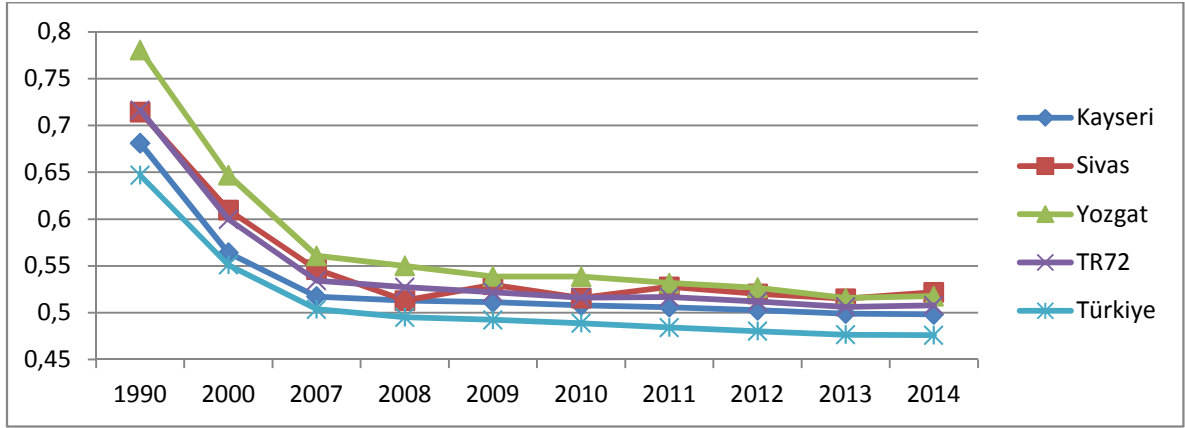
Yaşlanma

Yaş durumunun incelenmesi bir coğrafyanın gelişmişlik düzeyinin, çalışabilir ve çalışamaz durumdaki nüfusunun anlaşılması açısından önemlidir. Türkiye’nin 2014 yılı nüfus piramidinin, gelişmekte olan ülkeler ile paralellik gösterdiği söylenebilir. Gelişmiş ülkelerde nüfusun %30’undan azını çocukların ve %15 kadarını da yaşlıların oluşturduğu düşünülürse; erkeklerde %24,8 çocuk oranı ve %6,9 yaşlı oranı, kadınlarda %23,7 çocuk oranı ve %9 yaşlı oranı ile Türkiye’nin çocuk oranında gelişmiş ülkelere benzer bir nüfus yapısı gösterdiği, ancak yaşlı oranında farklı bir yapısı olduğu görülmektedir. Bölge, erkeklerde %25 çocuk oranı ve %8,2 yaşlı oranı ile kadınlarda %23,7 çocuk oranı ve %10,4 yaşlı oranı ile Türkiye nüfus piramidine yakın değerler göstermektedir. Nüfus piramit yapısı hem Türkiye’de, hem de TR72 Bölgesinde benzer bir yapı göstermektedir. Ancak Bölge illeri arasında bir miktar farklılık olduğu görülmektedir. Nüfus piramitlerine göre, Kayseri ilinde nüfus artış hızı sabitlenmiş gözükse de, Sivas ve Yozgat illerinde göçün ve doğum oranının etkisiyle, çocuk nüfusunda azalma gözükmemektedir. Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD)’ın yayınlamış olduğu “2050’ye Doğru Nüfus Bilim ve Yönetim” raporunda nüfus piramidi çeşitlerinden, IV. Evre olarak adlandırılan, doğum ve ölüm hızlarının düşük olduğu, yüksek bağımlılık oranı ve uzun yaşam ümidi özelliklerinin görüldüğü piramit çeşidinin bölge yapısına uygun olduğu söylenebilir.

Şekil 6. Nüfus Piramitleri (TÜİK, 2014)

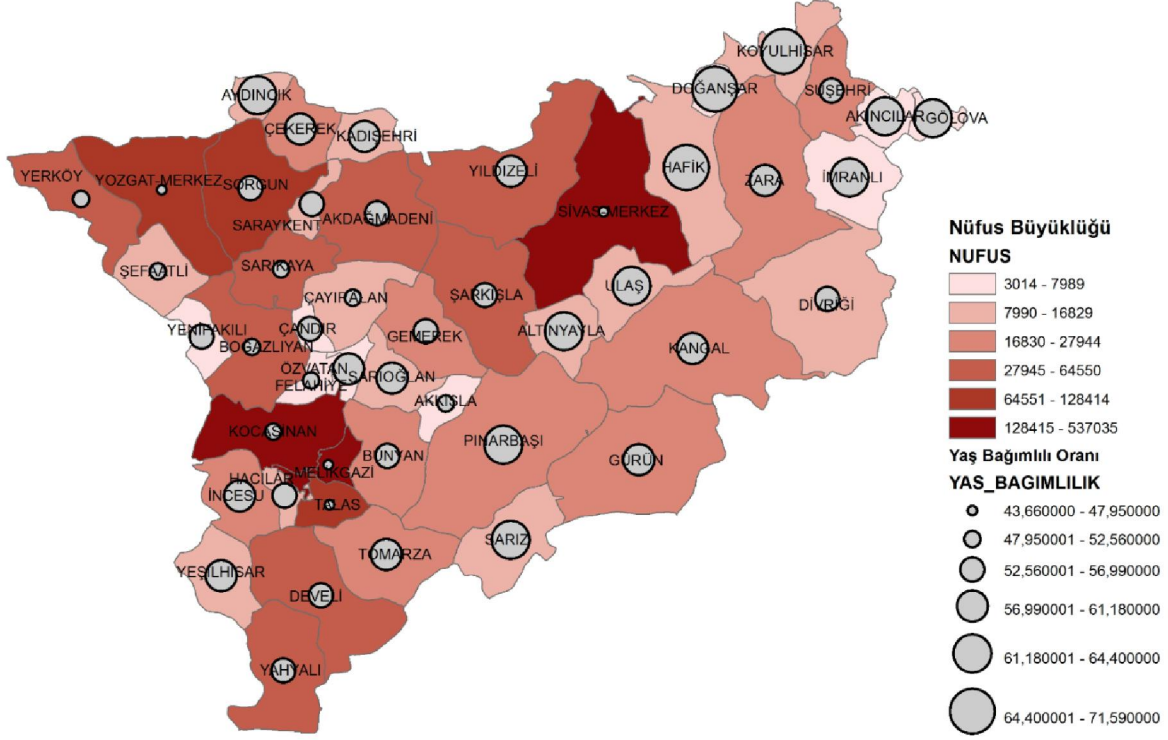
Yaş bağımlılık oranı bir bölgede çalışma yaşında sayılan her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çalışmayan nüfus sayısını gösterir. Başka bir ifade ile bir bölgedeki 0-14 yaş ve 65 yaş üstü nüfus toplamının 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranının yüzde olarak ifade edilmesidir. Gelişmiş ülkelerde bu oran %50 civarındayken az gelişmiş ülkelerde ise daha yüksektir. 2011 yılı verilerine göre; Almanya %51, Pakistan %64 ve Suriye %67 yaş bağımlılık oranlarına sahiptir. Yaş bağımlılık oranı özellikle devlet desteğine muhtaç olan nüfusun oranının görülmesi açısından önemlidir. Türkiye’de bu oran, son 20 yılda hızlı bir şekilde azalmış ve %48 seviyelerine gerilemiştir. Bu oranın azalmasında özellikle aile planlaması çalışmalarının etkisi görülmektedir. Bölgede bu oran %50,8 olup, Türkiye ortalaması olan %48 oranının üzerinde bir değer göstermektedir. Yozgat’ın %51,8 yaş bağımlılık oranı ile ülke genelinde 27. sırada geldiği, Sivas’ın %52,2 yaş bağımlılık oranı ile 26. sırada geldiği, Kayseri’nin ise %49,8 oranı ile 37. sırada geldiği görülmektedir.

Şekil 7. Yıllar İtibariyle Türkiye, Bölge ve Bölge İlleri Yaş Bağımlılık Oranları (TUİK, 1990-2014)

Yaş gruplarına baktığımızda bakılmaya muhtaç nüfusun (0-14) ve (65+) çalışma çağındaki aktif nüfusa (15-64) oranı dediğimiz yaş bağımlılık oranı Türkiye ortalaması her 100 kişi için 47,6 iken Yozgat'ta bu oran ortalamanın üzerine çıkarak 51,77 olarak gerçekleşmiştir. Yani genç ve yaşlı nüfusun çalışma çağındaki nüfusa yükü ve bağımlılığı Türkiye ortalamalarının üzerindedir. Bununla birlikte, 65 yaş ve üzerindeki nüfusun bağımlılık oranı Türkiye'de her 100 kişi için 11,76 iken, Yozgat'ta bu oran her 100 kişi için 17,08 olarak gerçekleşmiştir. Genç nüfusun bağımlılık oranları ise Türkiye'de 35,83 iken, Yozgat'ta 34,68'dir. Yozgat'ta yaşlı nüfusun bağımlılık oranının Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde olduğunu, genç nüfusun ise bağımlılık oranının 2013 yılındaki gibi Türkiye ortalamasının altında olduğunu görmekteyiz.

İlçeler bazında yaş bağımlılık oranları incelendiğinde; özellikle merkez ilçelerde çalışan nüfus yoğunluğundan dolayı yaş bağımlılık oranının düşük olduğu, merkez olmayan ilçelerde ise bu oranın %70 seviyelerine kadar yükseldiği görülmektedir.

Şekil 8. 2014 Yılı Bölge İlçeleri Nüfus ve Yaş Bağımlılık Oranı Haritası (TÜİK, 2014)

Türkiye’de ortanca yaş özellikle 1985 yılından günümüze kadar yükselme eğilimi göstermiştir. 2023 projeksiyonlarında Türkiye için ortanca yaşın 34’e yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu bağlamda, Türkiye, genç nüfusu yoğunlukta olan bir ülkeden, nüfusu giderek yaşlanan bir ülke olma yolunda ilerlemektedir. Yozgat ilinde 2023 yılında ortanca yaşın kadınlarda 43, erkeklerde 40 olması beklenmektedir. Bunun en büyük etkenlerinden biri, Yozgat ilinin göç veren bir il olması ve bunu önümüzdeki yıllarda da devam ettirecek olmasıdır. Bu sebeple Yozgat ilinin nüfusu yaşlanmaya devam edecektir.

Tablo 7. Ortanca Yaş (TÜİK, 2012-2023)

	2012			2023		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Kayseri	29,31	28,87	29,78	33,06	32,53	33,57
Sivas	30,37	29,84	30,93	35,47	34,83	36,13
Yozgat	30,48	29,63	31,39	41,63	40,1	43,23
TR72	29,82	29,27	30,4	-	-	-
TÜRKİYE	30,07	29,49	30,65	34	33,3	34,6

Nüfusun Mekânsal Dağılımı

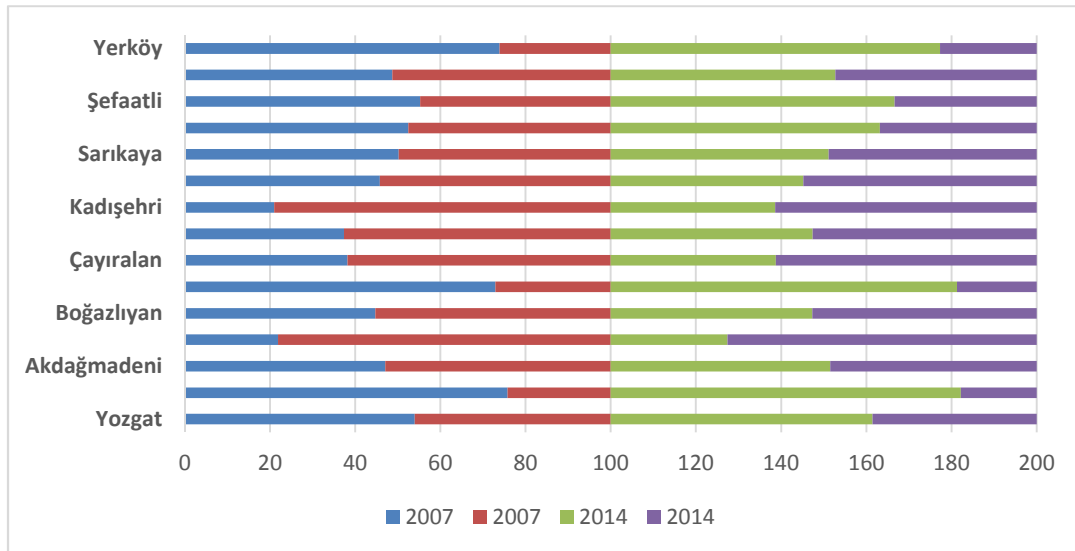
2014 yılı ADNKS’ye göre; Türkiye’nin %91,7’si il ve ilçe merkezlerinde yaşamakta olup, TR72 Bölgesi içinse bu oran, %85,5’tir. 2007 yılına bakıldığında, Yozgat nüfusunun %54’ ünün, 2014 yılında ise nüfusun %61’ inin il ve ilçe merkezlerinde yaşadığı görülmektedir. 2007 yılında il ve ilçelerde yaşayan nüfusun 265.531 kişi, belde ve köylerde yaşayan nüfusun ise 226.596 kişi olduğu, 2014 yılında ise il ve ilçelerde yaşayan nüfusun 265.792 kişi, belde ve köylerde yaşayan nüfusun ise 166.768 kişi olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Yozgat nüfusunun 2007 ve 2014 yıllarında il ve ilçelerde yaşayan nüfusun aynı kaldığı ancak belde ve köylerde yaşayan nüfusun azaldığı, Yozgat’ın

nüfusundaki azalışın köy ve beldelerdeki yaşayanların göçlerinden kaynaklandığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Yozgat nüfusundaki azalışın kaynağı olan kırsaldan olan göç çok dikkat çekicidir. Yıllar itibariyle bakıldığında nüfusun mekânsal dağılımında da farklılaşma meydana gelmiş, kırsal nüfus göçler sebebiyle hızla azalmış, il ve ilçe merkezindeki nüfus ise değişmeden kalmıştır.

Kırsal nüfusun ilk olarak il merkezine göç ettiği, daha sonra ise şehirde aradığını bulamayıp diğer illere göç ettiği görülmektedir.

Tablo 8. Yozgat Kırsal/Kentsel Nüfus Oranları (TUİK, 1965-2014)

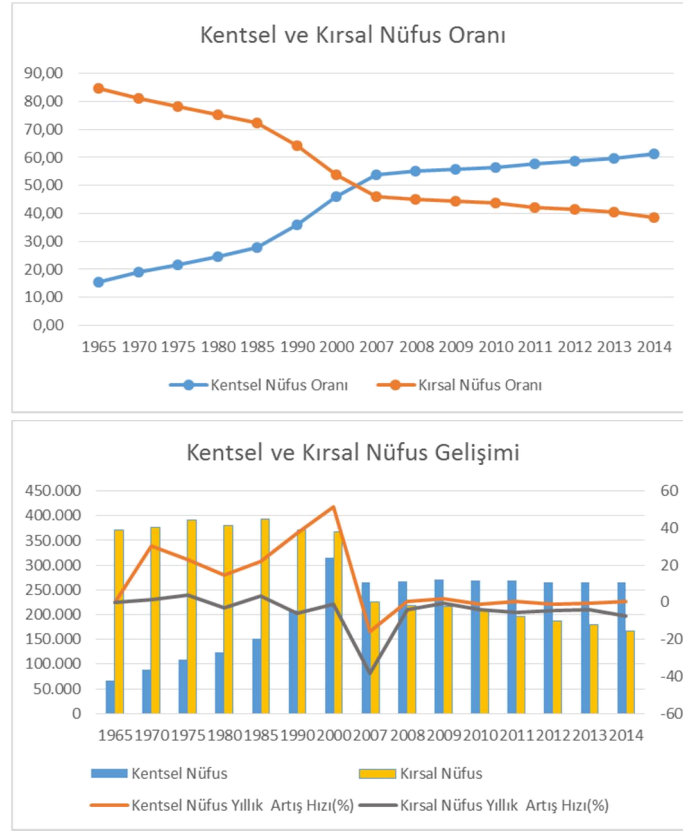
Yıl	Toplam Nüfus	Yozgat Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	Kentsel Nüfus	Kentsel Nüfus Oranı	Kentsel Nüfus Yıllık Artış Hızı(‰)	Kırsal Nüfus	Kırsal Nüfus Oranı	Kırsal Nüfus Yıllık Artış Hızı(‰)
1965	437.883	-	67.466	15,41	-	370.417	84,59	-
1970	464.410	11,76	88.065	18,96	30,53	376.345	81,04	1,60
1975	500.371	14,92	108.543	21,69	23,25	391.828	78,31	4,11
1980	504.433	1,62	124.297	24,64	14,51	380.136	75,36	-2,98
1985	545.301	15,58	151.610	27,80	21,97	393.691	72,20	3,57
1990	579.150	12,04	208.183	35,95	37,31	370.967	64,05	-5,77
2000	682.919	16,48	315.156	46,15	51,38	367.763	53,85	-0,86
2007	492.127	-46,81	265.531	53,96	-15,75	226.596	46,04	-38,39
2008	484.206	-16,23	266.639	55,07	0,42	217.567	44,93	-3,98
2009	487.365	6,50	271.270	55,66	1,74	216.095	44,34	-0,68
2010	476.096	-23,39	268.349	56,36	-1,08	207.747	43,64	-3,86
2011	465.696	-22,09	269.439	57,86	0,41	196.257	42,14	-5,53
2012	453.211	-27,18	266.090	58,71	-1,24	187.121	41,29	-4,66
2013	444.211	-20,06	264.470	59,54	-0,61	179.741	40,46	-3,94
2014	432.560	-26,57	265.792	61,45	0,50	166.768	38,55	-7,22

Şekil 9. İl ve İlçe, Belde ve Köy Nüfus Oranları (TUİK, 2007-2014)

Yozgat ilinde nüfus gelişiminin mekânsal dağılımında bir diğer temel özelliği ise 2000'li yıllara kadar kırsalda nüfusun daha fazla olmasıdır. 1985 yılına kadar 1980 yılı hariç kırsal nüfusun artış eğiliminde olmakla birlikte, kentsel nüfustaki hızlı artış sebebiyle 2000-2007 yıllarında kentsel nüfus kırsal nüfusu geçmiştir. Yani 1965 yılında her 10 kişiden 8' i kırsalda yaşarken, 2000 yılında bu oran 5'e gerilemiş, günümüzde ise 4'ün altına düşmüştür. 1965-2014 döneminde kentsel nüfus %294 artmış, kırsal nüfus

ise %55 oranında azalmıştır. Kırsalda nüfusun dağılımını ve gelişimini belirleyen göç süreci henüz tamamlanmadığından, kırsal nüfus azalma eğilimine devam etmektedir.

Şekil 10. Yozgat Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları (TUİK, 1965-2014)

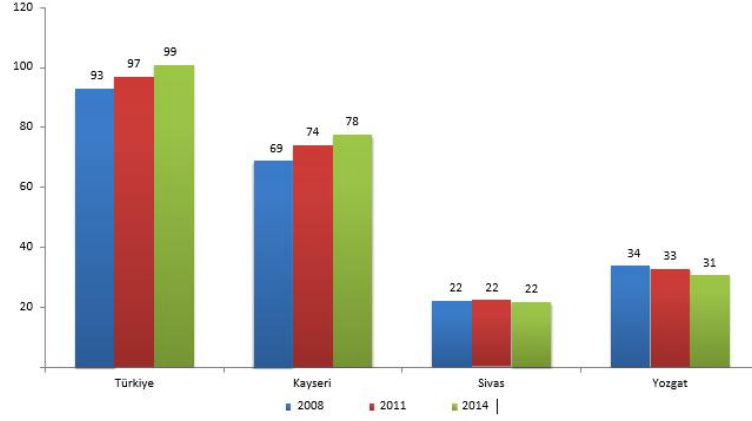
Nüfus Yoğunluğu

Türkiye’de nüfusun artışına bağlı olarak ülkede ortalama km²’ye düşen kişi sayısı artmakla birlikte, bu artışın bölgelere göre dağılımı farklı düzeylerde gerçekleşmiş olup bu durum İstatistikî Bölge Sınıflandırması Düzey-1’e göre tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9. Düzey 1 Bölgeleri Nüfus Oranları (TUİK, 1935-2014)

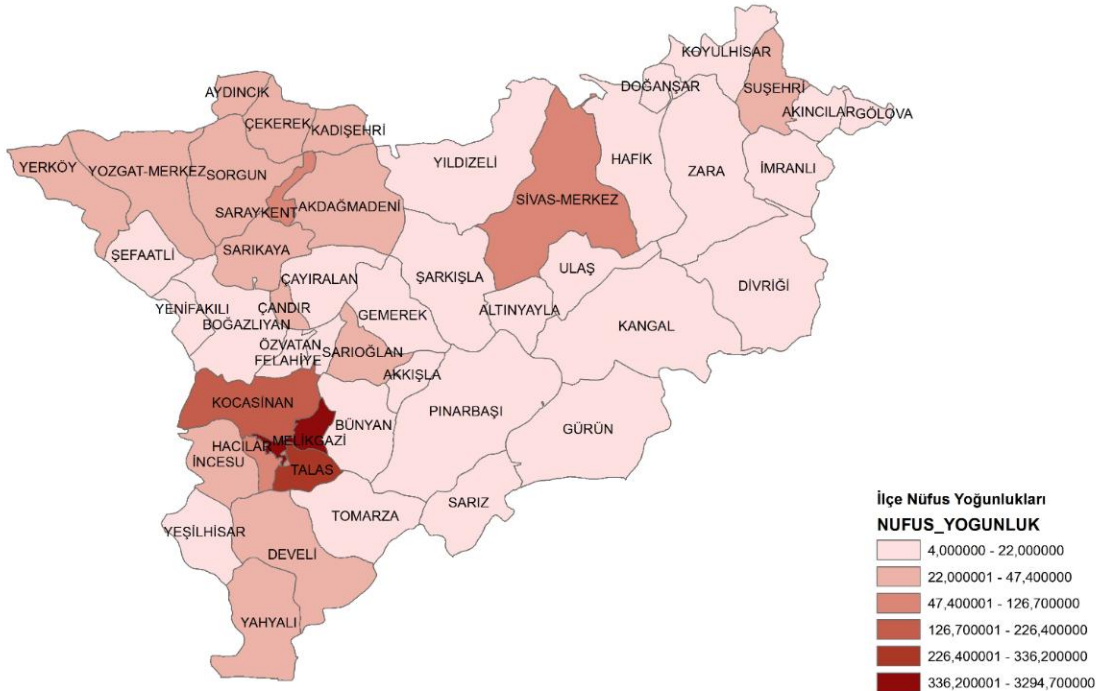
Bölge	Alan (km)	%	1935	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2008	2014
İstanbul	6.163	0,8	143,3	160,8	189,3	305,4	489,9	769,4	1186,0	1653,0	2092,3	2332,8
Batı Marmara	42.989	5,5	29,2	35,0	34,7	41,9	46,2	52,4	60,2	67,4	72,3	78,0
Ege	90.251	11,5	26,7	28,3	33,2	43,5	53,9	66,0	84,2	99,0	104,0	111,1
Doğu Marmara	48.533	6,2	27,5	29,4	35,8	45,8	55,5	71,2	94,3	114,8	131,5	151,1
Batı Anadolu	79.937	10,2	13,8	15,3	19,5	28,8	41,6	55,3	69,5	85,4	87,9	93,8
Akdeniz	90.348	11,5	14,6	18,0	22,6	31,8	42,4	58,2	77,8	96,4	100,2	109,7
Orta Anadolu	87.234	11,1	16,0	17,3	20,4	25,7	30,4	34,9	39,8	43,6	40,3	44,5
Batı Karadeniz	73.840	9,4	28,6	30,0	35,9	44,5	52,9	60,8	66,2	66,3	60,6	60,9
Doğu Karadeniz	38.904	5,0	34,4	38,1	42,5	53,3	65,4	71,7	76,2	83,0	66,4	66,0
KD Anadolu	67.262	8,6	14,2	15,0	18,2	23,3	28,4	32,0	33,4	35,8	31,6	32,8
OD Anadolu	82.948	10,6	9,9	11,3	13,6	18,3	25,0	31,6	37,4	44,9	43,6	45,8
GD Anadolu	76.938	9,8	15,7	17,3	19,5	26,7	36,4	46,4	67,0	85,9	95,5	107,2
Türkiye	785.347	100,0	20,7	22,7	26,7	35,3	45,3	56,9	71,9	86,3	91,1	98,9

1935 ile 2014 yılları arasında km^2 'ye düşen kişi sayısı, Türkiye'de yaklaşık 5 kat artarak 98,9 olmuştur. Ancak Düzey 1 Bölgeleri arasında çok büyük farklılıkların ortaya çıktığı görülmektedir. Buna göre ülke yüzölçümünün % 0,8 'ini kapsayan İstanbul'da km^2 'ye düşen kişi sayısı, 1935 yılında 143,3 iken 2014 yılında 2332,8 kişiye yükselmiş olup tam 16 kat artmıştır. Ülkenin batısında kalan Bölgelerde km^2 'ye düşen kişi sayısı Türkiye ortalamasının üzerinde bir artış eğilimi göstermişken, orta ve doğuda kalan bölgelerde ise artış Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. TR72 Bölgesinin de içinde bulunduğu Orta Anadolu Bölgesinde ise artış sadece 2,7 kat artmıştır. Orta Anadolu Bölgesi km^2 'ye düşen kişi sayısı sıralamasına göre yoğunluğun en düşük 3. bölgedir.

Şekil 11. Kayseri Sivas ve Yozgat Nüfus Yoğunlukları (TUİK, 2008-2014)

TR72 Bölgesinin nüfus yoğunluğuna bakıldığında, 2014 yılına göre km^2 'ye 40 kişi düştüğü ve Türkiye ortalamasının çok altında kaldığı, aynı zamanda Orta Anadolu Bölgesinin yoğunluğu olan 44,5' in de altında kaldığı görülmektedir. Yukarıdaki şekilde TR72 Bölge illeri olan Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinin karşılaştırılması yapılmıştır. 2013 ADNKS'ye göre nüfus yoğunluklarına göre, il sıralamasında Kayseri'nin 32., Yozgat'ın 69. ve Sivas'ın ise 77. olduğu görülmektedir.

Şekil 12. TR72 İlçe Nüfus Yoğunlukları Haritası (TUİK, 2014)

Tablo 10. Yıllara Yöre İlçe Nüfus Yoğunlukları (TUİK, 1990-2014)

Yıl	Merkez	Akdağmadeni	Aydıncık	Boğazlıyan	Çandır	Çayralan	Çekerek	Kadıışehri	Saraykent	Sarıkaya	Sorgun	Şefaati	Yenifaklı	Yerköy	Toplam
1990	46,4	28,6	56,5	34,0	114,3	19,3	55,7	43,9	101,4	46,0	52,6	43,8	21,3	38,5	41,1
2000	55,2	33,1	69,4	40,9	192,3	26,0	54,2	45,8	137,2	59,5	67,4	36,2	30,8	38,6	48,4
2007	46,3	29,4	33,7	21,4	53,4	17,5	40,6	35,3	103,2	47,3	47,0	24,1	13,7	33,4	34,9
2014	47,1	25,5	29,2	20,8	47,4	11,2	30,3	26,3	74,7	36,4	44,6	19,3	11,3	29,4	30,7

Bölge illerindeki nüfusun dağılımına bakıldığında yoğunluğun daha çok il merkezlerinde olduğu ilçelerin yoğunluklarının düşük olduğu gözlemlenmektedir. Yozgat nüfus yoğunluğunun mekânsal dağılımına bakıldığında nüfus yoğunluğunun 2000 yılına kadar arttığı, bu yıldan sonra ise Merkez ilçe dâhil olmak üzere tüm ilçelerde nüfus yoğunluğunun azaldığı, yoğunluğun Türkiye ortalamasından düşük olduğu görülmektedir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Yozgat'ın nüfus artış eğilimi incelendiğinde; nüfusun 2000 yılında 682.919 kişi olduğu ve bu yıla kadar nüfus artış eğiliminin pozitif olduğu görülmektedir. 2000 yılından sonra ise nüfus artış eğiliminin negatif bir seyir izlediği ve nüfusun 14 yılda 250359 kişi, son 7 yılda ise 59.567 kişi azaldığı görülmektedir. 2014 yılı ADNKS'ye de nüfustaki azalış eğiliminin devam ettiği ve nüfusunun yıllık artış hızının -%26,6 olduğu görülmektedir. Yozgat, bu oran ile Türkiye'de nüfus artış oranı en düşük ilk 5 il arasındadır. 2012 yılında TUİK tarafından yayınlanan nüfus projeksiyonlarına göre, Yozgat'ın 2023 yılı tahmini nüfusu 305.907 kişidir. Yozgat'ta nüfusun giderek yaşlanıyor olması ve genç nüfusun göç ile başka illere gitmesi doğum hızının düşük olma sebeplerindedir.

İlçeler bazında nüfus artış oranlarına bakıldığında, 1990-2000 yılları arasında nüfusun genel itibariyle ilçelerde de artış eğiliminde olduğu; 2000 yılından sonra ise nüfus artış oranının negatif yönde olduğu görülmektedir. Merkez ilçenin nüfusunun 2000 yılına kadar arttığı ve 2000 yılından sonra artış oranının negatif yönde olduğu, 2007 yılında nüfusun 1990 yılındaki nüfusa eşitlendiği ve sonraki dönemde de nüfusun çok fazla değişikliğe uğramadan devam ettiği, diğer ilçelerde ise nüfusun gittikçe azaldığı görülmektedir.

Yozgat'ın kaba doğum hızı, doğurganlık hızı ülke ortalamasının altındadır. Yozgat'ın %51,8 yaş bağımlılık oranı ile ülke genelinde 27. sırada geldiği, Sivas'ın %52,2 yaş bağımlılık oranı ile 26. sırada geldiği, Kayseri'nin ise %49,8 oranı ile 37. sırada geldiği görülmektedir.

İlçeler bazında yaş bağımlılık oranları incelendiğinde; özellikle merkez ilçelerde çalışan nüfus yoğunluğundan dolayı yaş bağımlılık oranının düşük olduğu, merkez olmayan ilçelerde ise bu oranın %70 seviyelerine kadar yükseldiği görülmektedir. Özellikle Doğanşar, İmranlı ve Hafik gibi ilçelerde yaşlı bağımlılık oranları %40 seviyelerinde olup, bu durum nüfusun önemli bir bölümünün yaşlandığını göstermektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Yozgat ilinin nüfusunun zaman içerisinde azalan bir seyir almasının nedeni verilen göçtür. Göçün önüne geçerek, Yozgat'a tersine göçü başlatabilmek amacıyla şehrin cazip hale getirilmesi gerekir.

Bunun için de ilk olarak göç edilmesinin temel nedeninin ortaya koyulması gerekmektedir. Bu sebepler detaylı bir şekilde ortaya konulmasının ardından başta yerel yönetimler olmak üzere, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile birlikte diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ortaklığında yapılacak çalışmalar yardımıyla nüfustaki negatif yönlü değişiminin önüne geçilmesi mümkündür. Kırsal alanlarda istihdam, eğitim, sağlık ve temel ihtiyaçları karşılayacak altyapı eksikliğine ilişkin planlama yapılması ve bu planlamaya göre altyapı eksikliğinin giderilmesi, kırsal alanlara yönelik yatırımlarda devlet teşviklerinin gözden geçirilmesi ve avantaj sağlanması, tarımsal destek mekanizmalarının gözden geçirilmesi ve tarımla uğraşanlar için yeni bir sosyal güvenlik sistemi tanımlanması, tarım alanında kaymakamlıklar ve valilikçe sosyal destek projesi uygulanması, alınması gereken diğer önlemlerdir.

FIRSATLAR

Yozgat tarihi bir coğrafyada bulunması, önemli bir geçiş güzergahı üzerinde bulunması ve sahip olduğu doğal ve kültürel güzellikleri yanında tarım ve hayvancılık, termal kaynakları ve değerli madenleri gibi alanlarda önemli potansiyeli mevcuttur. Ayrıca havaalanı, yüksek hızlı tren projesi, şehir hastanesi gibi önemli kamu projelerine de ev sahipliği yapmaktadır. Yozgat'ın yurtdışı ve yurtiçinde önemli bir hemşeri sayısı ile güçlü bir etki alanına sahiptir. Kentsel dönüşüm programlarının hayata geçirilmesi ile birlikte bu potansiyellerin de hayata geçirilerek Yozgat'ın nüfusundaki eğilimi tersine çevrilmesi mümkündür.

SONUÇ

Yozgat'ın nüfus yapısı ve ekonomik göstergeler açısından bakıldığında çok iyi durumda olmadığı sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 65. sırada bulunmasından da fark edilmektedir. İl nüfusunun artış hızı 1985 yılına kadar artmakla birlikte, bu yıldan itibaren azalmaya başlamıştır. Bunun temel nedeni, 1950'lerde başlayan göçlerin artarak devam etmesidir. Ayrıca bu yıldan itibaren kır-kent dengesinin kentler lehine bozulmaya başladığı bir süreç yaşanmıştır.

1.2. GÖÇ

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Göç olgusu, 1950'li yıllara kadar çok büyük bir dalgalanma göstermemekle birlikte, 1950'li yıllardan itibaren ivme kazanmış, çeşitli sosyo-ekonomik nedenler ile bugün ülke genelinde üzerinde durulması gereken önemli sorunlardan biri haline gelmiştir. Göç olgusu ile birlikte ülkenin gelişmiş bölgelerinde yığılmalar ortaya çıkarmış, kısmen geri kalmış bölgelerde ise insan kaynağından yoksun bırakarak buraların büyüme imkânlarını azaltmış, kırsal alanlarda kentsel alanlara doğru yapılan göçler ile birlikte kırsal alanlar boşalarak buralardaki tarımsal faaliyetler büyük bir sekteye uğramıştır. Göç ile birlikte göç alan yerlerde nüfusun artması ve göç veren bölgelerde nüfusun azalması sonucu farklı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sebepler ile göç ülke için önemli bir konu olmakla birlikte aynı zamanda Yozgat için de çok önemli bir konudur. Yozgat 2000 yılından itibaren hızlı bir biçimde göç vermektedir. 2000 yılında 682.919 olan Yozgat il nüfusunun 2014 yılında 432.560 kişiye düşmüş, 2000 yılında 367.763 olan kırsal nüfusun 2014 yılında 166.768 kişiye düşmüştür.

Alınan ve Verilen Göç, Net Göç

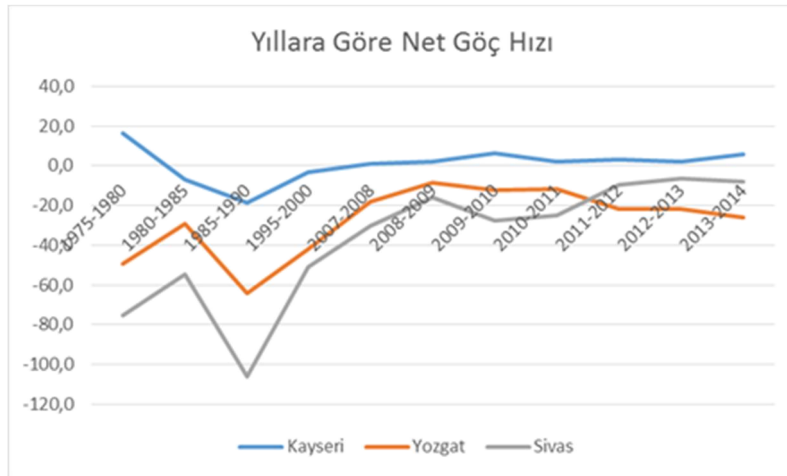
Bölgenin nüfusu 1965 yılından 2000 yılına dek yaşadığı artıştan sonra durağanlaşmış ve 2000 yılından itibaren dalgalanmalar göstermekle beraber geçen 14 yılda nüfus 2000 yılındaki nüfusunun üzerine çıkamamıştır. Aynı zamanda Bölgenin nüfus artış hızı ülke ortalamasından düşük kaldığı için nüfusunun ülke nüfusu içindeki payı da sürekli azalmıştır. 1965 yılında Bölgenin ülke nüfusundan aldığı pay %5,35 iken bu oran sürekli azalarak 2014 yılında %3,06'ya kadar düşmüştür. Bu durumun ortaya çıkmasının nedeni özellikle 2000 yılından sonra yaşanan yoğun göçtür.

Tablo 11. TR72 Bölgesi Nüfusun Ülke Nüfusun Oranı (TÜİK, 1965-2014)

	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2007	2014
TR72	1.679.275	1.795.024	1.918.893	2.032.960	2.181.570	2.290.115	2.498.442	2.295.679	2.378.052
TR	31.391.421	35.605.176	40.347.719	44.736.957	50.664.458	56.473.035	67.803.927	70.586.256	77.695.904
TR72 /TR (%)	5,35	5,04	4,76	4,54	4,31	4,06	3,68	3,25	3,06

Yozgat'ın 2013-2014 döneminde net göç hızı - % 26,3 olmuştur ve bu oran ile ülke genelinde 77 sırada yer almaktadır. Yani Yozgat, verdiği göç ile aldığı göç arasındaki farkı en yüksek olan 5. ildir. TR72 Bölgesi illerine baktığımızda Sivas'ın da Yozgat'a benzer bir şekilde net göç hızının negatif olduğu, Kayseri'nin ise net göç hızının pozitif olduğu görülmektedir.

Yozgat ilinde her yıl %2'den fazla bir nüfusun göç etmesinin, şehrin geleceği açısından olumsuz bir etkisi bulunmaktadır.

Şekil 13. Kayseri, Sivas ve Yozgat Yıllara Göre Net Göç Hızı (TÜİK, 1975-2014)

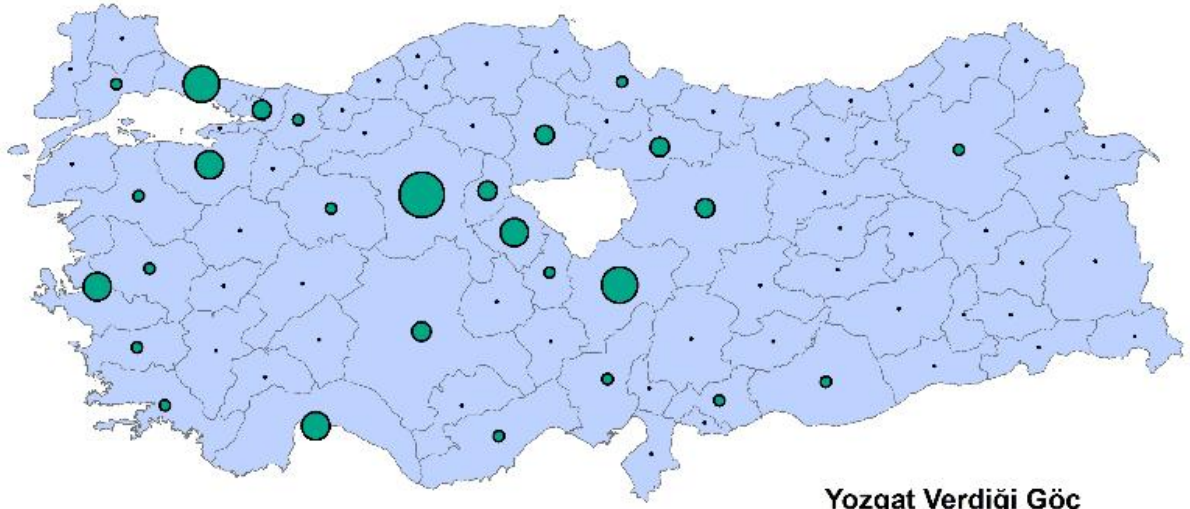
2007 yılından itibaren ADNKS istatistiklerine bakıldığında, son 7 yılda Bölgenin aldığı göç 522.813 kişi iken verdiği göç 620.992 kişidir. İl bazında bakıldığında Yozgat'ın aldığı göç 112.023 iken göç ederek gidenlerin sayısı 191.021 kişi olmuştur. Sivas ise bu süreç de 166.011 kişi göç almış ve 213.046 kişi göç vermiştir. Kayseri'de ise durum farklıdır ve 244.779 kişi göç almış ve 216.925 kişi göç vermiş olup Sivas ve Yozgat'ın aksine net göç hızı pozitifdir.

Tablo 12. Yıllara Göre Göç Rakamları (TÜİK, 2007-2014)

Aldığı göç							
	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Türkiye	2.273.492	2.236.981	2.360.079	2.420.181	2.317.814	2.534.279	2.681.275
TR72	64.244	71.997	77.490	72.522	70.055	79.622	86.883
Kayseri	30.021	31.075	37.842	34.387	33.917	36.580	40.957
Sivas	18.871	23.217	23.467	22.884	21.492	26.354	29.726
Yozgat	15.352	17.705	16.181	15.251	14.646	16.688	16.200
Verdiği göç							
	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Türkiye	2.273.492	2.236.981	2.360.079	2.420.181	2.317.814	2.534.279	2.681.275
TR72	89.166	82.962	91.360	88.839	82.109	90.605	95.951
Kayseri	28.621	28.831	30.380	31.787	30.143	33.789	33.374
Sivas	30.428	28.585	31.362	30.131	27.441	30.244	34.855
Yozgat	30.117	25.546	29.618	26.921	24.525	26.572	27.722
Net göç							
	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Türkiye	0	0	0	0	0	0	0
TR72	-24.922	-10.965	-13.870	-16.317	-12.054	-10.983	-9.068
Kayseri	1.400	2.244	7.462	2.600	3.774	2.791	7.583
Sivas	-11.557	-5.368	-7.895	-7.247	-5.949	-3.890	-5.129
Yozgat	-14.765	-7.841	-13.437	-11.670	-9.879	-9.884	-11.522
Net göç hızı(%)							
	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Türkiye	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TR72	-10,78	-4,70	-5,88	-6,92	-5,11	-4,64	-3,81
Kayseri	1,18	1,86	6,06	2,07	2,96	2,16	5,75
Sivas	-18,15	-8,44	-12,22	-11,49	-9,50	-6,22	-8,20
Yozgat	-30,04	-15,96	-27,83	-24,75	-21,56	-22,01	-26,29

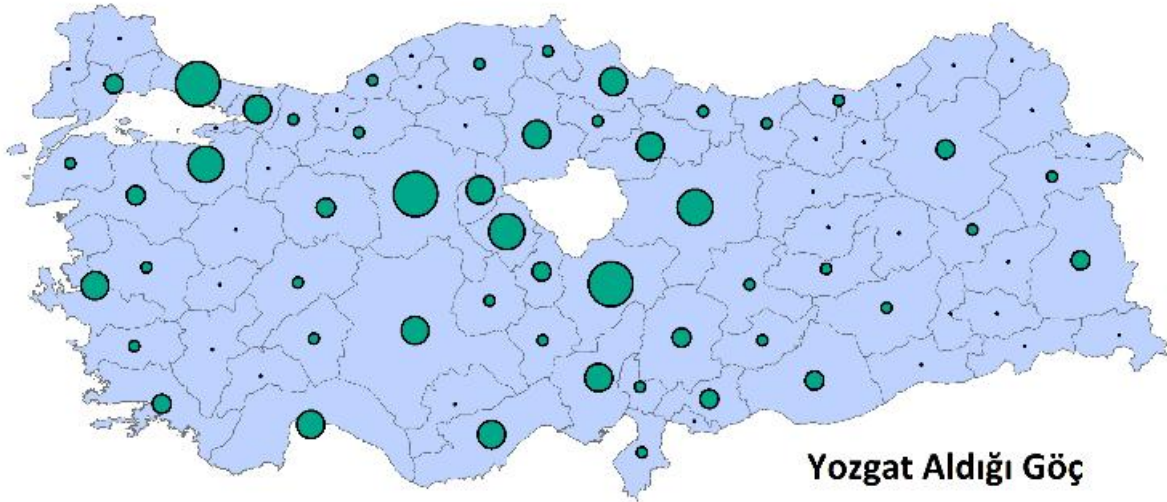
Göç Edenlerin/Göçle Gelenlerin Profili

Yozgat ilinin en çok göç aldığı ve verdiği iller aynı olup, bu iller; Ankara, İstanbul ve Kayseri illeridir. Özellikle yakın olmasından dolayı Ankara'ya göç etmiş, Ankara'da ikamet eden Yozgatlı sayısı 323.611'dir. Bu sayı İstanbul'da 134.451, Kayseri'de 59.248'dir. Yine Sivas'ta olduğu gibi, Yozgat ilinde de yeni iş imkânlarının oluşması, sosyal hayatın canlanması göç eden kesimin geri gelmesinde etkili olabilir. Aynı şekilde, Yozgat ili göç sebepleri derinlemesine araştırılıp, Ankara'da yapılabilecek etkinliklerde Yozgat potansiyel iş ve yatırım imkânları tanıtımları yapılabilir.

Yozgat Verdiği Göç

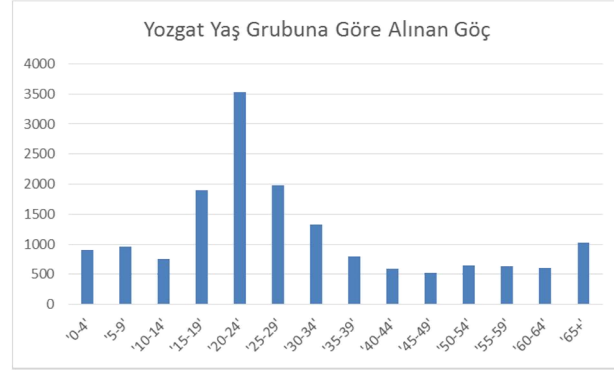
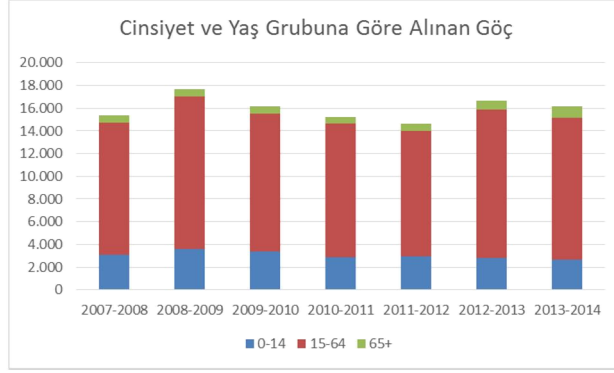
- 13 - 119
- 120 - 272
- 273 - 466
- 467 - 941
- 942 - 4273
- 4274 - 8821

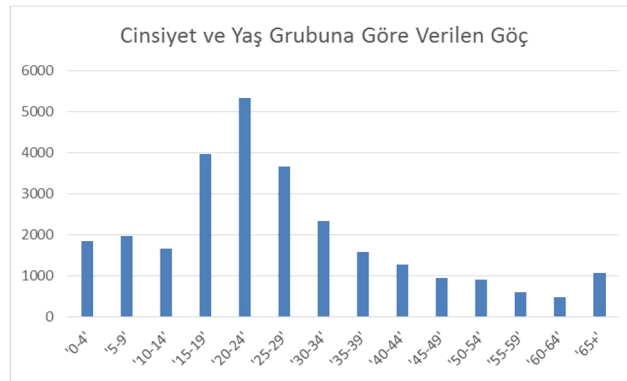
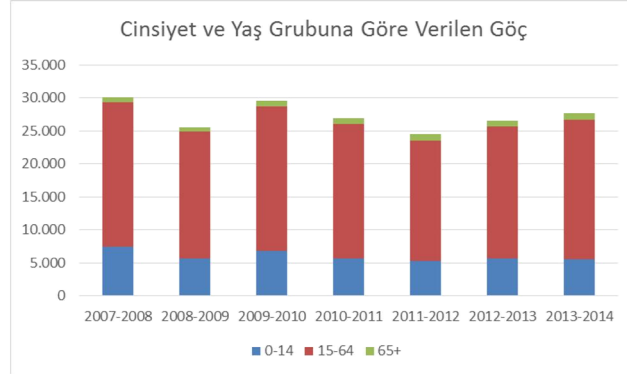
Yozgat Aldığı Göç

- 12 - 49
- 50 - 102
- 103 - 169
- 170 - 357
- 358 - 693
- 694 - 3163

Şekil 14. İllere Göre Göç Alınan ve Verilen İller (TÜİK, 2014)

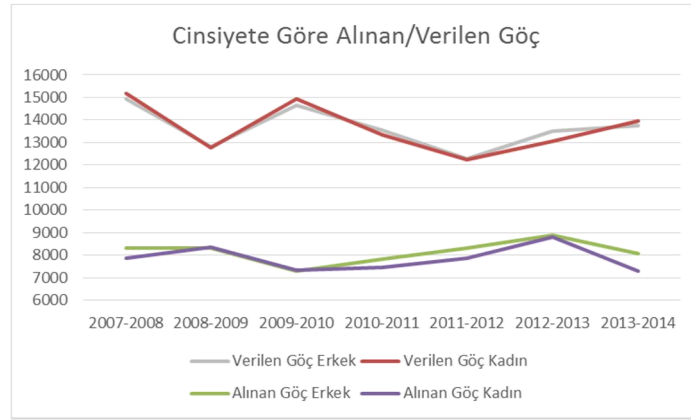

Şekil 15. Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Alınan Göç (TUİK, 2007-2014)

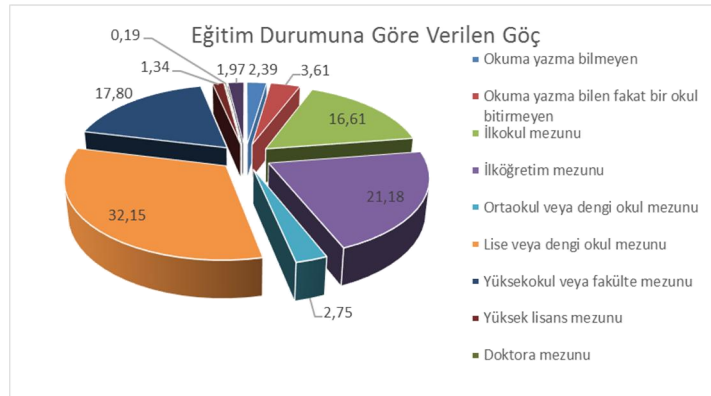
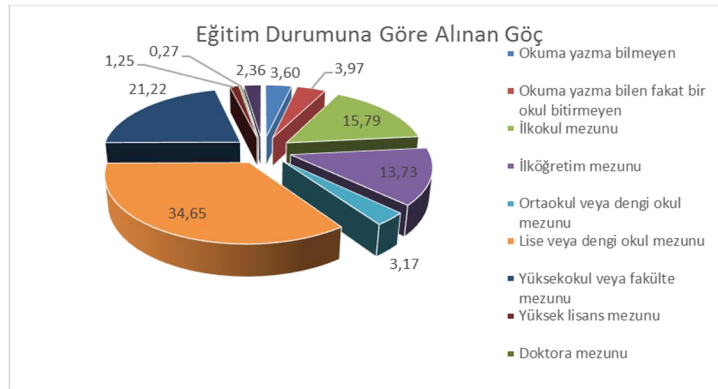
Şekil 16. Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Alınan Göç (TUİK, 2007-2014)

Yozgat ilinin yaş grubuna göre aldığı ve verdiği göç rakamlarına bakıldığında, genç ve ortanca yaşta ki nüfusta verdiği göçün daha çok olduğu, yaşlı nüfusta ise aldığı göçün daha çok olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Yozgat yaş bağımlılık oranının artış eğiliminde olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Şekil 17. Cinsiyete Göre Alınan/Verilen Göç (TUİK, 2007-2014)

2013 yılı verilerine göre, Bölgeye gelen ve Bölgeden giden nüfusun en çok lise ve dengi okul mezunu olduğu görülmektedir. Alınan göçte ikinci olarak en yüksek oran ilköğretim okul mezunu olup, verilen göçte ise ikinci olarak en yüksek oranın yüksekokul veya fakülte mezunlarında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla verilen göçün alınan göçe göre daha eğitilmiş bir nüfus olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Yozgat nitelikli insan kaynağını kaybetme eğilimindedir.

Şekil 18. Eğitim Durumuna Göre Alınan ve Verilen Göç (TUİK, 2014)

Göç Verme/Alma Sebepleri

Ülkemizde iç göç çok önemli bir olgu olup, her yıl milyonlarca insan yer değiştirmektedir. TÜİK tarafından açıklanan rakamlara göre, 2013-2014 döneminde 2.681.275 kişi göç etmiştir. İnsanları yer değiştirmeye iten birçok sosyo-ekonomik neden bulunmaktadır. Bu nedenler sebebiyle, nüfus az gelişmiş bölgelerden görece daha gelişmiş bölgeler doğru kaymaktadır.

TÜİK tarafından 2011 yılında yapılan çalışma ile ülke içi göçün nedenleri ortaya konulmuştur. Buna göre ülke içi göçteki nedenler olarak %41,5 pay ile hanedeki fertlerden birine bağımlı göç, %22,6 ile eğitim, %13,4 ile tayin/iş değişikliği, %12,2 ile iş aramak/bulmak, %7,5 ile evlilik/boşanma, %1,8 ile diğer, %1,0 pay ile sağlık sebebi öne sürülmüştür.

Tablo 13. TÜİK 2011 İç Göç Nedenleri (TÜİK, 2011)

Göç Etme Nedeni	Göç Eden Nüfus	Göç Eden Nüfus Oranı
Toplam	2.207.844	100,0
İş aramak/bulmak	268.400	12,2
Tayin/iş değişikliği	295.906	13,4
Eğitim	498.137	22,6
Evlilik/boşanma	166.284	7,5
Sağlık	22.649	1,0
Hanedeki fertlerden birine bağımlı göç	916.761	41,5
Diğer	39.115	1,8
Bilinmeyen	593	0,03

Yozgat özelinde durum çok keskin bir biçimde seyretmektedir. Yozgat ilinin net göç oranı negatif olmakla birlikte, oran oldukça yüksektir. -%26 negatif göç hızı ile Yozgat iller arasında net göç hızı negatif olan en büyük 5. ildir. Yozgat ilinde negatif göç hızının bu kadar yüksek olması insanların memnuniyetsizliklerini göstermektedir. 2000 yılında 682.919 olan Yozgat il nüfusunun 2014 yılında 432.560 kişiye düşmüş, 2000 yılında 367.763 olan kırsal nüfusun 2014 yılında 166.768 kişiye düşmüştür. Yozgat'ın bu denli hızlı bir şekilde nüfus kaybetmesinin çeşitli sosyo-ekonomik nedenleri olup, sosyo-ekonomik imkânların bölgeler arasında farklılık göstermesi yani gelişme farklılıkları insanları göçe zorlamaktadır.

Yozgat ilindeki göçe ilişkin sebepler iki boyutta değerlendirilebilir. İlk olarak kırsaldan şehir merkezine olan göç, ikinci olarak da şehir merkezinden diğer illere olan göçtür.

Yozgat nüfusunun azalmasındaki en büyük sebep kırsaldaki nüfusun hızla göç etmesidir. Kırsaldan olan göçün sebepleri olarak aşağıdaki hususlar sıralanabilir:

- Kırsaldaki ekonomik faaliyetlerin getirisindeki düşüşler ve istihdam yetersizliği, kırsaldan göçün en önemli sebeplerindendir. Tarım üretimindeki verim kaybı, üretimin doğal olaylara bağlı olması, ekilebilir arazilerin zaman içerisinde miras yoluyla küçülmesi gibi sebepler tarımdan kaçışı hızlandırmıştır. Tarımdaki bu sorunların çözümüne ilişkin devlet destekleme yoluna gitmiş ancak verilen desteklerin daha çok üretim yapan gerçek çiftçilerden ziyade arazi sahiplerine verilmesi sebebiyle destekler tam olarak yerine ulaşmamıştır. Yozgat kırsalında üretim yapılan arazilerin büyük çoğunluğu belli bir süre için kiralanan araziler üzerinde yapılmaktadır. Öte yandan, AB ve uluslararası politikaların da etkisiyle tarımsal nüfus ve istihdamın payıyla, tarımın toplam GSKD içerisinde aldığı payda son yıllarda ülke ölçeğinde görülen azalmaya karşın, ülke ve Bölgenin toplam nüfus, istihdam ve GSKD'si içinde

halen önemli düzeyde bir pay almaktadır. Söz konusu politikaların etkisi ve Türkiye’de tarımdan, sanayi ve hizmetler sektörlerine doğru kayma dikkate alındığında, tarım istihdamında uzun vadeli azalma eğiliminin devam ettiği ve her ne kadar tarım ve kırsal kalkınma alanında bir takım destekler sunulsa da Yozgat’ın da bu kısır döngüden payını aldığı görülmektedir. Bu durumda, gelecek 10 yılda tarımdan hizmet ve sanayi sektörüne kaymayla birlikte göç olgusunu tetikleyen tarım sektöründe çözülmenin artmasının beklenmesi, kadınlar ve diğer dezavantajlı gruplar için Bölgede ve özellikle sosyo-ekonomik yönden tarıma bağımlı bir yapı sergileyen Yozgat’ta ilave tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Ülke genelinde, tarımın geleneksel olarak küçük aile işletmesi şeklinde sürdürülmesi, ücretsiz aile işçiliğinin yaygın olması, tarımda çalışan nüfusun eğitim düzeyinin nispeten düşük olması ve kalifiye olmaması, kadınların bir bölümünün tarımda çalışması, dolayısıyla tarımın kayıt dışı ve gizli işsizlik unsurlarını barındırması, son yıllarda göç etkisiyle meydana gelen kırsal nüfustaki azalma gibi faktörler, 2001 yılından beri tarımda görülen çözülmenin kontrolsüz bir şekilde gelişmesine ve istihdamın azalmasına yol açmakta, yoksulluk ve işsizliğin istenilen düzeylere çekilememesinde rol oynamaktadır¹. İlçeler bazında yürütülen stratejik analiz toplantılarında elde edilen sonuçlar ile net göç, net göç hızı, kırsal nüfus ve istihdam verileri, söz konusu faktörler açısından Yozgat’ta da durumun benzerliğini göstermektedir.

- b) Kırsalda sosyal altyapı imkânlarının kısıtlı olması göçün önemli bir diğer sebebidir. Eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlara ulaşmadan yaşanan sorunlar, kimi zaman temel ihtiyaçlara ulaşmada yaşanan güçlükler, kırsalda refah artışı ve modern iletişim yollarının kullanılması sonucu daha geniş imkânlara ulaşma isteği ve kırsalda bir takım sosyal dengelerin bozulması, tarım ve hayvancılığın sosyal statü sorunu olarak algılanmaya başlaması kırsaldan göçü hızlandırmaktadır.

Yozgat’taki göçün ikinci boyutu olan şehir merkezinde diğer illere yapılan göçün de iki temel sebebi bulunmaktadır.

- a) İlk olarak Yozgat’ın önemli bir yatırım altyapısı ve dolayısıyla istihdam sorunu bulunmaktadır. Şehirdeki özel teşebbüslerin sermaye eksikliği sebebiyle yatırım imkânlarının kısıtlı olması işsizlik sorununu ortaya çıkartmaktadır. Özellikle Yimpaş Holding’in iflas etmesiyle birlikte Yozgat’ın sahip olduğu sermaye büyük bir kayba uğramış, daha sonrasında ise Yozgat’a karşı bir önyargı oluşması nedeniyle yatırım çekmesi oldukça güçleşmiştir. Kırsal kesimden iş bulma ümidiyle şehre gelen nüfus umduğunu şehirde de bulamadığı için büyük şehirlere göç etmektedir.
- b) Yozgat ilinde sosyal altyapı yetersiz kalmıştır. Özellikle refah düzeyi arttıkça insanlar eğitim, sağlık, sosyal imkânlar gibi ihtiyaçların karşılanması için büyükşehirlere göç edilmektedir.

Göçle Gelenlerin Mekânsal Dağılımı

Yozgat ili ve ilçelerinin 2014 yılı ADNKS’ye göre 2013-2014 döneminde net göç hızı - % 26,3 olmuştur. Bu oran 2012-2013 için - % 22, 2011-2012 dönemi için de - % 21,5’tir. Yozgat 2013-2014 döneminde 20.388 kişi göç almış ve 31.910 kişi göç vermiş, 2012-2013 döneminde 20.405 kişi göç almış ve 30.289

¹ Ok, S. 2008. Ekonomik Büyüme ile İstihdam Arasındaki İlişkinin Zayıflama Nedenleri ve Bu İlişkinin Güçlendirilmesinde İŞKUR’UN Rolü. Uzmanlık Tezi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü. Ankara

kişi göç vermiş ve 2011-2012 döneminde de 19.211 kişi göç almış ve 28.992 kişi göç vermiştir (bakınız tablo).

Tablo 14. İlçeler Bazında Yozgat'ta Alınan ve Verilen Göç Değerleri (TÜİK, 2012-2014)

	2012				2013				2014			
	ADNKS nüfusu	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç hızı (%)	ADNKS nüfusu	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç hızı (%)	ADNKS nüfusu	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç hızı (%)
Akdağmadeni	49.442	2.113	2.633	-10,46	48.249	1.733	2.703	-19,90	47.309	2.267	2.792	-11,04
Aydıncık	11.065	352	712	-32,01	12.585	1.992	612	116,02*	10.936	443	2.112	-141,80
Boğazlıyan	36.157	1.463	2.159	-19,07	34.925	1.248	2.388	-32,12	34.193	1.446	2.191	-21,55
Çandır	5.047	180	345	-32,17	4.835	181	335	-31,35	4.693	226	336	-23,17
Çayıralan	16.092	501	1.256	-45,84	14.985	613	1.223	-39,90	14.201	679	1.010	-23,04
Çekerek	25.441	971	2.533	-59,57	23.699	764	2.694	-78,25	22.729	1.302	2.323	-43,93
Kadışehri	15.154	965	1.493	-34,25	14.578	853	1.630	-51,92	13.397	583	1.837	-89,42
Merkez	97.094	5.293	5.184	1,12	97.443	6.025	6.655	-6,44	96.831	5.695	6.750	-10,84
Saraykent	15.620	428	2.134	-103,56	15.134	645	991	-22,60	14.192	789	1.383	-41,00
Sarıkaya	37.737	1.419	2.021	-15,83	36.553	1.237	2.200	-26,00	35.543	1.168	2.318	-31,84
Sorgun	82.944	3.039	4.272	-14,76	81.231	2.483	4.531	-24,90	79.580	2.787	4.571	-22,17
Şefaati	16.810	531	1.281	-43,64	16.234	563	1.178	-37,18	15.985	792	1.074	-17,49
Yenifakılı	5.921	164	416	-41,67	5.845	290	374	-14,27	5.724	355	460	-18,18
Yerköy	38.687	1.694	2.553	-21,96	37.915	1.778	2.775	-25,95	37.247	1.856	2.753	-23,80
Toplam	453.211	19.113	28.992		444.211	20.405	30.289		432.560	20.388	31.910	

* 6360 sayılı Kanun kapsamında 2000'nin altında olan belediyelerin kapatılmasını önlemek amacıyla 2013 yılında Aydıncık ilçesinde başka şehirlerde yaşayan hemşeriler çekilerek, belediyelerin kapanması önlenmeye çalışılmış, ve 2014 yılında da gelen nüfus geri gitmiştir. Bu nedenle 2013 ve 2014 yılında Aydıncık ilçe nüfusundaki büyük değişiklikler gerçeği yansıtmamaktadır.

Son 3 yılda, Yozgat ilinin ortalama olarak 20.000 kişi göç aldığı ve bunun büyük çoğunluğunun Merkez, Sorgun, Akdağmadeni ile Yerköy'e geldiği görülmektedir. Ancak, göç edenlerin rakamsal olarak yaklaşık %30'unun Yozgat Merkez'e, yaklaşık %13'ünün Sorgun'a, yaklaşık %12'sinin Akdağmadeni'ne yaklaşık %9'unun da Yerköy ilçesine gelmiştir.

Verilen göç oranlarına bakıldığında ise yerleşim yerleri arasındaki fark alınan göç kadar keskin olmadığı görülmektedir. Rakamsal olarak yaklaşık %20'sinin Merkez'den, Akdağmadeni, Aydıncık, Boğazlıyan, Çekerek, Sarıkaya ve Yerköy gibi ilçelerden ise yıllık yaklaşık 2000-2700 arasında bir göç verdiği görülmektedir. Net göç hızlarına bakıldığında Aydıncık ve Kadışehri ilçelerinin - % 141,8 ve - % 89,4 oranları ile aldığı göç ile verdiği göç arasındaki farkın çok yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Ancak henüz istatistiklere yansımaya da Kadışehri ilçesinde uygulanan ve ülkemizde ilk defa, çiftçilerin bir araya gelerek arazilerini meyve bahçesine dönüştürmeleri sonucunda başlayan Deveci Havzası Meyvecilik Entegrasyon Projesi ile çiftçilerin gelir düzeyi artırılmış, genç nüfusa istihdam sağlanmış, modern tekniklerle üretim başlatılmış ve köy göç almaya başlamıştır. Proje uygulanmadan önce Kabalı köyünde eski usullerde getirisi düşük ürünler yetiştirilmekte, çiftçiler yatırım gücüne sahip olmadıklarından, tarımdaki yeniliklere ve gelişmelere ayak uyduramamakta ve böylece elde edilen gelir, çiftçilerin ihtiyaçlarını karşılayamadığından büyük şehirlere yoğun bir şekilde göç verilmekteydi. Proje sosyal ve ekonomik getirileri, uygulanacağı alanın (Deveci Havzası) demonstrasyon rolünü üstlenmesi ve model olabilirliği bakımından büyük bir öneme sahiptir.

Bununla birlikte, Çekerek ve Saraykent ilçelerinin de - %43,93 ve - %41,0 oranları ile çok yüksek bir negatif yönde net göç hızlarının olduğu görülmektedir.

Göçle Gelenlerin Entegrasyon Durumu

Türkiye’de her yıl 2 milyonun üzerinde insan iç göç diye tabir edilen yer değiştirme yoluna giderek kendilerini göçe iten nedenleri aşmaya çalışmaktadır. İş bulma ümidi, eğitim, sağlık, yüksek yaşam kalitesi ve refah arayışı, sosyo-kültürel ve benzeri sebepler ile milyonlarca insanın yer değiştirmesi sonucunda, hem göç veren bölgelerde hem de göç alan bölgelerde çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bölgeler arası eşitsizlik farklılıklarının giderilmesine yönelik kamu politikalarına rağmen iç göçün sürekli artış eğiliminde olması yer değiştirenlerin entegrasyonuna yönelik politikaların önemini arttırmaktadır.

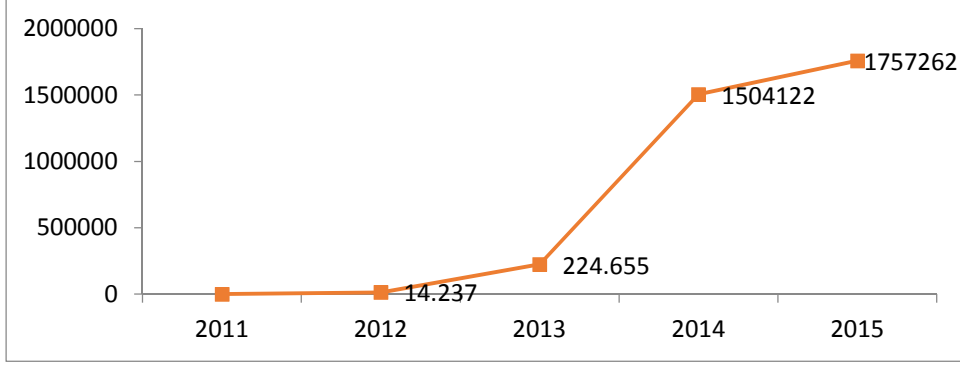
Yozgat’ın 2000 yılından itibaren aldığı göçün verdiği göçten daha azdır ve bu nedenle de nüfus hızla azalmaktadır. ADNKS verilerine göre, 2014 yılında Yozgat’a 20.388 kişi gelmiş, 31.910 kişi ise göç etmiştir. Göç veren bölgelerin ağırlıklı olarak kırsal kesimlerden olması dikkat çekici olmakla birlikte, 2000 yılından sonra kırsal nüfustaki hızlı azalış kendini hissettirmektedir. Yozgat’ta 1965 yılında %85 olan kırsal nüfusun oranı, sonraki süreçte sürekli azalmış ve 2000 yılından sonra da hızla azalmaya devam etmiştir ve 2014 yılında kırsal nüfus oranı %39’ a düşmüştür. Kırsal nüfus, oran ve büyüklük olarak sürekli azalırken kent nüfusunda büyük bir değişiklik yaşanmamıştır. Dolayısıyla Yozgat’ ta göçün yönü kırsaldan kent merkezine ve kent merkezinden de büyük şehirlere doğru olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Göç alan yerlerde göç ile birlikte; yoğun nüfus baskısı ve çarpık kentleşme, gecekondulaşma, hırsızlık, gasp, anarşi ve diğer adli ve toplumsal sorunlar, işsizlik, yabancılaşma ve kültür çatışması gibi sorunlar ortaya çıkması muhtemeldir. Nitekim Türkiye genelinde olduğu gibi, Yozgat’ta da son üç yıl içinde suç oranlarında gözle görülür bir artış yaşanmıştır. Yozgat ilinin aldığı göçün büyüklüğüne bakacak olursak büyük bir göç dalgası almaması, genelde aldığı göçün kırsal kesimden kente ve daha önceden göç eden kesimin tekrar geri dönmesi şeklinde oluşan göç hareketleri, göçün neden olabileceği bazı sorunların gerçekleşme imkânını ortadan kaldırmakla birlikte işsizlik, yabancılaşma ve kültür çatışması gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

Yozgat’ta göç ile gelenlerin entegrasyonuna ilişkin büyük bir sorun yaşanmamaktadır. Ancak kırsal kesimden kente göç eden nüfusun kente adapte olması zaman almaktadır. Aynı zamanda kentte yaşayan nüfusun kırsaldan gelen nüfusu hazmedemediği durumlar olabilmektedir. Bu süreç sonucunda yabancılaşma sorunu ortaya çıkabilmektedir. Örneğin okullarda kırsal kesimden gelen çocukların aşağılanması durumunda ailelerin çocuklarının okula göndermekten vazgeçtiği görülmüştür. Dolayısıyla kırsaldan kente gelen ailelerin entegrasyonu için çalışılmalıdır. Bu konuda özellikle eğitim personeli gibi kamu hizmetini yürütmekle görevli olanların bilgilendirilmesi gereklidir.

Sığınmacılar, Mekânsal Dağılımları ve Entegrasyon Durumları

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi verilerine göre, geçici koruma yönetmeliği kapsamında koruma altına alınan Suriyelilere yönelik biyometrik kayıtlar kapsamında, 2012 yılında 14.237 olan Suriyeli sayısı hızlı bir şekilde artarak 1.04.2015 tarihi itibarıyla 1.757.262’ye ulaşmıştır (Bakınız şekil). 1.04.2015 tarihi itibarıyla, 10 ilde (Hatay, Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adıyaman, Adana, Mardin, Malatya) 25 barınma merkezinde 254.681 Suriyeli bulunmakta olup, geçici barınma merkezleri dışında bulunan Suriyeli sayısı ise 1.502.581’dir. Bugün Türkiye’de yaklaşık 2 milyonu aşkın Suriyelinin bulunduğu tahmin edilmektedir.

Şekil 19. 1.04.2015 tarihi itibarıyla Geçici Koruma Yönetmeliği Kapsamında Koruma Altına Alınan Suriye Vatandaşlarına Ait Biyometrik Kayıtlar (Göç İdaresi, 2015)²

2014 yılında, İçişleri Bakanlığı tarafından medyaya sunulan bilgilere göre, Yozgat'ta 50 Suriyeli bulunmaktadır. 2015 Yılı İl Emniyet Müdürlüğü verilerine göre, yabancı ve mültecilerle ilgili işlemler kapsamında, 2014 yılı içerisinde toplam 1499 adet ikamet tezkeresi düzenlenmiş ve 116 sığınma başvurusu kabul edilmiştir. 2014 yılında 362 yabancıнын 3. ülkeye çıkışı sağlanmıştır. 2014 yılı sonu itibarıyla Mülteci Barınma Merkezinde 62 Yabancı uyruklu sığınma başvuru sahibi kalmaktadır.

Yozgat'ta yaşayan ve sayıları her geçen gün artan sığınmacı ve yabancıların çokluğu ve giderlerinin sürekli artması, ayrıca TOKİ 1+1 sosyal konutların kış aylarında yakıt giderlerinin Yozgat Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfınca karşılanması Vakıf bütçesini ciddi bir sıkıntıya sokmaktadır (Yozgat Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı İl Brifingi, 2015). Yozgat'ta bulunan kabul ve barınma merkezi, bayan ve yetişkin olmayan çocuklara yönelik hizmet vermektedir. 2015 yılında yapılan Sektörel Çalışma Grubu toplantılarında Yozgat Merkezde görülen sığınmacıların entegrasyon problemi yaşadığı ve zor şartlarda buldukları anlaşılmıştır. Kayıt dışılık önemlidir.

Son dönemlerde Suriye'de yaşanan iç savaş ve güvenlik ortamının bozulması nedeniyle, Türkiye genelinde olduğu gibi, Yozgat'ta da Suriyeli misafirlerin sayısı diğer illere göre az olmakla birlikte artmaktadır³. Henüz Yozgat'ta kayıtlara yansıyan bir olay olmasa da aşağıdaki tedbirlerin genel olarak Yozgat için de izlenmesinde yarar bulunmaktadır.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Yozgat'ın 2013-2014 döneminde net göç hızı - % 26,3 olmuştur ve bu oran ile ülke genelinde 77 sırada yer almaktadır. Yani Yozgat, verdiği göç ile aldığı göç arasındaki farkı en yüksek olan 5. ildir. Yozgat ilinde her yıl %2'den fazla bir nüfusun göç etmesinin, şehrin geleceği açısından olumsuz bir etkisi bulunmaktadır.

Yozgat ilinin yaş grubuna göre aldığı ve verdiği göç rakamlarına bakıldığında, genç ve ortanca yaşta nüfusta verdiği göçün daha çok olduğu, yaşlı nüfusta ise aldığı göçün daha çok olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Yozgat yaş bağımlılık oranının artış eğiliminde olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Yozgat ili ve ilçelerinin 2014 yılı ADNKS'ye göre 2013-2014 döneminde net göç hızı - % 26,3 olmuştur. Bu oran 2012-2013 için - % 22, 2011-2012 dönemi için de - % 21,5'tir. Yozgat 2013-2014 döneminde 20.388 kişi göç almış ve 31.910 kişi göç vermiş, 2012-2013 döneminde 20.405 kişi göç almış ve 30.289 kişi göç vermiş ve 2011-2012 döneminde de 19.211 kişi göç almış ve 28.992 kişi göç vermiştir.

² 27.05.2015 tarihi itibarıyla İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi web sitesinden alınmıştır.

³ Gizli veri olduğu gerekçesiyle, net sayı alınamamıştır.

Yozgat Merkezde görülen sığınmacıların entegrasyon problemi yaşadığı ve zor şartlarda buldukları ve kayıt dışı çalıştıkları anlaşılmıştır.

Göç edenlerin yaş ve cinsiyet yapısı ile işgücü yapıları, göçlerin nedenlerini belirleyen özelliklerdir. Göç nedenlerine göre, göç eden nüfus yapısı farklılaşmaktadır. Yozgat'ta göç edenlerin büyük kısmı çalışma çağındaki olan nüfustandır. Yozgat'a göç edenlerin eğitim durumlarına bakıldığında ise büyük kısmının ilköğretim mezunu olduğu yani eğitim düzeyinin düşük olduğu görülmektedir.

Göçlerin büyük çoğunluğu çalışmak amaçlı yani iş bulma ümidiyle gerçekleştirilmektedir. Geri kalan eğitim, sağlık vb sosyal imkânların yetersizliğidir. Yozgat'ın bu alanlarda yetersizliği ve kırsal yerlerin itici faktörleri karşısında büyük şehirlerin daha iyi yaşam, sosyal olanaklar ve iş bulma imkânının geniş olması gibi çekici özellikleri mevcuttur.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Nüfusun azalmasının en büyük etkeni olan göçlerin büyük çoğunluğu çalışmak amaçlı yani iş bulma ümidiyle gerçekleştirilmektedir. Geri kalan eğitim, sağlık vb sosyal imkânların yetersizliğidir. Yozgat'ın bu alanlarda yetersizliği ve kırsal yerlerin itici faktörleri karşısında büyük şehirlerin daha iyi yaşam, sosyal olanaklar ve iş bulma imkânının geniş olması gibi çekici özellikleri mevcuttur.

Son dönemlerde Suriye'de yaşanan iç savaş ve güvenlik ortamının bozulması nedeniyle, Türkiye genelinde olduğu gibi, Yozgat'ta da Suriyeli misafirlerin sayısı diğer illere göre az olmakla birlikte artmaktadır. Henüz Yozgat'ta kayıtlara yansıyan bir olay olmasa da aşağıdaki tedbirlerin genel olarak Yozgat için de izlenmesinde yarar bulunmaktadır. Suriyelilere yönelik halkın tepkisini de azaltmayı amaçlayan kamu tarafından temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik projeler yerine kalıcı entegrasyon projeleri hazırlanmalı, Suriyeli vatandaşların, kayıt dışı istihdamı, kayıt dışı ikamet ve başta sağlık olmak üzere eğitim, barınma gibi kamusal hizmetlerden yararlanmalarına yönelik çalışmalar devam ettirilmelidir. Dezavantajlı grupları dikkate alan bir yaklaşımla, ekonomik problemlerin azaltılması ve istihdama yönelik projeler yapılmalıdır. Özellikle kent merkezlerinde demografik yapının değişmesi, var olan etnik ve mezhepsel çatışma ve kutuplaşmaların ister istemez körüklenmesi, siyasi bakış açıları, farklı dil, kültür ve yaşam tarzı, yerel işgücü istihdam olanaklarının kaybindan kaynaklanan ve Suriyelilere karşı provokasyon nedeniyle kitlesel akımlara dönüşebilecek ve buna karşı Suriyelilerin güvenlik amacıyla örgütlenmeleriyle daha büyük olaylara neden olabilecek sorunların önüne geçecek çalışmalara destek verilmeli, kamuoyunun Suriyelilere alışmasına ilişkin farkındalık geliştirme faaliyetleri yürütülmesi önerilmektedir.

FIRSATLAR

Eğitim, sağlık, sosyal altyapı eksiklikleri ile istihdam imkânlarının yetersizliği özellikle kırsaldan göçe neden olmaktadır. Köyde yaşam şekli yaşayanlarca benimsenmemektedir. Köyde yaşayanlar (erkekler) evlenmekte güçlük çekmektedir. Ağırlıklı ekonomik faaliyetin tarım ve hayvancılık olduğu köylerde, bunlar sosyal statü sorunu olarak görülmektedir. İnsanlar sigortalı bir işte merkezde çalışmayı tercih etmektedir. Kırsalda yaşayan nüfus yaşlanmaktadır. 10-15 sene sonra tarımla uğraşan kesim bulunamayacak hale gelebilecektir. Dışarıdan gelen kamusal alanda görev yapanlar için, sosyal ve kültürel yaşantı ve sosyal aktiviteler yetersiz görülmektedir. Çiftçilerin ürettiği ürün değerlendirilememektedir. Göçle gelenlerin yaşadığı işsizlik, yabancılaşma ve kültür çatışmasının önüne geçilmesi ihtiyacı mevcuttur. Sivas ili için nitelikli göç analizine ihtiyaç duyulmaktadır.

Göçle gelenlerin yaşadığı işsizlik, yabancılaşma ve kültür çatışmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Göçle gelenlerin entegrasyonuna yönelik, istihdama ilişkin tedbirler alınması, kayıt dışı istihdamın

önlenmesi, ortak kullanıma yönelik sosyal alanlar, kendi dillerinde etkin bir bilgilendirme, dil eğitimi, kamuoyunda bilgilendirme vb. çalışmaların yürütülmesi öngörülmektedir.

Kırsal alana yapılan yatırımların arttırılması için teşvik sisteminin gözden geçirilmesi gerekmektedir. Merkez alana yapılan yatırımlar OSB gibi alanlarda ulaşım, lojistik, teşvik gibi farklı avantajlara sahip olup, kırsal alanlarda yatırımın teşviki için ilave avantajlar sağlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi amaçlanmaktadır.

Tarımsal destek sisteminin gözden geçirilmesi gerekmektedir. AB Ortak Tarım Politikasına uyum ve tarımsal ürünlerin rekabet gücünün arttırılması çerçevesinde tarımsal destek sisteminin etkinliğinin artırılması amacıyla destek sisteminin gözden geçirilmesi amaçlanmaktadır.

Kırsal alanlarda eğitim, sağlık altyapısı yatırımlarının arttırılması, istihdam olanaklarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Göçün en önemli sebeplerinden olan eğitim, sağlık ve istihdam olanakları bakımından kırsal alanlara yapılan kamu ve özel sektör yatırımları arttırılmalıdır.

SONUÇ

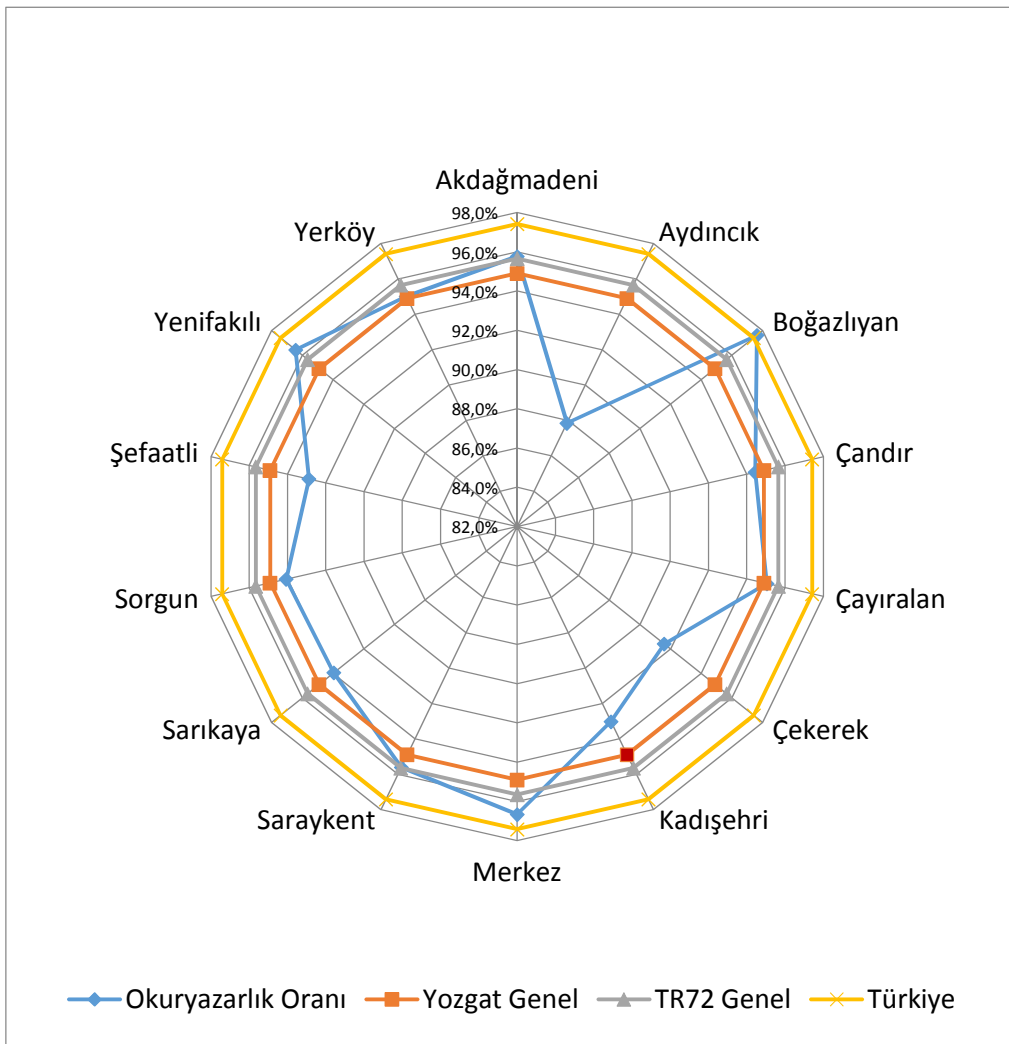
Yozgat en çok göç veren 20 il arasında yer almaktadır. Bu nedenle, detaylı göç analizi çalışması ile itici ve çekici güçlerin tespiti ve buna bağlı eylem planlarının geliştirilmesi Sivas'ın önümüzdeki süreci için oldukça önemlidir.

2 EĞİTİM

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Okuryazarlık Oranları

Türkiye’de okuryazarlık oranı 2012 yılı için ortalamada %90,81, 2013 yılı içinse % 97,4 seviyelerine yükselmiştir. TR72 Bölgesi’nde ise 2012 yılında okuryazarlık oranı %88,01 olup 2013 yılında %95,7’dir. Yozgat ili özelinde değerlendirildiğinde il genelinde okuryazarlık oranı 2012 yılında %94,7 iken 2013 yılında bu oran %94,9’a yükselmiştir. Yozgat’ta okuryazarlık oranı, hem Bölge hem de Türkiye okuryazarlık oranından düşüktür. 2013 yılı verilerine göre Yozgat merkez ve ilçeleri arasında en yüksek okuryazarlık oranı %97,5 ile merkez ilçede iken en düşük oran ise %87,8 ile Aydınçık ilçesindedir.

Şekil 20. Türkiye, Bölge, Yozgat ve İlçeleri Okuryazarlık Oranları (TUİK, 2009-2013)

Tablo 15. 2009-2013 Döneminde Yozgat İlçelerinde Okuryazarlık Oranları (TÜİK)

İlçe	2013 Yılı	2012 Yılı	2011 Yılı	2010 Yılı	2009 Yılı
Akdağmadeni	95,8%	95,7%	94,0%	92,9%	90,8%
Aydıncık	87,8%	86,3%	85,1%	83,1%	77,6%
Boğazlıyan	97,6%	97,6%	95,7%	95,3%	93,6%
Çandır	94,4%	94,3%	90,2%	89,1%	88,0%
Çayıralan	95,1%	95,2%	92,1%	91,2%	90,9%
Çekerek	91,6%	91,5%	90,1%	89,4%	86,3%
Kadışehir	93,0%	92,9%	91,7%	90,6%	88,3%
Merkez	96,7%	96,5%	95,6%	95,2%	94,6%
Saraykent	95,6%	95,4%	92,4%	91,3%	90,0%
Sarıkaya	94,0%	93,6%	92,0%	91,3%	90,0%
Sorgun	94,1%	93,9%	93,0%	92,4%	90,7%
Şefaattli	92,9%	92,7%	91,4%	90,9%	89,9%
Yenifakılı	96,4%	96,2%	94,2%	93,7%	92,1%
Yerköy	95,0%	94,9%	93,6%	92,6%	90,7%
Yozgat Genel	94,9%	94,7%	93,3%	92,5%	90,9%
TR72 Bölgesi	95,7%	95,5%	93,9%	93,4%	92,1%
Türkiye	97,5%	95,8%	95,1%	94,0%	92,5%

Okul Öncesi Eğitim

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu 2012-2013 "Milli Eğitim İstatistikleri"nde okul öncesi eğitim 3-5, 4-5 ve 5 yaşları için incelenmektedir. 3-5 yaş aralığı istisnasıyla, bu yaşlarda okullaşma oranları sadece Yozgat ilinde Türkiye genel ortalamasının üzerindedir. Bölgede okul öncesi net okullaşma oranlarının az olmasının sebeplerinin araştırılıp, ailelerin okul öncesi eğitime verdiği önemin artırılması elzemdir.

Tablo 16. Türkiye ve Yozgat İli Okul Öncesi Eğitim Net Okullaşma Oranları (MEB, 2012-2013)

	Yaş Aralığı	Okul Öncesi Net Okullaşma Oranları
Yozgat	3-5	% 27,32
	4-5	% 36,97
	5	% 44,40
TÜRKİYE	3-5	% 28,03
	4-5	% 37,94
	5	% 43,49

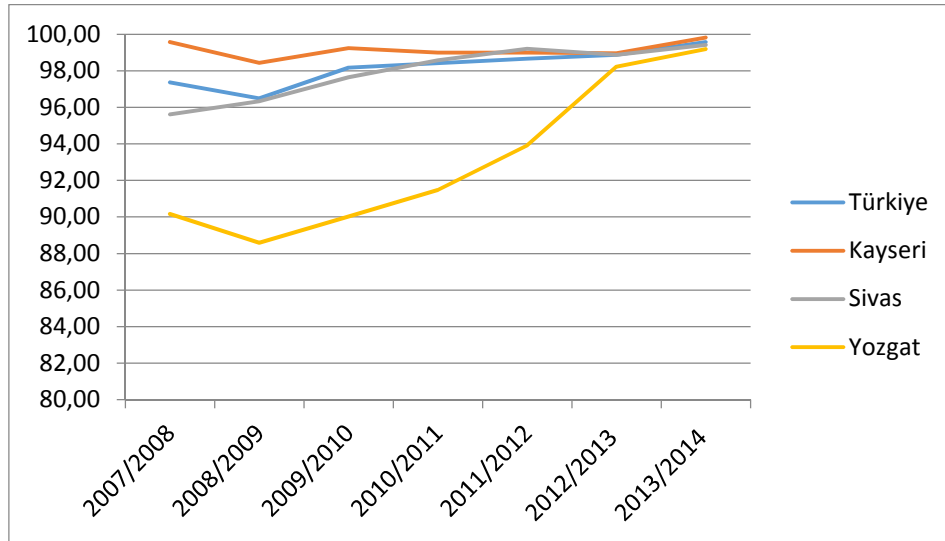
Yozgat il merkezi ve ilçeleri baz alınarak okul öncesi kurum bilgilerini içeren tablo aşağıda yer almaktadır. Buna göre il ortalamasında derslik başına öğrenci sayısı 16, öğretmen başına öğrenci sayısı ise 14'tür. Derslik başına öğrenci sayısı en az olan ilçeler Çandır ve Çayıralan, en fazla olan ilçe ise Yerköy'dür. Öğretmen başına öğrenci sayısı en az olan ilçeler Aydıncık ve Çandır olup en fazla olan ilçe ise 23 öğrenci ile Kadışehir'dir.

Tablo 17. Yozgat İlçeleri Okul Öncesi Eğitim Göstergeleri (Yozgat Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014)

İlçe	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Toplam Derslik Sayısı	Derslik Başına Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı
Merkez	41	102	1488	80	19	15
Akdağmadeni	37	44	634	43	15	14
Aydıncık	5	12	137	10	14	11
Boğazlıyan	19	30	370	28	13	12
Çandır	2	7	80	7	11	11
Çayıralan	5	8	90	8	11	11
Çekerek	14	19	230	18	13	12
Kadışehri	15	11	250	16	16	23
Saraykent	12	14	189	16	12	14
Sarıkaya	16	20	360	22	16	18
Sorgun	32	58	860	48	18	15
Şefaatli	8	15	193	11	18	13
Yenifakılı	6	9	112	9	12	12
Yerköy	10	24	389	17	23	16
TOPLAM	222	373	5.382	333	16	14

İlköğretimde Okullaşma Oranları ve Fiziki Yapı

İlköğretim okullaşma oranlarında, Türkiye son yıllarda uygulanan politikalar ile büyük bir başarı yakalamıştır. 2011/2012 eğitim-öğretim yılı verilerine göre, Türkiye ortalaması %98,67 oranına ulaşmıştır. Aynı başarıdan Bölgenin tüm illeri için söz etmek mümkün değildir. Yozgat ilinde ise, son 5 yıllık dönemde ilköğretim okullaşma oranı her ne kadar gelişme eğrisi gösterse de, Türkiye ortalamasının bir hayli altında seyretmiştir (TÜİK). İlköğretimde okullaşma oranınının Yozgat ilinde düşük olmasının sebepleri konusunda detaylı araştırma yapılması yararlı olacaktır.

Şekil 21. Yıllar İtibariyle Yozgat İlköğretim Okullaşma Oranları (TÜİK, 2008-2014)

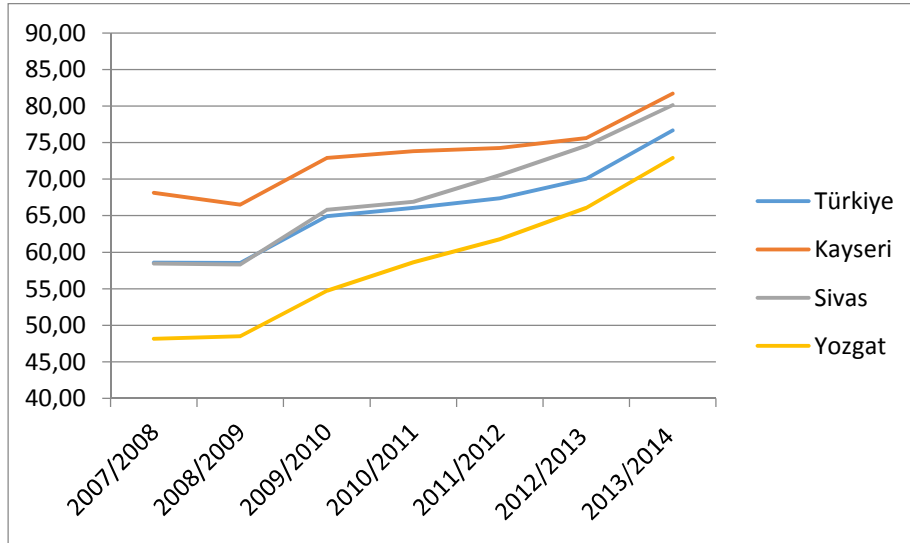
2013/2014 öğretim yılında Yozgat'ın ilköğretim kurumları bazında derslik başına düşen öğrenci sayısı bakımından, 11 öğrenci ile Türkiye ortalaması olan 30 öğrenciden daha iyi konumda olduğu söylenebilir. Öğretmen başına düşen öğrenci mevcudu ise 2013/2014 öğretim yılı için 21'dir.

Tablo 18. Yozgat İlçeleri İlköğretim Kurumları Eğitim Göstergeleri (Yozgat Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014)

İlçe	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Toplam Derslik Sayısı	Derslik Başına Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı
Merkez	51	339	6288	533	12	19
Akdağmadeni	51	161	3694	370	10	23
Aydıncık	7	37	826	76	11	22
Boğazlıyan	18	131	2312	242	10	18
Çandır	3	16	261	23	11	16
Çayıralan	7	31	686	54	13	22
Çekerek	18	90	1613	161	10	18
Kadışehri	23	50	1214	130	9	24
Saraykent	18	53	1386	140	10	26
Sarıkaya	29	99	3074	239	13	31
Sorgun	45	289	6537	501	13	23
Şefaati	11	60	1030	90	11	17
Yenifakılı	4	26	356	50	7	14
Yerköy	14	134	2462	182	14	18
Toplam	300	1516	31739	2791	11	21

Ortaöğretimde Okullaşma Oranları ve Fiziki Yapı

2007-2012 yılları arasında Türkiye’de ortaöğretimde okullaşma oranı %10’a yakın artarak %67 değerine ulaşmıştır. Yozgat ili ilköğretimde olduğu gibi ortaöğretimde de Türkiye ortalamasının altında değerler almaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri). Bu sebeple, özellikle Yozgat ilinde ailelerin eğitim konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bölgede genel olarak kız öğrencilerde okullaşma oranı daha yüksek görülmektedir. Özellikle Türkiye’nin doğu illerinde görülen kız öğrencilerin okullaşma oranlarındaki düşüklük TR72 Bölgesinde gözlenmemektedir. TR72 Bölgesinde ortaöğretim eğitiminde cinsiyet eşitsizliğinin olmadığı söylenebilir.

Şekil 22. Yozgat Ortaöğretim Okullaşma Oranı (TUİK, 2008-2014)

2014 yılı Yozgat İl Milli Eğitim Müdürlüğü brifinginde yer alan bilgilere göre, Yozgat ilinde ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 18, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise 14’tür.

İlçe bazlı incelendiğinde; derslik başına düşen öğrenci sayısı en az olan ilçe 8 öğrenci ile Çayıralan iken, en fazla olan ilçe ise 23 öğrenci ile Yerköy'dür. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı en az olan ilçe 8 öğrenci ile Yenifakılı olup en fazla olan ilçe ise 16 öğrenci ile Yozgat merkez ilçedir.

Tablo 19. Yozgat İlçeleri Ortaöğretim Kurumları Eğitim Göstergeleri ((Yozgat Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014)

İlçe	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Toplam Derslik Sayısı	Derslik Başına Düşen Öğrenci	Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı
Merkez	26	397	6198	283	22	16
Akdağmadeni	25	200	3075	165	19	15
Aydıncık	7	56	754	35	22	13
Boğazlıyan	20	172	2008	131	15	12
Çandır	2	18	218	13	17	12
Çayıralan	7	52	503	55	9	10
Çekerek	13	116	1540	106	15	13
Kadıışehri	10	86	1251	77	16	15
Saraykent	11	77	933	55	17	12
Sarıkaya	19	154	2117	132	16	14
Sorgun	36	372	5464	180	30	15
Şefaati	8	75	1057	57	19	14
Yenifakılı	4	45	371	30	12	8
Yerköy	11	175	2556	109	23	15
Toplam	199	1995	28045	1528	18	14

Türkiye'de eğitimde başarıdaki ana ölçüt kriterlerinden, Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) ve Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) sonuçları baz alınarak Yozgat Valiliği tarafından yapılan çalışmada, 2010-2013 yılları arasında Yozgat ilinin Türkiye geneline göre sınav başarı durumları çıkarılmıştır. Yozgat YGS ve LYS sonuçları açısından, LYS Türkçe-Sosyal ve Türkçe-Matematik başarı sırası açısından iller arasında oldukça alt sıralarda gelmektedir. Yozgat'ta eğitim kalitesinin artırılması ve nitelikli eğitim yatırımlarının şehre çekilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Tablo 20. YGS ve LYS Sonuçlarına Göre Yozgat İli Başarı Sıralaması (Yozgat Valiliği, 2010-2013)

PUAN TÜRÜ	Türkiye Ortalaması				Yozgat Ortalaması				İl Sırası				
	2013	2012	2011	2010	2013	2012	2011	2010	2013	2012	2011	2010	
YGS PUANI	YGS-1	194,3	196,6	202,7	218,3	183,6	187,9	194,4	210,0	66	65	64	61
	YGS-2	190,8	193,2	199,4		179,7	184,2	190,6		66	66	66	
	YGS-3	227,2	231,3	242,7	251,5	224,3	229,6	239,6	251,4	54	53	55	41
	YGS-4	222,4	224,5	232,6		222,0	224,4	230,7		44	44	54	
	YGS-5	220,6	224,7	235,8	247,6	214,6	220,5	230,8	242,8	61	56	59	50
	YGS-6	209,2	213,1	223,5		199,6	205,8	216,2		65	62	62	
LYS PUANI	MAT- FEN	208,4	217,3	241,8	247,2	192,1	200,5	232,4	242,5	72	71	63	53
	TÜRK-MAT	208,7	208,7	236,8	247,4	205,8	212,2	240,9	253,9	45	28	29	19
	TÜRK-SOSY	197,9	198,1	233,6	245,1	202,0	203,3	240,7	257,2	23	14	12	6

Yozgat'ta ortaöğretim düzeyinde mesleki eğitim, endüstri meslek liseleri, sağlık liseleri, ticaret liseleri, güzel sanatlar liseleri, turizm meslek liseleri, ziraat meslek liseleri, teknik liseler, imam hatip liseleri, kız meslek liseleri ve işitme engelliler meslek liseleri ile yapılmaktadır. Mesleki ve teknik lise kapsamında Yozgat'ta 51 okul bulunmaktadır (Yozgat İl Milli Eğitim Müdürlüğü).

Tablo 21. Genel ve Meslek Liselerinin Ortaöğretimdeki Oranları (Yozgat Milli Eğitim Müdürlüğü, 2012-2014)

Tür	2012-2013				2013- 2014			
	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Toplam Öğrenci		Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Toplam Öğrenci	
			Sayısı	Yüzde %			Sayısı	Yüzde %
Ortaöğretim	32	446	8856	34	30	401	9628	38
Mesleki ve Teknik Eğitim	51	760	16585	65	53	764	15815	62
Toplam	83	1206	25441	-	83	1165	25443	-

Yozgat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden (2015) edinilen bilgiye göre, Yozgat'ta meslek liselerinin problemleri şu şekilde sıralanabilir:

- Meslek liselerinin alt yapı sorunu bulunmaktadır. Kullanılan makinalar eskidir. Yeterli ödenek ayrılmadığı için kaliteli makinalar alınamamakta; bundan dolayı da öğrenciler beklentilerin altında eğitim almaktadırlar.
- Meslek lisesi öğrencileri TEOG sınavlarında en düşük puan alan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu durum da kalifiye elaman yetiştirme sıkıntısını doğurmaktadır.
- Meslek Liseleri her türlü tanıtıma rağmen öğrenci bulmakta çok zorlanmaktadır. Toplumun meslek liselerine bakışı olumsuzdur.
- Yozgat ilinde sanayi gelişmediği için, meslek lisesi öğrencileri istihdam sorunu yaşamaktadır. Bundan dolayı da öğrenciler akademik eğitime yönelmektedir.
- Meslek lisesi öğrencilerinin birçoğu okuduğu meslek alanının dışında iş hayatına atılmayı düşünmektedir. Çünkü eğitim aldığı meslekle ilgili maddi bir kazanç elde etmemiştir.
- Yozgat ilindeki mevcut işletmeler, meslek lisesi mezunu öğrencileri düşük ücretlerle çalıştırmaktadırlar. Bu durum öğrencileri eğitimini aldığı meslekten uzaklaştırmaktadır.
- Yozgat ilindeki işletmeler meslek liselerinden kopuktur. Hiç bir şekilde bu okullara destek vermemektedirler. Öğrenciler staj yapacak işletme bulmakta büyük sıkıntı yaşamaktadırlar.
- Meslek lisesinde öğrencisi bulunan velilerin ekonomik durumları iyi değildir. Bundan dolayı okulu bitiren çocuğuna iş yeri açma noktasında yeterli ekonomik desteği sağlayamadığı için öğrenci mezun olduğu alan dışında farklı işlere yönelmektedir. Bu tür durumdaki girişimcilere farklı teşvik mekanizmaları geliştirilmelidir.
- Yozgat ilinde sanayi kuruluşunun azlığından dolayı meslek lisesi öğrencileri farklı illere çalışmak için gitmek zorunda kalmaktadırlar.
- Meslek okullarında güncel bölümlerden bazıları, öğrencisizlikten ya da maliyetli olmasından dolayı açılmamaktadır.

Bu nedenle meslek liseleri için yeterli ödeneğin ayrılmasına, staj imkânlarının geliştirilmesine, meslek lisesi mezunları için mikro kredi imkanları ve farklı girişim teşviklerinin oluşturulmasına, meslek lisesi mezunlarını istihdam edenlere yönelik alternatif teşvik modelleri geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Yükseköğretim Oranları

Yozgat'ın gelişmişlik düzeyini belirleyici etmenlerden biri de ildeki eğitim durumudur. OECD'nin yayınlamış olduğu Bir Bakışta Eğitim (Education at a Glance) 2013 yılı raporuna göre; 25-64 yaş arası yükseköğrenim mezunlarının yüzdesi; Rusya'da %56, Kanada'da %51, Japonya'da %46, ABD'de %42, Güney Kore'de %40, İngiltere'de %39 ve OECD ortalaması %32 iken, Türkiye'de bu oran %14'te

kalmıştır. Ekonomiye katkısı tartışmasız olan Ar-Ge ve yenilikçilikte özellikle üniversite, yüksek lisans ve doktora mezunlarının en büyük katkısı yaptığı düşünüldüğünde, Türkiye’de üniversite eğitiminin yaygınlaştırılmasının gerekliliği görülebilir. ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verileri dikkate alınarak, TÜİK tarafından oluşturulan 2009-2013 yılları öğrenim durumu ortalama verilerine göre 18 yaş üstü nüfus için yükseköğrenim veya üzeri mezunların nüfusa oranı Türkiye’de %8,84’dır. Yozgat, bu oranda %5,06 ortalama ile Türkiye ortalamasının bir hayli altında kalmaktadır. Diğer taraftan aynı kategoride TR72 ortalaması ise %7,59 olup bu değer de Türkiye ortalamasının altındadır (bakınız tablolar).

Tablo 22. Türkiye’de Yükseköğrenim veya Üzeri Mezunların Oranı (TÜİK, 2009-2013)

Yıl	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Toplam	Yüksek Öğrenim Mezun Oranı
2009	4.320.813	279.268	95.500	65.049.093	7,22%
2010	4.566.049	365.791	113.862	66.133.461	7,63%
2011	5.495.749	401.773	121.923	67.045.635	8,98%
2012	5.913.187	416.741	122.619	67.877.379	9,51%
2013	6.706.780	532.757	154.180	68.735.145	10,76%
Ortalama	5.400.516	399.266	121.617	66.968.143	8,84%

Tablo 23. TR72 Bölgesi’nde Yükseköğrenim veya Üzeri Mezunların Oranı (TÜİK, 2009-2013)

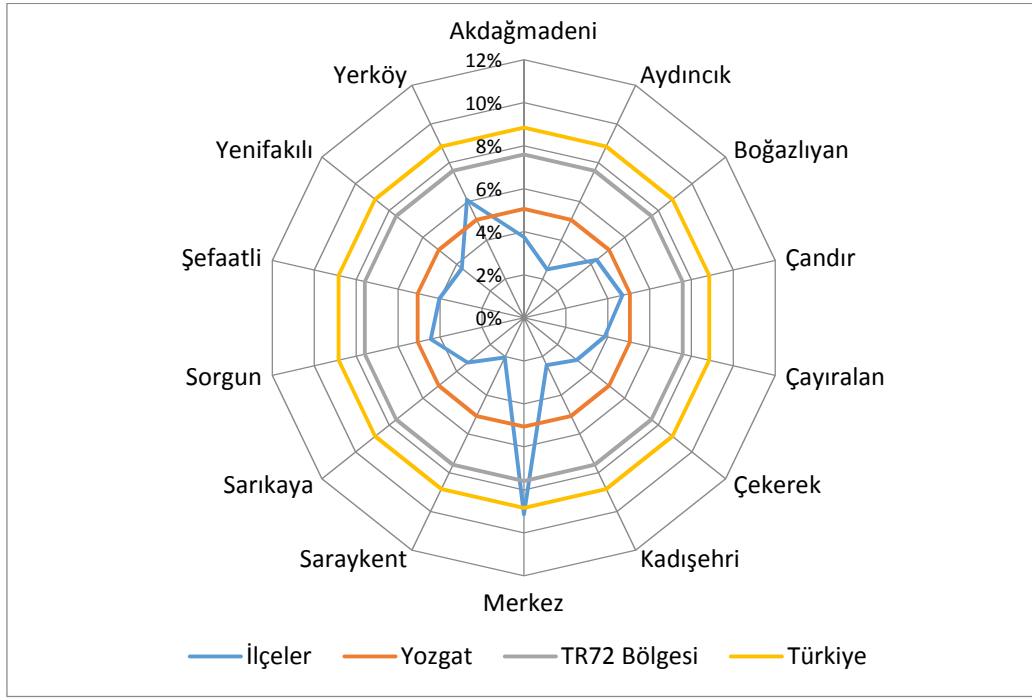
Yıl	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Toplam	Yüksek Öğrenim Mezun Oranı
2009	120.590	5.210	2.094	2.080.336	6,15%
2010	124.978	7.641	2.887	2.107.653	6,43%
2011	149.846	8.354	3.154	2.104.192	7,67%
2012	161.158	8.790	3.160	2.110.776	8,20%
2013	184.848	12.003	3.997	2.123.845	9,46%
Ortalama	148.284	8.400	3.058	2.105.360	7,59%

Tablo 24. Yozgat’ta Yükseköğrenim veya Üzeri Mezunların Oranı (TÜİK, 2009-2013)

Yıl	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Toplam	Yüksek Öğrenim Mezun Oranı
2009	16.033	697	162	436.864	3,87%
2010	16.308	910	265	427.141	4,09%
2011	20.077	981	309	419.190	5,10%
2012	21.854	1.017	315	409.071	5,67%
2013	25.316	1418	398	401.743	6,75%
Ortalama	19.918	1.005	290	418.802	5,06%

Yozgat ilçelerinin 2009-2013 arası 5 yıllık yükseköğrenim ve üzeri mezun oranlarının ortalamaları dikkate alındığında en fazla orana sahip ilçenin merkez ilçe (%9,14), en az orana sahip ilçenin ise Saraykent (%2,05) olduğu görülmektedir. Yozgat merkez ilçe bu değeri ile Türkiye ortalamasının üstünde yer almaktadır.

Yükseköğrenim seviyesi Yozgat ve Bölge genelinde düşük olmasına rağmen, 2009 yılından bu yana üniversite mezun oranlarının belirli bir ivme ile arttığı görülmektedir.

Şekil 23. Yozgat İlçeleri Yüksek Öğrenim Bitirme Oranları (TUİK, 2009-2013)

Yozgat ilindeki Bozok Üniversitesi 1 Mart 2006 tarihinde kurulmuştur. Üniversite görece yeni bir kurum olduğu için, üniversite mezun sayısında geride olan şehrin zaman içinde üniversite mezunu sayısının artması beklenmektedir. Bölgede üniversite mezunu oranının düşük olmasının sebeplerinden biri de, sanayisi gelişmiş bir şehir olan Kayseri'nin bile üniversite mezunlarını cezbeden bir ekonomik yapıya sahip olmamasıdır. Özellikle İstanbul, Ankara, Kocaeli, Bursa gibi şehirlerin merkezlerinin maaş skalalarının Bölgede özellikle Yozgat'ta yakalanamaması da nitelikli işgücünün göçmesine sebep olmaktadır.

2014 yılı itibarıyla Bozok Üniversitesi bünyesinde toplam 9 Fakülte, 4 Yüksekokul, 6 Meslek Yüksekokulu, 1 Araştırma ve Uygulama Hastanesi, 3 Enstitü ve 7 Araştırma Merkezi bulunmaktadır. Bozok Üniversitesi'nde 2014-2015 öğretim yılında 12.231 öğrenim görmekte olup şehir dışından gelen öğrenci sayısı ise 8.800'dür. Şehir dışından gelen öğrenci sayısı toplam öğrenci sayısını %71,9'una tekabül etmektedir. Bozok Üniversitesi'nde öğrenci sayısı yıllar itibarıyla artmaktadır.

Tablo 23. Yozgat'taki Üniversite Öğrenci Sayıları (Bozok Üniversitesi, 2012-2014)

Üniversite	2012-2013 Yılı Öğrenci Sayısı	2013-2014 Yılı Öğrenci Sayısı	2014-2015 Yılı Öğrenci Sayısı
Bozok Üniversitesi	9.762	11.112	12.231

Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı, gelişmiş ülkelerden Almanya'da 12, Norveç'te ise 9'dur (6). Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) 2013 yılı verilerine göre Türkiye'deki üniversitelerde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 48, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı ise 21'dir. Bozok Üniversitesi'nde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 55, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı ise 20'dir. Bozok Üniversitesi, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı bakımından Türkiye ortalamasının gerisinde kalmaktadır. Bozok Üniversitesi'nde öğretim üyesi sayısının azlığı ve özellikle Doçent ve üzeri unvanlı öğretim üyesinin yetersizliği Sektörel Çalışma Grubu toplantılarında da dile getirilen hususlar arasındadır. Bu bakımlardan Bozok Üniversitesi geliştirilmeye ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca, şehrin öğretim üyeleri ve elemanları ile öğrenciler bakımından da sosyo-kültürel altyapısının (alışveriş, sağlık, sosyal-kafe-sinema-tiyatro vb.) yetersiz olduğu aynı toplantılarda dile getirilmiştir. Üniversite personeli ve öğrenciler için şehir cazip hale getirilmelidir.

Tablo 24. Öğretim elemanı/üyesi başına düşen öğrenci sayıları (Çetinsaya, 2013)

Üniversite Türü	Öğretim Elemanı Başına Öğrenci Sayısı	Öğretim Üyesi Başına Öğrenci Sayısı
Devlet Üniversiteleri	22	51
Vakıf Üniversiteleri	18	37
Vakıf Meslek Yüksek Okulları	17	141
Diğer Yükseköğretim Kurumları	10	33
Türkiye Ortalaması	21	48
Bozok Üniversitesi	20	55

2013 verilerine göre Bozok Üniversitesi'nin; kendisi ile aynı yılda kurulan diğer üniversiteler ile karşılaştırıldığında, öğretim elemanı/üyesi başına düşen öğrenci sayısı yönünden iyi bir noktada olduğu söylenebilir. Diğer taraftan üniversiteden edinilen en son bilgiye göre öğretim üyesi başına öğrenci sayısının 48,5'e kadar gerilediği görülmektedir.

Tablo25. Öğretim Elemanı/Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayıları (Çetinsaya, 2013)

Üniversite Adı	Kuruluş Yılı	Öğretim Elemanı Başına Öğrenci Sayısı	Öğretim Üyesi Başına Öğrenci Sayısı
Düzce	2006	17	47
R. T. Erdoğan	2006	19	46
Bozok	2006	20	55
Erzincan	2006	25	59
Ordu	2006	26	63
Aksaray	2006	26	54
Kastamonu	2006	26	78
Uşak	2006	26	80
Hitit	2006	28	83
Ahi Evran	2006	31	88
Adıyaman	2006	34	74
Namık Kemal	2006	35	68
Amasya	2006	35	149
M. A. Ersoy	2006	36	80
Giresun	2006	41	115

Türkiye’de her 7 öğretim elemanından 1’i profesör unvanına sahipken, bu oran Bozok Üniversitesi’nde 36’da 1 şeklindedir (ÖSYM 2011-2012 Yılı Yüksek Öğrenim İstatistikleri). Özellikle Bozok Üniversitesi’nde profesör sayısının az olması öğrencileri cezbetme yönünden bir dezavantaj olarak ortaya çıkmaktadır.

Bozok Üniversitesi’nin öğretim kadrolarının genel olarak değerlendirilmesi sonucunda bir takım problemlerin yaşandığı dile getirilmektedir. Bunlar; öğretim üyesi dışındaki kadrolara verilen atama izinlerinin yeterli görülmemesi, öğretim üyesi kadro taleplerinin yeterli olmaması ve idari kadrolara verilen atama kontenjanlarının yetersizliğidir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Yozgat’ta okuryazarlık oranı, hem Bölge hem de Türkiye okuryazarlık oranından düşüktür. Yozgat merkez ve ilçeleri arasında en yüksek okuryazarlık oranı %97,5 ile merkez ilçede iken en düşük oran ise %87,8 ile Aydıncık ilçesindedir.
- 3-5 yaş aralığı istisnasıyla Yozgat’ta 4-5 ve 5 yaşları için okullaşma oranları Türkiye ortalamasının üzerindedir. Ailelerin okul öncesi eğitim konusunda bilinçlendirilmeleri ve çocukların okul öncesi eğitime yönlendirilmeleri önerilmektedir. Okul öncesi eğitimde derslik başına öğrenci sayısı en az olan ilçeler Çandır ve Çayıralan, en fazla olan ilçe ise Yerköy’dür. Öğretmen başına öğrenci sayısı en az olan ilçeler Aydıncık ve Çandır olup en fazla olan ilçe ise 23 öğrenci ile Kadışehri’dir.
- Yozgat ilinde ilköğretimde ve orta öğretimde okullaşma oranı bakımından, son 5 yıllık dönemde ilköğretim okullaşma oranı her ne kadar gelişme eğrisi gösterse de, Türkiye ortalamasının bir hayli altında seyretmiştir.
- Yozgat YGS ve LYS sonuçları açısından, LYS Türkçe-Sosyal ve Türkçe-Matematik başarı sırası açısından iller arasında oldukça alt sıralarda gelmektedir.
- 2009-2013 yılları öğrenim durumu ortalama verilerine göre 18 yaş üstü nüfus için yükseköğrenim veya üzeri mezunların nüfusa oranı Türkiye’de %8,84’dır. Yozgat, bu oranda %5,06 ortalama ile Türkiye ortalamasının bir hayli altında kalmaktadır.
- Yükseköğrenim seviyesi Yozgat ve Bölge genelinde düşük olmasına rağmen, 2009 yılından bu yana üniversite mezun oranlarının belirli bir ivme ile artmaktadır. Özellikle İstanbul, Ankara, Kocaeli, Bursa gibi şehirlerin merkezlerinin maaş skalalarının Bölgede özellikle Yozgat’ta yakalanamaması da nitelikli işgücünün göçmesine sebep olmaktadır.
- Bozok Üniversitesi, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı bakımından Türkiye ortalamasının gerisinde kalmaktadır. Bozok Üniversitesi’nde öğretim üyesi sayısının azlığı ve özellikle Doçent ve üzeri unvanlı öğretim üyesinin yetersizliği Sektörel Çalışma Grubu toplantılarında da dile getirilen hususlar arasındadır. Şehir öğretim üyeleri ve üniversite öğrencileri için sosyo-kültürel altyapısı ile cazip hale getirilmelidir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Yozgat’ta eğitim kalitesinin artırılması ve nitelikli eğitim yatırımlarının şehre çekilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu nedenle; öğretmen, öğrenci ve aile işbirliği sağlanmalı, nitelikli liselerin (fen liseleri, sosyal bilimler lisesi vb.) sayısı artırılmalı, etüt merkezlerinden yoksul öğrencilerin faydalanması sağlanmalı, anne babaların çocukların eğitimleriyle yeterince ilgilenmesi için ailelere

yönelik rehberlik hizmetleri verilmeli, özel eğitim kurumlarının sayısının artırılmasına yönelik teşvikler uygulanmalıdır.

Meslek liseleri için yeterli ödeneğin ayrılmasına, staj imkânlarının geliştirilmesine, meslek lisesi mezunları için mikro kredi imkanları ve farklı girişim teşviklerinin oluşturulmasına, meslek lisesi mezunlarını istihdam edenlere yönelik alternatif teşvik modelleri geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

SONUÇ

Ülke geneli eğitim göstergelerine bakıldığında Yozgat'ın ülke ortalamasının altında kalan göstergelerinin bulunduğu görülmektedir. Son yıllarda yapılan çalışmalar neticesinde eğitim göstergelerinde olumlu yönde gelişmelerin yaşandığı görülmektedir. Eğitim altyapısı ve kalitesinde sağlanacak iyileşmeler, Yozgat'ın ekonomisine ve yaşam standartlarına olumlu katkıda bulunacaktır.

3. SAĞLIK

MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM

Temel İdari Sağlık Verileri

Hastane ve yatak başına kişi sayısı

Sağlık Bakanlığı verilerine (2013) göre, Türkiye’de 854’ü Sağlık Bakanlığı, 550’si özel, 69’u üniversite ve 44’ü diğer olmak üzere toplam 1517 hastane ve 202.031 yatak bulunmaktadır. Sağlık Bakanlığı’na bağlı hastane sayısı 121.269’dur. TR72 Bölgesinde ise, Kayseri’de 30, Sivas’ta 21 ve Yozgat’ta 17 olmak üzere toplam hastane sayısı 68’dir. Hastane ve yatak sayıları bakımından TR72 Bölgesi illerine ait durum karşılaştırmalı olarak tabloda sunulmuştur.

Tablo 25. Hastane ve Yatak Sayısı (Sağlık Bakanlığı, 2013)

	Toplam		Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Diğer Kamu ⁽¹⁾	
	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı
Türkiye	1 517	202 031	854	121 269	69	36 056	550	37 983	44	6 723
Kayseri	30	3 974	12	1 654	1	1 216	16	1 004	1	100
Sivas	21	2 445	18	1 259	1	1 061	1	95	1	30
Yozgat	17	1 018	14	833	1	100	2	85	-	-

(1) "Diğer" grubu altında Belediyelere ait sağlık kurumlarının yatak sayıları kapsanmıştır. Ayrıca, Milli Savunma Bakanlığı'na ait hastanelerdeki yatak sayıları da bu gruba dâhil edilmiştir.

Hastane ve yatak sayısı bakımından değerlendirildiğinde, TÜİK verilerine göre, Yozgat’ta 2013 yılı itibarıyla 2’si özel kurum, gerisi kamu kurumu olmak üzere toplam 17 sağlık kurumu bulunmaktadır. 2008 yılından 2012 yılına kadar 16 olan hastane sayısı değişmemiş; ancak toplam yatak sayısı, %27,65 oranında artarak 988’e ulaşmıştır. Yozgat’ta 2008 yılında 15 olan Sağlık Bakanlığı kurum sayısı 2011 yılında 14’e gerilemiş ve 2012 ve 2013 yılında da 14 olarak kalmıştır. 2013 yılında toplam yatak sayısı 1018’e ulaşmıştır. Günümüzde ise, Yozgat Merkez’deki özel hastane kapanmış, Sorgun’daki 1 özel hastane ise faaliyete devam etmektedir. Yozgat Merkez’deki özel hastanenin tekrar açılması için çabalar sürdürülmektedir. TR72 Bölgesinde bulunan Yozgat; hastane, yatak sayısı, nitelikli yatak sayısı, yoğun bakım yatağı sayısı bakımından Kayseri, Sivas’ın gerisinde kalmaktadır. Yozgat’ta kişi başı hekime ve kişi başı dış hekime başvuru, ameliyat sayısı, yatak doluluk oranları ve kaba ölüm hızı, Sivas ve Kayseri’den düşüktür. 2015 Yılı İl Sağlık Müdürlüğü verilerine göre, Yozgat’ta 1 Ağız ve Dış Sağlığı Merkezi bulunmaktadır.

Yozgat’ta Bozok Üniversitesi bünyesinde 1 Tıp Fakültesi bulunmaktadır. Tıp Fakültesi öğrenci kabul etse de, eğitim-öğretime Hacettepe Üniversitesi’nde devam edilmektedir. Üniversite hastanesi tam olarak hayata geçmemiştir. Kamu yatırım programları arasında yer alan ve 2013 yılında başlayan Bozok Üniversitesi bünyesindeki hastane ve morfoloji inşaatı (200 yataklı 45.800 m²) ile Yozgat Sorgun’da 2013 yılında kamu yatırım programına alınan ve Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen 250 yataklı (35.000 m²) devlet hastanesinin 2016 yılında tamamlanması beklenmektedir. Yozgat Merkezde Eğitim ve Araştırma Hastanesi (475 yataklı) inşaatı devam etmektedir.

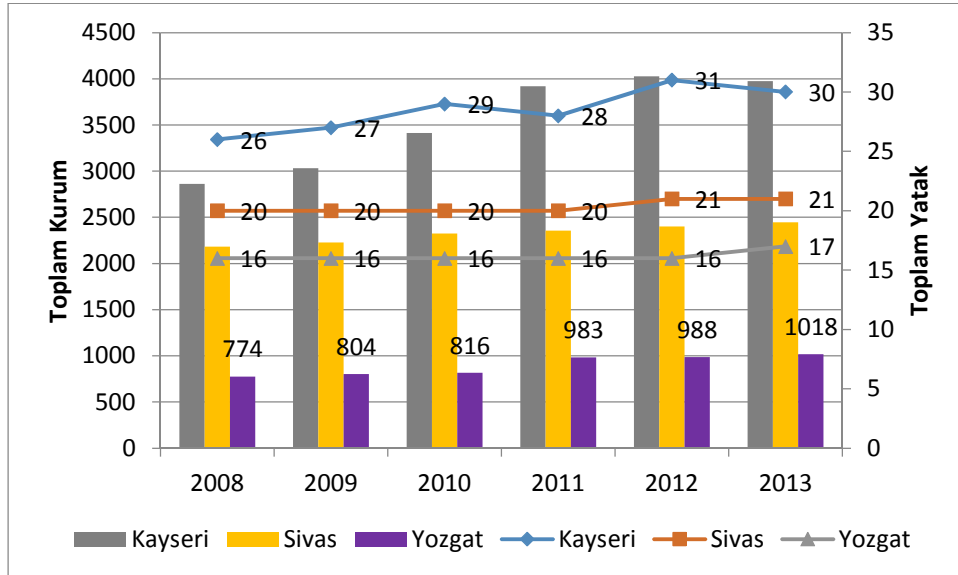
Tablo 26. Hastane ve Yatak Sayısı (Sağlık Bakanlığı, 2008-2013)

Yıl	Toplam Kurum	Toplam Yatak	Sağlık Bakanlığı Kurum	Sağlık Bakanlığı Yatak	Üniversite Kurum	Üniversite Yatak	Özel Kurum	Özel Yatak	Diğer Kamu Kurum	Diğer Kamu Yatak
2008	16	774	15	728	-	-	1	46	-	-
2009	16	804	15	751	-	-	1	53	-	-
2010	16	816	15	766	-	-	1	50	-	-
2011	16	983	14	833	1	100	1	50	-	-
2012	16	988	14	833	1	100	1	55	-	-
2013	17	1018	14	833	1	100	2	85	-	-

*2012 yılı verisi Milli Savunma Bakanlığına bağlı hastaneleri de kapsamaktadır.

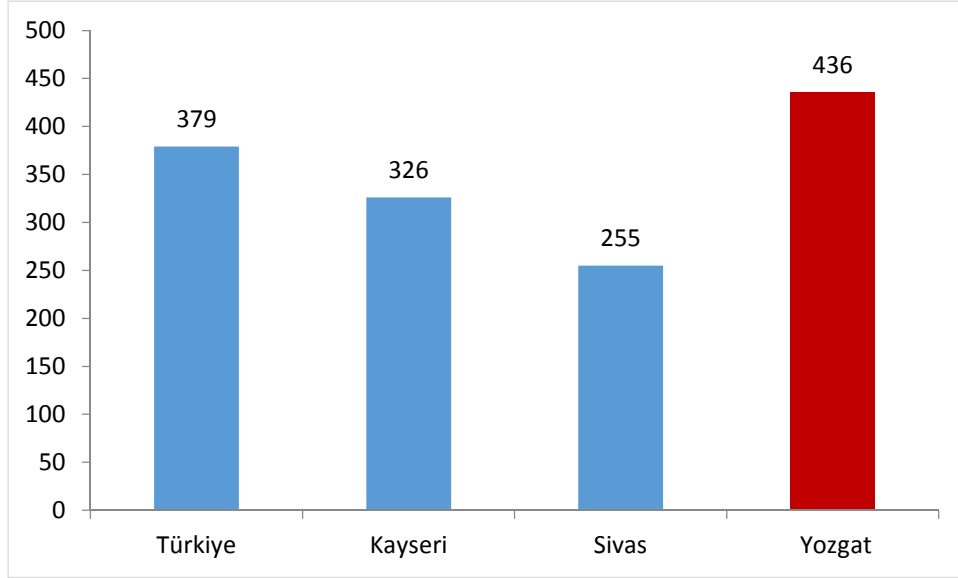
Tablo 27. TR72 Bölgesi Karşılaştırmalı Sağlık Göstergeleri (Sağlık Bakanlığı, 2008-2013)

İl Adı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatağı Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimi Başına Nüfus	112 İstasyon Sayısı	112 İstasyon Başına Düşen Nüfus	112 Ambulans Sayısı	112 Ambulans Başına Düşen Nüfus		
Kayseri	30	3.974	30,7	1.685	544	377	3436	27	47.976	53	24.441		
Sivas	21	2.445	39,2	814	216	177	3524	29	21.511	58	10.756		
Yozgat	17	1.018	22,9	243	64	134	3.315	19	23380	24	18.509		
İl Adı	Birinci Basamak Başvuru	İkinci ve Üçüncü Basamak Başvuru	Kişi Başına Hekime Başvuru	Diş Hekimine Başvuru	Kişi Başına Diş Hekimine Başvuru	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı	Kaba Ölüm Hızı
Kayseri	3.675.331	6.843.539	8,1	630.030	0,49	326.049	984.255	120.053	67,9	3,0	82,0	1,4	13,4
Sivas	1.529.231	3.557.576	8,2	428.968	0,69	108.546	554.304	37.941	62,1	5,1	44,4	3,1	19,3
Yozgat	885.574	2.259.744	7,1	207.382	0,47	50.706	186.492	14.745	50,2	3,7	49,8	3,7	13,0

Şekil 24. TR72 Bölgesi Toplam Kurum ve Toplam Yatak Sayıları (TÜİK 2013)

TÜİK (2013) verilerine göre, sağlık kurumlarında yatak başına düşen kişi sayısında 436 kişi ile Yozgat Türkiye ve TR72 Bölgesinde yer alan Kayseri, Sivas'ın oldukça gerisinde kalmaktadır. Yozgat'ta kamu yatırım programlarına girmiş hastane inşaatlarıyla, 2016 yılından itibaren yatak başına düşen kişi sayısında azalma beklenmekle birlikte, Yozgat'ın sağlık altyapısının özellikle sağlık alanında çalışan personelle güçlendirilmeye devam edilmesi önemlidir.

Şekil 25. Sağlık Kurumlarında Yatak Başına Düşen Kişi Sayısı (TÜİK 2013)

Yozgat İl Sağlık Müdürlüğü İl Brifingi verilerine (2015) göre, Yozgat İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı 24 adet 112 istasyonu ve 1 Hekimevi mevcuttur. Yozgat Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği İl Brifing Raporu (2015) verilerine göre, bağlı hastanelerin ilçeler bazında dağılımı tabloda gösterilmiştir. 6 Devlet Hastanesi ve 1 İlçe Hastanesi inşaat halindedir. Yozgat'ta sağlık alanında fiziksel altyapı ihtiyacı devam etmektedir.

Tablo 28. Kamu Hastaneler Birliği'ne Bağlı Hastaneler (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)

Yer	Kurumun Adı
Yozgat /Merkez	Devlet Hastanesi
Yozgat / Akdağmadeni	Devlet Hastanesi
Yozgat /Boğazlıyan	Devlet Hastanesi
Yozgat / Çayıralan	İlçe Hastanesi
Yozgat / Çekerek	Devlet Hastanesi
Yozgat/Saraykent	İlçe Hastanesi
Yozgat / Sarıkaya	Devlet Hastanesi
Yozgat / Sorgun	Devlet Hastanesi
Yozgat / Şefaattli	Devlet Hastanesi
Yozgat / Yerköy	Devlet Hastanesi
Yozgat/ADSM	Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi

Sağlık Personeli Başına Kişi Sayısı (Hekim, Diş Hekimi Ve Hemşire)

Yozgat'ın sağlık personeli sayısı bakımından yıllar itibariyle seyri izlendiğinde, 2008 yılından 2012 yılına kadar olan dönemde, toplam hekim sayısı %24,18, diş hekimi sayısı %8,93, eczacı sayısı %7,34, sağlık memuru sayısı %21,67, hemşire sayısı %31,37, ebe sayısı %26,31 oranında artış göstermiştir. 2012 yılında, Yozgat'ta bulunan toplam hekimin, %42,31'i Uzman Hekim olup, asistan hekim 2012 yılına kadar bulunmamış ve 2013 yılında 25 asistan hekim istihdam edilmiştir. Yozgat'ta Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013) verilerine göre, 1044 diğer sağlık personeli istihdam edilmiştir.

Tablo 29. Sağlık Personeli Sayısı (TÜİK 2013, Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2014)

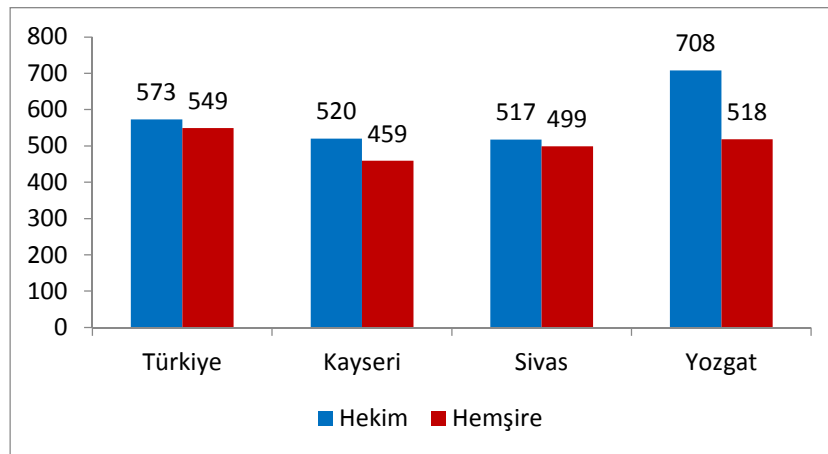
Yıl	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan hekim	Toplam Hekim	Diş Hekimi	Eczacı	Sağlık Memuru	Hemşire	Ebe
2008	190	236	-	426	56	109	743	561	346
2009	235	247	-	482	65	114	785	542	366
2010	243	298	-	541	75	114	826	522	363
2011	263	318	-	581	66	116	858	669	367
2012	245	334	-	579	61	117	904	737	437
2013	291	311	25	627	69	119	1.044	857	447

Not. 1. Milli Savunma Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışan sağlık personeli sayıları dahil değildir.

2. Sağlık memuru verileri, İlk Acil Yardım (Acil Tıp), Sağlık, Anestezi, Çevre Sağlığı, Diş Protez, Laboratuvar, Ortopedi, Röntgen, Diş, Fizik Tedavi, Kalp Akciğer Pompa, Patolojik Anatomi, Odyometri, Protez, Toplum Sağlığı branşlarda çalışan tekniker ve teknisyenleri içermektedir.

Sağlık personeli başına düşen kişi sayısı (TÜİK 2013) incelendiğinde, Yozgat, sağlık kurumlarında yatak başına düşen kişi sayısındaki dezavantajlı konumunu, sağlık personeli arasında hekim bakımından da devam ettirmektedir. TR72 Bölgesi illerinde Kayseri ve Sivas'ta Türkiye ortalamasının altında bir hekim ve hemşire başına düşen kişi sayısı bulunurken, Yozgat'ta hekim başına düşen kişi sayısı Türkiye ortalamasının %23,56 oranında üzerindedir. Bu durumda Yozgat'ta özellikle Uzman Hekim ihtiyacı ön plana çıkmaktadır. 2015 yılı Nisan ayı içerisinde yapılan Sektörel Çalışma Grubu toplantılarında gündeme gelen konulardan biri de Yozgat'ta sosyal altyapı eksikliği nedeniyle sağlık personelinin de arasında bulunduğu kamu görevlileri, terör ya da başka bir güvenlik problemi olmamasına rağmen, Yozgat'ta yaşamayı tercih etmemekte ve görev süresi dolunca ilden ayrılmak istemektedirler. Zorunlu olarak kalan sağlık personeli Yozgat'ta yaşamını sürdürmek yerine istifa etmeyi ve özel hastanelerde çalışmayı yeğlemektedir.

Bununla birlikte, TR72 Bölgesi illeri arasında yer alan Kayseri, TR7 düzeyindeki civar iller için sağlık açısından da cazibe merkezi özelliği taşımaktadır. Hastaların birçoğunun gerek sağlık bakımından genel ve branşlaşmış kamu ve özel hastanelerinin sayısı ve fiziksel altyapısı, gerekse uzmanlaşma ve uzun süreli tedavi gerektiren hastalıklar için Kayseri'yi tercih etmelerinin yanı sıra, Kayseri dışından gelen hastaların geldikleri yerde altyapı ve uzmanlık bakımından tedavi olabilecekleri hastalıklar için de Kayseri'yi ettikleri sektörel çalışma grubu toplantıları sonucunda anlaşılmıştır. Yozgat'taki hastalarda genellikle tedavi için Kayseri'yi tercih eden grubun arasında yer almaktadır. Bu durum, sağlık altyapısı (fiziksel ve uzman personel) normalde iyi planlanmış olan Kayseri'de de yetersizlik hissedilmesine sebep olmaktadır. Yozgat'ta özellikle atanan personelin yerinde istihdamına yönelik tedbirler alınmalıdır.

Şekil 26. Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı (TÜİK 2013)

TÜİK (2012) verilerine göre, Yozgat, 218 olan yüz bin kişi başına hastane yatak sayısı ile iller arasında 55., 579 olan toplam hekim sayısı ile 46. Sırada, 737 olan hemşire sayısı ile 45. sırada yer almaktadır. Türkiye'de 2008 - 2012 yılları arasında sağlık personeli sayısı içinde en yüksek artış, sağlık memuru ve hemşirede olmuştur. 2012'de Yozgat'ta ki toplam hekim sayısı, Türkiye'deki hekim sayısının %0,44'ü kadardır.

Sağlık Bakanlığı, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü tarafından 2014 yılında yayımlanan Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Hasta Memnuniyeti (2012) araştırmasına göre, birinci basamak sağlık hizmetleri hasta memnuniyeti bakımından Türkiye ortalaması, %91,50'dir. Aynı kaynakta, EUROPEP ölçeği kullanılarak yapılan benzer bir araştırmada, Türkiye'de hasta memnuniyetinin (90,8) Avrupa ortalamasınınkinden (87,8) yüksek olduğu bilgisi yer almıştır.

2012 yılı Sağlık Bakanlığı verilerine göre, birinci basamak sağlık hizmetleri hasta memnuniyeti bakımından Yozgat'ta hasta memnuniyet oranı %93,25 bulunmuş, memnuniyetsizlik oranı ise %1,2 olarak tespit edilmiştir. Yozgat bu oranlarla, %91,50 olan genel memnuniyet oranının üzerinde, %1,90 olan genel memnuniyetsizlik oranının altında bir performans sergilemiştir. 2010 yılında %73,84, 2011 yılında %88,44 olan memnuniyet oranları artış eğilimindedir. Yozgat ilinde toplam memnuniyetsizliğin en fazla sebebi doktorların önceki görüşmelerde yaptıklarını ve söylediklerini hatırlaması sorusuyla ilgili bulunmuş, en fazla memnuniyet ise hastanın dinlenmesi konusunda bulunmuştur.

Aile Hekimliği Uygulamalarının Durumu

Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan Sağlık İstatistikleri Yıllığı verilerine göre, illere Göre Sağlık Ocağı Başına Düşen Nüfus bakımından Yozgat, 2008 yılında 5097, 2009 yılında, 6962 (46 il arasında 6. sırada) rakamlarıyla, 2008 yılında, 11642⁴ olan Türkiye ortalaması ve 2009 yılında 12932⁵ olan Türkiye ortalamasından daha iyi bir görünüm sergilemiştir. Yozgat'ta aile hekimliği uygulaması 5 Temmuz 2010 tarihinde başlamıştır.

2015 Yılı Yozgat Halk Sağlığı Müdürlüğü verilerine göre, Yozgat'ta 45 Aile Sağlık Merkezi bulunmakta ve Aile Sağlık Merkezlerinde toplamda 135 doktor bulunmaktadır. Aile Sağlık merkezlerinin ve aile sağlık merkezlerinde çalışan doktor sayısının ilçelere göre dağılımı incelendiğinde, en fazla Sorgun, Merkez ilçe ve Yozgat'ın görece gelişmiş ilçeleri olan Akdağmadeni, Boğazlıyan ve Yerköy'de yoğunlaştığı görülmüştür.

Tablo 30. Aile Sağlığı Merkezlerinin ve Sağlık İstasyonlarının İlçelere Göre Dağılımı(Halk sağlık Müdürlüğü, 2015)

İlçe Adı	Aile Sağlığı Merkezi Sayısı	Aile Sağlığı Merkezinde Çalışan Doktor Sayısı	Sağlık İstasyonu Sayısı	Sağlık Evi Sayısı	Personeli Olan Sağlık Evi Sayısı
Merkez	10	28	9	8	6
Akdağmadeni	4	13	10	15	13
Aydıncık	2	5	-	4	1
Boğazlıyan	4	11	4	10	1
Çandır	1	2	-	2	1
Çayıralan	1	4	2	6	1

⁴ Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve TÜİK (2008)

*Aile hekimliği uygulaması olmayan 50 ili temsil etmektedir.

⁵ Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve TÜİK (2009)

*Aile hekimliği uygulaması olmayan 46 ili temsil etmektedir

Çekerek	1	8	3	10	1
Kadışehri	1	7	2	6	3
Saraykent	1	4	1	3	2
Sarıkaya	2	10	7	8	1
Sorgun	11	24	12	13	3
Şefaati	2	5	5	3	0
Yenifakılı	1	3	2	2	0
Yerköy	4	11	6	2	0
Toplam	45	135	63	94	33

Yozgat ilinde, 1 Halk Sağlığı Müdürlüğü Hizmet Binası, 14 Toplum Sağlığı Merkezi Binası, 45 Aile Sağlığı Merkezi, 63 Sağlık İstasyonu, 94 Sağlık Evi, 1 Verem Savaş Dispanseri, 1 Halk Sağlığı Laboratuvarı bulunmaktadır. Yozgat Halk Sağlığı Müdürlüğü İl Brifingi (2015) verilerine göre, Yozgat Merkez ilçede Gülyayla, Osmanpaşa; Akdağmadeni'nde Muşalikalesi, Umutlu, Aydıncık'ta Dereçiftlik, Yenipazar; Çandır'da Kozan; Çayıralan'da Çokradan; Çekerek'de Şehit Salih Erden Sarıköy; Kadışehri'nde Gümüşiğin, Kabalı, Yavruhasan; Saraykent'de Altınsu, Karapınar; Sarıkaya'da Karayakup; Sorgun'da Günyazı, Karakız sağlık evlerinin personeli bulunmamaktadır.

Aile sağlığı hizmetleri bakımından Yozgat'ta fiziksel altyapı iyileştirilmelidir. Toplum Sağlığı Merkezlerinin 5'i, Aile Sağlığı Merkezlerinin 5'i, Halk Sağlığı Müdürlüğü Hizmet Binasının kendisi binasız veya geçici bina statüsündedir. Bunların dışında Yozgat Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterlik hizmet binası bulunmamaktadır ve Genel Sekreterlik bünyesinde tıbbi cihaz yatırımları için ek bütçeye ve bina sağlık tesislerinde kullanılmak üzere, tam donanımlı ambulansa ihtiyaç bulunmaktadır.

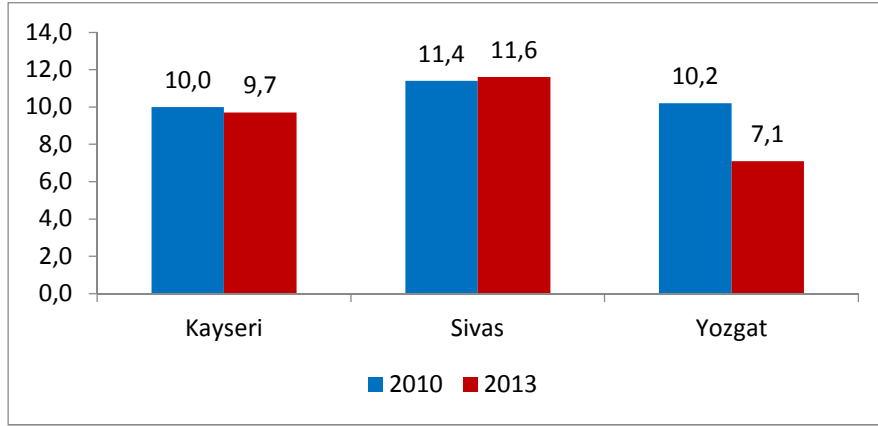
Bebek ve Çocuk Ölüm Oranları

Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013) verilerine göre, 1000 canlı doğumda, Türkiye'de bebek ölüm hızı 7,8'dir. Türkiye bu oranla, dünya (35,0), orta-üst gelir grubu ülkeler (16,0), DSÖ Avrupa Bölgesinin (10,0) altında gelirken, üst gelir grubu ülkelerin (5,0), üzerinde bir orana sahiptir⁶. Yozgat'ın da içinde yer aldığı TR7 Orta Anadolu Bölgesinde ise bu oran binde 6,8'dir. Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013) verilerine göre, Beş Yaş Altı Ölüm Hızı (1.000 Canlı Doğumda) bakımından Türkiye, 10,3 ile Yozgat'ın da aralarında bulunduğu, 8,9 olan TR7 Orta Anadolu Bölgesi'nin üzerinde bir görünüme sahiptir. Türkiye bu oranla, dünya (48,0), orta-üst gelir grubu ülkeler (20,0), DSÖ Avrupa Bölgesinin (12,0) altında gelirken, üst gelir grubu ülkelerin (6,0), üzerinde bir orana sahiptir⁷. Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013) verilerine göre, perinatal ölüm hızı (1000 doğumda) bakımından Yozgat'ın da aralarında bulunduğu TR7 Orta Anadolu Bölgesi (7,8) Akdeniz Bölgesi (7,8) ile birlikte, Türkiye'nin (8,2) altında yer almakta, Batı Karadeniz (7,7), Ege (7,3), Batı Marmara (7,3), Batı Anadolu (7,2), İstanbul (7,0), Doğu Marmara (6,5) ve Doğu Karadenizin (6,1) üzerinde bir görünüm sergilemektedir. Durum neonatal ölüm hızı için de benzer olmakla birlikte, Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013) verilerine göre, 1000 canlı doğumda, neonatal ölüm hızı bakımından Batı Marmara ile birlikte TR7 Orta Anadolu Bölgesi, (3,7), Türkiye'nin (4,2) altında bir değere sahiptir. Ancak, Batı Karadeniz (3,4), Ege (3,4), İstanbul (3,4), Doğu Karadeniz (3,3), Batı Anadolu ve Doğu Marmara'nın (3,0) üzerinde bir değer almıştır.

⁶ Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, DSÖ World Health Statistics 2014. *Türkiye verisi 2013 yılına aittir.

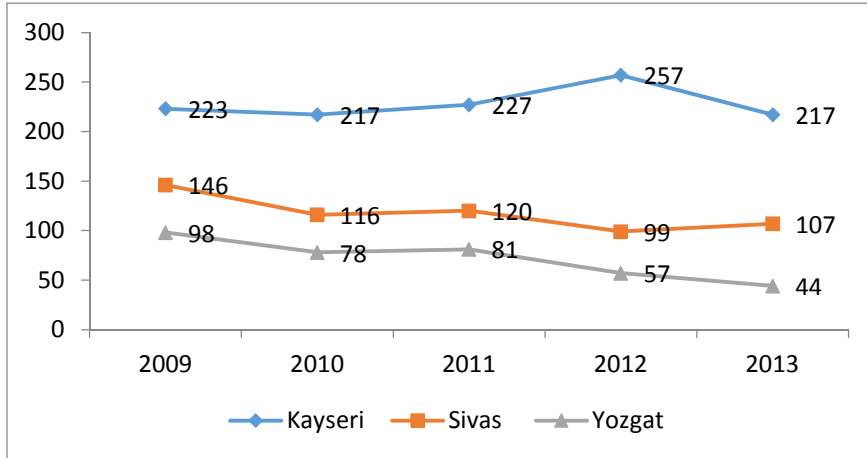
⁷ Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, DSÖ World Health Statistics 2014. *Türkiye verisi 2013 yılına aittir.

2013 yılında Yozgat'ta binde 7,1 olan bebek ölüm hızı 2010 yılına göre 2013 yılında %30,39 oranında düşmüş olup, Türkiye ortalaması (binde 11,6) ve TR72 Bölgesi diğer illeri olan Kayseri ve Sivas'ta görülen bebek ölüm hızından da düşüktür. Yozgat bebek ölüm hızı bakımından iller arasında 73. sırada gelmektedir. Yozgat'ta 2013 yılında toplam 44 bebek ölüm vakası kayıt altına alınmış olup, bunların 20'si kadındır. 2014 yılı İl Halk Sağlığı Müdürlüğü verilerine göre, 2014 yılında bebek ölüm hızı binde 7,3'e yükselmiştir.

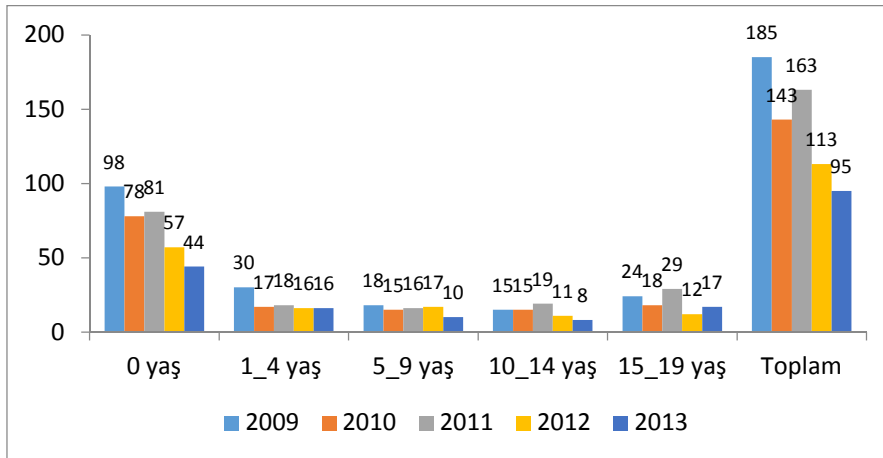

Şekil 27. Bebek Ölüm Hızı (TÜİK)

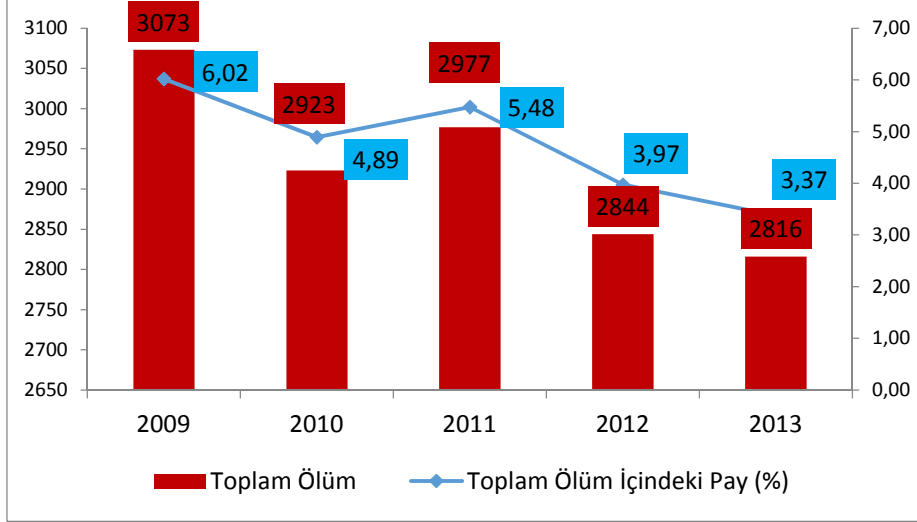
* Belli bir yıl içinde her 1000 canlı doğum başına düşen bebek ölüm sayısı

Şekil 28. TR72 Bölgesinde Toplam Bebek Ölüm Sayısı (TÜİK, 2009-2013)

Şekil 29. Yozgat'ta Görülen Çocuk Ölümleri (TÜİK, 2009-2013)

Şekil 30. Yozgat'ta Toplam Ölüm ve Çocuk Ölümlerinin Toplam Ölüm İçindeki Payı (TÜİK, 2009-2013)

Yozgat'ta çocuk ölümleri, en fazla 0 yaş aralığında görülmektedir. 0-19 yaş aralığında görülen çocuk ölümleri, 2009 yılında 185 ve toplam ölüm içindeki payı %6,02, 2013 yılında 95 ve toplam ölüm içindeki payı %3,37 olarak gerçekleşmiştir. İl Sağlık Müdürlüğü verilerine⁸ göre binde 2,1 olan çocuk ölüm oranı olan Yozgat'ta en fazla çocuk ölümü, en gelişmiş ilçeler olan Merkez ve Sorgun ilçelerinde görülmektedir.

Tablo 31. Yozgat'ta İlçeler Bazında Çocuk Ölüm Sayıları (Halk Sağlık Müdürlüğü Brifingi, 2015)

İlçe	2013	2014	2015
Merkez	2	3	2
Akdağmadeni	2	2	0
Aydıncık	0	1	0
Boğazlıyan	1	0	0
Çandır	0	0	0
Çayıralan	0	0	0
Çekerek	4	0	0
Kadıışehri	1	1	0
Saraykent	1	1	0
Sarıkaya	1	0	1
Sorgun	3	3	2
Şefaati	0	0	0
Yenifakılı	0	0	0
Yerköy	1	0	1
Toplam sayı	16	11	6
Yozgat Çocuk Ölümleri Oranları	‰ 2	‰ 2,1	

Toplam bebek ölümleri sayısı bakımından Yozgat, 2009 yılından itibaren düzenli bir düşüş göstermektedir. 2009-2013 döneminde Yozgat'ta toplam bebek ölüm sayısı %51,02 oranında azalmıştır. 2014 yılında ise toplam 51 bebek ölüm vakası görülmüştür. 2009 yılından 2012 yılına kadar düşen bebek ölümleri, Yozgat'ta 2013 yılından itibaren tekrar yükselişe geçmiş, ancak 2010 ve 2011 yılına göre daha iyi bir görünüm sergilemiştir. 2014 yılında bebek ölümleri, 14 vaka ile en fazla, Merkez ilçede gerçekleşmiştir. Merkez ilçeyi Sorgun 11 vaka, Akdağmadeni ve Çekerek ise 6 vaka ile

⁸ TÜİK verilerinde 0-19 yaş grubu çocuk kabul edildiğinden, veriler farklılık gösterebilir.

takip etmiştir. 2014 yılında Çayıralan, Saraykent, Şefaati ve Saraykent'te bebek ölümü vakası kayıt altına alınmamıştır. Yozgat 2014 yılı itibariyle bebek ölüm oranları bakımından binde 8,2 ile binde 7,6 olan Türkiye ortalamasının üzerine çıkmıştır.

Tablo 32. Yozgat İlçelerinde Bebek Ölüm Sayıları (Halk Sağlık Müdürlüğü, 2015)

İlçe	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (3 AYLIK)
Merkez	veri yok	veri yok	veri yok	6	8	14	2
Akdağmadeni	veri yok	veri yok	veri yok	5	5	6	1
Aydıncık	veri yok	veri yok	veri yok	3	3	2	1
Boğazlıyan	veri yok	veri yok	veri yok	0	3	3	0
Çandır	veri yok	veri yok	veri yok	2	0	1	0
Çayıralan	veri yok	veri yok	veri yok	0	3	0	0
Çekerek	veri yok	veri yok	veri yok	3	1	6	0
Kadışehri	veri yok	veri yok	veri yok	2	0	1	0
Saraykent	veri yok	veri yok	veri yok	1	2	0	0
Sarıkaya	veri yok	veri yok	veri yok	4	2	2	0
Sorgun	veri yok	veri yok	veri yok	9	9	11	1
Şefaati	veri yok	veri yok	veri yok	0	2	0	0
Yenifakılı	veri yok	veri yok	veri yok	3	0	0	0
Yerköy	veri yok	veri yok	veri yok	3	4	5	0
Toplam sayı	veri yok	84	72	41	42	51	0
Yozgat Bebek Ölümleri Oranı	veri yok	% 11	%8,9	%6,1	%7,1	%8,2	%3,2
Türkiye Bebek Ölümleri Oranı	veri yok	10,1	7,7	7,4	7,8	7,6	veri yok

Doğumda Beklenen Yaşam Süresi

TÜİK⁹ tarafından açıklandığı üzere “Doğuşta beklenen yaşam süresi, ülkelerdeki sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyelerini, yaşam kalitesini ve ölümlülük seviyelerini ölçmekte kullanılan çok önemli bir göstergedir”. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporunda bildirildiği üzere, dünyadakine benzer bir şekilde, Türkiye’de doğumda beklenen yaşam süresi artmaktadır. Bu çerçevede, TÜİK verilerine göre, Türkiye’de doğumda beklenen yaşam süresi, 2002 yılında 74,7 iken, 2009 yılında 76,1’e yükselmiş ve 2009 yılından 2013 yılına ulaşıldığında ise 0,8 yıl artarak 76,9’a ulaşmıştır. 2013 yılı itibariyle doğumda beklenen yaşam süresi erkekler için 74,7, kadınlar içinse 79,2’ye ulaşmıştır. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2013 verilerine göre¹⁰, Türkiye, doğumda beklenen yaşam süresi bakımından OECD (80,1) ve üst gelir grubu ülkelerin (79,0) hemen altında gelirken, DSÖ Avrupa Bölgesi (76,0), orta-üst gelir grubu ülkeler (74,0) ve dünya ortalamasının (70,0) üzerindedir.

TÜİK 2013 yılı verilerine göre, Yozgat doğumda beklenen yaşam süresi bakımından, 77 olan Kayseri (iller arasında 27. Sırada) ve 75,1 olan Sivas ile 76,3 (iller arasında 65. Sırada) olan Türkiye ortalamasının altında yer alarak, 74,7 ile iller arasında 73. sırada gelmiştir. Erkeklerde ise Yozgat 71,5 olan yaşam süresi ile 74,2 olan Kayseri (iller arasında 28. Sırada) ve 71,6 olan Sivas (iller arasında 72. sırada) ile 73,7 olan Türkiye’nin gerisinde kalarak, iller arasında 74. sıradaki yerini almıştır. Kadınlarda

⁹ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18522>

¹⁰ TÜİK, DSÖ World Health Statistics 2014, OECD Health Data 2013

* Türkiye verisi 2013 yılına aittir.

da benzer bir durum görülen Yozgat'ta kadınlar için ortalama yaşam süresi 77,9 olup, 79,4 olan Kayseri (iller arasında 32. sırada) ve 78,6 olan Sivas ile (iller arasında 53. Sırada) 79,4 olan Türkiye'nin gerisinde kalarak, iller arasında 64. sıradaki yerini almıştır.

Yozgat'ta kaba doğum hızı Türkiye geneli, Kayseri, Sivas'ta da olduğu gibi düşmektedir. 2010 yılından 2013 yılına gelindiğinde kaba doğum hızı 2 puan düşerek, 13,9 olmuştur. Türkiye ve TR72 Bölgesi illeri arasında doğumda beklenen yaşam süresi bakımından oldukça gerilerde yer alan Yozgat'ın yaşam kalitesi ve sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından iyileştirilmeye ihtiyacı olduğu söylenebilir.

Anne Ölüm Oranı

Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013) verilerine göre, anne ölüm oraları bakımından (1000 canlı doğumda) Türkiye (15,9), Ortadoğu Anadolu (26,3), Kuzeydoğu Anadolu (22,6), Akdeniz (21,3), Batı Marmara (20,7), Güneydoğu Anadolu (20,1) ve Doğu Karadeniz'in (18,6) ardından gelirken, Yozgat'ın da aralarında bulunduğu TR7 Orta Anadolu'nun (14,8) hemen üzerinde yer almaktadır. Anne ölüm oraları bakımından (1000 canlı doğumda) Türkiye (15,9), dünya (210,0), orta-üst gelir grubu ülkeler (57,0), DSÖ Avrupa Bölgesi (17,0) ve üst gelir grubu ülkelere (17,0) daha iyi bir görünüm sergilemektedir¹¹.

Yozgat İl Sağlık Müdürlüğü (2014) verilerine göre, Yozgat'ta 2010 yılında yüzbinde 46 olan anne ölüm oranı 2014 yılında yüz binde 32,1'e düşmüştür. Kuşkusuz bu azalışta, hastanede yapılan doğum oranının yüksekliği (%99,8) yanında kimi hastalarca Kayseri ya da Ankara'nın sağlık altyapısının tercih edilmesi de etkilidir. 2014 yılında Yozgat'ta yalnızca 2 ölüm vakası tespit edilmiştir.

Tablo 33. Yozgat'ta Anne Ölüm Oranları (Yozgat Halk Sağlık Müdürlüğü Brifingi, 2015)

İlçe	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (3 Aylık)
Merkez	veri yok	0	0	0	0	1	0
Akdağmadeni	veri yok	0	0	0	0	0	0
Aydıncık	veri yok	0	0	0	0	0	0
Boğazlıyan	veri yok	0	0	0	0	0	0
Çandır	veri yok	0	0	0	0	0	0
Çayıralan	veri yok	0	0	0	0	0	0
Çekerek	veri yok	0	0	0	0	0	0
Kadışehri	veri yok	1	0	0	0	0	0
Saraykent	veri yok	0	0	0	0	0	0
Sarıkaya	veri yok	0	0	0	0	0	0
Sorgun	veri yok	1	0	0	1	0	0
Şefaatli	veri yok	0	0	0	0	0	0
Yenifakılı	veri yok	0	0	0	0	0	0
Yerköy	veri yok	1	0	0	0	1	0
Toplam sayı	veri yok	3	0	0	1	2	0
Yozgat anne ölümleri oranı	veri yok	(yüzbinde) 46	0	0	(yüzbinde) 14,7	(yüzbinde) 32,1	0

¹¹ Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, DSÖ World Health Statistics 2014

İlde Sık Görülen Hastalıklar

2015 yılı Halk Sağlığı Müdürlüğü surveyans formu verilerine göre, 2014 yılı bulaşıcı hastalık sayıları incelendiğinde, tespit edilen toplam 397 bulaşıcı hastalığın, %66,25 ine karşılık gelen 263'ü Yozgat Merkez'de görülmüştür. Yozgat Merkezde görülen bulaşıcı hastalıkların %95,43'ü ise kuduz şüpheli ısırdır. Kuduz şüpheli ısırık'ın tüm bulaşıcı hastalıklar içindeki payı ise, %75,56'dır. Yozgat Merkezi, toplam vaka sayısının %9,57'sini karşılayan 38 vaka ile Boğazlıyan takip etmektedir. Yozgat genelinde toplam 397 vaka içerisinde Kuduz şüpheli ısırık oranını, 38 Hepatit-B vakası, 25 Tüberküloz vakası, 17 Brusella vakası, 8 Hepatit-C vakası takip etmektedir. İlde özellikle, kuduz hastalığı ve buna bağlı ısırılma vakalarının önüne geçilmesi, Hepatit B, Tüberküloz ve Brusella için koruyucu sağlık hekimliği uygulamalarının geliştirilmesi önemlidir.

Tablo 34. Bulaşıcı Hastalık Sayıları ve 2013 Yılı Ölüm Oranları (Yozgat Halk Sağlığı Müdürlüğü Brifingi, 2015)

Sürveyans Formu	İlçe Adı															
	Merkez	Akdağmadeni	Aydıncık	Boğazlıyan	Çandır	Çayıralan	Çekerek	Kadışehri	Saraykent	Sarıkaya	Sorgun	Şefaati	Yenifakılı	Yerköy	Genel toplam	
Hastalık Adı	Akut kanlı ishal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Boğmaca	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Brusella	0	2	0	5	1	2	0	0	1	3	1	0	1	17	
	Hepatit-A	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	3	
	Hepatit-B	4	2	1	13	4	2	0	1	1	3	2	1	0	38	
	Hepatit-C	1	0	0	4	1	1	0	0	0	0	0	0	0	8	
	Kabakulak	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	
	Kızamıkçık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Kızamık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Kuduz şüpheli ısırık	251	4	1	15	0	3	0	0	1	3	8	3	2	9	300
	Sifiliz	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
	Şarbon	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	Şark çıbanı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Tüberküloz	4	2	2	1	1	0	2	0	1	3	4	0	0	5	25
	Toplam	263	12	4	38	7	8	2	4	4	13	15	4	3	20	397
Ölüm*	Toplam Ölüm	529	285	85	241	55	124	194	95	76	235	428	129	49	291	2.816
	Erkek Ölüm	310	163	51	129	31	70	112	53	48	142	244	70	24	159	1.606
	Kadın Ölüm	219	122	34	112	24	54	82	42	28	93	184	59	25	132	1.210

*31.03.2013 tarihi itibarıyla

Bunların yanı sıra Kırım Kongo Kanamalı Ateş Hastalığı bakımından Yozgat riskli bölgeler arasında anılmaktadır. 2002'den bu yana vaka görülen ve Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen 20 riskli il arasında Tokat, Sivas, Yozgat, Amasya, Kastamonu, Çankırı, Artvin, Erzurum, Erzincan, Ardahan, Samsun, Bolu, Karabük, Giresun, Bingöl, Tunceli, Ordu, Çorum, Gümüşhane ve Bayburt yer almaktadır. Buna göre Yozgat'ta 2014 yılında Kırım Kongo Kanamalı Ateş Hastalığına bağlı 5 ölüm vakası tespit edilmiş olup, 3937 kişiden kene çıkartılmıştır. Zoonoz hastalıklar arasında yer alan ve kene çıkartılan kişi sayısı, en fazla sırasıyla, Akdağmadeni, Çekerek ve Kadışehri ilçelerinde görülmüştür. Kırım Kongo Kanamalı Ateş Hastalığı ile ilgili olarak toplumu bilgilendirme ve

bilinçlendirme faaliyetlerine devam edilmesi, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve yerel idarelerce kene için önlem alınmasına devam edilmesi önemlidir.

Tablo 35. 2014 Yılı Kırım Kongo Kanamalı Ateş Hastalığı (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)

İlçe Adı	Kene Çıkartılan Kişi Sayısı	İl İçi Sevk Edilen Hasta Sayısı	İl Dışı Sevk Edilen Hasta Sayısı	Toplam Sevk Edilen Hasta	KKKA Kan Gönderilen Hasta Sayısı	Başka illerden gönderilen Hasta Sayısı	KKKA Pozitif Hasta Sayısı	KKKA Negatif Hasta Sayısı	KKKA'dan Ölen Sayısı	Gezilen Köy/Mah. Sayısı	Yerleşim Yerindeki Hane Sayısı	Ziyaret Edilen Hane Sayısı	7. Yaş ve Üstü Nüfus	Hanedeki Toplam Kişi Sayısı	Hanedeki Eğitim Verilen Toplam Kişi Sayısı
Merkez İlçe	256		17	17	22	3	6	19	0	102	5.262	5.566	15.308	16.568	15.305
Akdağmadeni	961	2	13	15	20	5	19	6	1	83	5.647	4.236	18.238	20.926	15.815
Aydıncık	272	4	1	5	12	1	7	6	0	25	1.848	487	5.768	6.636	1.798
Boğazlıyan	98	0	0	0	0	2	1	1	0	33	5.204	2.450	20.183	20.183	6.968
Çandır	33	0	0	0	0	1	1	0	1	4	401	368	731	782	680
Çayıralan	76	0	0	0	0	1	1	0	0	22	2.354	676	6.046	6.285	1.815
Çekerek	916	6	3	9	17	5	13	9	1	36	2.299	1.516	10.370	11.697	6.306
Kadıışehri	604	9	1	10	9	8	7	10	0	27	2.122	1.789	8.544	9.990	5.799
Saraykent	250	0	0	0	5	2	6	1	0	21	2.268	1.070	8.181	9.380	4.522
Sarıkaya	201	0	0	0	3	1	0	4	0	62	4.619	1.190	14.224	15.602	3.680
Sorgun	168	2	14	16	14	5	4	15	2	95	6.922	2.970	22.222	25.546	11.822
Şefaati	31	0	0	0	1	0	0	1	0	-	-	-	-	-	-
Yenifakılı	7	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
Yerköy	64	0	0	0	1	0	0	1	0	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	3.937	23	49	72	104	34	65	73	5	510	38.946	22.318	129.815	143.595	74.510

İl Halk Sağlığı Müdürlüğü (2015) verilerine göre, 2014 yılı kanser verileri aşağıda sunulmuştur. Buna göre, 337 toplam kanser vakası içerisinde en sık görülen kanser türleri, deri, beyin sinir, kolorektal, akciğer ve mesane kanseri vakalarıdır. Kanser türleri açısından erkeklerle kadınlar arasında en büyük ayırım akciğer kanserinde görülmektedir. Akciğer kanseri %97 oranında erkeklerde görülmektedir.

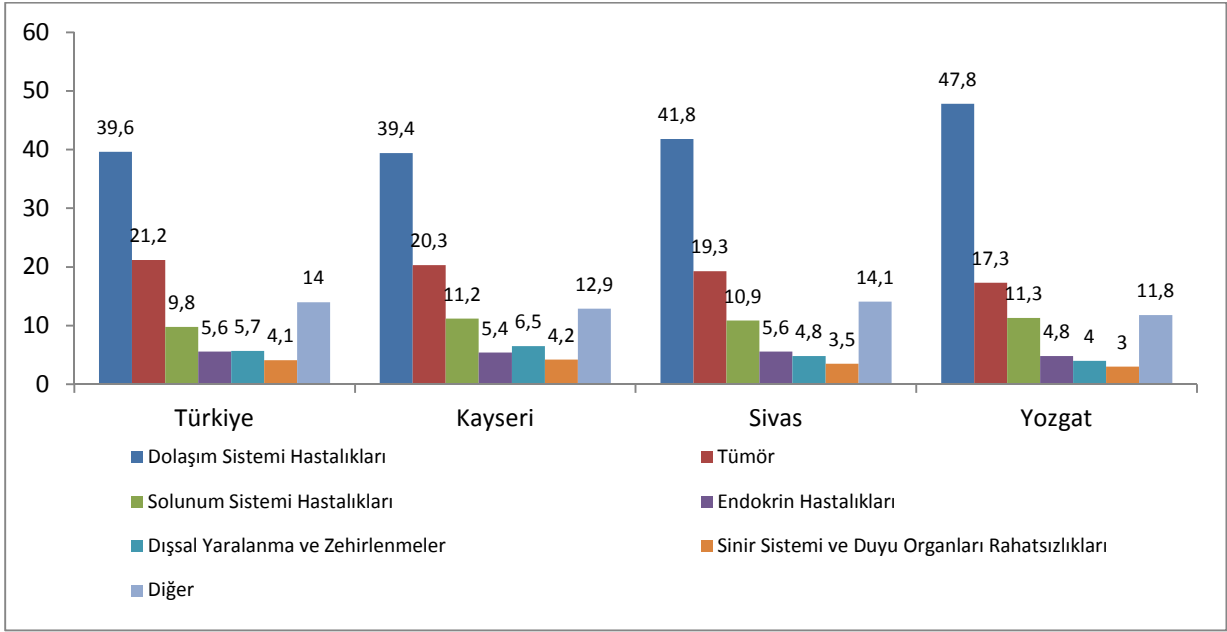
Tablo 36. 2014 Yılı Kanser Verileri (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)

Tür	Erkek	Kadın	Toplam	Tür	Erkek	Kadın	Toplam
Akciğer	32	1	33	Serviks	0	0	0
Deri	17	22	39	Over	0	8	8
Kolorektal	18	16	34	Pankreas	7	5	12
Meme	0	16	16	Beyin, sinir	15	11	36
Mesane	15	16	31	İnce bağırsak	0	2	2
Mide	12	5	17	Dudak	2	0	2
Böbrek	1	1	2	Apendiks	0	0	0
Prostat	27	0	27	Hipofarenks	2	1	3
Troid	0	9	9	Uterus korpusu	0	12	12
Lösemi	0	2	2	Lenfoma	2	6	8
Kemik	4	0	4	Kulak	2	0	2
Larenks	0	9	9	Göz	1	0	0
Endokrin	0	0	0	Testis	3	0	0
Hipofiz	1	1	2	Özafagus	0	1	1
Kemik iliği	12	6	18	Dil	1	1	1
Karaciğer	7	3	10	Diğer	0	2	2
Mezotelyoma	0	0	0	Toplam	181	156	337

Yozgat KETEM 2014 yılı verilerine göre, 3389 meme muayenesi, 3153 mamagrofi, 2331 meme USG, 1034 jinekolojik muayene, 1034 pap smear yapılmış, 6117 kişiye halk eğitimi sağlanmıştır.

31.03.2014 tarihi itibarıyla Yozgat'ta 2013 yılında toplamda, %42,97'si kadın olan 2816 ölüm vakası kayıt altına alınmıştır. En fazla ölüm Sorgun ve Merkez ilçelerde görülmüştür. TÜİK (2008) verilerine

göre, Yozgat'ta en fazla görülen ölüm nedenleri arasında kalp hastalığının diğer şekilleri (%41), bütün diğer hastalıklar (%18), semptomlar ve iyi tanımlanmayan haller (%12), lenfatik ve hematopiyetik (kan yapıcı) dokuların urları dahil habis urlar (%10), kan yetersizliğine bağlı (semik) kalp hastalığı yer almaktadır. TÜİK (2013) verilerine göre ise, Yozgat'ta en fazla dolaşım sistemi hastalıkları, tümör ve solunum sistemi hastalıkları nedeniyle ölüm vakaları görülmektedir. Yozgat ölüm nedenleri bakımından, Türkiye ve TR72 Bölgesinin diğer illeri olan Kayseri, Sivas ve Yozgat ile benzerlik göstermektedir.

Şekil 31. Ölüm Nedenleri (%) (TÜİK 2013)

Yozgat'ta 2013 yılında en fazla ölüm, Türkiye genelindekine paralel olarak sırasıyla toplam ölümlerin %58'ini oluşturan 75+, %13'ünü oluşturan 70-74, %9'unu oluşturan, 65-69 ve %6'sını oluşturan 60-64 yaş aralığında görülmüştür.

Ruhsal Sağlık

Sağlık Bakanlığı, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 13.10.2005 tarihli be 010.06 sayılı Genelgede bildirildiği üzere, ruhsal sorunlar ülkemizde de önemli bir sağlık sorunudur. Buna göre, ruh sağlığının iyi olması bu bağlamda korunması ve/veya tedavisinin teşviki, birey, aile ve toplum hayatı açısından kalite bir yaşam ve üretkenlik ve verimlilik artışı ile çevreye, sosyal ve ekonomik gelişmelere katkı sunan, istikrar ve huzurun vazgeçilmez bir unsurudur. Ayrıca, çocukluk döneminde karşılaşılan ruhsal bozukluklar, yetişkin ruhsal sağlığı bozukluklarının önemli habercileri olduğundan, çocukların ve ergenlerin ruh sağlığının desteklenmesi, yetişkin ve yaşlılık döneminde bireyler, toplumlar ve sağlık hizmetleri açısından yatırımların yapılması önemlidir. Bununla birlikte, Genelgede bildirildiği üzere, "Dünyanın pek çok ülkesinde, ruh sağlığı hizmetlerinin yürütülmesinde ve yaygın ruh sağlığı sorunlarına yardım konusunda, pratisyen hekimler ve birinci basamak sağlık çalışanları ilk ve temel kaynak olarak görülmektedir. Toplumdaki ruh sağlığı sorunları olan kişileri teşhis ve tedavi etmek yönünden pratisyen hekimler ve birinci basamak sağlık çalışanlarının kapasiteleri ve yeterliliklerinin geliştirilmesinde, gerekirse ikinci basamak ruh sağlığı hizmetleri ağının bir parçası gibi desteklenmeleri ve eğitimleri zorunludur."

Söz konusu Genelgede bildirildiği üzere, Türkiye’de ruh sağlığı ile ilgili 5 hastane bulunmaktadır. Bunlar, İstanbul, Manisa, Adana, Elazığ ve Samsun Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastaneleridir. Kayseri, Adana Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine bağlı iken, Sivas ve Yozgat Samsun Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine bağlıdır.

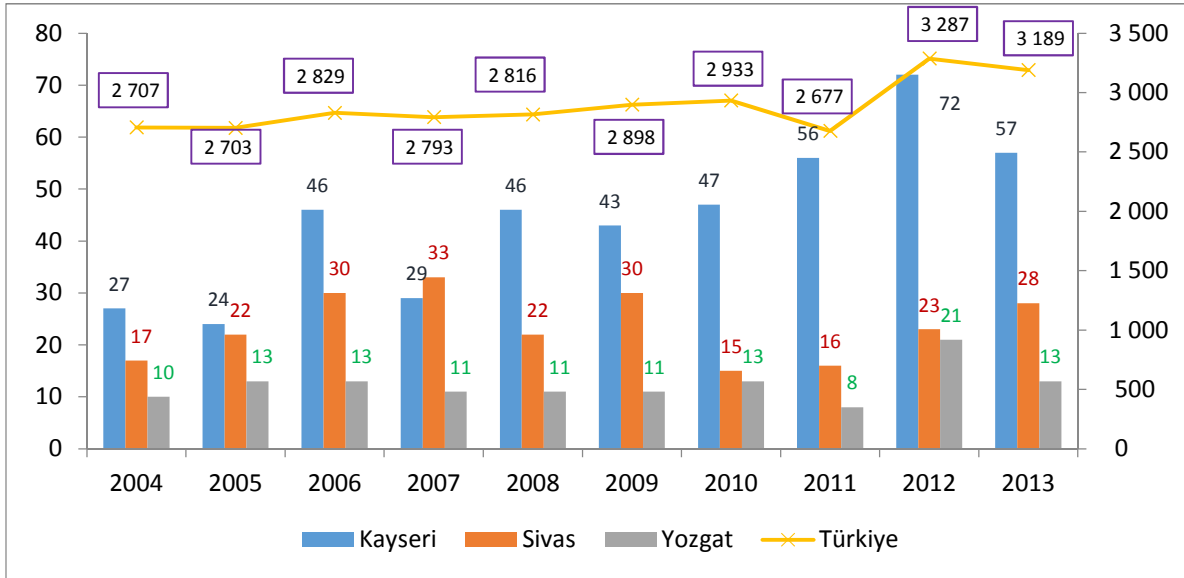
Yozgat İl Sağlık Müdürlüğü (2015) verilerine göre, Yozgat’ta 2014 yılında ruhsal sağlık bakımından kayıtlı vaka sayısı tabloda sunulmuştur. Yozgat’ta intihar girişim sayısı yüksek olmasına rağmen, istatistiklere yansıyan rakam, vaka sayısının yaklaşık yirmide biridir. Yozgat’ta kadına yönelik 66 şiddet vakası kayıt altına alınmıştır.

Tablo 37. 2014 Yılı Ruh Sağlığı Programları Verileri (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)

Sağlık Tedbiri Uygulanan Kişi Sayısı	26
Adli Vaka Sayısı	6
İlişi Sevk Edilen Hasta Sayısı	-
İldışı Sevk Edilen Hasta Sayısı	110
Takip Edilen Hasta Sayısı (Ayakta Tedavi Edilen)	451
Takip Edilen Hasta Sayısı (Yatarak Tedavi Edilen)	110
İntihar Girişimi Sayısı	192
Kadına Yönelik Şiddet Olguları	66

İntihar Oranları

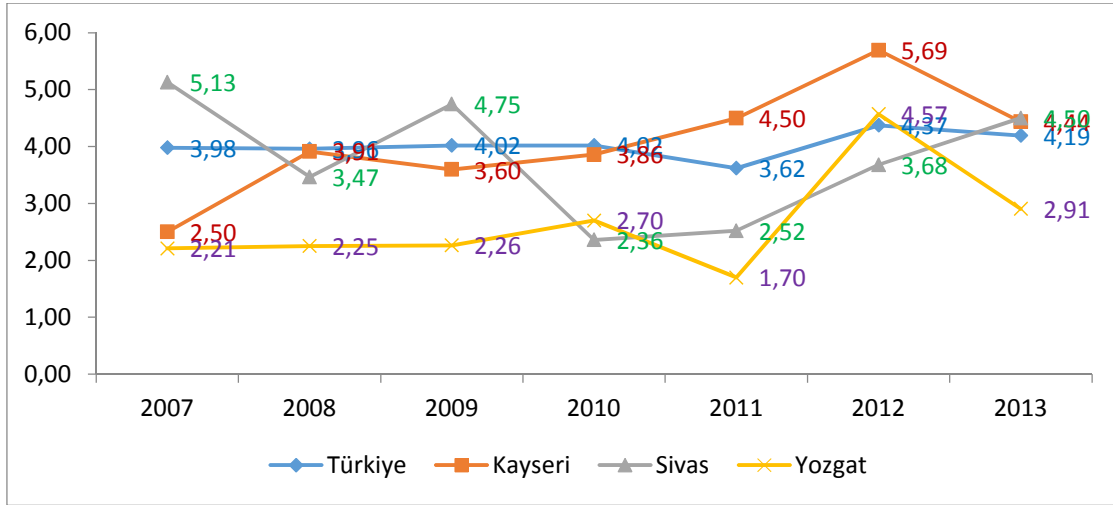
TÜİK verilerine göre, Türkiye’de 2013 yılında, 3189 intihar vakası gerçekleşmiş olup, bunların %37,52’si kadındır. Türkiye’de intihar vakalarının son 10 yıllık seyrine bakıldığında intihar vakalarının sayısı %17,8 oranında artmıştır. 2000 ve 2001 yıllarında 7 intihar vakası görülen Yozgat’ta ise 2013 yılında 13 intihar vakası kayıt altına alınmış olup, intihar vaka sayısı Kayseri ve Sivas’tan düşüktür. Son 10 yıllık dönemde Yozgat’ta intihar vakaları durağan bir görünüm sergilemektedir ve iller arasında 55. sırada gelmektedir.

Şekil 32. Türkiye ve TR72 Bölgesinde İntihar Vakalarının Yıllar İtibariyle Değişimi

Yozgat kaba intihar hızı bakımından 2012 yılı hariç Türkiye ve TR72 Bölgesinin diğer illeri olan Kayseri ve Sivas illerinin oldukça altında yer almaktadır. Kaba İntihar hızı bakımından Yozgat iller arasında, 2007 yılında 2,21 değeri ve 2008 yılında 2,25 değeri ile 77. sırada, 2009 yılında 2,26 değeri ile 76.

sırada, 2010 yılında 2,70 değeri ile 71. sırada, 2011 yılında 1,70 değeri ile 77. sırada, 2012 yılında 4,57 değeri ile 36. sırada, 2013 yılında 2,91 değeri ile 75. sırada yer almıştır.

Şekil 33. Yıllar İtibariyle Kaba İntihar Hızı (TÜİK)

Yozgat'ta intihar sayıları ve intihar girişim hızı giderek düşmektedir. 2014 yılı itibariyle 192 intihar vakası kayıt altına alınmış ve 2010 yılında yüz bin de 106,7 olan intihar girişim hızı, 2014 yılı itibariyle yüzde 43,22'ye gerilemiştir. Yozgat intihar vakalarının düşüklüğü bakımından Türkiye genelinde iyi bir görünüm sergilemektedir.

Tablo 38. Yozgat İl Geneli İntihar Oranları ve Sayıları (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)

	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (3 AYLIK)
İntihar Sayıları	Veri yok	508	307	308	200	192	26
TÜİK Verileri (Kaba İntihar Hızı (Yüzbinde))	Veri yok	2,7	1,7	4,57	2,91	-	-
İntihar Girişim Hızı (Yüzbinde)	Veri yok	106,7	65,92	67,95	44,12	43,22	-

İntihar nedenleri irdelendiğinde (TÜİK 2013), Türkiye'de görülen toplam intiharların %53,8'ine karşılık gelen 1716 vakanın, intihar nedeni bilinmemekte, %16,1'lik oranla 515 vaka hastalık, %9,3'lük bir oranla 396 vaka aile geçimsizliği, %8,2'lik bir oranlar 260 vaka diğer nedenler, %6,9'luk bir oranla 220 vaka geçim zorluğu, %3,3'lük bir oranla 104 vaka hissi ilişki ve istediği ile evlenememe, %1,9'luk bir oranla 62 vaka ticari başarısızlık, %0,5'lik bir oranla 16 vaka öğrenim başarısızlığı, nedeniyle intihar etmektedir. Yozgat'ta intihar nedenleri irdelendiğinde ise, 2013 yılında, toplam 13 vakadan, 10'unun nedeni bilinmemekte, 1 vaka, aile geçimsizliği, 1 vaka geçim zorluğu, 1 vaka da hastalık nedeniyle intihar etmiştir. Yozgat'ta intihar nedenleri yıllara sari olarak değişmekle birlikte, intihar nedenleri, bilinmeyen, hastalık, aile geçimsizliği ve geçim zorluğu üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Erkek ve kadın intihar vakaları arasında en çok ayırım geçim zorluğu nedeninde görülmekte, intihar edenlerin %7,84'ünü kadınlar, geri kalanını ise erkekler oluşturmaktadır. İntihar edenler en fazla 20-24 ve 25-29 yaş grubunda yoğunlaşmaktadır. 2009-2013 yılları arasında Yozgat'ta intihar eden erkeklerin sayısı kadınlardan genel olarak fazladır. 2013 yılında Yozgat'ta en fazla intihar 15-24 yaş grubunda gerçekleşmiştir. 2013 yılında intiharların ilçe bazında dağılımına bakıldığında, en fazla intihar görülen ilçeler, Boğazlıyan, Çandır, Çekerek ve Sorgun'dur. Aydıncık, Kadışehri, Saraykent, Şefaattli ve Yenifakılı'da ise intihar vakası görülmemiştir.

Tablo 39. İntihar Vakalarının İlçe Bazında Dağılımı (TÜİK, 2013)

	Toplam	Erkek	Kadın
Yozgat	13	11	2
Yozgat Merkez	1	1	-
Akdağmadeni	1	1	-
Aydıncık	-	-	-
Boğazlıyan	2	2	-
Çandır	2	2	-
Çayıralan	1	-	1
Çekerek	2	1	1
Kadışehri	-	-	-
Saraykent	-	-	-
Sarıkaya	1	1	-
Şefaati	-	-	-
Sorgun	2	2	-
Yenifakılı	-	-	-
Yerköy	1	1	-

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Yozgat'ta, sağlık alanında kamu yatırımları devam etmesine rağmen, fiziksel, teknik ve teknolojik altyapı ile sağlık personeli bakımından iyileştirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Yozgat'ta hekim başına düşen kişi sayısı Türkiye ortalamasının %23,56 oranında üzerindedir. Yozgat'ta sağlık personelinin özellikle Uzman personelin istihdamına yönelik tedbirler geliştirilmelidir. Bu sorun, daha çok Yozgatlı olmayan ve il dışından atanan personel için geçerlidir.
- Yozgat'ta özellikle il dışından gelen sağlık personeli, sosyal altyapı eksikliği (Yozgat'ın şehir kimliği olmaması, eğitim, alışveriş olanakları, sosyal altyapı, kültürel aktiviteler, ulaşım olanaklarının yetersizliği vb.) nedeniyle, ciddi bir güvenlik tehlikesi bulunmamasına rağmen, Yozgat'ta kalmak istememektedir. Gelen sağlık personeli Yozgat'ta zorunlu hizmet süresini doldurduktan sonra ayrılmaktadır. Bu durum süregelen bir sağlık personeli ihtiyacını doğurmaktadır.
- Yozgat, anne ve bebek ölümlerinin düşüklüğü bakımından nispeten iyi bir görünüm sergilemektedir. Ancak bebek ölüm oranı son yılda Türkiye ortalamasının üzerine çıkmıştır. Bunda kuşkusuz il ve ilçeler bazında yürütülen bilinçlendirme faaliyetleri ve hastane ortamında yapılan doğumlar etkilidir.
- Yozgat doğumda yaşam süresi bakımından Türkiye ortalamasının altında yer almakla birlikte, iller arasında da son sıralarda gelmektedir.
- İlde özellikle, kuduz hastalığı ve buna bağlı ısırılma vakalarının önüne geçilmesi, Hepatit B, Tüberküloz ve Burusella için koruyucu sağlık hekimliği uygulamalarının geliştirilmesi önemlidir. Kırım Kongo Kanamalı Ateş Hastalığı bakımından riskli iller arasında yer alan Yozgat'ta Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı taşra teşkilatı ile işbirliği içinde önlem alınmasına devam edilmesi önemlidir.
- Hasta memnuniyet oranı yüksek olmasına rağmen, Yozgat'ta verilen sağlık hizmetine ilişkin kalite düşüklüğü, sektörel çalışma gruplarında dile gelmiştir. Yozgat'ta günümüzde 1 özel hastane bulunmaktadır. Yozgat Merkezde bulunan özel hastane kapanmış ve tekrar açılmaya çalışılmaktadır. Yozgat'ta özel sağlık yatırımlarının teşvik edilmesi yararlı olabilecektir.

- 2015 yılında yapılan Sosyal Durum Analizi sonuçlarından biri de Kayseri'nin sağlık bakımından civar iller için cazibe merkezi olmasıdır. Yozgatlılar uzmanlık gerektiren ve uzun süreli tedavi gerektiren hastalıklar için Kayseri, Ankara gibi şehirleri tercih etmektedirler. Dikkat çekici bir diğer husus, Yozgat'ta yaşayanlar, Yozgat'ta tedavi olabilecekleri hastalıklar için de genel de Kayseri'yi tercih etmektedir. Tüm bunlarda, Yozgat'ta yetersiz sağlık altyapısı, verilen sağlık hizmetine ilişkin kalite düşüklüğü ve uzman personel yetersizliği ve üniversite hastanesinin tam olarak faaliyete geçmemesi de etkilidir. Yozgatlı olmayan ve gelir düzeyi nispeten yüksek kişilerde bu daha çok görülmektedir.

İlçe Bazında İhtiyaç ve Değerlendirmeler

Akdağmadeni

Akdağmadeni'nde bulunan 15 Sağlık Evinden 3 Sağlık Evi personel yetersizliği nedeniyle kapalıdır. Bu çerçevede, Toplum Sağlığı Merkezine bağlı 15 Sağlık evinden 13'ünde (Kirsinkavağı, Oluközü, Pazarcık, Yukarı Çulhalı, Umutlu, Belekçehan, Örenkale, Olucak, Dayılı, Boğazköy Üçkaraağaç, Bahçecik, Alicik köylerinde) 8 Ebe, 5 Vekil Ebe/ Hemşire, bulunmaktadır. Diğer Sağlık Evleri (Muşalikalesi, Bulgurlu köylerinde) ebe bulunmadığından kapalıdır. İlçede bulunan hastanenin, Doktor ve Yardımcı Sağlık Personeli ve Genel İdari Hizmet sınıfında çalışan personele ihtiyacı vardır. Hastane, Yozgat Merkeze ve Sivas Merkeze hemen hemen eşit uzaklıkta olup (yaklaşık 120 km) hastaların daha iyi hizmet alabilmesi için tıbbi cihaz ve tıbbi araç gereçlere ihtiyaç duyulmaktadır (tomografi cihazı, normal ambulans ve trafik kazaları için tam donanımlı çoklu ambulans, dijital röntgen cihazı, ultrason cihazı, eforlu EKG, ağız ve diş sağlığı ünitesi).

Aydıncık

Sağlık hizmetleri İlçe Entegre Hastanesi ve Toplum Sağlığına bağlı Aile Sağlığı Merkezinde Aile Hekimliği tarafından yürütülmektedir. Ayrıca Kazankaya, Köşrelilik, Dereçiftlik köyleri ile ve Baştürk Mahallesi de sağlık evi bulunmaktadır. Dereçiftlik Sağlık Evinde Personel bulunmamaktadır. Sağlık hizmetlerindeki sıkıntıların giderilebilmesi için Röntgen Teknisyeni, Laboratuvar Teknisyeni, en az 24 dairelik Lojman ile bir doğum salonuna ihtiyaç vardır.

Boğazlıyan

İlçe Merkezinde 1 Toplum Sağlığı Merkezi, 3 Aile Sağlığı Merkezi ve Beldede 1 Aile Sağlığı Merkezi bulunmaktadır. Belde ve köyde toplam 10 sağlık evi (Uzunlu, Çalapverdi, Devecipınar, Ovakent, Özler, Yoğunhisar, Çakmak, Yenipazar, Sırçalı, Aşağısarıkaya Sağlık Evi) mevcuttur. İlçede, tarım işçi göçünün yoğun olduğu aylarda gerekli planlamaların yapılarak gelen tarım işçilerinin azami oranda sağlık hizmetlerinden yararlanması maksadıyla çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarda gebe, bebek, lohusa tespitleri ve aşı çalışmaları düzenli olarak yürütülmüştür. Jeotermal kaynaklı suyun sağlık ve turizm sektöründe ve ayrıca tarım sektöründe kullanılması ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Çandır

Toplum Sağlığı Merkezine bağlı, Çandır İlçe Devlet Hastanesi, Büyükkışla Sağlık Evi ve Kozan Sağlık Evi bulunmakta olup, Büyükkışla Sağlık Evinde Vekil Ebe ile hizmet vermektedir. Kozan Sağlık Evinde ise personel bulunmadığı için hizmet vermemektedir. İlçede Aile Hekimliği Uzmanı, hemşire, ilk ve acil yardım teknisyeni, röntgen teknisyeni, laboratuvar teknisyeni ile tıbbi sekreter, sağlık memuru, idari personel ihtiyacı bulunmaktadır.

Çayıralan

İlçede 2007 yılında hizmete açılan 10 yataklı İlçe Hastanesi, Çokradan, Evciler Curalı Köyü ve Mentese köylerinde bulunan 4 Sağlık Evi ile sağlık hizmetleri yürütülmektedir. Bunun yanında Konuklar, Yukarıyahyasaray, İnönü, Derekemal, Avşaralan, Külekçi ile beraber 10 adet sağlık evi bulunmaktadır.

Derekemal Köyü sağlık Evi, Avşaralan Köyü Sağlık Evi kapalı durumdadır. İnönü Köyü Sağlık Evi ve Külekçi Köyü Sağlık Evi istasyon olarak kullanılmaktadır. Çayıralan İlçe Devlet Hastanesinin acil olarak Dâhiliye Uzmanı ihtiyacı bulunmaktadır. Çayıralan Devlet Hastanesine, ilçe dışından, çevresinde bulunan Kayseri ili, Sarioğlan ilçesine bağlı Alametlin Kasabası'ndan, Sivas ili Gemerek ilçesi ve Çandır İlçesine bağlı köylerden hastalar tedavi amacıyla gelmektedir. İlçede 2 adet uzman aile hekimi bulunmakta olup, diğer branşlarda Uzman doktor bulunmamaktadır. Bu nedenle, birçok hasta da ileri tetkik ve tedavi için uzman doktor bulunmaması nedeniyle Yozgat ve Kayseri iline sevk edilmektedir. Bu bakımdan, Dâhiliye ve çocuk bölümü başta olmak üzere uzman doktorlara ihtiyaç olduğundan, ilçeye bu branşlarda uzman doktor atamasının yapılmasının, hastaneyi güçlendireceği, düşünülmektedir. İlçede 5 diyaliz hastası bulunmaktadır. Bu hastalar haftada 3 gün Boğazlıyan ilçesinde bulunan Devlet Hastanesindeki diyaliz ünitesine masrafları devlet tarafından karşılanan servislerle götürülmektedirler. Bu kişilerin bir kısmının engelli ve yaşlı olmaları nedeniyle yolculuk esnasında da büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar. İlçedeki diyaliz hastası sayısı gözetilerek, bu hastalara taşımali sağlık hizmeti vermek yerine, Devlet Hastanesinde yeterli bir diyaliz ünitesinin kurulması ihtiyacı mevcuttur.

Çekerek

Toplum Sağlığı Merkezine bağlı 10 adet Sağlık Evi bulunmaktadır. Bunlardan Karahacılı, Bazlambaç, Koyunculu, Kayalar, Gökdere, Bayındırhüyük, Beyyurdu, Sağlık Evlerinde kadrolu ebe görev yapmakta olup, Çandır, Özükkavak Sağlık Evlerinde birer Vekil Hemşire görev yapmakta ve Şehit Salih Erdem Sağlık Evinde personel olmadığından hizmet verilmemektedir. 30 yataklı Çekerek Devlet Hastanesi inşaatı devam etmektedir.

Kadışehri

Toplum Sağlığı bünyesinde; İlçe Merkezinde 10 yataklı İlçe Hastanesi ile bu hastaneye bağlı 1 tanesi kasabada, 1 tanesi de köylerde olmak üzere toplam 2 sağlık ocağı (Ovacık ve Yakacık Köyü) ile köylerde 6 sağlık evi (İlçe merkezinde Gümüşdiğın ve Üçağaç mahallesinde ve Halıköy Beldesinde, Kabalı, Dikmesöğüt ve Yavuhasan Köyleri) bulunmaktadır. İlçede 07.10.2012 tarihinde Aile Hekimliği sistemine geçildiği için Entegre İlçe Hastanesinde Aile Hekimleriyle ortak hizmet verilmektedir. 2014 yılı içerisinde 667 kişiden kene çıkartılmıştır. Başvuran hastalardan 11 tanesi Kırım Kongo Kanamalı Ateş Hastalığı şüphesi ile sevk edilmiştir. Sevk edilenlerden 7 tanesi pozitif çıkmıştır. Sevk edilenlerin hepsi tedavi edilmiş olup, taburcu olmuşlardır. Tularemi hastalığı hakkında ilçe hastanesi personeli tarafından ev ziyaretleri yapılarak halkın bilgilendirilmesi yapılmıştır.

Saraykent

İlçede 5 yataklı devlet hastanesi bulunmaktadır. 24 saat hizmet veren hastanede, acil hizmetler, poliklinik hizmeti, diş, laboratuvar, röntgen ve küçük cerrahi müdahale hizmetleri verilmektedir. İlçede, Yozgat İl Sağlık Müdürlüğü tarafından 2014 yılında sözleşmesi imzalanan 20 yataklı yeni hastane inşaatı devam etmektedir. Toplum Sağlığı Merkezi, Saraykent Merkez Aile Sağlığı Merkezi 5 adet Sağlık Evi (Dedefakılı, Ozan, Karapınar, Çiçekli, Altınsu) bulunmaktadır. İlçe merkezi Saray Mahallesinde bulunan 41 lt/sn ve 72 °C sıcak su kaynağının termal amaçlı kullanımı için tahsis yapılması ihtiyacı mevcuttur.

Sarıkaya

İlçe merkezinde; Toplum Sağlığı Merkezi, 25 Yataklı Devlet Hastanesi, 1 Nolu Aile Sağlığı Merkezi ve 2 Nolu Aile Sağlığı Merkezi vardır. Ayrıca, 8 sağlık evi bulunmaktadır. Selimli Sağlık Evi ve Karayakup Sağlık Evinde ebe bulunmamaktadır. 5 sağlık evi kapanmıştır. İlçede, 7 sağlık istasyonu bulunmakla birlikte, bunların personeli bulunmamaktadır. Yapımı devam etmekte olan, Sarıkaya Uygulamalı Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulunun inşaatının tamamlanması ve öğrenci kabulünün yapılması,

ilçenin gelişmesi ve geleceği açısından önem arz etmektedir. Uygulamalı Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu için Uygulama Hastanesi yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Sorgun

Toplum Sağlığı Merkezi bünyesinde; 7 tanesi İlçe Merkezinde, 4 tanesi kasabalarda olmak üzere toplam 11 aile sağlığı merkezi ile 6 tanesi kasabalarda 7 tanesi de köylerde olmak üzere toplam 13 sağlık evi ve toplam 12 sağlık istasyonu bulunmaktadır. Lojmanların birçoğu kullanılmayacak durumda olduğundan lojman ihtiyacı ön plandadır. İlçe Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı 2 ve 3 Nolu olmak üzere 3 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu bulunmaktadır. Sorgun Devlet Hastanesi bir bölge hastanesi gibi hizmet vermekte olup mevcut olup bina hizmeti karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle ilçeye yeni bir Hastane yapılması 2010 yılı programına alınmıştır. Sorgun Devlet Hastanesi 1987 yılından itibaren hizmet verdiği için hasta sayısının bir hayli arttığından dolayı fiziki olarak yetersiz hale gelmiştir. 02.10.2013 tarihinde yeni hastane inşaatı başlamış olup, %25'i tamamlanmış inşaat halen devam etmektedir. Aile sağlığı merkezlerinde ve sağlık evlerinde yeterli tıbbi malzeme ve aracın olmaması sorun olarak öne çıkmaktadır.

Şefaati

İlçede, Toplum Sağlığı Merkezine bağlı 2 Aile Sağlığı Merkezinde 5 Aile Hekimliği birimi ve 3 Köyde (Paşaköy, Kuzayca, Sarıkent) Sağlık Evi bulunmaktadır. Sağlık Evlerinin tümünde personel bulunmaktadır. İlçe Merkezi ve 43 köye hizmet verilmektedir. İlçe Devlet Hastanesinde toplam 1 Uzman Hekim (İç Hastalıkları Uzmanı, Aile Hekimliği Uzmanı) 1 Diş Hekimi görev yapmaktadır. İlçe Devlet Hastanesi 1993 yılında hizmete açılmış olup 9 oda 25 yataklı hizmet vermektedir. Hastanede merkezi oksijen sistemi bulunmamaktadır. Dış cephe ısı yalıtımı bulunmamaktadır. Bütün hasta odalarının hizmet kalitesine uygun hale getirilmesi ile ameliyathane, röntgen, laboratuvar, poliklinikler ve diğer birimlerde yapılacak bakım ve onarım çalışmalarının yüksek maliyete neden olacağından, yeni bir hastanenin yapılması talep edilmektedir. Şu anda hizmetin daha etkin verilebilmesi için çeşitli branşlarda uzman doktor, ebe ve hemşire atamasının yapılması ihtiyacı mevcuttur.

Yenifakılı

Yenifakılı İlçe Hastanesi ve Yenifakılı İlçe Hastanesine bağlı Diş Tedavi ve Protez Merkezi, Aile Sağlık Merkezi ve 2 Sağlık Evi bulunmaktadır. Fehimli Sağlık Evinde personel bulunmamaktadır, ancak hafta içi yarım gün boyunca Sağlık Evi'ne personel görevlendirilmiştir.

Yerköy

İlçe Toplum Sağlığı Merkezi bünyesinde 112 Acil Merkezi, 11 Aile Hekimliği ile 2 Sağlık Evi bulunmaktadır. İlçede personel başına düşen hasta sayısı, en çok hemşirede artmıştır. İlçe genelinde, 2012 yılında personel başına düşen hasta sayısı pratisyen hekim için 3020, sağlık memuru için 3022, hemşire için 821, ebe için 3468 iken 2014 yılında sırasıyla 3162, 5567, 5567 ve 4216 olarak gerçekleşmiştir.

Merkez

Yozgat il merkezi için 112 Komuta Kontrol merkezi binası, 112 istasyon binası ve ambulansa ihtiyaç bulunmaktadır. Uzman sorunu bir an önce çözümlenmelidir. Halk Sağlığı Müdürlüğü ve İl Sağlık Müdürlüğü aynı binada hizmet yapmakta olup, mevcut bina yetersiz kalmaktadır. Mevcut Toplum Sağlığı Merkezinin il dışında olması münasebetiyle vatandaşların rahatlıkla ulaşamamaktadır. Şehir merkezinde Toplum Sağlığı Merkezi binasına ihtiyaç vardır. Evde Sağlık Hizmetlerinde kullanılmak amacıyla her Toplum Sağlığı Merkezi için donanımlı birer araç ihtiyacı vardır. Kanser tarama faaliyetleri içerisinde yer alan 40 yaş üzeri kanser taramalarında vatandaşlara ulaşabilmek için gezici mamografi cihazı ve aracına ihtiyaç vardır.

Genel Sorunlar

İlde belediye ve köy su depo ve kaynaklarının İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde fiziki olarak olumlu hale getirilmesi, klorlama cihazı olmayan su depolarına otomatik klorlama cihazlarının takılması, Halk Sağlığı Müdürlüğü ve Toplum Sağlığı Merkezlerinde hekim ihtiyacının (30 personel) karşılanması önemlidir. Sağlık Evi ya da Sağlık İstasyonu olmayan köylerde Aile Hekimleri köylere gezici hizmet amacıyla gittiklerinde uygun bina olmadığından Aile Hekimi ve Aile Sağlığı elemanlarının yeterince hizmet veremediği belirtilmiştir.

İl Halk Sağlığı Laboratuvarının öncelikli ihtiyaçları arasında yapısal ve tesisat sorunları bulunan bina yenilenmesi dışında uzman personel (Biyokimya Uzmanı, Gıda Mühendisi) ve teknik cihaz ve ekipman ihtiyacı bulunmaktadır. Yeterli mobil araç (kanser taramaları için), halen Verem Savaş Dispanseri ve Aile Sağlığı Merkezi olarak kullanılan ve fiziki bakımdan yetersiz olan binanın yıkılarak yerine modern, daha büyük Müdürlük ve Toplum Sağlığı Merkezi hizmet binası yapılması, fiziki bakımdan yetersiz olan belediye ve köy su depo ve kaynaklarının İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yeterli hale getirilmesi için Belediye ve Özel İdarelerle işbirliği içinde kaynak aktarılması, su depolarına otomatik klorlama cihazı alımı için gerekli girişimlerin yapılması talep edilmektedir. Aile Hekimliğinde köylerde gezici hizmet verildiğinden Aile Hekimi ve Aile Sağlığı Elemanının hizmet verebileceği Sağlık İstasyonu şeklinde her köye bir bina yapılması önerilmektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Yozgat' ta sağlık kampüsü, bölge hastaneleri gibi yatırımlar yapılmalıdır. Nitelikli sağlık personelinin bölgede tutmak için önlemler alınmalıdır (lojman, ücret farklılaştırması vb.). Hastanelerdeki makine teçhizat ve teknik altyapı artırılmalıdır. İlçelerin il merkezine uzak olması sebebiyle, ilçelerde sağlık altyapısı tamamlanmalıdır. Teşvik kapsamında özel hastane yatırımlarının artırılması sağlanmalıdır.

FIRSATLAR

Yozgat'ta sağlık alanında altyapı ve yetişmiş personel sıkıntısı bulunmakta olduğu yukarıdaki değerlendirmelerden ortaya çıkmış olmakla birlikte Yozgat'a yapılmakta olan şehir hastanesi ile birlikte altyapı ve personel ihtiyacının giderileceği ve Yozgat'tan Kayseri, Ankara ve İstanbul gibi illere tedavi amaçlı seyahatlerin azalacağı tahmin edilmektedir. Bunun yanında bölgedeki sağlık turizmi de gelişme gösterecektir.

SONUÇ

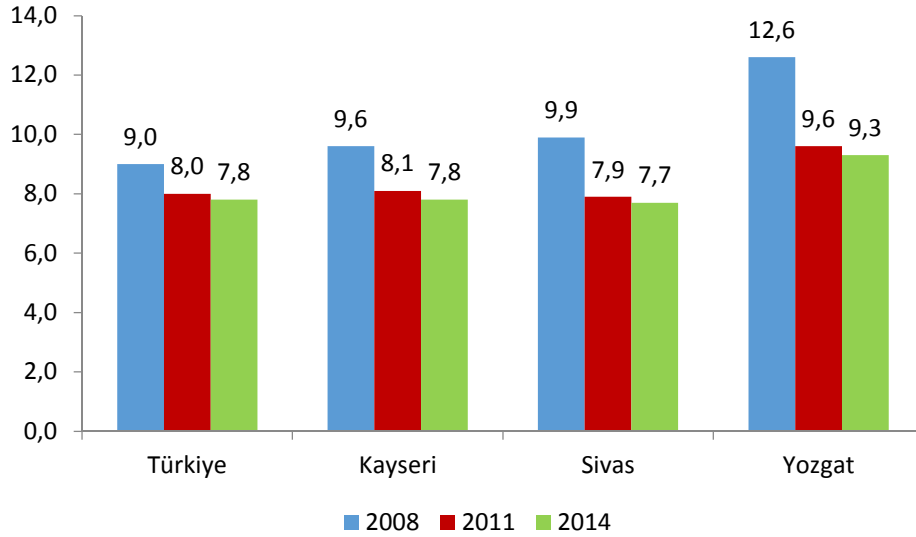
Yozgat her ne kadar verdiği göçler nedeniyle nüfusu gittikçe azalan bir konumda olsa da sağlık hizmetlerine olan gereksinimleri de giderek farklılık göstermektedir. Nüfusu yaşlanan bir eğilimde olması ve ilde bulunan hastanelerin yapım yılları genellikle çok eski olması nedeniyle sağlık harcamalarının ve yatırımlarının arttırılmasını gerektirmektedir.

4.AİLE

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

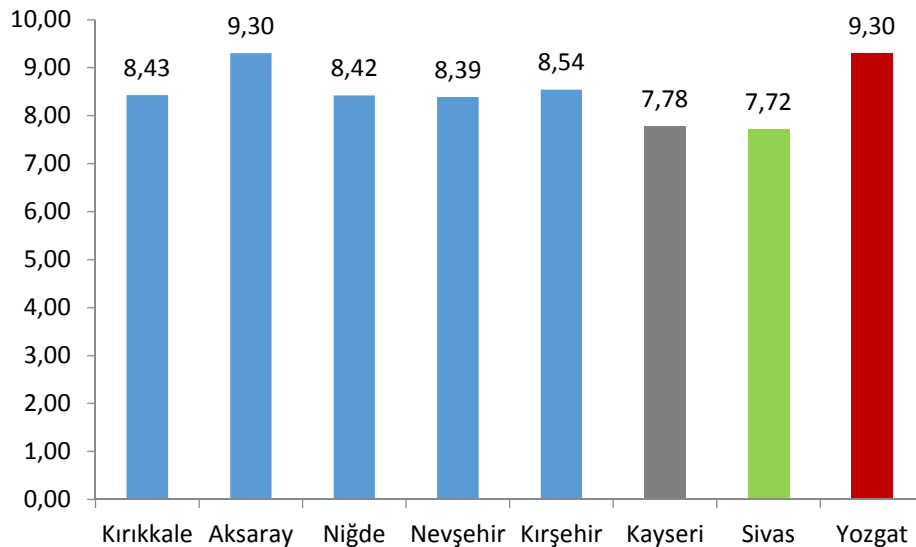
Evlenme

TÜİK verilerine göre, Türkiye ve TR72 Bölgesi illeri kaba evlenme hızı verileri karşılaştırmalı olarak şekilde sunulmaktadır. Kaba evlenme hızı bakımından 2008 yılından itibaren Türkiye genelinde görülen düşüş, TR72 Bölgesi illerine de yansımıştır. 2008 yılında, tüm TR72 Bölgesi illeri Türkiye ortalaması üzerinde bir kaba evlenme hızına sahipken, 2014 yılında, Türkiye ortalamasının üzerinde bir değere sahip olan Yozgat hariç, Kayseri ve Sivas Türkiye ortalamasına yaklaşmıştır. 2010 yılına göre, TR72 Bölgesi illeri arasındaki en dramatik değişim, binde 3,3'lük bir oranla Yozgat'ta yaşanmıştır. Yozgat, 2014 yılında TR7 Bölgesi içerisinde kaba evlenme hızı bakımından, binde 9,30'luk oranla Aksaray ile ilk sırayı paylaşmaktadır.

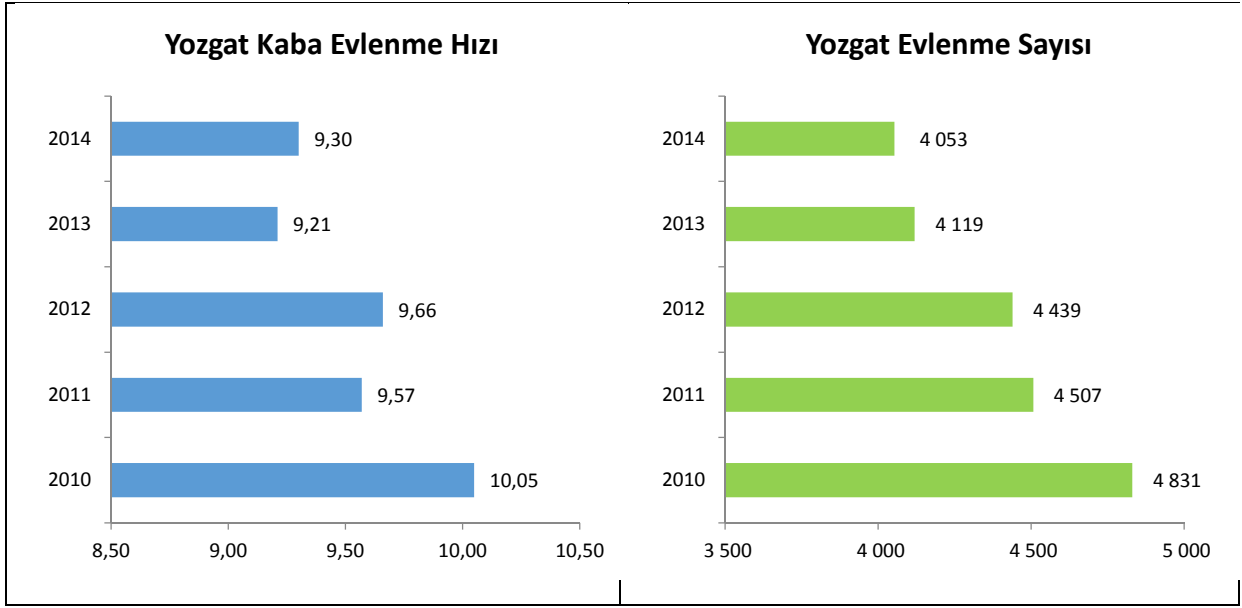

Şekil 34. Kaba Evlenme Hızı* Seyri (TÜİK)

*Belli bir yıl içinde her 1000 nüfus başına düşen evlenme sayısı

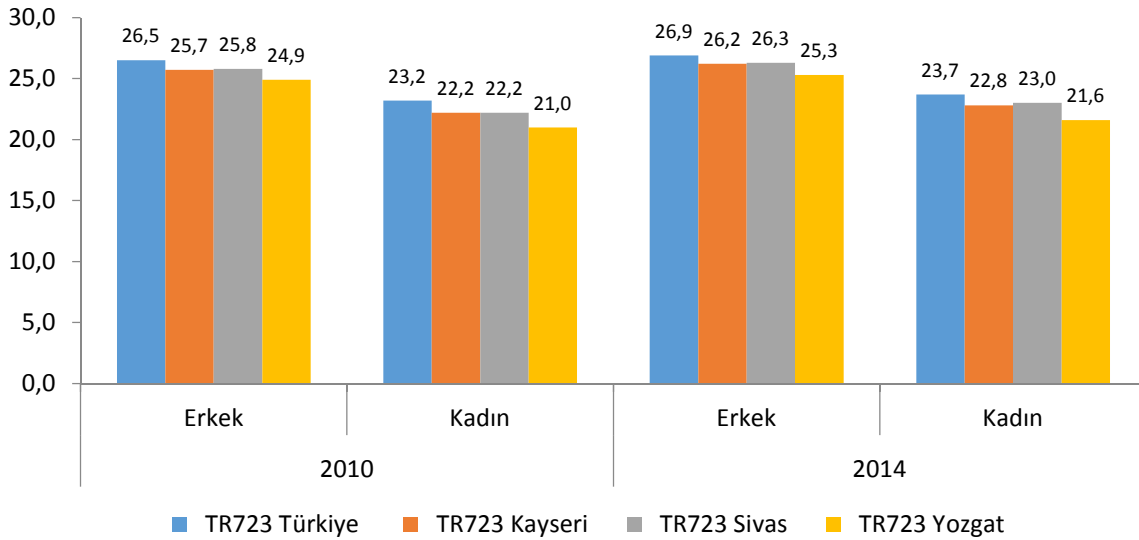

Şekil 35. TR7 Bölgesi İlleri Kaba Evlenme Hızı Verileri (TÜİK, 2014)

Şekil 36. 2010-2014 Yılları Arasında Yozgat Kaba Evlenme Hızı Verileri ve Evlenme Sayısı (TÜİK)

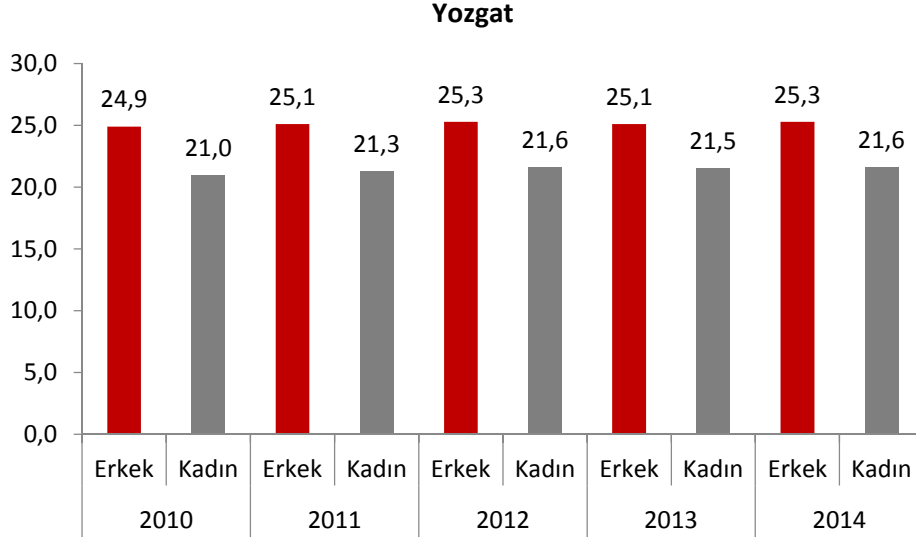
Yozgat'ta evlenme sayısı, 2010 yılından beri düzenli aralıklarla düşmektedir. 2010 yılına göre, Yozgat'ta evlenme sayısı %16,1 oranında azalmıştır. Yozgat, kaba evlenme hızı bakımından iller arasında; 2010 yılında 5., 2011 ve 2012 yılında 6., 2013 yılında 7., 2014 yılında ise 6. sırada gelirken, evlenme sayısı bakımındansa Yozgat iller arasında; 2010 yılında, 36., 2011 ve 2012 yılında 38., 2013 yılında, 40., 2014 yılında ise 38. sırada gelmektedir.

Şekil 37. Karşılaştırmalı Ortalama Evlenme Yaşı Verileri (TÜİK)

Yozgat'ta ortalama evlenme yaşı, damat ve gelin açısından, Türkiye genelinde ve TR72 Bölgesi genelinde düşüktür. 2010 yılından itibaren, Türkiye ve bölge genelinde olduğu gibi evlenme yaşı Yozgat'ta da artmaktadır. TÜİK verilerine göre, resmi olarak ilk evliliğini 2013 yılında yapmış olan

kadınların ortalama evlenme yaşı 23,6 iken, bu yaş erkeklerde 26,8'dir. TÜİK tarafından açıklandığı üzere erkeklerde (29,1) ve kadınlarda (26,4) en yüksek ilk evlenme yaşı Tunceli'dedir. Yine bu kaynağa göre, erkeklerde Afyonkarahisar (25), kadınlarda ise Ağrı ve Yozgat (21,5) ilk evlenme yaşının en düşük olduğu illerdir. Yozgat'ta 2014 yılı TÜİK verilerine göre ortalama evlenme yaşı, erkeklerde 25,3; kadınlarda ise 21,6'dır.

Şekil 38. Yozgat'ta Erkek ve Kadın Evlenme Yaşı Seyri (TÜİK)

Karşılıklı yaş grubuna göre evlenenler için 2014 yılı TÜİK verileri incelendiğinde, toplam evlilikler içerisinde %34,76 oranına karşılık gelen 1409 gelinin erken evlilik sayılabilecek 16-19 yaş aralığında evlendiği görülmüştür. Erkeklerde ise bu oran %3,80'dir. 16-19 yaş gelinler, ağırlıklı olarak, 25-29 ve 30-34 yaş grubu damatlarla evlenmiştir.

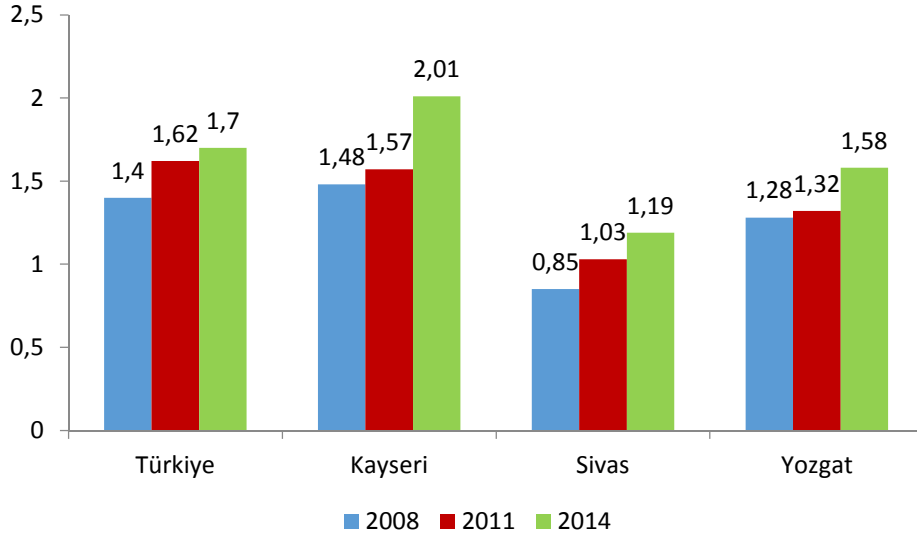
Tablo 40. 2014 Yılı Karşılıklı Yaş Grubuna Göre Evlenenler (TÜİK)

Damadın yaş grubu	Toplam	Gelinin yaş grubu										
		16-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Bilinmeyen
	4.053	1.409	1.430	605	182	99	71	34	31	18	30	144
16-19	154	121	26	1	0	0	0	0	0	0	0	6
20-24	1.455	733	608	82	5	0	0	0	0	0	0	27
25-29	1.557	492	623	338	49	6	2	0	0	0	0	47
30-34	420	43	130	131	68	17	6	1	0	0	0	24
35-39	139	6	18	34	27	29	9	0	0	0	0	16
40-44	94	1	6	9	15	23	20	4	2	0	0	14
45-49	50	0	1	1	11	8	14	8	5	0	0	2
50-54	36	0	1	1	2	10	8	10	3	1	0	0
55-59	23	0	0	0	0	1	4	2	8	5	1	2
60+	83	0	0	0	4	4	6	9	13	12	29	6
Bilinmeyen	42	13	17	8	1	1	2	0	0	0	0	0

Boşanma

TÜİK verilerine göre, Türkiye ve TR72 Bölgesi illeri kaba boşanma hızı verileri karşılaştırmalı olarak şekilde sunulmaktadır. Kaba boşanma hızı bakımından 2008 yılından itibaren, Türkiye genelinde

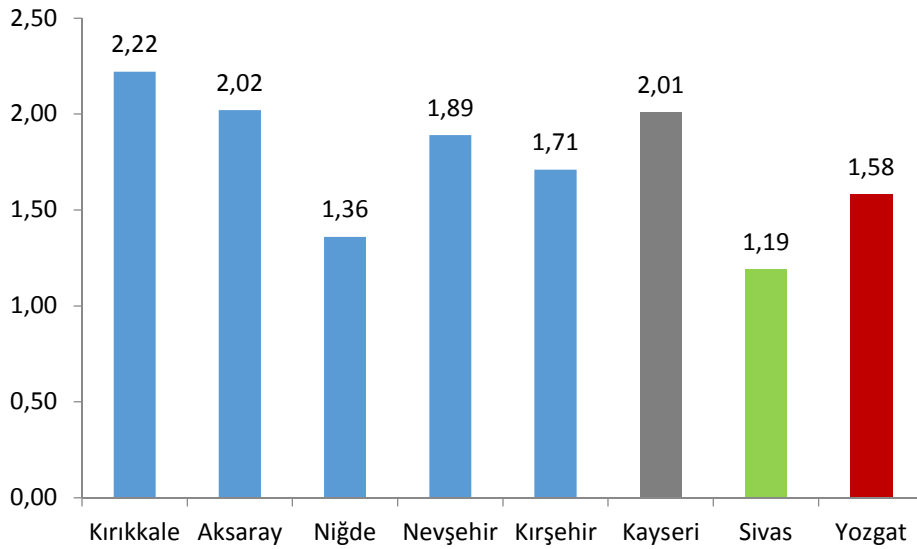
görülen artış, TR72 Bölgesi illerine de yansımış, kaba boşanma hızı artmıştır. Ancak, Yozgat, 2008 yılından itibaren kaba boşanma hızı bakımından, Türkiye ortalamasının altında bir seyir izlemiştir.

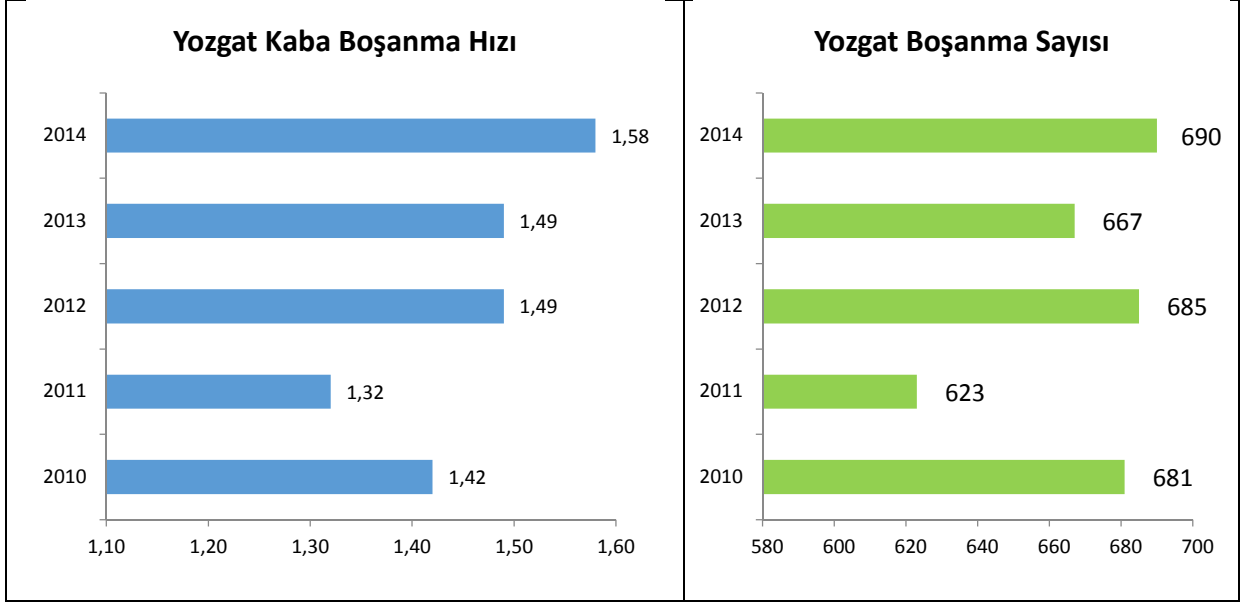
Şekil 39. Kaba Boşanma Hızı* Seyri (TÜİK)

*Belli bir yıl içinde her 1000 nüfus başına düşen evlenme sayısı

TÜİK verilerine göre, 2014 yılında Yozgat, TR7 Bölgesi illeri arasında Sivas ve Niğde'den sonra kaba boşanma hızı bakımından en düşük orana sahiptir.

Şekil 40. TR7 Bölgesi İlleri Kaba Boşanma Hızı Verileri (TÜİK, 2014)

Şekil 41. 2010-2014 Yılları Arasında Yozgat Kaba Boşanma Hızı Verileri ve Boşanma Sayısı (TÜİK)

Türkiye'deki duruma benzer şekilde, Yozgat'ta 2010 yılından itibaren kaba evlenme hızı düşerken, kaba boşanma hızı ve boşanma sayısı minimum düzeyde artmaktadır. 2010 yılına göre Yozgat'ta boşanma sayısı %1,3 oranında artmıştır. Yozgat, kaba boşanma hızı bakımından iller arasında, 2010 yılında 43., 2011 yılında, 44., 2012 yılında, 36., 2013 yılında 38. ve 2014 yılında 34. sırada gelmektedir. Boşanma sayısı bakımındansa, Yozgat iller arasında; 2010 yılında, 33., 2011 yılında, 40., 2012 yılında, 33., 2013 yılında, 36. ve 2014 yılında 38. Sırada gelmektedir.

TÜİK (2014) verilerine göre Yozgat'ta boşanmalar, erkekler için 25-29 ve 30-34 yaş aralığında yoğunlaşırken, kadınlar için, sırasıyla 25-29, 20-24 ve 30-34 yaş aralığında yoğunlaşmaktadır. TÜİK verilerine göre, 2010 ve 2014 yılları incelendiğinde, Türkiye ve TR72 Bölgesi genelinde olduğu gibi Yozgat'ta da boşanmalar en fazla evliliğin 6-10 yıl döneminde görülmektedir.

TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırmasına (2013) göre, Yozgat'ta aile yaşam biçimine verilen önem düzeyi, %56,4 oranında önemli, %6,3 oranında ne önemli ne önemli değil, %37,3 oranında ise önemli değil şeklinde görülmektedir. Yozgat, aile yaşam biçiminin önemli görülmesi bakımından iller arasında 35. sırada yerini bulmaktadır. Toplamda ise 50,9'luk bir oran mevcuttur. Yozgat TR72 Bölgesi illeri arasında bu bakımdan son sırada yer almakta, bir başka deyişle önem düzeyi Kayseri ve Sivas'a göre düşüktür.

Yozgat'ta koruyucu aile istatistikleri (2014) verileri incelendiğinde, Yozgat'ta Kayseri, Sivas illerine göre daha düşük bir koruyucu aile olduğu görülmektedir. Yozgat, koruyucu aile sayısı bakımından Artvin'le birlikte 57. Sırayı paylaşmaktadır (Bakınız tablo).

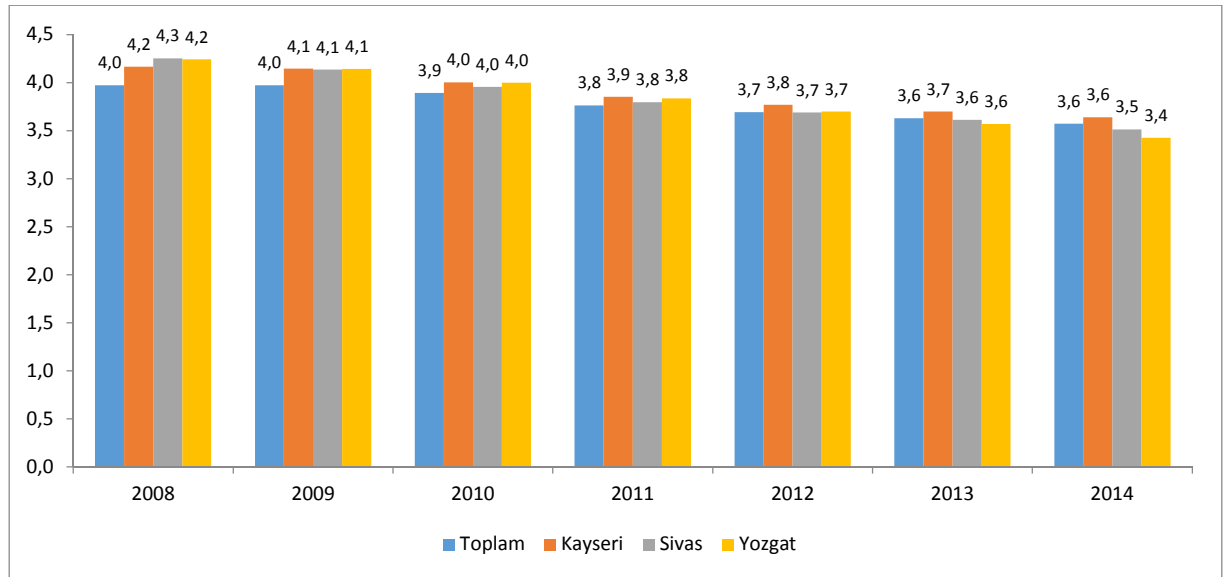
Tablo 41. İllere Göre Koruyucu Aile İstatistikleri (TÜİK 2014)¹²

İl	Mevcut koruyucu aile sayısı	Koruyucu aile yanındaki çocuk sayısı	Gönül Elçileri Projesi kapsamında			
			Toplantı sayısı	Koruyucu aile başvuru sayısı	Koruyucu aile sayısı	Koruyucu aile yanındaki çocuk sayısı
Toplam	2973	3604	3359	4628	1788	2262
Kayseri	142	152	13	117	60	65
Sivas	39	50	9	51	22	26
Yozgat	9	12	14	20	7	10

Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü

Başbüyük tarafından bildirildiği üzere, hane halkı büyüklüğü; ailelerin gelir seviyesi, oturulan konut nitelikleri ve mülkiyet durumuyla birlikte aile bireylerinin yaşam kalitesi ve refahı üzerinde etkili unsurlar arasındadır. Yozgat'ta da ortalama hane halkı büyüklüğü, Türkiye geneli ve diğer TR72 Bölgesi illerinde görüldüğü gibi düşmektedir. TÜİK Nüfus ve Konut Araştırması (2011) verilerine göre, 2011 yılında Yozgat'ta ortalama hane halkı büyüklüğü, 3,8 olup, 119.000 hane sayısının, %11,8'i 1, %19,9'u 2, %14,9'u 3, %19,0'ı 4, %33,4'ü 5 ve üzeri hane halkına sahiptir. TÜİK ADNKS (2012) verilerine göre, Yozgat, Türkiye ortalamasıyla aynı olan 3,7 ortalama hane halkı büyüklüğü göstermektedir. Buna göre, Yozgat iller arasında 31. sırayı, Samsun, Sivas, Düzce, Afyonkarahisar, Konya ve Kocaeli illeriyle paylaşmaktadır. Ancak Yozgat için bu rakam TÜİK verilerine göre 2013 yılında 3,57'ye düşmüştür. İlçelere göre ortalama hane halkı büyüklüğü bakımından en düşük hane halkı Çandır'da görülürken (2,80), en yüksek Kadışehri (4,15) ilçesindedir. Ortalama hane halkı bakımından Merkez, Boğazlıyan, Çandır, Çayıralan, Şefaati, Yenifakılı ve Yerköy olmak üzere, Yozgat'ın 7 ilçesi 2013 yılında Yozgat'ın ortalama hane halkı büyüklüğü altında kalmıştır.

Ortalama hane halkı büyüklüğü açısından, TR72 Bölgesi illeri arasında yer alan Kayseri, 2014 yılında iller arasında 28., Sivas 35., Yozgat ise 40. sırada gelmektedir. Yozgat, 2013 ve 2014 yıllarından itibaren Türkiye genelinin altında bir görünüm sergilemiştir.

Şekil 42. Ortalama Hane Halkı Büyüklüğünün Yıllar İtibariyle Değişimi (ADNKS, TÜİK)

¹² 07/05/2014 tarihi itibarıyla

Hanehalkı büyüklüğünün şekillenmesinde, doğum oranları, ekonomik faaliyet ve gelenekler ön plana çıkmaktadır (Başbüyük). Çandır, Çandır, Çayıralan ve Yenifakılı'da doğum oranının düşüklüğü, ilçelerin genellikle tarım ve kırsal ekonomik faaliyetlere dayalı sosyo-ekonomik bağımlı bir yapı göstermesi ve son zamanlarda tarımda görülen hızlı çözülme ve göç etkisi ile birlikte, geleneksel yapıdan çekirdek tipi aileye geçiş gibi nedenler hane halkı büyüklüğünün azalmasında etkili faktörler arasındadır.

Tablo 42. Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü Bakımından Yozgat İlçeleri (ADNKS, TÜİK)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Akdağmadeni	4,46	4,36	4,15	3,96	3,80	3,64
Aydıncık	4,07	3,98	3,89	3,82	3,86	3,56
Boğazlıyan	3,86	3,75	3,68	3,50	3,44	3,33
Çandır	3,37	3,19	3,10	3,00	2,92	2,80
Çayıralan	4,25	3,87	3,65	3,36	3,20	2,96
Çekerek	4,47	4,32	4,16	3,92	3,63	3,45
Kadışehir	5,10	5,08	4,69	4,66	4,45	4,15
Merkez	3,86	3,69	3,50	3,43	3,35	3,29
Saraykent	5,03	4,87	4,67	4,41	4,29	4,02
Sarıkaya	4,19	4,08	3,85	3,77	3,57	3,41
Şefaati	3,78	4,28	4,13	3,98	3,80	3,64
Sorgun	4,40	3,65	3,54	3,37	3,25	3,10
Yenifakılı	3,49	3,38	3,30	3,22	3,15	2,92
Yerköy	3,74	3,63	3,54	3,44	3,36	3,28

Tablo 43. 2014 Yılı İtibariyle Yozgat İlçelerinde Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü (ADNKS, TÜİK)

İlçe	Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü				
	Toplam	Şehir	Köy	Kent	Kır
Akdağmadeni	3,64	3,67	3,62	3,67	3,62
Aydıncık	3,56	2,91	3,89		3,56
Boğazlıyan	3,33	3,40	3,27		3,33
Çandır	2,80	2,94	2,31		2,80
Çayıralan	2,96	3,17	2,85		2,96
Çekerek	3,45	3,49	3,42		3,45
Kadışehir	4,15	4,11	4,18		4,15
Merkez	3,29	3,35	3,05	3,35	3,05
Saraykent	4,02	4,25	3,86		4,02
Sarıkaya	3,41	3,48	3,35		3,41
Sorgun	3,64	3,83	3,36	3,83	3,36
Şefaati	3,10	3,31	2,76		3,10
Yenifakılı	2,92	2,91	2,93		2,92
Yerköy	3,28	3,35	3,05	3,35	3,05

İlçeler Bazında Değerlendirme

Elde edilebilen kayıtlı verilere göre, en fazla evlilik ve boşanma vakası, Akdağmadeni ve Yerköy ilçelerinde gerçekleşmektedir. Kadışehri'nde ve Çandır'da erken yaşta evlilik bir sosyal sorun olarak devam etmektedir. Kadışehri İlçe Kaymakamlığı Brifing Raporuna (2013 ve 2015) göre, Kadışehri

ilçesinde eğitim sorunu başta olmak üzere, erken yaşta evlilik gibi sosyal sorunların çözümündeki kararlılığın devam ettirilmesi önemlidir.

Tablo 44. İlçeler Bazında Evlenme ve Boşanma Durumları (Yozgat İlçe Kaymakamlık Brifingleri, 2013-2015)

İlçeler	2012 tarihi itibarıyla		2014 tarihi itibarıyla	
	Evlenme	Boşanma	Evlenme	Boşanma
Akdağmadeni*	655	155	547	104
Aydıncık	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok
Boğazlıyan	382	77	221	41
Çandır	64 (20.12.2012 tarihi itibarıyla)	Mahkeme kaldırıldığından işlemleri yoktur.	63	Mahkeme kaldırıldığından işlemleri yoktur.
Çayıralan	218	38	232	36
Çekerek	291	34	277	33
Kadışehri	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok
Saraykent	211	Veri Yok	208	0
Sarıkaya	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok
Sorgun	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok
Şefaati	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok
Yenifakılı	64	Veri Yok	29**	Veri Yok
Yerköy	405	90	322	121

* 01.01.2014-19.12.2014 tarihi itibarıyla

**30.06.2014 tarihi itibarıyla

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Türkiye ve TR72 Bölgesi genelinde görüldüğü gibi Yozgat'ta 2010 yılından itibaren kaba evlenme hızı düşerken, kaba boşanma hızı ve boşanma sayısı artma eğilimi göstermektedir. Ancak Yozgat, nispeten iyi konumdadır. Boşanmalar, 25-34 yaş aralığında ve 6-10 yıllık dönemde yaygınlaşmaktadır.
- 2013 yılında kadınlar arasında ilk evlenme yaşının en düşük olduğu iller arasında 21,5 yaş ile Ağrı ile birlikte Yozgat'ta yer almıştır. 16-19 yaş grubu evlilikler, gelinlerde toplam evlilik sayısının yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır. Özellikle Kadışehri ilçesinde erken yaşta evliliğin sosyal bir sorun olarak önemini koruduğu anlaşılmaktadır.
- Yozgat'ta aile yaşam biçimine verilen önem düzeyi, %37,3 oranında ise önemli değil şeklinde görülmektedir. Bu nedenle ailenin korunması, uygun yaşta evlilik ve sağlıklı nesiller yetiştirilmesi açısından bilinçlendirme programları özellikle evlilik öncesi ve yeni evlenenler açısından önemini korumaktadır.
- İlçelere göre ortalama hane halkı büyüklüğü bakımından en düşük hane halkı Çandır'da görülürken (2,92), en yüksek Kadışehri (4,45) ilçesindedir. Ortalama hane halkı bakımından Merkez, Boğazlıyan, Çandır, Çayıralan, Şefaati, Yenifakılı ve Yerköy olmak üzere, Yozgat'ın 7 ilçesi 2013 yılında Yozgat'ın ortalama hane halkı büyüklüğü altında kalmıştır.
- İlçelere göre ortalama hane halkı büyüklüğü bakımından en düşük hane halkı Çandır'da görülürken (2,80), en yüksek Kadışehri (4,15) ilçesindedir. Ortalama hane halkı bakımından Merkez, Boğazlıyan, Çandır, Çayıralan, Şefaati, Yenifakılı ve Yerköy olmak üzere, Yozgat'ın 7 ilçesi 2013 yılında Yozgat'ın ortalama hane halkı büyüklüğü altında kalmıştır. Ortalama hane

halkı büyüklüğü giderek düşmektedir. Tarımda görülen hızlı çözülme ve geleneksel yapıdan çekirdek tipi aileye geçiş ve göç gibi faktörler bu azalışta etkilidir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Aileler genelinde bilinçlendirme faaliyeti yapılması ve bireylerin gelir seviyesini arttırıcı önlemlerin alınmasında yarar görülmektedir. Özellikle kırsalda ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve gelir getirici faaliyetlerin yaygınlaştırılması önemlidir.

SONUÇ

Yozgat'ta aile yaşam biçimine verilen önem düzeyi, %37,3 oranıyla önemli değil şeklinde görülmektedir. Bu nedenle ailenin korunması, uygun yaşta evlilik ve sağlıklı nesiller yetiştirilmesi açısından bilinçlendirme programları özellikle evlilik öncesi ve yeni evlenenler açısından önemini korumaktadır. Dolayısıyla aile konusu Yozgat'ta üzerinde durulması gereken bir konudur.

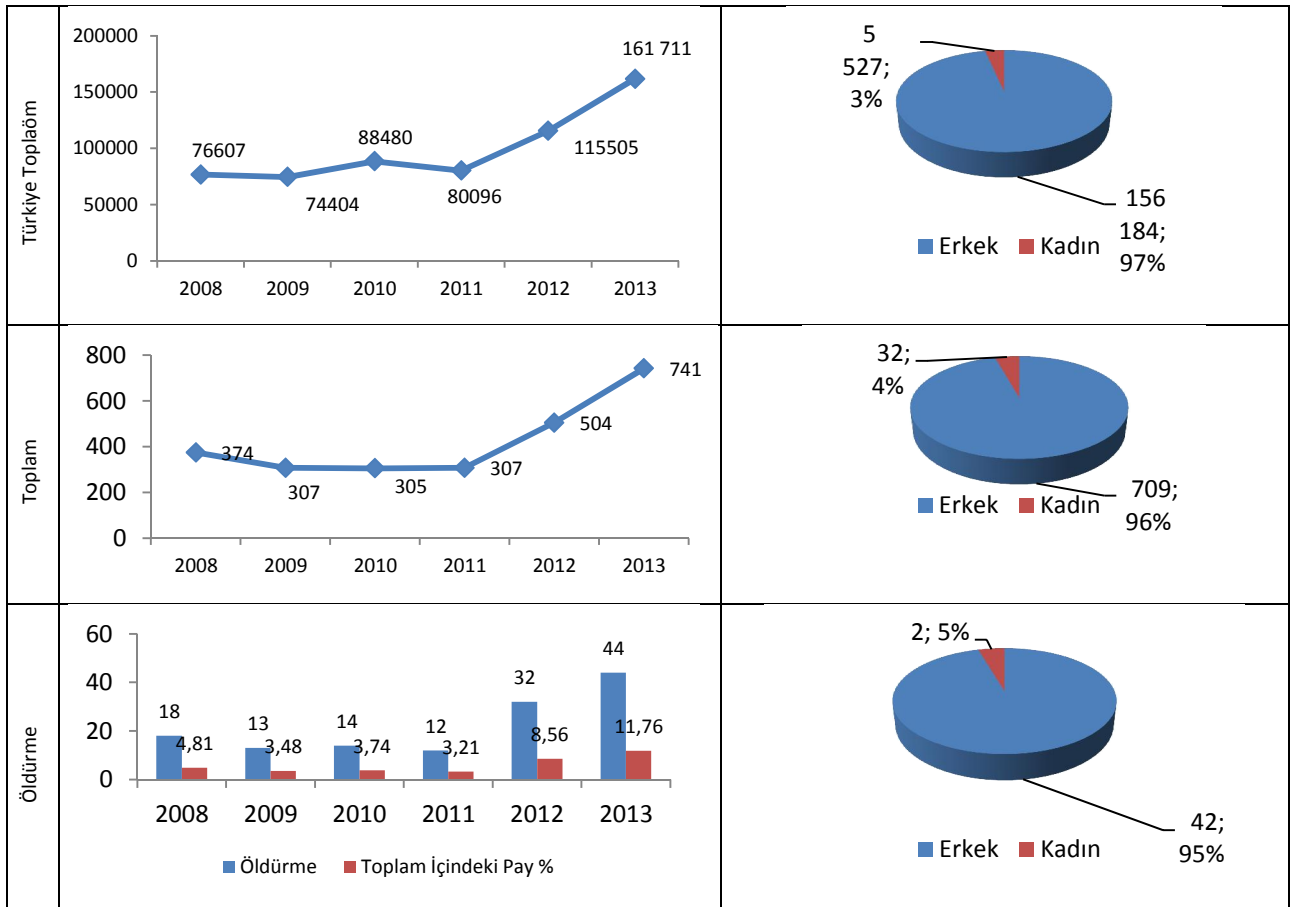
5 GÜVENLİK VE ADALET

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

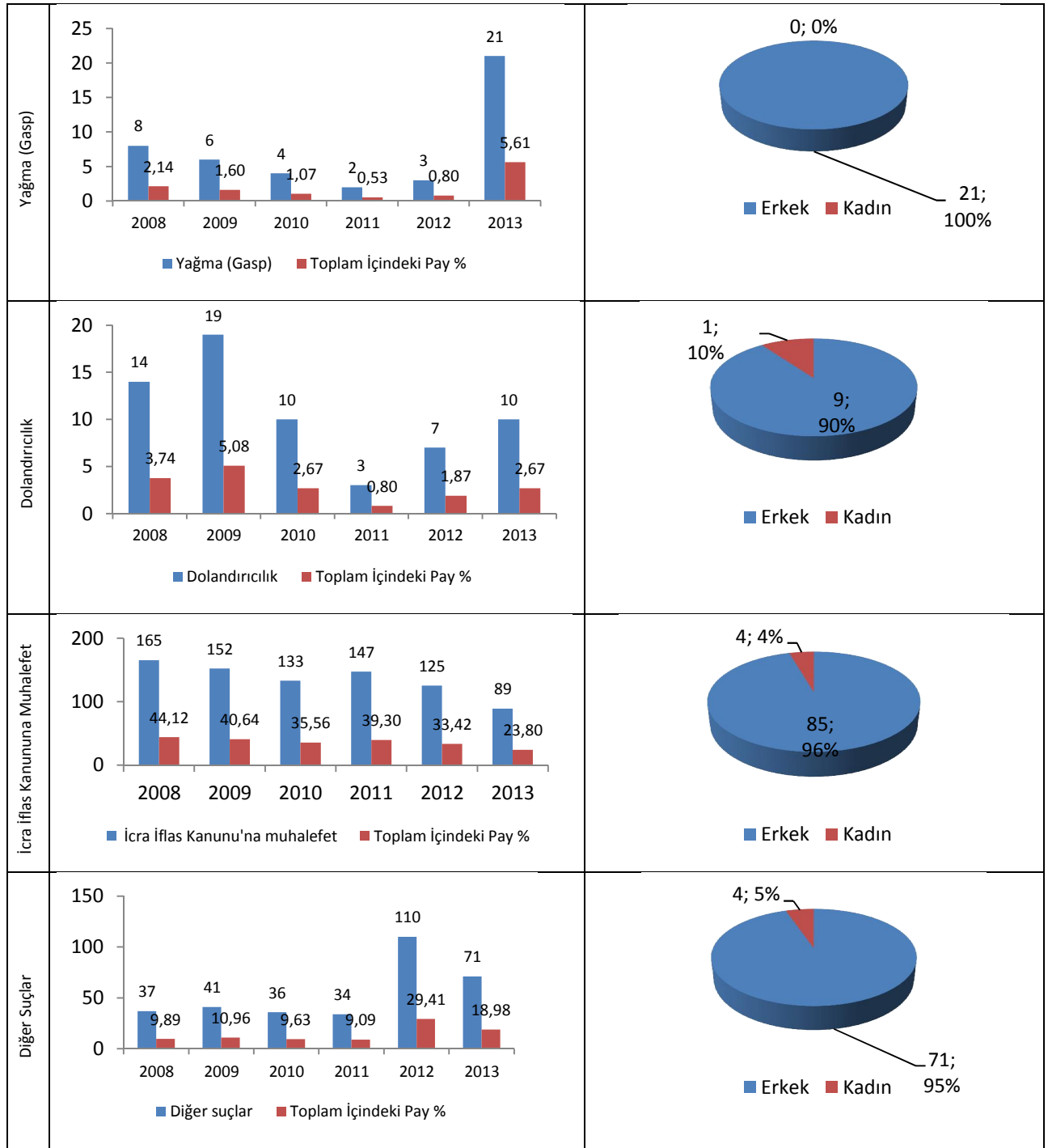
Suç Oranları

TÜİK verilerine göre, Türkiye’de 2013 yılında 161.711 hükümlü suç işlemiştir. Buna göre, işlenen suçlar arasında en fazla payı yaralama (%18,44), hırsızlık (%13,82), icra iflas kanununa muhalefet (%11,56) almaktadır. Yozgat’ta ise TÜİK verilerine göre, aynı yıl içinde işlenen suçlar bakımından en fazla payı Türkiye’dekine paralel olarak, yaralama (%22,54), hırsızlık (%12,69), icra ve iflas kanuna muhalefet (%12,01) ve diğer suçlar (%9,58) almaktadır. Yozgat’ta işlenen suçlar büyük oranda ülke genelinde olduğu gibi erkekler tarafından işlenmektedir. Ancak, Yozgat’ta kadınların suç işleme oranları ülke genelindekine göre %1 daha fazladır. Suç oranları, yıllar itibariyle ülke genelinde olduğu gibi özellikle son üç yılda önemli ölçüde artmıştır. TÜİK (2013) verilerine göre, toplam hükümlü sayısı bakımından ülke genelinde metropol İstanbul (18071), İzmir (12776), Ankara (7707) ilk üç sırayı paylaşmaktadır. Bunların ardından, Antalya (7161) ve Adana (6545) gelmektedir. Buna göre, Türkiye genelinde TR72 Bölgesi illeri arasında yer alan Kayseri (3439), iller arasında 14. sırada, Sivas (956) 43. sırada ve Yozgat (741) 53. sırada gelmektedir. Yozgat’ta en fazla pay alan suç türleri ve diğer seçilmiş suç türlerinin dağılımı tabloda gösterilmektedir.

Tablo 45.Yıllara Göre Yozgat’ta İşlenen Seçilmiş Suç Türüne Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlülerin Sayısal Değişimi (TÜİK, 2008-2013)

Yaralama	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Yıl</th> <th>Yaralama</th> <th>Toplam İçindeki Pay %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2008</td> <td>49</td> <td>13,10</td> </tr> <tr> <td>2009</td> <td>40</td> <td>10,70</td> </tr> <tr> <td>2010</td> <td>44</td> <td>11,76</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>40</td> <td>10,70</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>83</td> <td>22,19</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>167</td> <td>44,65</td> </tr> </tbody> </table>	Yıl	Yaralama	Toplam İçindeki Pay %	2008	49	13,10	2009	40	10,70	2010	44	11,76	2011	40	10,70	2012	83	22,19	2013	167	44,65	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Cins</th> <th>Sayı</th> <th>Oran (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Erkek</td> <td>164</td> <td>80</td> </tr> <tr> <td>Kadın</td> <td>3</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>	Cins	Sayı	Oran (%)	Erkek	164	80	Kadın	3	2
Yıl	Yaralama	Toplam İçindeki Pay %																														
2008	49	13,10																														
2009	40	10,70																														
2010	44	11,76																														
2011	40	10,70																														
2012	83	22,19																														
2013	167	44,65																														
Cins	Sayı	Oran (%)																														
Erkek	164	80																														
Kadın	3	2																														
Cinsel Suçlar	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Yıl</th> <th>Cinsel suçlar</th> <th>Toplam İçindeki Pay %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2008</td> <td>9</td> <td>2,41</td> </tr> <tr> <td>2009</td> <td>2</td> <td>0,53</td> </tr> <tr> <td>2010</td> <td>8</td> <td>2,14</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>2</td> <td>0,53</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>16</td> <td>4,28</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>26</td> <td>6,95</td> </tr> </tbody> </table>	Yıl	Cinsel suçlar	Toplam İçindeki Pay %	2008	9	2,41	2009	2	0,53	2010	8	2,14	2011	2	0,53	2012	16	4,28	2013	26	6,95	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Cins</th> <th>Sayı</th> <th>Oran (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Erkek</td> <td>26</td> <td>100</td> </tr> <tr> <td>Kadın</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>	Cins	Sayı	Oran (%)	Erkek	26	100	Kadın	0	0
Yıl	Cinsel suçlar	Toplam İçindeki Pay %																														
2008	9	2,41																														
2009	2	0,53																														
2010	8	2,14																														
2011	2	0,53																														
2012	16	4,28																														
2013	26	6,95																														
Cins	Sayı	Oran (%)																														
Erkek	26	100																														
Kadın	0	0																														
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Yıl</th> <th>Kişiyi Hürriyetinde Yoksun Bırakma</th> <th>Toplam İçindeki Pay %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2008</td> <td>0</td> <td>0,00</td> </tr> <tr> <td>2009</td> <td>4</td> <td>1,07</td> </tr> <tr> <td>2010</td> <td>3</td> <td>0,80</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>2</td> <td>0,53</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>9</td> <td>2,41</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>10</td> <td>2,67</td> </tr> </tbody> </table>	Yıl	Kişiyi Hürriyetinde Yoksun Bırakma	Toplam İçindeki Pay %	2008	0	0,00	2009	4	1,07	2010	3	0,80	2011	2	0,53	2012	9	2,41	2013	10	2,67	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Cins</th> <th>Sayı</th> <th>Oran (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Erkek</td> <td>10</td> <td>100</td> </tr> <tr> <td>Kadın</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>	Cins	Sayı	Oran (%)	Erkek	10	100	Kadın	0	0
Yıl	Kişiyi Hürriyetinde Yoksun Bırakma	Toplam İçindeki Pay %																														
2008	0	0,00																														
2009	4	1,07																														
2010	3	0,80																														
2011	2	0,53																														
2012	9	2,41																														
2013	10	2,67																														
Cins	Sayı	Oran (%)																														
Erkek	10	100																														
Kadın	0	0																														
Hakaret	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Yıl</th> <th>Hakaret</th> <th>Toplam İçindeki Pay %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2008</td> <td>17</td> <td>4,55</td> </tr> <tr> <td>2009</td> <td>7</td> <td>1,87</td> </tr> <tr> <td>2010</td> <td>9</td> <td>2,41</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>8</td> <td>2,14</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>8</td> <td>2,14</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>17</td> <td>4,55</td> </tr> </tbody> </table>	Yıl	Hakaret	Toplam İçindeki Pay %	2008	17	4,55	2009	7	1,87	2010	9	2,41	2011	8	2,14	2012	8	2,14	2013	17	4,55	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Cins</th> <th>Sayı</th> <th>Oran (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Erkek</td> <td>17</td> <td>100</td> </tr> <tr> <td>Kadın</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>	Cins	Sayı	Oran (%)	Erkek	17	100	Kadın	0	0
Yıl	Hakaret	Toplam İçindeki Pay %																														
2008	17	4,55																														
2009	7	1,87																														
2010	9	2,41																														
2011	8	2,14																														
2012	8	2,14																														
2013	17	4,55																														
Cins	Sayı	Oran (%)																														
Erkek	17	100																														
Kadın	0	0																														
Hırsızlık	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Yıl</th> <th>Hırsızlık</th> <th>Toplam İçindeki Pay %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2008</td> <td>12</td> <td>3,21</td> </tr> <tr> <td>2009</td> <td>15</td> <td>4,01</td> </tr> <tr> <td>2010</td> <td>11</td> <td>2,94</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>14</td> <td>3,74</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>43</td> <td>11,50</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>94</td> <td>25,13</td> </tr> </tbody> </table>	Yıl	Hırsızlık	Toplam İçindeki Pay %	2008	12	3,21	2009	15	4,01	2010	11	2,94	2011	14	3,74	2012	43	11,50	2013	94	25,13	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Cins</th> <th>Sayı</th> <th>Oran (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Erkek</td> <td>80</td> <td>85</td> </tr> <tr> <td>Kadın</td> <td>14</td> <td>15</td> </tr> </tbody> </table>	Cins	Sayı	Oran (%)	Erkek	80	85	Kadın	14	15
Yıl	Hırsızlık	Toplam İçindeki Pay %																														
2008	12	3,21																														
2009	15	4,01																														
2010	11	2,94																														
2011	14	3,74																														
2012	43	11,50																														
2013	94	25,13																														
Cins	Sayı	Oran (%)																														
Erkek	80	85																														
Kadın	14	15																														

İl dahilinde işlenen suçların yoğunlaştığı ilçeler; Sorgun, Boğazlıyan, Yerköy, Sarıkaya'dır. En fazla suç Yozgat Merkez'de görülmektedir. Taksirle yaralama, Kasten yaralama, Hırsızlık, suçlarının yoğunlukta olduğu görülmektedir. Araç ve personel sayısının artırımına bağlı olarak devriye sayısının çoğaltılması, suç işleme oranını düşüreceği değerlendirilmektedir. 2002 yılına göre 2010 yılında Yozgat'ta işlenen suçlar önemli ölçüde artmış; sonra tekrar düşüşe geçmiştir.

Tablo 46. İlçeler Bazında Toplam Suç Sayıları (İl Emniyet Müdürlüğü Brifingi, 2015)

İlçe	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Yozgat Merkez	604	1624	2128	2884	3121	3582	1103
Akdağmadeni	260	279	280	327	493	512	137
Aydıncık	11	20	43	26	34	51	17
Boğazlıyan	71	570	704	798	916	789	207
Çandır	0	56	62	67	54	71	10
Çayıralan	0	157	156	173	130	147	23
Çekerek	0	158	161	147	126	189	56
Kadıışehri	0	60	58	61	84	60	12
Saraykent	0	82	136	129	87	132	30
Sarıkaya	215	343	279	431	353	529	102
Sorgun	167	637	890	961	873	1291	375
Şefaati	57	180	220	142	138	171	56
Yenifakılı	92	112	66	173	100	87	27
Yerköy	385	327	262	283	384	595	213
Toplam	1862	4605	5445	6602	6893	8206	2368

Tablo 47. Toplam Suç ve Yozgat Merkez’de Görülen Suç Dağılımları(İl Emniyet Müdürlüğü, 2015)

Yozgat 2002-2015 Yılları Arası Toplam Suç Sayısı	35.981						
Yozgat / Merkez Suç Dağılımları							
Suçun Adı	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bilişim Suçları	0			20	127	71	31
Asayiş Suçları	604	1.224	1.554	2.276	2.412	2.769	911
Trafik Suçları	0	350	482	462	389	628	99
Terör Suçu	0		1	4	1	2	1
Siyasi,Dini ve Fikri Mülkiyet Suçları	0	6	11	5	6	7	16
Kaçakçılık ve Organize Suçlar		44	80	117	186	105	45
toplam	604	1.624	2.128	2.884	3.121	3.582	1.103
Yozgat-Merkez 2002-2015 Yılları Arası Toplam Suç Sayısı	15.046						

Yozgat İl Emniyet Müdürlüğü Brifingi (2015) yılı verilerine göre, Yozgat’ta 2014 yılında, kaydedilen olayların¹³ %55,4’ü kişilere karşı işlenen suçlar, %18,8’i takibi gereken suçlar, %16,0’sı mal varlığına karşı işlenen suçlar, %4,6’sı topluma karşı suçlar, %3,6’sı, narkotik, mali, organize suçlar, %1,2’si devlet ve millete karşı suçlar, %0,3’ü siber suçlar, %0,1’i güvenlik şube müdürlüğü ile ilgili suçlar, eser miktarda da TEM Şube Müdürlüğü ile ilgili suçlar kapsamındadır.

İl Emniyet Müdürlüğü kayıtlarına göre 2014 yılında, il genelinde kaçakçılık ve organize suçların dağılımına bakıldığında 116 olay mali suçlar, 155 olay narkotik suçlar olmak üzere toplam 271 olay kayıt altına alınmıştır. Yozgat’ın doğu illeri ile batı illeri arasında geçiş güzergâhı konumunda bulunması sebebiyle, doğudan batı yönüne olan kaçakçılık faaliyetlerine yönelik araç plakaları üzerinde yapılan plaka analizleri ve yol uygulamaları neticesinde önceki yıllara oranla kaçakçılık faaliyetlerinin önlenmesine yönelik olarak başarı oranında ciddi anlamda artış sağlanmıştır.

İl Emniyet Müdürlüğü konuyla ilgili projeler, denetim faaliyetleri yanı sıra bilinçlendirme ve eğitim faaliyetlerine de önem vermektedir.

İl Emniyet Müdürlüğü Brifingi (2015) verilerine göre, 2013 ve 2014 yıllarında yakalanan madde sayısı karşılaştırmalı olarak tabloda sunulmuştur. Buna göre, 2013 yılından 2014 yılına kadar olan süreçte, il

¹³ Brifingin hazırlandığı tarihte toplam 7515 olay kayda alınmıştır.

genelinde uyuşturucu madde konusunda olay sayısı ve yakalanan madde sayısı artış göstermiştir. 2014 yılında toplam 255 olay içerisinde payı %48 olan 123 olay ile en fazla kişilere karşı olay kayıt altına alınmıştır. Bunun dışında 2014 yılı içerisinde millete ve devlete karşı 5, mal varlığına karşı 72, takibi gereken 54, topluma karşı 1 olay kayıt altına alınmıştır. 2014 yılı içinde 65 toplumsal olay meydana gelmiştir. Bunlarda en fazla payı %48 olan 31 olay ile basın açıklaması almıştır. Bunu 14 olay ile etkinlik (stant açma-seminer vb.), 7 olay ile diğer, 5 olay ile diğer illerde düzenlenecek etkinliğe katılım, 3 olay ile konferans, 3 olay ile konser-tiyatro, 2 olay ile miting, 1 olay ile bildiri dağıtma takip etmiştir. Olaylara karışan 364'ü suça sürüklenen, 115'i suç mağduru çocuk olmak üzere genel toplamda 479 çocuk hakkında işlem yapılmıştır.

Tablo 48. İl Geneli Olay ve Yakalanan Madde Karşılaştırması (İl Emniyet Müdürlüğü, 2015)

Madde	2013	Yakalanan Maddelere Göre Olay Sayısı	2014	Yakalanan Maddelere Göre Olay Sayısı
Extasy (adet)	312	9	300	20
Sentetik ecza	-	-	59	2
Bonzai (gr)	63.5	3	151.53	14
Esrar kubar (gr)	234.989	126	266.111	112
Esrar toz (gr)	19.310	3	41.165	6
Eroin (gr)	14,4	-	1.170	1
Hint keneviri kök	99	3	174	7
Hint keneviri tohumu (gr)	4	2	71,97	6
Afyon (baş)	-	-	41	1
Metamfetamin (gr)	-	-	9,9	1

Yozgat'ta dikkat çekici bir husus, 2013 yılından 2014 yılına kadar olan süreçte trafik hizmetleriyle ilgili vakalarda ciddi bir artış yaşanmıştır. Ayrıca bu dönemde, ceza tutanağı düzenlenen sürücü sayısında da %22 oranında artış yaşanmıştır. Yozgat'ta bu dönemde, emniyet kemeri ihlali olayı, maddi hasarlı kaza sayısı ve toplam kaza sayısı azalmıştır.

Tablo 49. Trafik Hizmetleri Konusunda Kayıtlar (İl Emniyet Müdürlüğü Brifingi, 2015)

Faaliyet Türü	2013 (1 Yıllık)	2014 (1 Yıllık)	Fark %
Geri Alınan Sürücü Belgesi Sayısı	71	137	+% 92
Trafikten Men Edilen Araç Sayısı	899	1129	+%25
Alkolden İşlem Yapılan Sürücü Sayısı	69	265	+% 200
Hız İhlali Denetimi	1658	2670	+%61
Emniyet Kemeri İhlali	92	18	-%80
Okul Servis Aracı Kural İhlali	11	22	+%100
Ölümlü Kaza Sayısı	--	--	--
Ölü Sayısı	--	--	--
Yaralamalı Kaza Sayısı	129	138	+%6
Yaralı Sayısı	278	232	-%16
Maddi Hasarlı Kaza Sayısı	245	204	-%16
Toplam Kaza Sayısı	374	342	-%8
Bölge Trafik Mintikasında Meydana Gelen Ölümlü Kaza Sayısı	13	16	+%23
Bölge Trafik Mintikasında Meydana Gelen Ölü Sayısı	18	34	+%89
Bölge Trafik Mintikasında Meydana Gelen Yaralanmalı Kaza	275	297	%8
Bölge Trafik Mintikasında Meydana Gelen Yaralı Sayısı	813	847	%4
Bölge Trafik Mintikasında Meydana Gelen Maddi Hasarlı Kaza Sayısı	236	248	%5

İl Jandarma Bölgesinde de kaydedilen olaylar 2002 yılına göre önemli ölçüde artış göstermiştir (%161,85 oranında). En fazla olay, Yozgat Merkez, Sorgun, Yerköy ve Akdağmadeni ilçelerinde görülmektedir.

Tablo 50. İl Jandarma Bölgesinde Kayda Alınan Topla Suç Sayıları (İl Jandarma Komutanlığı, 2015)

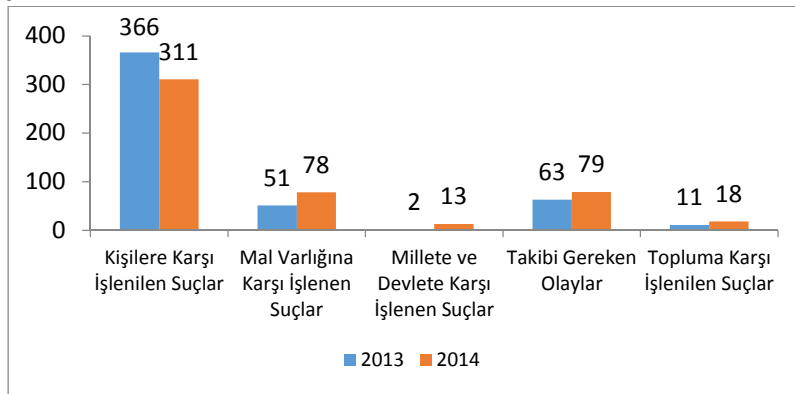
İlçe	Toplam Suç Sayıları						
	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015(Nisan)
Yozgat Merkez	185	454	591	536	537	535	88
Akdağmadeni	79	306	261	268	347	396	71
Aydıncık	44	177	94	86	109	138	23
Boğazlıyan	144	172	304	311	291	207	35
Çandır	47	45	25	17	22	17	8
Çayıralan	82	162	202	149	159	138	19
Çekerek	58	150	171	120	169	160	33
Kadıışehri	63	113	90	95	129	109	10
Saraykent	27	160	100	70	77	97	12
Sarıkaya	110	301	250	212	171	266	27
Sorgun	120	468	549	493	423	441	61
Şefaati	66	103	83	91	108	87	25
Yenifakılı	62	64	65	56	66	65	18
Yerköy	69	227	245	257	316	371	45
Toplam	1156	2902	3030	2761	2924	3027	475

İlçeler Bazında Değerlendirme

2015 Yılı Yozgat Kaymakamlık Brifinglerine göre, Yozgat ilçeleri bazında yapılan değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur¹⁴.

Akdağmadeni

İlçede en fazla kişilere karşı işlenen suçlar görülmektedir. Kişilere karşı işlenen suçlar, 2013 yılında 358'ken, 2014 yılında 314'e düşerek %15 azalmıştır. Kişilere karşı işlenen suçlar arasında 2014 yılında en fazla payı toplam 98 olay (2013 yılında 116 olay, %16 azalma) ile kasten yaralama, 47 olay ile yaramalı trafik kazası (2013 yılında 47 olay), 45 olay (2013 yılında 28 olay, %60 artış) ile tehdit almaktadır. Kasten yakınına yaralama (2013 yılında 0 ve 2014 yılında 25) ve Kişilere Karşı Tasnif Dışı Suçlar (Özel Hayatın Gizliliğini İhlal) (2013 yılında 1 ve 2014 yılında 12) suçları 2013 yılına göre en fazla artış gösteren suçlardır.

Şekil 43. İşlenen Suç Türleri (Akdağmadeni Kaymakamlık İl Brifingi-2015)

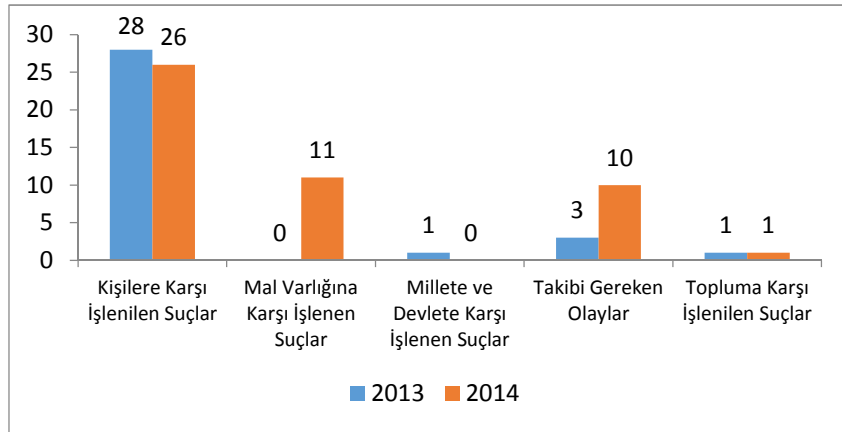
¹⁴ Suç türleri konusunda bir örnek bilgi ve veri temin edilememiştir.

01.01.2014 ile 19.12.2014 tarihleri arası Jandarma Sorumluluk bölgesinde meydana gelen olayların dökümü incelendiğinde ise en fazla kasten yaralama (58 olay, %19,72) ve trafik kazası sonucu yaralama (39 olay, %13,26) suçları görülmüştür.

Olayların önüne geçmek ve meydana gelen olayların faillerinin tespitinde Mobese kameraları çok önemlidir. Mevcut Mobese kameralarının sayısı yetersiz olup, ilçe giriş ve çıkış noktalarında plaka tanıma sistemi bulunmamaktadır. Mevcut kamera sayısının artırılması ve plaka tanıma sisteminin kurulması ile suç ve suçluyla daha etkin mücadele sağlanması mümkündür.

Aydıncık

İlçede en fazla kişilere karşı işlenen suçlar görülmektedir. Kişilere karşı işlenen suçlar, 2013 yılında 28'ken, 2014 yılında 26'ya düşmüştür. Mala karşı işlenen suçlar 2014 yılında önemli ölçüde artmıştır.

Şekil 44. İşlenen Suç Türleri (Aydıncık Kaymakamlık İl Brifingi-2015)

Jandarma Sorumluluk bölgesinde meydana gelen olayların dökümü incelendiğinde, en fazla asayiş (84 olay) ve takibi gerektiren olay (22 olay) suçları görülmüştür.

Boğazlıyan

İlçede 2013 yılında 916 olay, 2014 yılında ise 785 olay meydana gelmiştir. 2013 ve 2014 yılında en fazla olay taksirle yaralama (2013 ve 2014 yılında 149 olay) ve kasten yaralamadır (2013 yılında 125, 2014 yılında 101 adet). 2010 – 2011 – 2012 – 2013 ve 2014 yıllarında ilçede Polis sorumluluk bölgesi dâhilinde ideolojik, yıkıcı ve bölücü faaliyetlere rastlanılmamıştır.

İlçeye, hasat mevsiminde civar ilçelerden ve Güneydoğu illerinden çok sayıda mevsimlik işçi gelmekte, bunlarla birlikte özellikle hırsızlık amacıyla gelen esmer vatandaşlar ve hırsızlıktan sabıkalı kişiler de çadır kurmaktadır. Boğazlıyan'ın ulaşım açısından önemli bir konumda olması, yaz aylarında yurt dışından izne gelen vatandaşların çokluğu nedeniyle, ilçeye kayıtlı yaklaşık 10.870 araç olmasına rağmen bu sayı yaz aylarında 12.000'e çıkmakta, dolayısıyla ilçenin Asayiş ve Trafik olumsuz etkilenmektedir. İlçeye, Atatürk-Kayseri-Yenifakılı-Sarıkaya-Başhoroz - Devecipınar ve Karakoç yolu olmak üzere 6 ayrı bölgeden giriş-çıkış bulunmaktadır. Bu sebepten Boğazlıyan tam bir kavşak noktasındadır.

Ayrıca, 2011 yılı içerisinde Bozok Üniversitesine bağlı Boğazlıyan Meslek Yüksek Okulu Eğitim-Öğretim faaliyetlerine başlamıştır. Acilen kapsama alanı daha geniş bir kanal kurulması gerekmekte ve sağlıklı telsiz görüşmesi için Role kurularak, mevcut el telsizlerinin yenilenmesi ve sayılarının artırılması, hizmetin olumlu seyretmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca daha iyi bir hizmet için personel sayısının artırılması gerekmektedir. İlçe Emniyet Müdürlüğü Hizmet binasının metrekaresi olarak yetersiz olmasının yanı sıra nezarethane ve arşiv olarak kullanılan bodrum kısmında temellerden

devamlı surette su sızıntısı olmaktadır. Polis Merkezi Amirliği, Trafik Tescil ve Denetleme Büro Amirliği ile İlçe Emniyet Müdürlüğü aynı bina içerisinde olduğundan bina yetersiz kalmaktadır. Daha iyi ve verimli hizmet yürütülmesi için çağın gereklerine uygun hizmet binasına ihtiyaç duyulmaktadır. Binanın yeniden inşası veya Halk Kütüphanesi binasının devri suretiyle hizmet şartlarında iyileştirmeler yapılabilir. Aynı şekilde, Jandarma Komutanlığı için yapılan arsa üzerine yeni bina yapımı bir ihtiyaç olarak gözükmektedir.

Jandarma Sorumluluk bölgesinde meydana gelen olayların dökümü incelendiğinde ise, 2014 yılı sonu itibarıyla toplam 206 adet olay meydana gelmiştir. En fazla kasten yaralama suçu işlenmiştir (29 adet).

Çandır

Jandarma Sorumluluk bölgesinde meydana gelen olaylar incelendiğinde, köylerde bugüne kadar herhangi bir terör ve toplumsal olay meydana gelmemiştir. Diğer ilçelerle kıyaslandığında suç işleme oranı çok düşüktür. Genel olarak kişilere karşı suçlar (kavga, kasten yaralama, tehdit) malvarlığına karşı suçlar, kabahatler ve takibi gereken suçlarla trafik suçları ağırlıklı olarak işlenmektedir. Kış aylarında köylerdeki nüfus oranı %50 azalmaktadır. Bu da köylerde hırsızlık olayları riskini arttırmakta ve bu konuda devriyeler vasıtası ile daha özenli kontroller ve önleyici görevler ifa edilmektedir. Bölgede, hassas ve kritik tesis bulunmamaktadır.

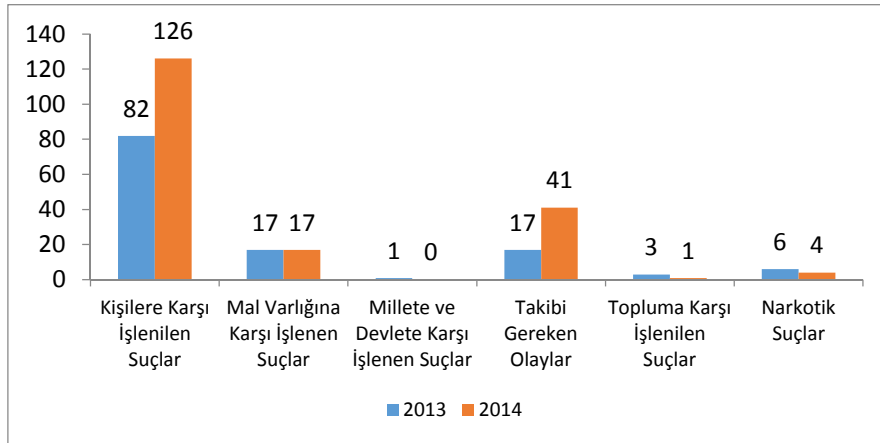
Çayıralan

İlçede kaçakçılık, terör ve bunun gibi olaylara rastlanılmamıştır. Genel olarak hırsızlık, sarhoşluk, kavga, sataşma v.s.gibi adi nitelikte suç unsurlarına rastlamak mümkündür.

İlçede bulunan Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Müftülük, Jandarma Komutanlığı ve Emniyet Amirliği dışında kalan tüm kamu kurumları Hükümet Konağı içinde hizmet vermektedir. Bu nedenle mevcut bina içinde bulunan odalar yetersiz kalmaktadır. Bu durum hizmet kalitesini ve verimliliğini düşürmektedir. Müstakil bir adliye binasının yapılması önemlidir.

Çekerek

İlçede 2013 yılında toplam 126 olay, 2014 yılında toplam 189 olay görülmüştür. İlçede 2013 ve 2014 yıllarında en fazla kişilere karşı işlenen suçlar (2013 yılında 82 olay, 2014 yılında 126 olay) görülmektedir. Kişilere karşı işlenen suçlar arasında en fazla payı taksirle yaralama almaktadır (2013 yılında 11'i trafik kazası, 12'si diğer olmak üzere toplam 33 olay, 2014 yılında 16'sı taksirle yaralama 50'si diğer olmak üzere toplam 66 olay).

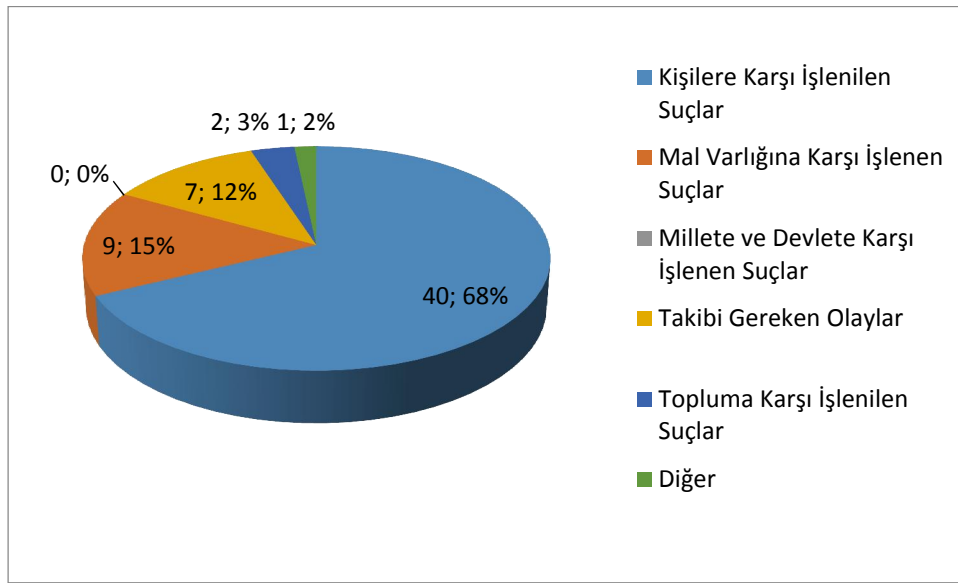

Şekil 45. İşlenen Suç Türleri (Çekerek Kaymakamlık İl Brifingi-2015)

Jandarma Sorumluluk bölgesinde meydana gelen olayların dökümü incelendiğinde, 2014 yılı itibariyle toplam 135 olay meydana gelmiş ve en fazla asayiş (70 adet) ve takibi gereken olaylar (57 adet) görülmüştür. 2014 yılı içerisinde Jandarma sorumluluk alanında 2 adet ölümlü trafik kazası, 16 adet yaralanmalı 7 adet maddi hasarlı trafik kazası meydana gelmiş olup, trafik kazaları genellikle Çekerek Sorgun Karayolunda meydana gelmektedir.

Kadışehir

İlçe geneli asayiş ve güvenlik bakımından oldukça sakin bir yapıya sahiptir. İlçe genelinde son yıllarda önemli bir ideolojik ve anarşik olay meydana gelmemiştir. Gerek İlçe Emniyet Amirliği gerekse İlçe Jandarma Komutanlığı sorumluluk alanlarında meydana gelen asayişe müessir olaylar, genellikle ferdi nitelikli olaylardır. İlçe genelinde 2014 yılında toplam 59 olay meydana gelmiş olup, bunlar kişilere karşı işlenen suçlar kapsamındadır.

Şekil 46. 2014 Yılında İşlenen Suç Türleri (Kadışehir Kaymakamlık İl Brifingi-2015)

Jandarma Sorumluluk bölgesinde meydana gelen olayların dökümü incelendiğinde, toplam 109 olay içerisinde en fazla takibi gerektiren olay (47 olay) ve asayiş (40 olay) suçları görülmüştür.

Saraykent

İlçede 2012 yılında 129, 2013 yılında 87 ve 2014 yılında 132 olay görülmüş olup, en fazla kişilere karşı işlenen suçlar görülmektedir (2012 yılında 97, 2013 yılında 64, 2014 yılında 104).

Jandarma Sorumluluk bölgesinde meydana gelen olayların dökümü incelendiğinde ise, 2014 yılı 2. 6 aylık dönemde 98 adet olay meydana gelmiştir. Ayrıca bu dönem içerisinde Jandarma sorumluluk bölgesinde 11 adet trafik kazası meydana gelmiştir.

İlçe Emniyet Amirliğinin müstakil bir binası mevcut olmayıp, ilçe merkezine güvenlik kamerası takılmasının asayişin temini bakımından önem arz ettiği bildirilmektedir.

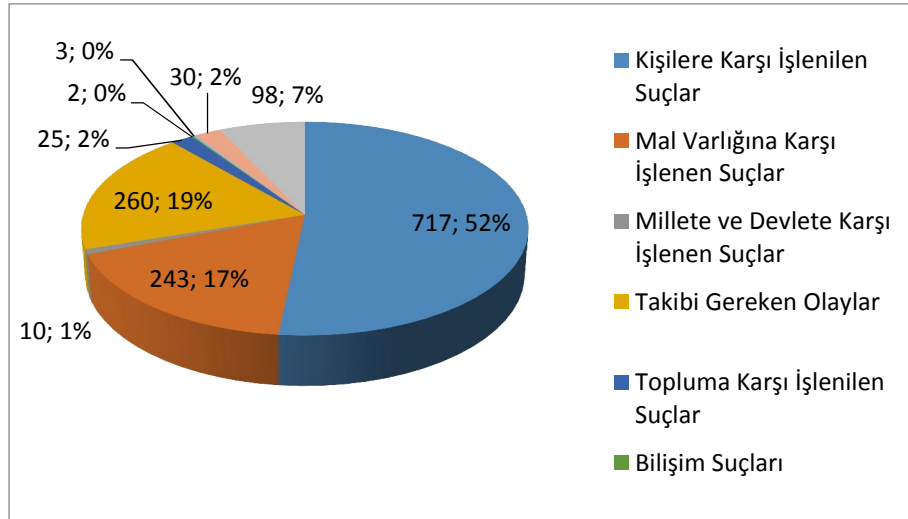
Sarıkaya

Merkez ve köylerinde asayiş normal olup, bugüne kadar herhangi bir anarşi ve terör olayına rastlanmamıştır. Asayiş olayları genellikle aileler arasındaki sürtüşmeler, alacak konuları, arazi anlaşmazlıkları ve hırsızlık olayları gibi adi olaylardır.

Sorgun

Sorgun İlçesi'nin, gerek İlçe Merkezi ve gerekse kasaba ve köyleri sakin bir yapıya sahiptir. İlçe genelinde son yıllarda önemli bir ideolojik ve anarşik olay meydana gelmemiştir. Gerek İlçe Emniyet Müdürlüğü gerekse İlçe Jandarma Komutanlığı sorumluluk alanlarında meydana gelen asayişe müessir olaylar, genellikle ferdi nitelikli olaylardır.

İlçe Emniyet Müdürlüğü sorumluluk alanında 2014 yılı içerisinde toplam 1,291 olay meydana gelmiştir. En fazla kişilere karşı suç işlenmiş (717); bunlar arasında da en fazla kasten yaralama (204), taksirli yaralama diğer (161) ve taksirli yaralama trafik kazası (141) görülmüştür.

Şekil 47. 2014 Yılında İşlenen Suç Türleri (Sorgun Kaymakamlık İl Brifingi-2015)

2014 yılında Jandarma Komutanlığı sorumluluk bölgesinde 113 kişilere karşı 50 malvarlığına karşı, 15 Topluma karşı, 5 Millete ve Devlete Karşı, 3 Kabahatler 150 Takibi Gerektiren, 94 Trafik ve 0 Terör, 11 Kaçakçılık Olayları olmak üzere toplam 442 olay meydana gelmiştir.

Şefaati

İlçede 2014 yılında toplam 171 olay meydana gelmiştir. Çocukların karıştığı 2013 yılında toplam 51, 2014 yılında toplam 16 olay gelmiştir.

Jandarma Sorumluluk bölgesinde meydana gelen olayların dökümü incelendiğinde, 2014 yılı içerisinde 79 Asayiş olayı, 6 Kaçakçılık olayı meydana gelmiştir. Komutanlık sorumluluk bölgesinde 2 adet kritik tesis bulunmakta olup, bunlardan birincisi Caferli köyü yakınlarından geçen TCDD'ye ait tren yolu tünelleri ve Sarıkent kasabasındaki TMO'dur. Değişik zamanlarda önleyici hizmet devriyesi faaliyetleri yürütülmektedir. Ceza İnfaz Kurumunda ihata duvarı ve dikenli teller geliştirilmelidir. Nöbetçi gözetleme kuleleri yenilenmelidir.

Yenifakılı

İlçede siyasi, yıkıcı ve bölücü faaliyetlerde bulunan, örgütlere sempati duyan ve bu doğrultuda faaliyet gösteren kişi ya da kişiler bulunmamaktadır. 2013 yılında (100) olay meydana gelmiş olup, 2014 yılında ise toplam 89 adet olay meydana gelmiştir. Polis Bölgesi sınırlarının genişlemesi nedeniyle personel ve araç takviyesi ihtiyacı mevcuttur.

Jandarma Sorumluluk bölgesinde meydana gelen olayların dökümü incelendiğinde, kişiye karşı işlenen suçlardan aile içi ilişkilerde alacak verecek meselelerine bağlı Darp-Kazaen Yaralama-Tehdit ile mevsimlik işçilerin bölgeye gelmesi ile 1774 sayılı kanuna muhalefet olayları, mala karşı işlenen suçlardan hasat sonrası anız yangınının ve mera kanununa muhalefet olayları en fazla işlenen suçlardandır. Buna göre, 2013 yılı içerisinde 66 olay meydana gelirken, 2014 yılı içerisinde toplam 62

olay meydana gelmiştir. Rütbeli personelin ailelerinin kalabileceği 6 dairelik lojman ihtiyacı mevcuttur.

Yerköy

2014 yılında toplam 575 olay içerisinde, 323'ü Kasten Yaralama, Trafik Kazası, Cinsel Taciz Hakaret, Tehdit içeren kişilere karşı asayiş olayları ve 112 takibi gereken suç ile 102 mal varlığına karşı suç işlenmiştir.

Yerköy'ün, Kırşehir iline bağlı bulunan Çiçekdağı ilçesinin yerleşim mahalleri ile iç içe girmesi, bu ilçe halkının işyerlerinin ilçede bulunması, tüm ihtiyaçlarını ilçeden temin etmeleri ve eğlence merkezlerinin de ilçede bulunması, Ankara'dan Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine giden Tren Hattının ilçemizden geçmesinden dolayı devamlı bir nüfus sirkülasyonu yaşanmaktadır. Bu nedenle asayiş hizmetlerinin aksamadan yürümesi amacıyla personel ihtiyacının karşılanması önemlidir.

Jandarma Sorumluluk bölgesinde meydana gelen olayların dökümü incelendiğinde, son beş yılda(2009-2014) terör olayı olmamış, (1171) asayiş, (68) kaçakçılık ve (413) trafik olayı olmak üzere toplam (1.408) olay meydana gelmiştir. Asayiş olaylarının % 39'i (716) kişilere karşı, %7'si (169) mal varlığına karşı, %3'ü (51) topluma karşı, % 3'si (24) millete ve devlete karşı, % 14'i (384) takibi gereken olaylar ve % 32'i (240) kabahatler kanununa muhalefet olayları ve %3'ü (6) kaçakçılık olaylarıdır. Olaylar incelendiğinde; kaçakçılık suçlarından; yasadışı ekim, uyuşturucu madde kaçakçılığı ve kaçak eşyayı ticaret maksatlı almak, satmak bulundurmak olduğu görülmektedir. Asayiş olaylarından; kasten yaralama, hırsızlık, tehdit, hakaret, 6136 sayılı kanuna muhalefet suçları en çok işlenen suçlardandır.

Son beş yılda meydana gelen trafik kazalarının (33)'i ölümlü, (318)'i yaralamalıdır.

Meydana gelen asayiş olayları; Saray ve Sekili Beldesi ile Aşağıelmahacılı, Karacaahmetli, Sedir, Susuz, Sarıyaprak köylerinde, kaçakçılık olayları; Saray, Sekili beldesi ve Akpınar, Hatip, Karacaahmetli, Derecik köylerinde, trafik olayları Ankara – Yozgat D-200 karayolunda yoğunlaşmaktadır. Bölgede meydana gelen olaylarla ilgili olarak halen (29) suç takip dosyasının takibine devam edilmektedir. Ayrıca askeri suçlarla ilgili olarak (7) askeri firar, (39) bakaya, (404) yoklama kaçağının yakalanma çalışmaları sürdürülmektedir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Ülke genelinde olduğu gibi, Yozgat'ta da hükümlü sayıları özellikle son üç yıllık dönemde artış göstermiştir. Ancak Yozgat, ülke genelinde toplam hükümlü sayısı bakımından 2013 yılında, 741 hükümlü ile 53. sırada gelerek, TR72 Bölgesinin diğer illerine göre daha iyi bir konumda yer almıştır. İşlenen suçların neredeyse tamamı hükümlüler tarafından işlenmektedir.
- Yozgat'ta ise TÜİK verilerine göre, aynı yıl içinde işlenen suçlar bakımından en fazla payı Türkiye'dekine paralel olarak, yaralama (%22,54) (taksirle ve kasten), hırsızlık (%12,69), icra ve iflas kanuna muhalefet (%12,01) ve diğer suçlar (%9,58) almaktadır.
- Yozgat merkez bir kenara bırakıldığında en fazla, suç olayı Sorgun, Boğazlıyan, Yerköy ve Sarıkaya ilçelerinde görülmektedir. Yozgat'ta terör vakası neredeyse hiç görülmemektedir. Ancak son dönemlerde uyuşturucu madde ve trafik suçları artış göstermiştir.
- Öncelikle kritik bölgeler ve diğer teşkilatlar için personel ve ekipman ihtiyacının karşılanması önemlidir.

- Araç ve personel sayısının artırımına bağlı olarak devriye sayısının çoğaltılması, suç işleme oranını düşüreceği değerlendirilmektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Suç ve suçlularla mücadelede polisiye tedbirlerin tek başına yeterli olmamaktadır. Suça yol açan nedenlerin üzerinde durularak, kişilerin suç işlemekten önce alınabilecek tedbirler ile suç işlemekten vaz geçirmek gerekmektedir.

SONUÇ

Yozgat'ta yukarıda ortaya koyulan açıklamalara göre çok büyük bir güvenlik sorunu olmadığı görünmekle birlikte suç oranlarının daha aşağıya çekilmesi için ilgili kamu kurumu ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte ortak bir çalışma yürütülmelidir.

6. İSTİHDAM

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

İşgücüne Katılma ve İstihdam Oranları

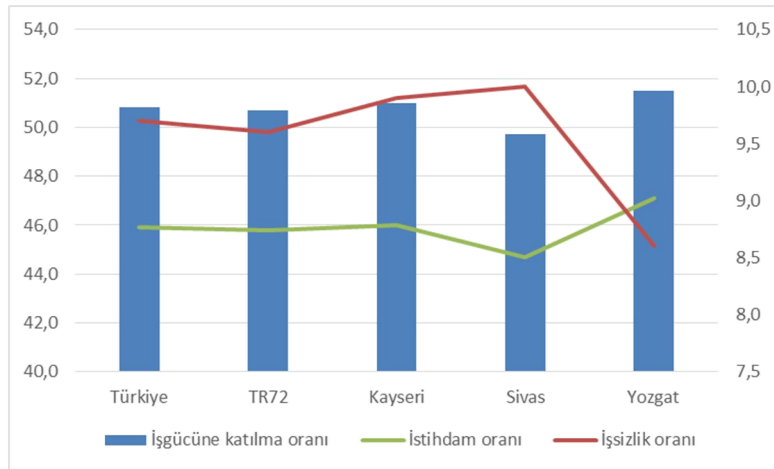
İstihdam ve işsizlik bir ülkenin ekonomisinin işleyişi hakkında fikir veren önemli iki göstergedir. Ayrıca insanların refah düzeyi ile de doğrudan ilgilidir. Eğer işsizlik oranı yüksekse, bireysel düzeyde birçok insanın kendisini ve ailesini geçindiremediği düşünülür. Öte yandan sosyal problemler de işsizlik neticesinde tetiklenir. Makro düzeyde işsizlik ise, ülkenin iş gücü kaynağının ve potansiyelinin verimli kullanılmadığını ve milli gelire katkı yapılamadığını gösterir. Günümüz konjonktüründe işsizliği azaltıp istihdam yaratmak, ülkelerin ekonomi politikalarının birincil hedefleri arasındadır.

İstihdam, milli gelire katkının yanı sıra sosyolojik olarak da önemli bir araçtır. Bireyler toplumsal statü ve güven kazanmak için hayatlarını kazanmaya dolayısıyla işe ihtiyaç duyarlar. Bu olanak sağlanmadan temel haklardan ve sosyal güvenliklikten yoksun kalırlar. Bu yüzden istihdam sosyal kalkınmanın da önemli unsurlarındandır.

Dünya’da genel olarak %6 civarında seyreden işsizlik oranı Türkiye’de %9 olup, 2015 yılında %8,7 olması öngörülmüştür. İşsizlik oranında azalma öngörülse de dünya ortalamasının hayli üzerinde yer almaktadır.

Türkiye geneli işgücüne katılım oranı ortalaması %50,8 iken Yozgat ilinin işgücüne katılım oranı % 51,5 ile Türkiye ortalamasının ve bölge ortalamasının (% 50,7) üstünde yer almaktadır ve ülke genelinde 35. sırada gelmektedir. Yozgat ilinin dışarıya ciddi anlamda göç veren bir il konumunda olduğu da göz önünde bulundurulduğunda dışarıya göçün iş için olduğu ve iş bulanların gittikleri illere yerleştikleri söylenebilir.

Yozgat ilinin işsizlik oranı % 8,6 ile işsizlik oranı % 9,7 olan Türkiye ortalamasının ve % 9,6 olan TR72 Bölge ortalamasının altındadır ve ülke genelinde 28. sırada gelmektedir. İstihdam oranı konusunda da benzer bir şekilde % 47,1 ile % 45,9 olan Türkiye ortalamasının ve % 45,8 olan TR72 Bölge ortalamasının üzerindedir ve ülke genelinde 43. sırada gelmektedir.

Şekil 48. Türkiye ve TR72 Bölgesi Düzeyinde İşgücü Göstergeleri (TUİK, 2013)

Tablo 51. İşgücü Göstergeleri (TÜİK, 2013)

	İşgücüne katılma oranı		İşsizlik oranı		İstihdam oranı	
	(%)	Sıra	(%)	Sıra	(%)	Sıra
Türkiye	50,8	-	9,7	-	45,9	-
TR72	50,7	-	9,6	-	45,8	-
Kayseri	51	41	9,9	22	46	53
Sivas	49,7	54	10	21	44,7	55
Yozgat	51,5	35	8,6	28	47,1	43

*2014 verileri yayınlanmadığı için 2013 verileri baz alınmıştır.

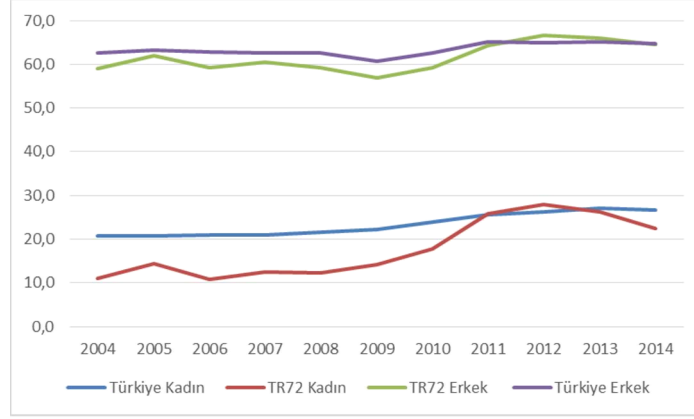
Tablo 52. 2008-2013 Dönemi Karşılaştırmalı İşgücü Göstergeleri, (TÜİK, 2008-2013)

		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
		(%)	Sıra	(%)	Sıra	(%)	Sıra	(%)	Sıra	(%)	Sıra	(%)	Sıra
İşgücüne katılma oranı	Türkiye	46,9	-	47,9	-	48,8	-	50,1	-	50,0	-	50,8	-
	TR72	39,7	-	40,6	-	44,2	-	50,1	-	51,4	-	50,7	-
	Kayseri	39,0	69	40,8	71	44,0	68	49,3	54	50,9	39	51,0	41
	Sivas	40,5	63	39,0	73	42,2	72	48,8	57	50,5	42	49,7	54
	Yozgat	39,4	66	41,7	67	46,9	59	53,5	29	53,2	29	51,5	35
İşsizlik oranı	Türkiye	11,0	-	14,0	-	11,9	-	10,7	-	9,2	-	9,7	-
	TR72	11,4	-	13,2	-	13,7	-	10,7	-	8,2	-	9,6	-
	Kayseri	11,1	38	14,1	31	14,1	10	12,3	12	9,3	21	9,9	22
	Sivas	10,7	32	13,2	38	13,6	14	9,9	27	7,8	37	10,0	21
	Yozgat	12,2	23	11,0	49	12,7	20	8,5	44	6,1	56	8,6	28
İstihdam oranı	Türkiye	41,7	-	41,2	-	43,0	-	44,7	-	45,4	-	45,9	-
	TR72	35,2	-	35,2	-	38,1	-	44,7	-	47,2	-	45,8	-
	Kayseri	34,7	65	35,0	70	37,8	61	43,2	61	46,1	49	46,0	53
	Sivas	36,2	61	33,9	72	36,5	68	44,0	57	46,6	40	44,7	55
	Yozgat	34,6	66	37,2	61	40,9	73	48,9	33	50,0	27	47,1	43

*2014 verileri yayınlanmadığı için 2013 verileri baz alınmıştır.

Yozgat'ta işgücüne katılım oranı 2008 yılında %39,4 iken 2012 yılında bu oran %53,2 olmuş, 2013 yılında %1,7 azalarak %51,5'e düşmüştür. 2008 yılından itibaren işgücüne katılım oranında Yozgat; Türkiye ortalamasının üzerinde bir artış eğilimi göstermiştir. Bölgede bu oran 2013 yılında %0,7 düşmüş olup, ülke genelinde %0,8 artmıştır. İşgücüne katılım oranındaki bu artışa paralel bir biçimde Yozgat'ta 2008 yılında %12,2 olan işsizlik oranı 2012 yılında %6,1 oranına kadar düşmüş ve Türkiye genelinde 27. sıraya kadar gelmiştir. Ancak 2013 yılında %8,6 oranına çıkarak 54. sıraya gerilemiştir. İşgücüne katılma oranında ve işsizlik oranındaki bu artışlar sonucunda 2008 yılında %34,6 olan istihdam oranı 2013 yılında %47,1 oranına kadar yükselmiştir. 2008 ile 2013 yıllarındaki ülke geneli sıralamaya bakıldığında Yozgat; işgücüne katılma 66' dan 35'e, işsizlik oranında 23'den 28'e, istihdam oranında 66'dan 43'e çıkmıştır. Dolayısıyla Yozgat'ın işgücü rakamları Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır.

TR72 Bölgesinde cinsiyet ayrımında işgücüne katılma oranına baktığımızda 2004 yılına göre hem erkek hem de kadın işgücü katılım oranında artış olduğu görülmektedir. İşgücüne katılım oranı 2011 yılına kadar Türkiye ortalamasının altında seyreden Bölgenin 2011 yılından itibaren hem erkek hem de kadın işgücü katılım oranlarının ülke ortalamasının üzerine çıktığı ancak 2013 yılı itibariyle tekrar Türkiye ortalamasının altına indiği görülmektedir.

Şekil 49. T72 İstihdam Oranları (TUİK, 2008-2013)

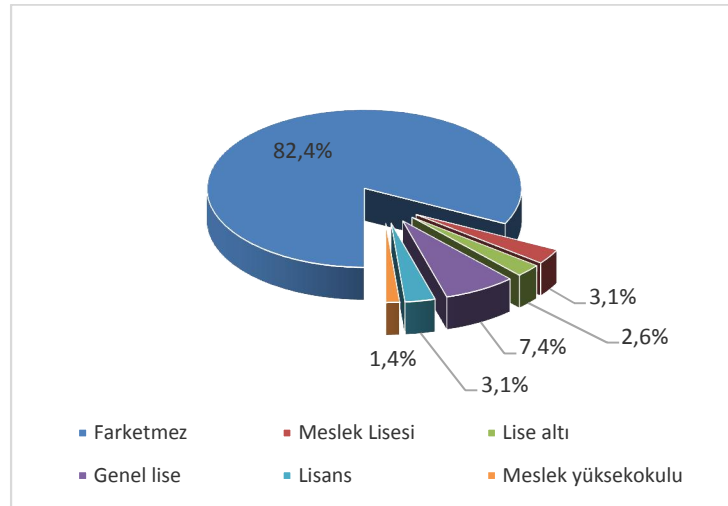
Türkiye’de işgücünde eğitim düzeyine bakıldığında, %55,9’ unun lise altı eğitilmiş olduğu ve yaklaşık % 4,1’inin ise okuma yazma bilmediği görülmektedir. İşsizlik oranlarında en düşük oran okuma yazma bilmeyen kesimdedir. En yüksek işsizlik oranı lise eğitilmişlerdedir. İşgücüne katılım oranlarında ise en yüksek orana yükseköğretim mezunları ulaşmıştır. 2014 yılında Türkiye ve TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) bölgesinde en fazla istihdam lise altı eğitilmişlerde gerçekleşmiştir. TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) bölgesinde 2014 yılında 15 ve üzeri yaşta 79 bin işsizden 41 bininin eğitim durumu lise altı, 19 bininin lise ve dengi meslek okulu, 18 bininin ise yükseköğretimdir.

Tablo 53. Eğitim Durumuna Göre İşgücü, İşsiz, İstihdam Durumu (Bin)

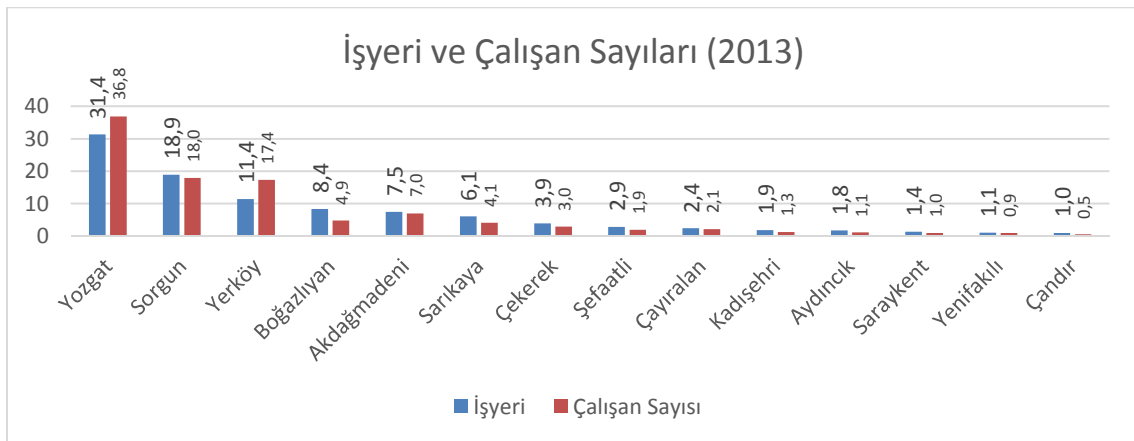
		Toplam	Okuma-yazma bilmeyen	Lise altı eğitilmişler	Lise ve dengi meslek okulu	Yükseköğretim
İşgücü						
Türkiye	2011	26.725	1.203	15.682	5.365	4.476
	2012	27.339	1.164	15.640	5.538	4.996
	2013	28.271	1.167	15.931	5.783	5.388
	2014	28.786	1.170	16.100	5.825	5.691
TR72	2011	832	55	524	149	103
	2012	852	62	531	145	113
	2013	844	47	478	161	158
	2014	831	35	464	175	156
İstihdam						
Türkiye	2011	24.110	1.147	14.224	4.729	4.008
	2012	24.821	1.119	14.277	4.932	4.493
	2013	25.524	1.110	14.450	5.133	4.831
	2014	25.933	1.097	14.584	5.167	5.085
TR72	2011	743	54	474	126	89
	2012	782	59	493	129	101
	2013	762	45	435	142	141
	2014	752	35	423	156	138
İşsizlik						
Türkiye	2011	2.615	56	1.458	636	468
	2012	2.518	45	1.363	606	503
	2013	2.747	57	1.481	650	557
	2014	2.853	73	1.516	658	606
TR72	2011	89	1	50	23	14
	2012	70	3	38	16	12
	2013	82	2	43	19	17
	2014	79	0	41	19	18

Eğitim düzeyine göre; Bölge okuma-yazma bilmeyenlerin istihdam oranı bakımından 14. sırada, lise altı istihdam oranı bakımından 16. sırada, lise ve dengi meslek okulu bakımından 12. sırada, yükseköğretim istihdam oranı bakımından ise 11. sırada gelmektedir. Son yıllardaki eğilime bakıldığında Bölge’de istihdamın eğitim durumunda eğitimin niteliği (mesleki eğitim) ve düzeyine (yükseköğretim) göre yükselme trendinde olduğu görülmektedir. Bu durum İşgücü vasfının arttığını göstermektedir ki bu da işletmelerin verimliliği ile rekabet gücüne olumlu katkı sağlayacaktır. Bölgedeki okuma yazma bilmeyen ve lise altı istihdamın özellikle tarımda, yükseköğretim ve lise istihdamının ise hizmetler sektöründe yoğun olduğu görülmektedir.

İŞKUR Yozgat İl Müdürlüğü tarafından yapılan İşgücü Piyasa Araştırması verilerine göre, Yozgat’ ta açık işlerde istenen eğitim düzeyinde en çok dikkat çeken husus açık işlerin genelinde herhangi bir eğitim düzeyinin talep edilmediğidir. İşverenler açık işlerinin genelinde talep edilen eğitim düzeyine “Fark Etmez” (%82,4) cevabını vermiştir. Bu durum Türkiye sonucundan farklılık arz etmektedir. Türkiye geneli verilerinde bu oran %38,0 olup Yozgat ilindeki sonucun yarısı bile değildir. Bu da Yozgat’ta daha çok vasıfsız elemanlara ihtiyaç duyulduğu yorumunu yapmamıza neden olmaktadır. Yozgat ilinde eğitim düzeyine verilen “Fark Etmez” cevabını %7,4 ile genel lise eğitim düzeyi takip etmektedir. Türkiye’de ise ikinci sırayı %25 ile lise altı eğitim düzeyi almaktadır.

Şekil 50. Eğitim Durumuna Göre Açık İş Dağılımı (%) (İŞKUR İPA, 2014)

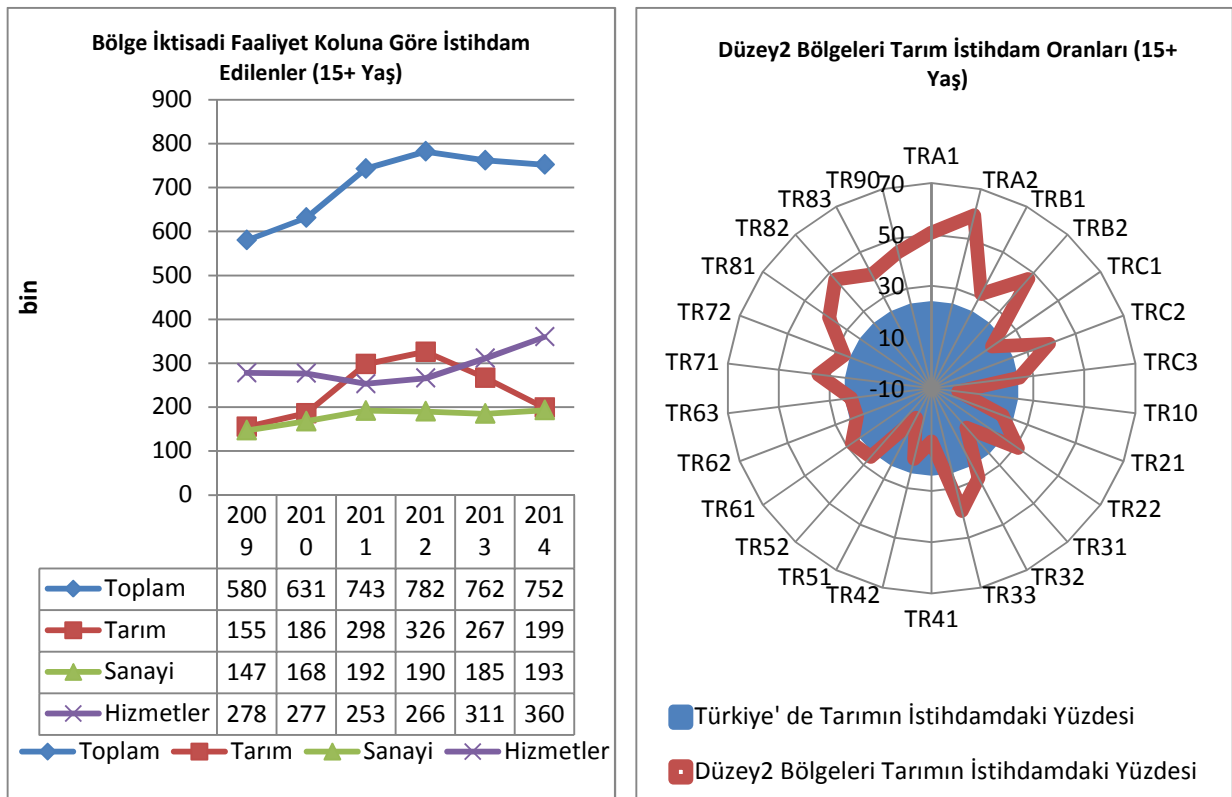

Şekil 51. Yozgat ve ilçelerde işyeri ve çalışan sayılarının mekânsal dağılımı (SGK, 2013)

SGK 2013 verilerine göre, Yozgat ilçelerinde 4821 işyerinde 30672 sigortalı çalışan bulunmaktadır. İşyerlerinin mekânsal dağılımına bakıldığında, Yozgat Merkez, %31,4 oranıyla ilk sırada gelmektedir. Sonrasında sırasıyla %18,9 oranıyla Sorgun, %11,4 oranıyla Yerköy, %8,4 oranıyla Boğazlıyan, %7,5 oranıyla Akdağmadeni, %6,1 oranıyla Sarıkaya gelmektedir. Diğer ilçelerin oranları ise birbirine çok yakın olup, oldukça düşük oranlara sahiptir. Çalışan sayılarına göre yapılan sıralama da işyeri sayısına benzer bir nitelik göstermektedir. Çalışan sayılarının payı, Yozgat'ta %36,8, Sorgun'da %18,0, Yerköy'de %17,4, Boğazlıyan'da %4,9, Akdağmadeni'nde %7,0 ve Sarıkaya'da %4,1' dir. Buna göre çalışan ve işyeri sayısı oranları bakımından Yozgat, Sorgun ve Yerköy ün %60'ın üzerinde bir pay aldığı, diğer 11 ilçe toplamının ise çok düşük bir orana sahip olduğu görülmektedir.

Sektörlere Göre İstihdam

Türkiye'de 2012 yılında 15+ yaş grubunda toplam 24.821.000 kişi çalışmakta olup, istihdam edilenlerin %49'u hizmet, %26'sı sanayi, %25'i tarım alanında istihdam edilmektedir. Bölgede ise ülkedeki çalışanların %3,15'ine karşılık gelen toplam 782.000 çalışanın %42'si tarım, %34'ü hizmet ve %24'ü sanayi alanında istihdam edilmektedir (3). Son yıllarda, toplam istihdam sayısında neredeyse tüm sektörlerde artış görülmüştür. Tarım alanında istihdam edilenlerin sayısında diğerlerine göre nispeten fazla görülen artışta, dolaylı olarak 2008 yılında yaşanan kriz nedeniyle tarımın güvenli sektör olarak görülmesinin etkileri mevcuttur. Bölge, tarımda istihdamın yoğun yaşandığı düzey2 bölgeleri arasındadır.

Şekil 52. Bölge İktisadi Faaliyet Koluna Göre İstihdam Edilenler Grafiği ve Düzye2 Bölgeleri Tarım İstihdam Oranları Grafiği (TUİK, 2014)

Türkiye’de sanayi istihdamı oranı 2014 yılı için %27,9 iken, Bölge %25,7 ile buna yakın bir değere sahiptir. Hizmetler sektöründe ise bu oran Türkiye’de %51, Ankara’da %71,2, İstanbul’da %62,8, İzmir’de %57,8’dir. Bölge ise bu oranda %47,9 ile düzey2 bölgeleri arasında sondan 12. sıradadır. Son yıllardaki eğilime bakıldığında 2009 yılından itibaren hizmetler sektöründe hızlı bir ivmelenme yaşanmış ve Bölge düzey2 bölgeleri arasında 2012 yılında sondan 4. İken 2014 yılında 12. sıraya yükselmiştir.

Tablo 54. Yozgat İlçe İşyeri ve Çalışan Sayısı (SGK, 2012)

İlçe	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	En Fazla Çalışan Bulunan İşkolları
Yozgat	1.512	11.299	İnşaat Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl.onarımı İmalat
Çekerek	189	913	Eğitim İnşaat Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl.onarımı
Kadışehri	90	386	Ulaştırma ve depolama İnşaat Diğer hizmet faaliyetleri
Aydıncık	87	346	İnşaat Eğitim Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl.onarımı
Şefaattli	138	590	İmalat Diğer hizmet faaliyetleri Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl.onarımı
Yerköy	551	5.322	İmalat İnşaat Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl.onarımı
Sorgun	911	5.512	İmalat Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl.onarımı İnşaat
Saraykent	68	307	Diğer hizmet faaliyetleri İmalat Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl.onarımı
Boğazlıyan	405	1.488	İmalat İnşaat Tarım orman ve balıkçılık
Yenifakılı	51	283	İnşaat Diğer hizmet faaliyetleri İmalat
Çandır	48	168	Eğitim İmalat İnşaat
Akdağmadeni	360	2.147	İmalat İnşaat Madencilik ve taş ocakçılığı
Sarıkaya	295	1.260	Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl.onarımı İmalat Diğer hizmet faaliyetleri
Çayıralan	116	651	İmalat Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl.onarımı Ulaştırma ve depolama
Toplam	4.821	30.672	

SGK (2012) verilerine göre, Yozgat ilçelerinde 4821 işyerinde 30672 sigortalı çalışan bulunmaktadır. Sektör bazında değerlendirildiğinde ilçelerde en çok çalışan imalat, inşaat ve toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı alanlarında bulunmakta olup birçok ilçede çalışan sayısına göre ilk üç sektör bunlardan oluşmaktadır. İmalat sektörü 6910 çalışan ile ilk sırada gelmekte olup onu sırasıyla 5356 çalışan ile inşaat, 3914 çalışan ile toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, 2099 çalışan ile eğitim, 2088 çalışan ile diğer hizmet faaliyetleri izlemektedir. İşyeri sayısına göre yapılan sıralamada ise 1186 işyeri ile toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı ilk sırada gelmektedir ve onu sırasıyla, 683 işyeri ile inşaat, 644 işyeri ile imalat, 584 işyeri ile ulaştırma ve depolama, 268 işyeri ile diğer hizmet faaliyetleri izlemektedir.

Belli Başlı Mesleklere Göre İstihdam

Yozgat ilindeki işyerlerinin sektörlere göre dağılımına bakacak olursak, %30,9 ile Toptan ve Perakende Ticaret ilk sırada yer alırken bu sektörü %19 ile İmalat ve %18,3 ile de İnşaat sektörleri takip etmektedir. Sanayi ağırlıklı kentlerde imalat sektörünün oranı genelde daha yüksek çıkmakta ve sektörler arasında ilk sırada İmalat sektörü yer almaktadır. Bu oranlar Yozgat'ın bir sanayi kenti olmadığının bir göstergesidir.

Tablo 55. Yozgat'ta Sektörlere Göre Çalışan Sayısı Oranları (Yozgat İŞKUR, 2014)

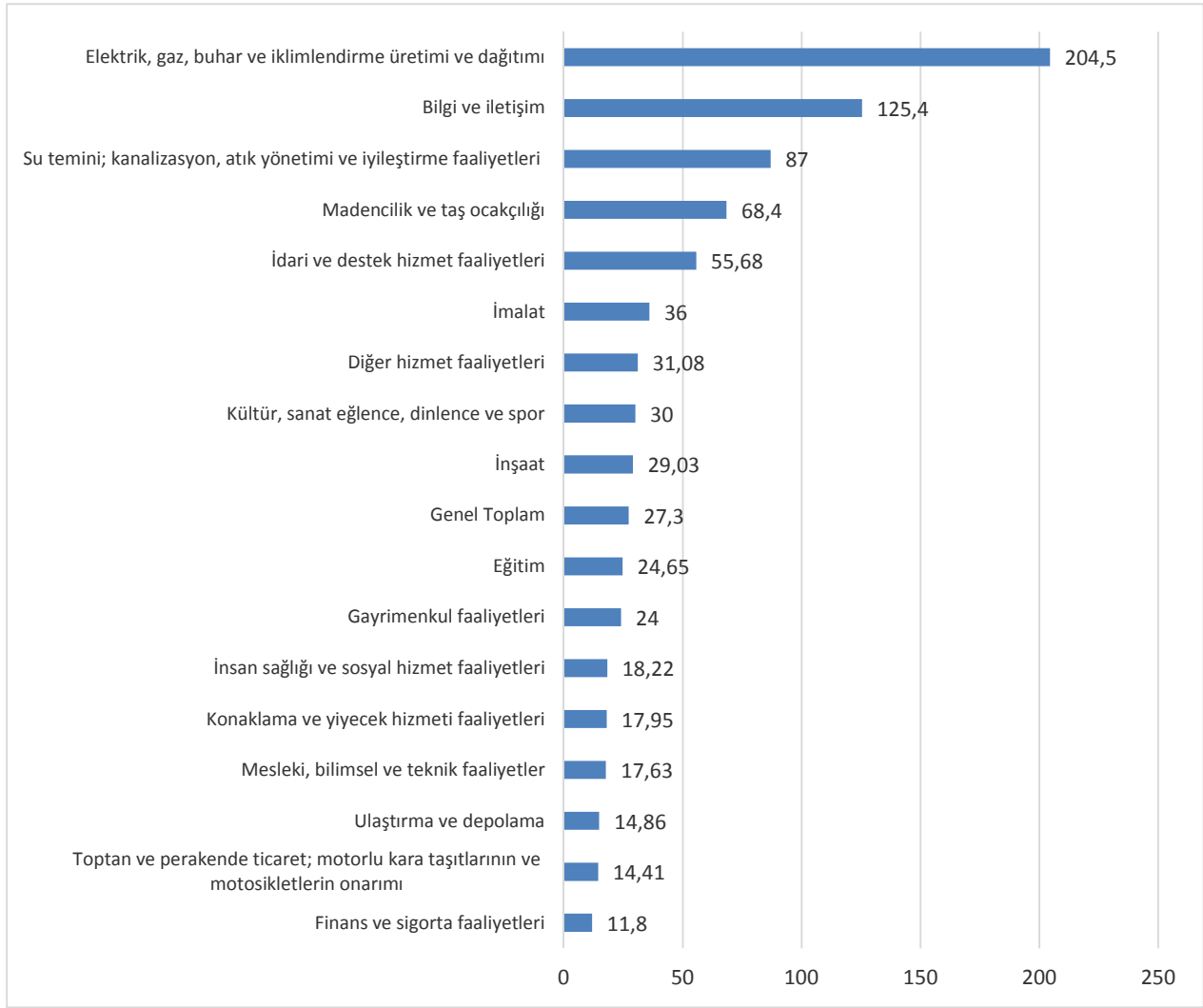
Sektörler	İşyeri Sayısı Oranları	Çalışan Sayısı	Çalışan Sayısı Oranları (%)
Madencilik ve taş ocakçılığı	1,8	684	4,5
İmalat	19,0	3816	25,1
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,4	409	2,7
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,2	87	0,6
İnşaat	18,3	2962	19,5
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	30,9	2478	16,3
Ulaştırma ve depolama	6,8	565	3,7
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	3,9	395	2,6
Bilgi ve iletişim	0,9	627	4,1
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,9	59	0,4
Gayrimenkul faaliyetleri	0,2	24	0,2
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3,4	335	2,2
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	5,0	1559	10,3
Eğitim	3,1	419	2,8
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1,6	164	1,1
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,2	30	0,2
Diğer hizmet faaliyetleri	3,4	591	3,9
Genel Toplam	100,0	15204	100,0

Sektörlere göre çalışanlar il genelindeki toplam çalışanlara oranlandığında, en fazla çalışanın %25,1 ile İmalat sektöründe olduğu görülmektedir. İmalat sektöründeki toplam çalışan sayısı 3816 iken bunu 2962 kişi ile inşaat sektörü takip etmektedir. Bu sayı ile inşaat sektörünün il genelindeki payı %19,5'tir. Toptan ve Perakende Ticaret sektörü ise bu iki sektörü %16,3 ile takip etmekte olup toplam çalışan sayısı 2478'dir. Yozgat ilinde en az çalışanın olduğu sektör ise %0,2 ile Gayrimenkul Faaliyetlerindedir.

Tablo 56. Ortalama Çalışan Sayılarının Sektörel Dağılımı (Yozgat İŞKUR, 2014)

Sektörler	Çalışan Sayısı	İşveren Sayısı	Çalışan Sayısı Oranları (%)
Madencilik ve taş ocakçılığı	684	10	68,40
İmalat	3.816	106	36,00
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	409	2	204,50
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	87	1	87,00
İnşaat	2.962	102	29,03
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosiklet onarmı	2.478	172	14,41
Ulaştırma ve depolama	565	38	14,86
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	395	22	17,95
Bilgi ve iletişim	627	5	125,40
Finans ve sigorta faaliyetleri	59	5	11,80
Gayrimenkul faaliyetleri	24	1	24,00
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	335	19	17,63
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1.559	28	55,68
Eğitim	419	17	24,65
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	164	9	18,22
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	30	1	30,00
Diğer hizmet faaliyetleri	591	19	31,08
Genel Toplam	15.204	557	27,30

Yozgat ilindeki İŞKUR işgücü piyasası analiz sonuçlarına göre her bir işveren ortalama 27 işçi çalıştırmaktadır. Sektörlere göre ortalama çalışanların oranları incelendiğinde, %204,5 ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü, %125,4 ile bilgi ve iletişim sektörü, %87 ile su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörü, % 68,4 ile de madencilik ve taş ocakçılığı sektörü sıralanmaktadır. Bazı sektörlerde çalışan sayısı az olmasına rağmen işveren sayısının azlığına bağlı olarak oranlar yüksek çıkarken, bazılarında ise tam tersine oranlar düşük çıkmıştır.

Şekil 53. Ortalama Çalışan Sayılarının Sektörel Dağılımı (Yozgat İŞKUR 2014)

Şekildeki veriler ışığında sektörler ortalama çalışan sayısı oranlarına göre sıralandığında, Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım sektörü ilk sırada olup takip eden sektörler sırasıyla Bilgi İletişim, Su Temini, Madencilik ve Taş Ocakçılığı, İdari Destek Hizmetleri ve İmalat sektörleridir.

Çalışan sayıları cinsiyete göre değerlendirildiğinde, Yozgat ilinde erkek çalışanların oranı kadınların oranından yaklaşık 8 kat fazladır. Erkek çalışanların oranı %88,6 iken kadın çalışanların oranı %11,4'tür. Bu oranlar Türkiye ortalamasının üzerindedir. Türkiye genelinde erkek çalışanların oranı %74 iken kadınların oranı %26'dır.

Tablo 57. Sektörlere Göre Çalışanların Cinsiyetleri (Yozgat İŞKUR, 2014)

Sektörler	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek Çalışan Oranı (%)	Kadın Çalışan Oranı (%)
Madencilik ve taş ocakçılığı	676	8	684	98,8	1,2
İmalat	3.324	492	3.816	87,1	12,9
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	394	15	409	96,3	3,7
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faa.	86	1	87	98,9	1,1
İnşaat	2.930	32	2.962	98,9	1,1
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	2.252	226	2.478	90,9	9,1
Ulaştırma ve depolama	543	22	565	96,2	3,8
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	348	47	395	88,1	11,9
Bilgi ve iletişim	318	309	627	50,7	49,3
Finans ve sigorta faaliyetleri	41	18	59	69,5	30,5
Gayrimenkul faaliyetleri	24	0	24	100,0	0,0
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	305	30	335	91,0	9,0
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1.312	247	1.559	84,1	15,9
Eğitim	248	171	419	59,2	40,8
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	78	86	164	47,6	52,4
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	30	0	30	100,0	0,0
Diğer hizmet faaliyetleri	557	34	591	94,3	5,7
Genel Toplam	13.465	1.738	15.204	88,6	11,4

Sektörlere göre cinsiyet dağılımı incelendiğinde bazı çarpıcı veriler göze çarpmaktadır. Buna göre bazı sektörlerde kadın çalışan hiç yokken bazılarında da yok denecek kadar azdır. Örneğin Gayrimenkul Faaliyetleri ve Kültür, Sanat Eğlence sektöründe kadın çalışan hiç yokken İnşaat, Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörlerinde kadın çalışanların oranı %1'lerde olup çalışanları yok denecek kadar azdır. Kadınların oranının erkeklerden fazla olduğu tek sektör İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri olarak görülmektedir. Bu sektörde kadınların oranı %52,4 iken erkeklerin oranı %47,6'dır.

Tablo 58. Meslek Gruplarına Göre Çalışanların Cinsiyetleri (Yozgat İŞKUR, 2014)

Meslek Grupları	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek Çalışan Oranı (%)	Kadın Çalışan Oranı (%)
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	549	406	955	57,5	42,5
Hizmet ve satış elemanları	1731	187	1918	90,2	9,8
Nitelik gerektirmeyen meslekler	2356	406	2762	85,3	14,7
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	131	53	184	71,1	28,9
Profesyonel meslek mensupları	1112	271	1384	80,4	19,6
Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	2834	102	2935	96,5	3,5
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	1238	87	1325	93,5	6,5
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	3333	203	3536	94,3	5,7
Yöneticiler	181	24	204	88,5	11,5
Genel toplam	13465	1738	15204	88,6	11,4

Meslek gruplarının cinsiyete göre dağılımı grafiğine bakıldığında sadece Büro Hizmetlerinde çalışan elemanlar meslek grubunda kadın erkek çalışan oranları birbirine yakın olup kadın çalışan oranı %42,5, erkek çalışan oranı % 57,5'tir. Diğer meslek gruplarında ise erkeklerin oranca yüksek olduğu görülmektedir. Sanatkârlar ve İlgili İşte Çalışanlar meslek grubu %96,5'lik oranla erkeklerin oransal olarak en fazla olduğu meslek grubu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 59. Cinsiyete Göre En Çok Çalışılan Meslekler (Yozgat İŞKUR, 2014)

Genel	Erkek	Kadın
Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi
Ağır Kamyon Şoförü	Ağır Kamyon Şoförü	Çağrı Merkezi Görevlisi
Güvenlik Görevlisi	Güvenlik Görevlisi	Makineci (Dikiş)
Beton Betonarme Kalıpcısı	Beton Betonarme Kalıpcısı	Sekreter
İşletmeci	İşletmeci	Ortacı/Ayakçı (Tekstil)
Madenci (Genel)	Madenci (Genel)	Aşçı
Çağrı Merkezi Görevlisi	Elektrik Tesisatı ve Pano Montörü Teknisyeni/Elektrik Teknisyeni	Veri Giriş Operatörü
Elektrik Tesisatı ve Pano Montörü Teknisyeni/Elektrik Teknisyeni	Beden İşçisi (İnşaat)	Meyve ve Sebze Yetiştiricisi (Sera)
Beden İşçisi (İnşaat)	Tuğla İmal İşçisi	İplik Temizleme İşçisi
Makineci (Dikiş)	Minibüs Şoförü	Satış Temsilcisi/ Plasiyer

En çok çalışılan olan meslekler cinsiyete göre sıralandığında, erkeklerde ilk 5 meslek sırasıyla Temizlik Görevlisi, Ağır Kamyon Şoförü, Güvenlik Görevlisi, Beton ve Betonarme Kalıpcısı ve İşletmeci olup bu meslekler aynı zamanda il genelinde en çok çalışılan mesleklerle paralellik göstermektedir. Kadınlarda bu sıralama değişmekte olup ilk sıradaki meslek ise aynıdır. Temizlik Görevlisi mesleğini Çağrı Merkezi Görevlisi, Makineci (Dikiş), Sekreter ve Ortacı meslekleri izlemektedir.

Tablo 60. TGÇM Eleman Sayısının Açık İş ve Meslek Gruplarına Göre Dağılım Oranları (Yozgat İŞKUR, 2014)

Meslek Grupları	TGÇM		Açık İş	
	Eleman Sayısı	Oran (%)	Eleman Sayısı	Oran (%)
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	78	6,3	13	1,8
Hizmet ve Satış Elemanları	132	10,6	52	7,2
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	137	11,0	122	17,1
Nitelikli Tarım, Ormanlık vve Su Ürünleri Çalışanları	12	1,0	9	1,3
Profesyonel Meslek Mensupları	90	7,2	29	4,1
Sanarkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	282	22,6	151	21,1
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel meslek mensupları	108	8,7	41	5,8
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	407	32,5	299	41,6
Yöneticiler	3	0,2	1	0,1
Genel Toplam	1251	100,0	718	100,0

2014 yılı İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında İŞKUR tarafından temininde güçlük çekilen meslekler hakkında cevap veren işyerleri toplam 1251 kişinin temininde güçlük çekildiğini ifade etmiştir. Yozgat genelinde temininde güçlük çekilen eleman sayıları ve il genelindeki açık işler meslek gruplarına göre değerlendirildiğinde, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda %32,5'lik temininde güçlük çekilen eleman varken, %41,5'lik oranda ise açık işin olduğu görülmektedir. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda %22,6 oranında temininde güçlük çekilen eleman bulunmaktadır. Aynı meslek grubunda açık işlerin oranı %21,1'dir. Temininde güçlük çekilen eleman sayısının en az olduğu meslek grubu ise %0,3 ile Yöneticiler'dedir.

Tablo 61. TGÇM Eleman Sayısının Meslek Gruplarına Göre Dağılım Oranları (Yozgat İŞKUR, 2014)

Meslek Grupları	Toplam Çalışan Sayısı	Eleman Sayısı	Oran (%)
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	955	78	8,2
Hizmet ve Satış Elemanları	1918	132	6,9
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	2762	137	5,0
Nitelikli Tarım, Ormanlık ve Su Ürünleri Çalışanları	184	12	6,6
Profesyonel Meslek Mensupları	1384	90	6,5
Sanarkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	2935	282	9,6
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel meslek mensupları	1325	108	8,2
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	3236	407	11,5
Yöneticiler	204	3	1,5
Genel Toplam	15204	1251	8,2

Yozgat'ta temininde güçlük çekilen elemanlar toplam çalışanlara oranlandığında Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar Meslek Grubu'nun oranının %11,5 ile en yüksekte olduğu görülmektedir. Büro Hizmetleri'nde çalışanlar ve Teknisyen, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları %8,2'lik oranla takip eden meslek grubudur. Temininde güçlük çekilen eleman sayısının toplam çalışanların %8,2'si kadar olduğu görülmektedir.

Tablo 62. TGÇM işyerlerinde temininde güçlük çekilme nedeni dağılımı oranları Türkiye karşılaştırması (Yozgat İŞKUR, 2014)

TGÇM Nedenleri	Yozgat TGÇM Eleman Sayısı	Yozgat Oran (%)	Türkiye Oran (%)
Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	462	36,9	37,5
Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması	918	73,3	73,9
Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	805	64,3	60,3
Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	266	21,2	17,5
Önerilen ücretin az bulunması	263	21,0	18,8
Vardiyalı çalışma olması	134	10,7	5,5
İşyerine ulaşım zorluğu	45	3,6	6,3
Çalışma sürelerinin uzunluğu	83	6,6	5,5
Genel Toplam	1251	100,0	100,0

Yozgat ilinin eleman temininde güçlük çekilme nedenleri Türkiye genelindeki sonuçlarla kıyaslandığında, gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması seçeneği hem Yozgat'ta hem de Türkiye'de birbirine yakın oranlarda olup ilk sırada yer almaktadır. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması seçeneği Yozgat'ta %64,3 oranında tercih edilirken, Türkiye genelinde %60,3 oranında işaretlenerek en çok tercih edilen ikinci seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Yozgat'ta en az tercih edilen seçenek %3,6 ile işyerine ulaşım zorluğu iken Türkiye genelinde ise %5,5 ile çalışma sürelerinin uzunluğudur. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi, Önerilen ücretin az bulunması, Vardiyalı çalışma olması gibi nedenlerin oranının Türkiye ortalamasının üzerinde olması öne sürülmüş olup Yozgat' ta bulunan işsizlerin bir kısmının bir takım işleri yapmaktan çekindikleri ortaya çıkmaktadır.

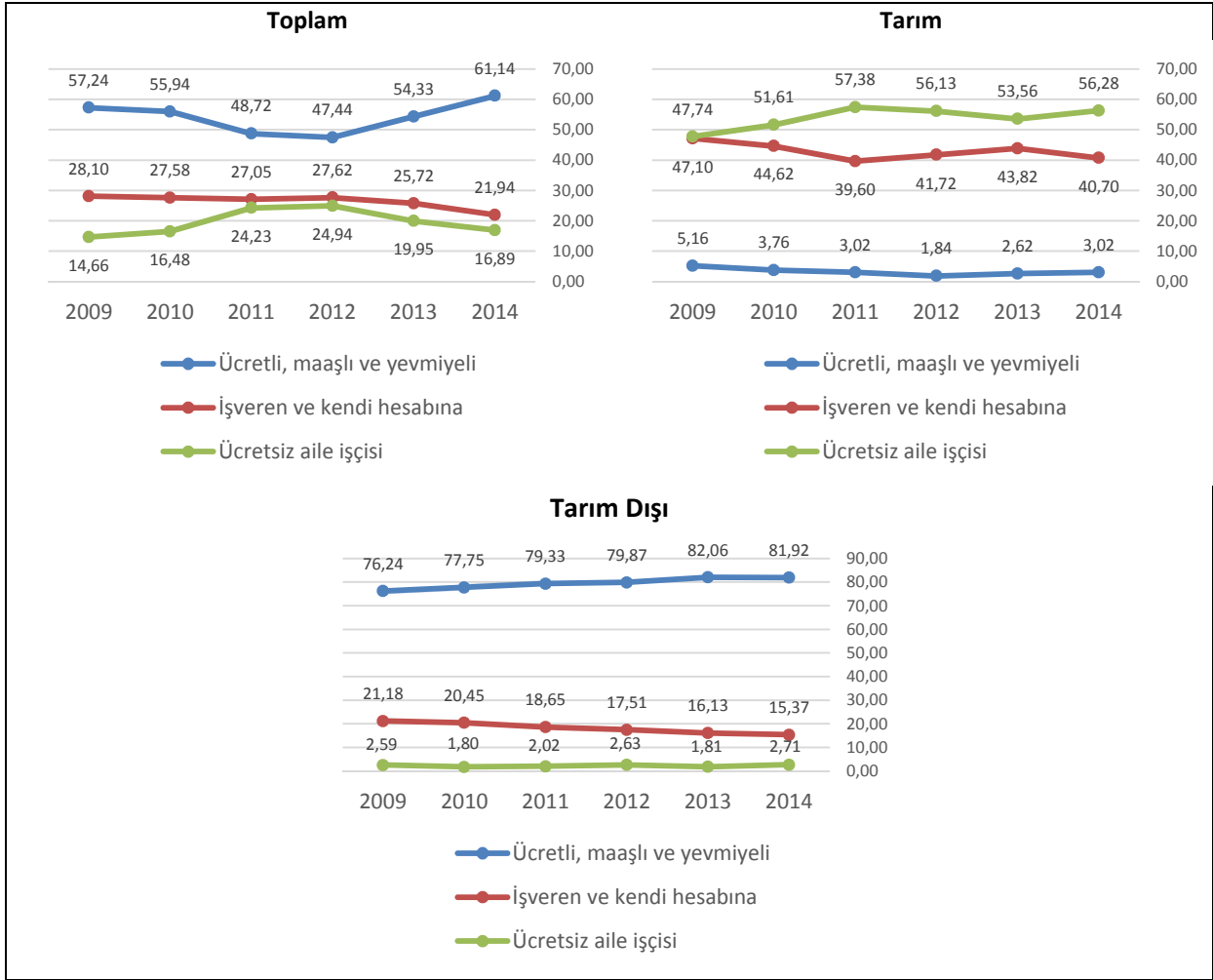
İşteki Duruma Göre İstihdam

Bölge istihdam edilenlerin yıllara göre işteki durumunda, işveren veya kendi hesabına çalışanlar bakımından düzey2 bölgeleri arasında 17. sırada, ücretli ve yevmiyeli çalışanlar bakımındansa 13.

sıradadır. Bölgede 2012 yılına kadar Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde (%13) olan ücretsiz aile işçiliğinin oranı son dönemde oldukça azalmış olup, 2012 yılında %25 olan oran 2014 yılı itibariyle %17'lere gerilemiştir; ancak Türkiye ortalaması olan %12'nin üzerinde yer almaktadır. İşveren ve kendi hesabına çalışanların sayısı da azalmakta, ücretli, maaşlı ve yevmiyeli sayısında hızlı bir artış yaşanmaktadır. 2009 yılında %57 olan oran 2014 yılında %61'e çıkmıştır ancak hala Türkiye ortalaması olan %66'ının altında yer almaktadır. İstihdam edilenlerin işteki durumuna bakıldığında, ücretli ve yevmiyeli istihdam edilenlerde azalış, kendi hesabına çalışan ile ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edilenlerde artış yaşanmaktadır. İşveren kesiminde önemli bir değişiklik görülmemektedir.

Tablo 63. İstihdam Edilenlerin Yıllara Göre İşteki Durumu (15+ yaş) (Bin) (TUİK, 2009-2014)

Toplam					
		Toplam	Ücretli, maaşlı ve yevmiyeli	İşveren ve kendi hesabına	Ücretsiz aile işçisi
Türkiye	2014	25.933	17.125	5.652	3.155
	2013	25.524	16.353	5.954	3.217
	2012	24.821	15.619	5.933	3.268
	2011	24.110	14.876	5.931	3.303
	2010	22.594	13.762	5.750	3.083
	2009	21.277	12.770	5.638	2.870
TR72	2014	752	459	165	127
	2013	762	414	196	152
	2012	782	371	216	195
	2011	743	362	201	180
	2010	631	353	174	104
	2009	580	332	163	85
Tarım					
Türkiye	2014	5.470	546	2256	2.668
	2013	6.015	591	2625	2.799
	2012	6.097	606	2668	2.823
	2011	6.143	623	2654	2.866
	2010	5.683	527	2513	2.643
	2009	5.240	454	2371	2.416
TR72	2014	199	6	81	112
	2013	267	7	117	143
	2012	326	6	136	183
	2011	298	9	118	171
	2010	186	7	83	96
	2009	155	8	73	74
Tarım Dışı					
Türkiye	2014	20.462	16.579	3.396	487
	2013	19.508	15.762	3.329	418
	2012	18.724	15.013	3.265	446
	2011	17.967	14.253	3.277	437
	2010	16.911	13.235	3.237	440
	2009	16.037	12.316	3.267	454
TR72	2014	553	453	85	15
	2013	496	407	80	9
	2012	457	365	80	12
	2011	445	353	83	9
	2010	445	346	91	8
	2009	425	324	90	11

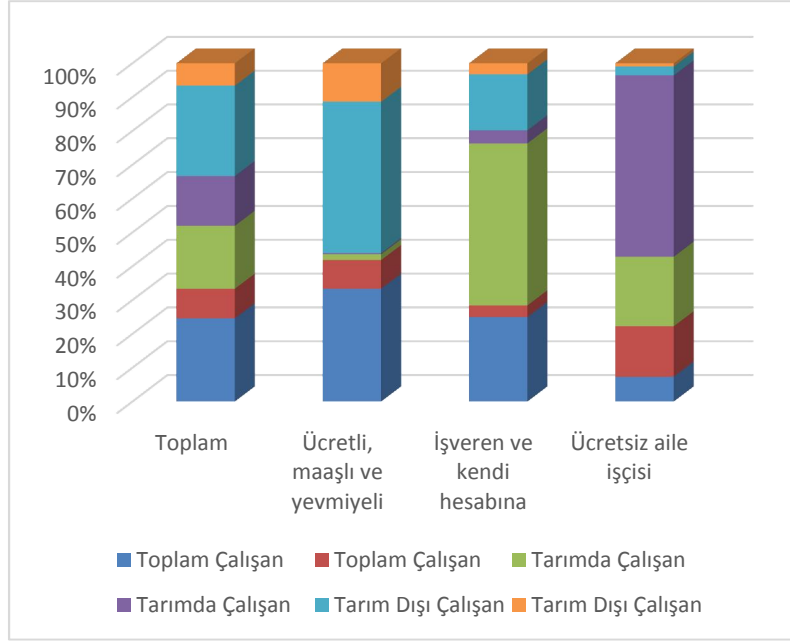
Şekil 54. İstihdam Edilenlerin Yıllara Göre İşteki Durumu Toplam, Tarım, Tarım Dışı (15+ yaş)(Bin)(TUİK2009-2014)

Ücretsiz aile işçiliğinin sektörel durumu irdelendiğinde, istihdam edilenlerin %88,18'i tarımda çalışmakta olup bu oran %84,56 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Tablo 64. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin Cinsiyete Göre İşteki Durumu (Bin) (TÜİK, 2014)

	Toplam	Ücretli, maaşlı ve yevmiyeli	İşveren ve kendi hesabına	Ücretsiz aile işçisi	
TOPLAM	Toplam				
	Türkiye	25933	17125	5652	3155
	TR72	752	459	165	127
	Tarım				
	Türkiye	5470	546	2256	2668
	TR72	199	6	81	112
	Tarım Dışı				
	Türkiye	20462	16579	3396	487
	TR72	553	453	85	15
ERKEK	Toplam				
	Türkiye	18244	12499	4856	889
	TR72	554	366	146	42
	Tarım				
	Türkiye	2937	332	1984	621
	TR72	111	5	74	31
	Tarım Dışı				
	Türkiye	15307	12166	2872	268
	TR72	443	361	71	11
KADIN	Toplam				
	Türkiye	7689	4627	796	2266
	TR72	198	93	20	85
	Tarım				
	Türkiye	2533	214	272	2047
	TR72	88	1	6	81
	Tarım Dışı				
	Türkiye	5156	4413	524	219
	TR72	110	92	14	4

Ücretsiz aile işçilerinin cinsiyet bakımından dağılımında, çalışanların %33,07'sinin erkek, %66,93'ünün kadın olduğu görülmektedir. Bölgedeki kadın istihdamının %42,92' sinin ücretsiz aile işçisi olduğu, sadece %10,10'unun işveren ve kendi hesabına çalışan olup bu oran Türkiye ortalaması ile hemen hemen aynıdır. Bu duruma göre, gelecek 10 yılda tarımdan hizmetler ve sanayi sektörüne kaymayla birlikte göç olgusunu tetikleyen tarım sektöründe çözülmenin artmasının beklenmekte olup, kadınlar ve diğer dezavantajlı gruplar için Bölgede ilave tedbirlerin alınması gerekmektedir.

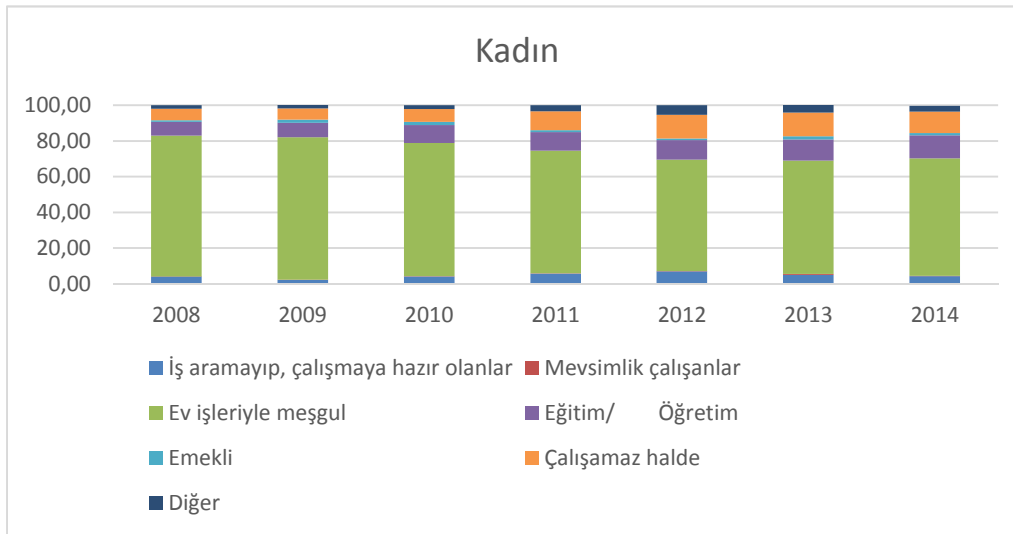
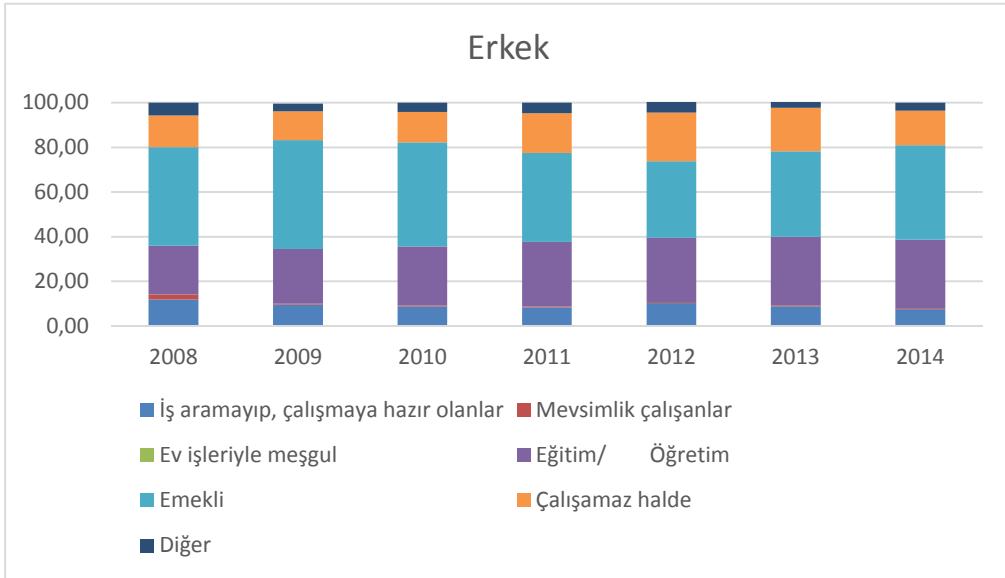
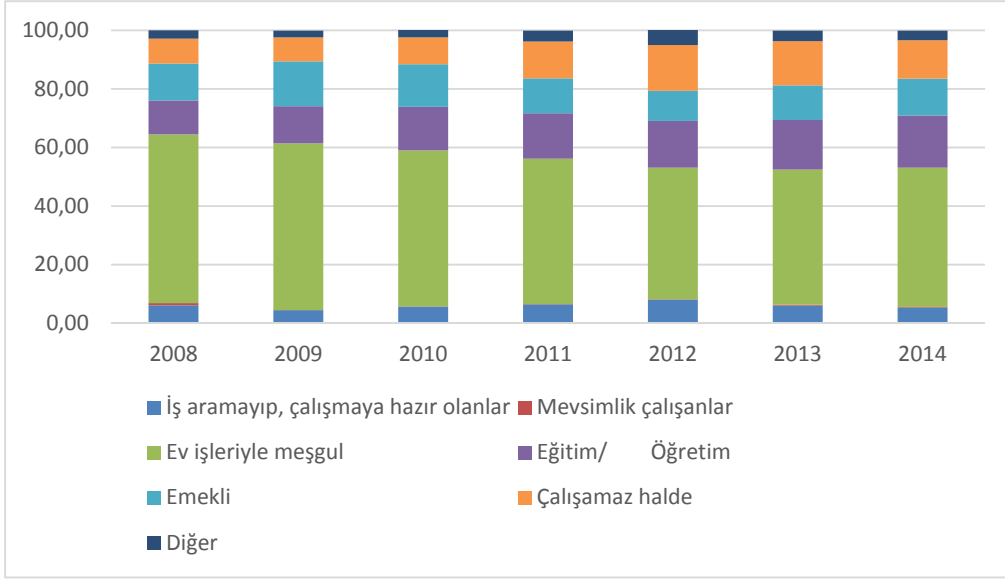
Şekil 55. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin Cinsiyete Göre İşteki Durumu (%) (TUİK, 2014)

İstihdama Katılmama Sebepleri

Bölgenin işgücüne katılım oranının son dönemde yaşanan ivmelenme ile Türkiye ortalamasına yaklaşmış olmakla birlikte Bölgenin rekabet gücünün artırılabilmesi için istihdam oranının artırılması gerekmektedir. 2014 yılı TUİK verilerine göre Bölgede istihdama dahil olmayan yaklaşık 903 bin kişi bulunmaktadır. İstihdama dahil olmayan bu 903 bin kişinin 652 bin kadarı kadınlardan oluşmaktadır. Türkiye geneli istihdama dahil olmayan kadınların oranı %71,31 olup, bu oran Bölgede %72,20' dir.

İstihdama katılmama sebeplerine bakıldığında kadınlar ile erkekler tarafından öne sürülen nedenler farklıdır. Ev işleri ile meşgul olmak en çok öne sürülen neden olarak karşımıza çıkmış olup, kadınların %66'sının istihdama katılmamasına sebep bu durum gösterilmiştir.

İkinci olarak en çok öne sürülen nedenin eğitim/öğretim gösterilmiş olup, erkeklerin %31'i, kadınların ise %13'ü eğitim öğretimi öne sürmüştür. Daha sonra ise %13 oranında çalışamaz halde olduğu neden gösterilmiştir. Emekli olduğunu ileri sürerek istihdama katılmayanların oranı ise erkeklerde %42,23 kadınlarda ise %1,23 olarak ortaya çıkmaktadır.

Şekil 56. İşgücüne Dahil Olmayanların Yıllar Ve Cinsiyete Göre İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri (TUİK, 2008-2014)

İstihdam Hizmetlerinden Yararlanma Durumu

İŞKUR'a Kayıtlı Kişiler

2014 yılında İŞKUR Yozgat İl Müdürlüğü'ne 4274 kadın ve 8314 erkek iş aramak üzere başvuruda bulunmuştur. Yozgat İŞKUR'a kayıtlı işgücü sayısı 26.372 olup bunun 8.972 kişisi kadın, 17.400 kişisi de erkektir. İşgücüne kayıtlı kadın oranı %34 olup, Türkiye ortalaması olan %37'nin altındadır. İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin sayısı ise 14.817 kişidir ve bunun da 5.689 kişisi kadın, 9 128 kişisi de erkektir. Kayıtlı kadın işsiz sayısı ise %38,39 olup Türkiye geneli %40,56 olan kadın işsiz oranının altındadır.

Tablo 65. İŞKUR Temel Göstergeleri 2014 Yılı (İŞKUR, 2014)

		Kadın	Erkek	Toplam
Başvuru		4274	8314	12588
Açık iş	Kamu			85
	Özel			7022
İşe Yerleştirme	Kamu	6	34	40
	Özel	600	3059	3659
	Özürlü	7	76	83
	Eski Hükümlü	1	0	1
Kayıtlı İşgücü		8972	17400	26372
Kayıtlı İşsiz		5689	9128	14817
Yurtdışı Başvuru		2	8	10
Yurtdışı Gönderme		0	0	0

2014 yılında 40' ı kamuda, 3659'u özel sektörde toplam 3699 işe yerleştirilmiştir. İşe yerleştirilenlerin %16,38'i kadın olup işe yerleştirme hizmetlerinden her iki cinsiyetin de eşit yararlanmadığı görülmektedir.

Tablo 66. İŞKUR Kayıtlarına Göre Sivas'ta İşsizlerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı (İŞKUR, 2014)

	Toplam	Erkek	Kadın
15–19 Yaş Grubu	393	265	128
20–24 Yaş Grubu	2728	1699	1029
25–29 Yaş Grubu	3015	1891	1124
30–34 Yaş Grubu	2332	1469	863
35–39 Yaş Grubu	2055	1218	837
40–44 Yaş Grubu	1739	974	765
45–64 Yaş Grubu	2496	1564	932
65+	59	48	11
Toplam	14817	9128	5689

İldeki işsizler içinde 15-29 yaş arası kayıtlı genç işsizler %41,4 (6136 kişi) 'e varan paya sahiptir. Kuruma yapılan başvuruların ve kayıtlı işsizlerin içinde gençlerin çoğunluğu oluşturması ülke koşullarına benzer yapıdadır. 2009 yılında 8805 kişi olan kayıtlı işsiz sayısı zaman içinde artarak 5 yılın sonunda %59 artmış ve 14817 kişiye çıkmış olup %31 olan kayıtlı kadın işsiz sayısı 2014 yılında %38'e çıkmıştır.

Tablo 67. İŞKUR Kayıtlarına Göre Sivas'ta İşsizlerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı (İŞKUR, 2014)

	Toplam	15-19 Yaş Grubu	20-24 Yaş Grubu	25-29 Yaş Grubu	30-34 Yaş Grubu	35-39 Yaş Grubu	40-44 Yaş Grubu	45-64 Yaş Grubu	65+
Kadın	5.689	128	1.029	1.124	863	837	765	932	11
Erkek	9.128	265	1.699	1.891	1.469	1.218	974	1.564	48
Toplam	14.817	393	2.728	3.015	2.332	2.055	1.739	2.496	59

Tablo 68. İşsizlerin Eğitim ve Cinsiyete Göre Dağılımı (İŞKUR, 2014)

	Toplam	Okur Yazar Olmayan	Okur Yazar	İlköğretim	Ortaöğretim (Lise Dengi)	Ön lisans	Lisans	Yüksek lisans	Doktora
Kadın	5.689	231	112	2.921	1.383	551	482	9	0
Erkek	9.128	349	155	4.773	2.632	658	548	13	0
Toplam	14.817	580	267	7.694	4.015	1.209	1.030	22	0

İşsizlerin Eğitim ve Cinsiyete Göre Dağılımı

İldeki işsizler içinde lise altı düzeyinde eğitime sahip olanların oranı %57,6'dır (8541 kişi). Bu durum değerlendirildiğinde kurumun özgeçmiş havuzunun %57,6'sının nitelsiz işgücünden oluştuğu görülmektedir. Lise altı eğitim düzeyinin ardından %27,09 (4015 kişi) ile ortaöğretim mezunları yer almaktadır. Kayıtlı işsizlerin %38,39 'unu kadınlar, %61,61'ini erkekler oluşturmaktadır. İşsiz erkekler arasında en büyük grup %52,28 ile ilköğretim mezunlarıdır. Onu %43,98 ile ortaöğretim mezunları izlemektedir. Kadınlar açısından en kalabalık grup %51,34 ile ilköğretim mezunlarıdır. İkinci sırada %24,31 ile ortaöğretim mezunları gelmektedir.

İŞKUR Kanalıyla İşe Yerleştirilme Oranı

İŞKUR tarafından 2014 yılında işe yerleştirilenlerin sayısı 3699 kişidir. İşe yerleştirilenlerin 40'ı kamu, 3659'u ise özel sektör kesiminde işe yerleştirilmiştir. Cinsiyetlerine baktığımızda 606'sının kadın, 3093'ünün ise erkek olduğu görülmektedir. 83 adet özürünün işe yerleştirildiği 2014 yılında 1 adet eski hükümlü işe yerleştirilmiştir.

Tablo 69. Yıllar itibariyle işe yerleştirilenlerin sayısı (İŞKUR, 2014)

Yıl	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
2009	194	35	159
2010	655	125	530
2011	1751	396	1355
2012	2937	768	2169
2013	4157	910	3247
2014	3699	606	3093

İŞKUR tarafından işe yerleştirilenlerin sayısının 2009 yılında 194 iken 2013 yılında 4157 kişiye çıktığı, 2014 yılında ise %11 düşüşle 3699'a gerilemiştir.

Kurum tarafından işe yerleştirilenlerin %40,95'i 15-29 yaş arası genç işsizlerden oluşmaktadır. İşe yerleştirilenler arasında kadın istihdamı oranı %16,38'dir.

Tablo 70. 2014 Yılında İŞKUR Tarafından İşe Yerleştirilenlerin Cinsiyet ve Okuryazarlık Durumu (İŞKUR, 2014)

	Kadın	Erkek	Toplam		Kadın	Erkek	Toplam
15–19 Yaş Grubu	50	149	199	Okur Yazar Olmayan	26	129	155
20–24 Yaş Grubu	123	471	594	Okur Yazar	67	76	143
25–29 Yaş Grubu	95	627	722	İlköğretim	282	1870	2152
30–34 Yaş Grubu	97	622	719	Ortaöğretim (Lise Dengi)	151	846	997
35–39 Yaş Grubu	96	440	536	Ön lisans	48	114	162
40–44 Yaş Grubu	74	391	465	Lisans	31	57	88
45–64 Yaş Grubu	71	391	462	Yüksek lisans	1	1	2
65+	0	2	2	Doktora	0	0	0
Toplam	606	3093	3699	Toplam	606	3093	3699

2014 yılında işe yerleştirmelerin mesleki dağılımı kadınlarda ilk sırada nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanların geldiğini (%41,25), onu tesis ve makine operatörleri ve montajcılarının (%28,21), büro hizmetlerinde çalışan elemanların (%12,37) izlediğini göstermektedir. İşe yerleştirilen erkekler için dağılım sırasıyla nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar (%69,05), tesis ve makine operatörleri ve montajcılarını (%13,51), büro hizmetlerinde çalışan elemanlarıdır (%6,40). Dolayısıyla işe yerleştirmeler niteliksiz işlerde yoğunlaşmaktadır.

Tablo 71. Kamu ve Özel Sektörden Alınan Açık İşler ve İşe Yerleştirme (İŞKUR, 2014)

Meslekler	Açık İşler		İşe Yerleştirme			
	Kadın	Erkek	Kamu		Özel	
			Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	1	701	1	1	75	198
Hizmet ve Satış Elemanları	3	430	1	0	31	120
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	53	3320	2	22	250	2136
Nitelikli Tarım, Ormanlık ve Su Ürünleri Çalışanları	3	13	1	2	0	2
Profesyonel Meslek Mensupları	7	189	1	3	28	30
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	0	495	0	0	12	100
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	2	282	0	1	32	53
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	16	1586	0	5	171	418
Yöneticiler	0	6	0	0	1	2
Toplam	85	7022	6	34	600	3059

Açık işlere bakıldığında açık işlerden kadınlar için 85 adet, erkekler için ise 7022 adet işveren talebinin bulunduğu görülmektedir ki erkek ile kadın açık işler arasında büyük fark bulunmaktadır.

İŞKUR Kurslarına Katılan Kursiyer Sayısı

Bölgede işgücü ihtiyacı duyulan mesleklerde mesleki eğitim kursları açılması ve işgücü piyasasının talep ettiği nitelik ve becerilere yönelik eğitim sağlanması, İş ve Meslek Danışmanlığı faaliyetleri ile işsizler ve öğrencilerin işgücü piyasasının eleman ihtiyacı duyduğu mesleklere yönlendirilmesine yönelik tedbirler alınmalıdır. İŞKUR tarafından işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerde işsizlerin niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla meslek edindirme ve geliştirme kursları düzenlenmektedir. Yozgat İŞKUR tarafından 2014 yılında işgücü yetiştirme kursları, istihdam garantili kurslar, işbaşı programı, özel politika gerektiren gruplara ilişkin işgücü yetiştirme kursları, toplum yararına program, girişimcilik programı adında toplam 349 adet kurs düzenlenmiş ve bu kurslara 2683 kişi katılmıştır.

Tablo 72. İŞKUR Tarafından Açılan Kurslara Katılım (İŞKUR, 2014)

Kurslar	Açılan Kurs Sayısı	Katılan Kursiyer Sayısı			İşe Yerleştirilen Kursiyer Sayısı		
		Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
İşgücü Yetiştirme Kursları-Genel	11	214	42	256	-	-	-
İstihdam Garantili Kurslar	16	195	259	454	27	11	38
İşbaşı Programı	229	161	270	431	-	-	-
Özel Politika Gerektiren Gruplara İlişkin İşgücü Yetiştirme Kursları	13	69	223	292	-	-	-
Toplum Yararına Program	69	489	511	1000	489	511	1000
Girişimcilik Programı	11	130	120	250	-	-	-
Toplam	349	1258	1425	2683	516	522	1038

Açılan kursların konularının bölgenin işgücü piyasası ihtiyaçları arasındaki bağlantı dikkate alınarak açılan İŞKUR kurslarının mevcut işgücünün becerilerinin artırılması, iş arayanlar için iş bulma imkânını artırması ve firmaların kaliteli işgücü temini ile rekabet düzeylerinin artırılması konularında çok önemli bir yeri bulunmaktadır.

Yozgat'ta açılan kurs ve programlara bakıldığında, en fazla İşbaşı Eğitim Programı'nın uygulandığı görülmektedir. İşletme bazında uygulanan İşbaşı Eğitim Programı sayısı 229'dur. Özel politika gerektiren gruplara yönelik 13 kurs düzenlenmiştir. Bu kurs ve programlara alınan kursiyer sayılarına bakıldığında, İşbaşı Eğitim Programı'ndan 2014 yılında 431 işsiz faydalandığı görülürken, özel politika gerektiren gruplara yönelik açılan kurslardan 292 kişinin faydalandığı görülmektedir. İstihdam garantili olarak açılan işgücü yetiştirme kurslarının sayısı 16 olup, bu kurslarda toplam 454 kursiyer eğitime alınmıştır. İl genelinde yıl boyu açılan toplam kurs ve program sayısı 349 olup eğitim gören kursiyer sayısı 2683'tür. Bunların 1425'i erkek 1258'si kadındır.

Yıl boyunca kurslara katılan 2683 kişinin 1038' inin işe yerleştirildiği ve bunların yarısına yakınının kadın olduğu görülmektedir. İşe yerleştirmede kadın ile erkek sayısının birbirine yakın olmasına rağmen, kurslara katılma kursiyer kadın kursiyer sayısının erkek kursiyer sayısından az olduğu görülmektedir. Kurslara katılan kadın kursiyer sayısının artırılması ile birlikte işe yerleştirilen kadın sayısında da bir artış olacağı düşünülmektedir.

İŞKUR tarafından düzenlenen kursların arasında özurluları, hükümlüleri, eski hükümlülerin ihtiyaçlarına yönelik kursların düzenlenmediği görülmekte olup bu alanlarda kursların düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca yalnızca kadınlara yönelik 9 adet kurs açılmış ve 190 kursiyer katılmış olup bu sayının artırılması gerekmektedir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- 2013 yılı verilerine göre Yozgat ilinde her 100 kişiden 47'si istihdam edilmektedir. 2013 yılında işsizlik oranının %8,6 olduğu görülmektedir. 2012 yılında %6,1 olan işsizlik oranının %2,5 gibi yüksek bir oranda arttığı görülmektedir. Yozgat ilinin işgücüne katılma oranı, işsizlik, istihdam oranı Türkiye ve TR72 Bölge ortalamalarından daha iyi bir seviyede olduğu görülmekte ise de Yozgat ili dışarıya çok ciddi bir biçimde göç vermekte olduğu göz önünde bulundurulduğunda, nüfustaki azalışa bağlı olarak işgücü rakamlarında iyimser bir tablo ortaya çıkmaktadır. Ancak dışarıya göçün iş için olduğu, dolayısıyla da insanların Yozgat' ta iş bulma ümitlerinin de kalmadığı, özellikle kırsaldan şehir merkezine göç ederek, umduğunu

bulamayarak başka illere göç edildiği bilinmektedir. İldeki işsizler içinde 15-29 yaş arası kayıtlı genç işsizler %41,4 (6136 kişi) 'e varan paya sahiptir. Genç işsizlerin çok olması nedeniyle de göç verilen nüfusun genç yaşlardaki nüfus olduğu ifade edilmektedir.

- Ücretsiz aile işçiliğinin oranı son dönemde oldukça azalmış olmasına rağmen 2014 yılı itibarıyla %17' lere gerilemiştir ancak Türkiye ortalaması olan %12'nin üzerinde yer almaktadır. Ücretsiz aile işçiliğinin sektörel durumu irdelendiğinde, istihdam edilenlerin %88,18'i tarımda çalışmakta olup bu oran %84,56 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir. Ücretsiz aile işçilerinin cinsiyet bakımından dağılımında, çalışanların %33,07'sinin erkek, %66,93'ünün kadın olduğu görülmektedir. Bölgedeki kadın istihdamının %42,92' sinin ücretsiz aile işçisidir.
- TR72 Bölgesinde kentte ve kırsalda kadının işgücüne katılımı Türkiye ortalamasından düşüktür. Kadınların istihdama katılmama nedenleri olarak büyük bir çoğunluğu ev işleri ile iştigal etmeyi öne sürmüşlerdir. İstihdam konusunun toplumsal cinsiyet eşitliği boyutu da çok önemlidir. Bütün istatistikler mesleklerin toplumsal cinsiyet temelinde ayrılmış olduğunu yani kadınlara ve erkeklere toplum ve işverenler tarafından uygun görülen sektörler ve meslekler olduğunu, kadınlar açısından girebilecekleri mesleklerin sınırlandırılmasının ise işsizlik oranlarının çok daha yükselmesinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. 2014 yılı İŞKUR İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu Raporuna göre 85 kadın açık iş, 7022 erkek için açık iş olduğu görülmektedir.
- İşgücünün eğitim düzeyi düşük olduğu istatistiklerden ortaya çıkmaktadır. Kayıtlı işgücünün %60' ı lise ve altı eğitim düzeyindedir ve aynı oran istihdam edilenlerde de geçerlidir. Eğitim durumuna göre işsizlikte lise ve dengi meslek okulu ile yükseköğretimdeki işsizlik oranı lise altı eğitime sahip olanlardan daha çoktur. İşverenler tarafından işgücü taleplerinde de nitelik olarak eğitim düzeyi için herhangi bir seçenek belirtilmeyerek fark etmeyeceği ifade edilmekte olup, işverenler tarafından da işgücü talebinde bir nitelik beklenmemektedir.
- Yozgat' ta açık işgücü bulunan işyerlerinde İŞKUR İPA kapsamındaki çalışmada bir takım işlerin belirli nedenler ile tercih edilmediği görülmektedir. Yozgat' ta istihdama dâhil olmama nedenlerinden önemli bir tanesi de bir takım işlerin tercih edilmemesidir. Mavi yaka diye tabir edilen emek yoğun işlerde çalışmanın tercih edilmeyerek büro hizmetlerinde bir iş bulmanın gayreti içinde bulunduğu ve bu nedenle de iş değiştiren sayısının çok olduğu görülmektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Yozgat'ta girişimcilik kültürünün zayıf olduğu görülmektedir. Bu nedenle girişimcilik eğitimleri artırılmalı, girişimcilik kültürünün benimsenmesinin sağlanması ve bilinçlendirilme artırılmalı, girişimcilik panel ve proje pazarı yarışmalarının yapılması sağlanmalı, toplumsal güvenin geliştirilmesi ve girişimcilere bakış açısının olumlu olarak değişiminin sağlanması gereklidir.

İstihdama yönelik teşviklerin devam ettirilmesi, tarımsal altyapı eksikliğinin giderilmesi, tarımda istihdama yönelik eğitim sağlanması, Yozgat merkezin genişleyebilmesi ve ihtiyaç duyulan iş merkezlerinin artırılması için yeni yapılan yerlere iş merkezleri açılmalı, marka işletmeler Yozgat'a çekilmeli, nitelikli eleman sayısının artırılması, Yozgat'ta teşvik mekanizmalarının gözden geçirilmeli, Yozgat'ın 6. Bölge içerisinde tanımlanmalı, tarımsal ürünlerin satılabileceği alan ve pazarlar artırılmalı

ve yenileri kurulmalı, hizmet sektörü (özellikle jeotermal potansiyelini kullanan turizm sektörü) geliştirilmeli, tarıma dayalı sanayi geliştirilmelidir.

SONUÇ

Yozgat'ın en önemli iki sorunu göç ve istihdamdır. Bu iki sorun da birbirine sıkı sıkıya bağlı olup aralarında neden-sonuç ilişkisi mevcuttur. Bu iki temel sorunun çözümü adına ilgili kurum ve kuruluşların, özellikle sivil toplum kuruluşları ile birlikte koordineli olarak çalışmalar yapması gereklidir.

7. SOSYAL GÜVENLİK

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Sosyal Güvenlik Sistemine Dâhil Olma Durumu

Sosyal Güvenlik Kurumu 2015 yılı verilerine göre, Yozgat'ta sosyal güvenlik kapsamı dışında 19.299 kişi kalmaktadır. Yozgat TR72 Bölgesi içerisinde, işyeri sayısı, aktif sigortalı sayısı, aylık alan kişi sayısı, bakmakla yükümlü sayısı bakımından nüfusla ilintili olarak en alt sırada gelmektedir. Bununla birlikte, Yozgat'ta nüfus dikkate alındığında, TR72 Bölgesi içerisinde sosyal güvenlik kapsamı dışında kalan nüfus sayısı Sivas'tan fazladır. Bu durum, kendini Sosyal Güvenlik Kapsamının (GSS Kapsamında Tescil Edilenler Hariç) Toplam İl Nüfusuna Oranı (%) ve Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Aktif Çalışanların Toplam il Nüfusuna Oranı(%) göstergesinde de göstermektedir. Yozgat'ta sosyal güvenlik kapsamı dışında kalan nüfus oranının azaltılmasına yönelik tedbirlerin ilerleyen dönemde alınmasına ihtiyaç vardır.

Tablo 73. Sosyal Güvenlik Sistemi Açısından TR72 Bölgesinin Genel Profili (SGK, Ocak 2015)

İl	İl Nüfusu	İşyeri Sayısı	Aktif Sigortalı Sayısı	Aylık Alan Kişi Sayısı	Bakmakla Yükümlü Sayısı	Sosyal Güvenlik Kapsamı Dışında Kalan Nüfus	Sosyal Güvenlik Kapsamının (GSS Kapsamında Tescil Edilenler Hariç) Toplam İl Nüfusuna Oranı (%)	Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Aktif Çalışanların Toplam İl Nüfusuna Oranı(%)	Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Emeklilerin Toplam İl Nüfusuna Oranı(%)	Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Bakmakla Yükümlü Tutulanların Oranı (%)
Yozgat	432.560	5.062	78.024	63.256	194832	19.299	77,70	18,04	14,62	45,04
Sivas	623.116	8.148	123.818	99.741	295.500	19.021	83,30	19,87	16,01	47,42
Kayseri	1.322.376	27.801	309.678	183.490	670.071	23.483	87,97	23,42	13,88	50,67

Yozgat'ta sosyal güvenlik kapsamında aktif çalışan toplam 78.024 aktif çalışan bulunmaktadır. Bunların %23,97'si emekli sandığı (4/c), %31,26'sı Bağkur (4/b), %44,77'si SSK (4/a) kapsamındadır. Sosyal güvenlik kapsamında aylık alan ise toplam 63.256 kişi mevcuttur. Bunların ise, %13,97'si emekli sandığı, %53,44'ü Bağkur, %32,59'u ise SSK kapsamındadır. Sosyal güvenlik kapsamındaki emeklilerin toplam il nüfusuna oranı %14,62'dir. Genel Sağlık Sigortası kapsamında tescil edilen 77.149 kişi bulunmakta olup, bunun %58,44'ünün primi devlet tarafından ödenmektedir.

Tablo 74. Sosyal Güvenlik Sistemi Açısından Yozgat'ın Profili (SGK, Ocak 2015)

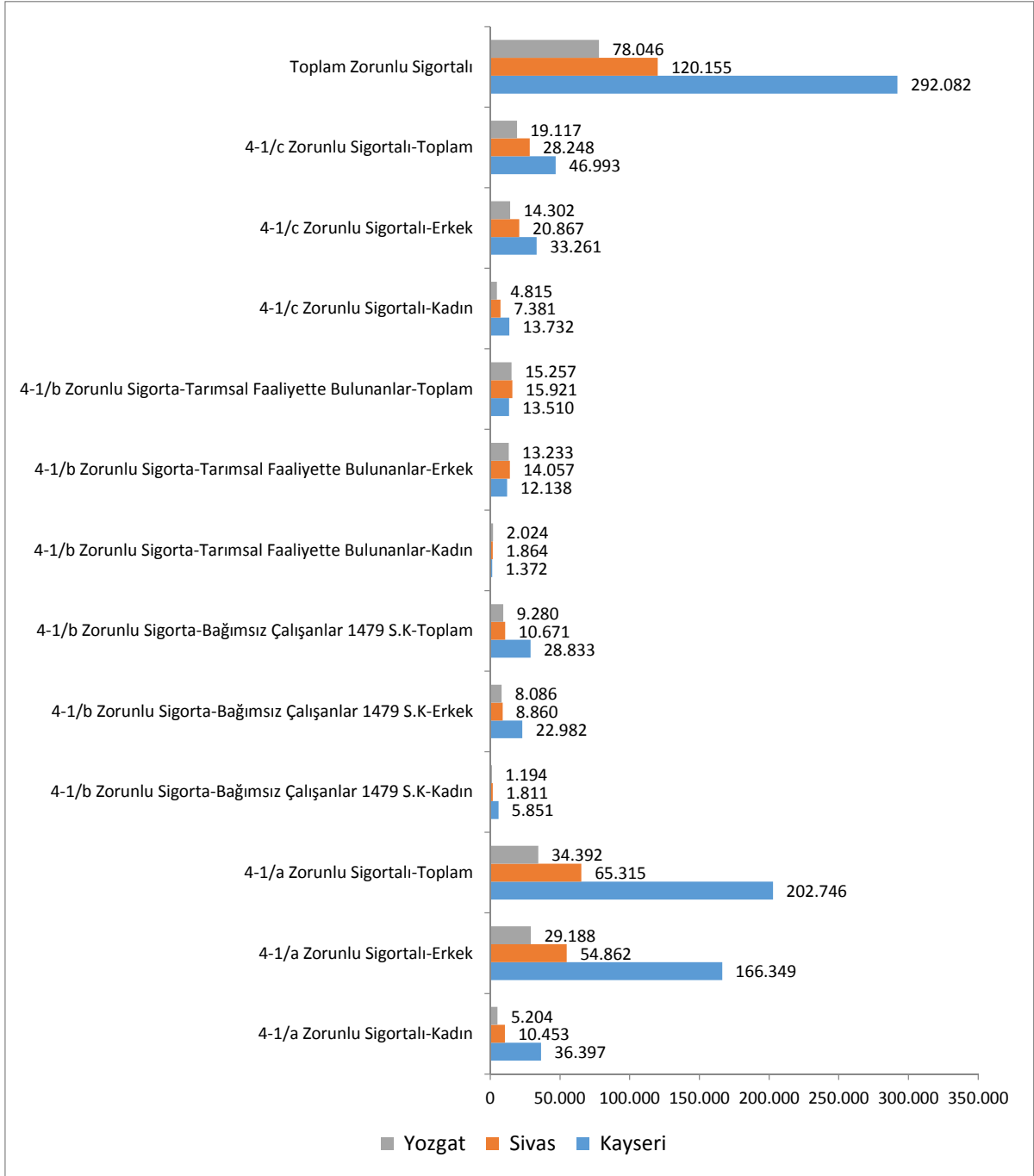
Nüfusu	432.560
İş Yeri Sayısı	5.062
Toplam Sosyal Güvenlik Kapsamı (Aktif+Pasif+GSS Kapsamında Tescil Edilenler)	413.261
Toplam Sosyal Güvenlik Kapsamı (GSS Kapsamında Tescil Edilenler Hariç)	336.112
Sosyal Güvenlik Kapsamının (GSS Kapsamında Tescil Edilenler Hariç) Toplam İl Nüfusuna Oranı (%)	77,70
Sosyal Güvenlik Kapsamı Dışında Kalan Nüfus	19.299
Sosyal Güvenlik Kapsamında Aktif Çalışan Kişi Sayısı	
Emekli Sandığı (4/c)	18.700
Bağ-Kur (4/b)	24.393
SSK (4/a)	34.931
Toplam	78.024
Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Aktif Çalışanların Toplam il Nüfusuna Oranı(%)	18,04
Sosyal Güvenlik Kapsamında Aylık Alan Kişi Sayısı	
Emekli Sandığı (4/c)	8.834
Bağ-Kur (4/b)	33.806
SSK (4/a)	20.616
Toplam	63.256
Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Emeklilerin Toplam il Nüfusuna Oranı(%)	14,62
Sosyal Güvenlik Kapsamında Bakmakla Yükümlü Tutulanların (Yararlanıcıların) Sayısı	
Emekli Sandığı (4/c)	46.506
Bağ-Kur (4/b)	94.929
SSK (4/a)	53.396
Toplam	194.832
Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Bakmakla Yükümlü Tutulanların Oranı (%)	45,04
Genel Sağlık Sigortası Kapsamında Tescil Edilenler	
Genel Sağlık Sigortası Primi Devlet Tarafından Ödenenler	45.085
Genel Sağlık Sigortası Primleri Kendileri Tarafından Ödenenler	32.064
Toplam	77.149

*01/01/2012 tarihinden itibaren herhangi bir sosyal güvence kapsamında olmayan ya da genel sağlık sigortasının bakımla yükümlü olduğu kişisi olmayanlar ile 5510 sayılı Kanun kapsamı dışında olan herkes zorunlu genel sağlık sigortası kapsamına alınır.

**Sosyal güvenlik kapsamında bulunan kişi sayılarına 2022 ye göre aylık alanlar ve 20. madde sandıklarına tabi olan kişi sayıları ile er ve erbaşılar dahil değildir.

Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre, TR72 Bölgesi zorunlu sigortalı sayıları karşılaştırmalı olarak şekilde sunulmuştur. Buna göre, Yozgat TR72 Bölgesi içerisinde, 4-1/b tarımsal faaliyette bulunanlar-

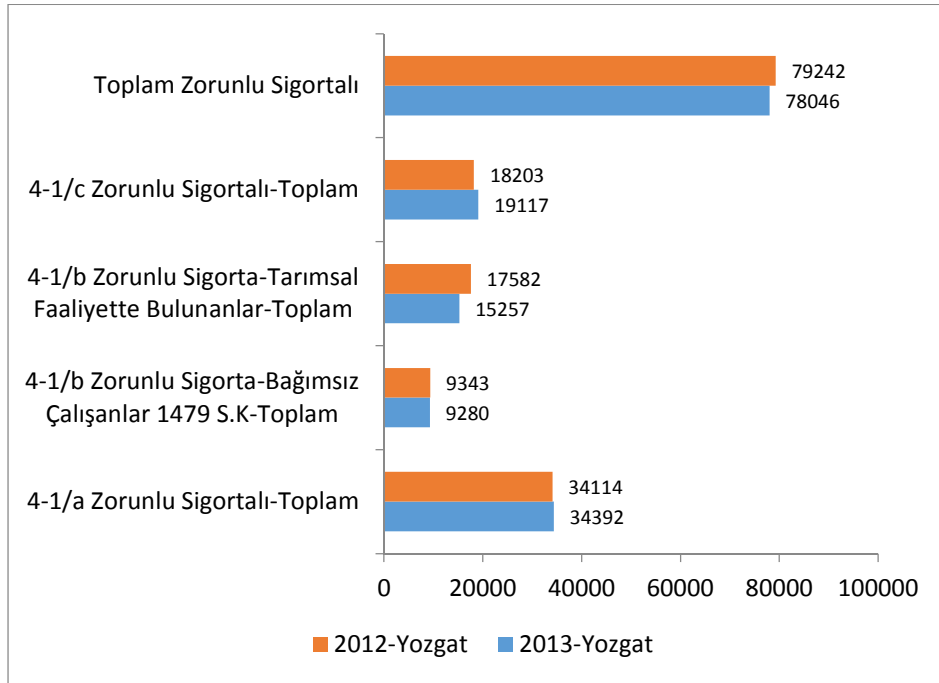
kadınlar hariç en az payı almaktadır. Yozgat'ta 2013 yılında toplam zorunlu sigortalı sayısı 78.046'dır. Zorunlu sigortalı sayısı, 2012 yılına göre düşmüştür.

Şekil 57. 5510 Sayılı Kanunun 4. Maddesi Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Cinsiyet ve İllere Göre Dağılımı (SGK 2013)

Tablo 75. 5510 Sayılı Kanununun 4. Maddesi Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Cinsiyet ve İllere Göre Dağılımı-İller Arası Sıralama (SGK, 2013)

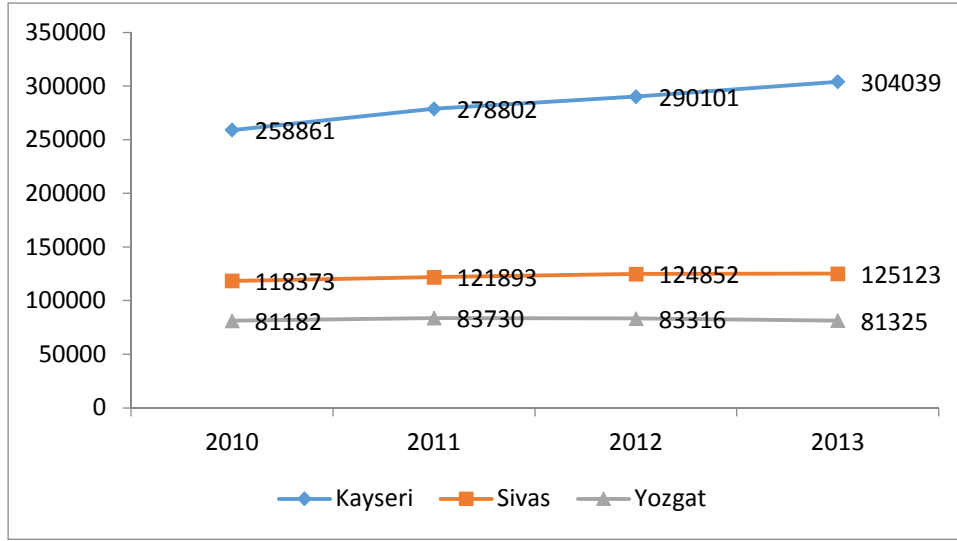
	Kayseri	Sivas	Yozgat
4-1/a Zorunlu Sigortalı-Kadın	17	41	62
4-1/a Zorunlu Sigortalı-Erkek	10	32	54
4-1/a Zorunlu Sigortalı-Toplam	12	34	58
4-1/b Zorunlu Sigorta-Bağımsız Çalışanlar 1479 S.K-Kadın	16	37	50
4-1/b Zorunlu Sigorta-Bağımsız Çalışanlar 1479 S.K-Erkek	16	34	39
4-1/b Zorunlu Sigorta-Bağımsız Çalışanlar 1479 S.K-Toplam	17	35	41
4-1/b Zorunlu Sigorta-Tarımsal Faaliyette Bulunanlar-Kadın	38	30	26
4-1/b Zorunlu Sigorta-Tarımsal Faaliyette Bulunanlar-Erkek	23	17	20
4-1/b Zorunlu Sigorta-Tarımsal Faaliyette Bulunanlar-Toplam	25	19	21
4-1/c Zorunlu Sigortalı-Kadın	15	32	45
4-1/c Zorunlu Sigortalı-Erkek	12	27	43
4-1/c Zorunlu Sigortalı-Toplam	13	28	43
Toplam Zorunlu Sigortalı	12	32	48

Şekil 58. Yıllar Bazında Yozgat'ta Zorunlu Sigortalıların Dağılımı (SGK,2012-2013)

Sosyal Güvenlik Kurumu Yozgat İl Müdürlüğü (2015) verilerine göre, il nüfusunun toplam %97,99'u Genel Sağlık Sigortası kapsamındadır. Sosyal Güvenlik kapsamı dışında olan 8.940 kişi mevcuttur. İlde 4/a kapsamındaki sigortalı sayısı, 2007 yılından itibaren sürekli yükselişe geçmiştir. Bu yükselişte, 2004 yılından itibaren istihdamın teşvik edilmesi etkili olmuştur. 2013 yılı 01-05 dönemi arasında istihdam teşvikinin bitmesi nedeniyle sigortalı sayısında önemli ölçüde azalmış, 2014 yılında teşviklerin yeniden başlamasıyla eski seviyelerine ulaşmıştır. 4/b kapsamındaki sigortalı sayısı ise kırsaldan kente göç nedeniyle düzenli olarak azalmaktadır. 4/c kapsamında çalışanlar ise 2003-2008 yılları arasında sabit kalmış, 2009'dan sonra düşmüş ve 2014 yılında, 2002 yılındaki seviyesine ulaşmıştır. 4/a emekli aylığı alanlar 2001 yılından itibaren sürekli artış göstermiş olup, 2014 yılında yaklaşık iki katına ulaşmıştır. Bu artışta, sigortalı çalışan sayısındaki artış ve 2006 yılından itibaren, ölüm aylığının 1800 günden 900 güne düşmesi de etkilidir.

SGK verilerine göre, sosyal güvenlik kapsamında aktif çalışan kişi sayısı Yozgat'ta 2010 yılından 2013 yılına kadar olan dönemde sabit kalmıştır. Yozgat bu bakımdan iller arasında 2010 ve 2011 yıllarında 43., 2012 yılında, 46. ve 2013 yılında 48. sırada gelmektedir.

Şekil 59. Sosyal Güvenlik Kapsamında Toplam Aktif Çalışan Sayısının Yıllar İtibariyle Değişimi (SGK, 2010-2013)

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Yozgat'ta sosyal güvenlik kapsamı dışında kalan nüfus oranı, il nüfusları da dikkate alındığında TR72 Bölgesinin diğer illerine oranla yüksektir.
- İşyeri sayısının düşüklüğü nedeniyle, aktif sigortalı sayısı da düşüktür.
- Yozgat'ta Genel Sağlık Sigortası kapsamı dışında halen %2,1'lik bir nüfus bulunmaktadır.
- Aktif sigortalı sayısı, önemli ölçüde istihdam teşviklerine bağlıdır.
- Teşviklerin kaldırılması durumunda sigortalı sayısı kırılgan bir yapı göstermektedir. Yozgat, zorunlu sigortalıların dağılımı bakımından iller arasındaki konumunu ancak, 4-1/b tarımsal faaliyette bulunan zorunlu sigortalılar ile üst sıralara taşıyabilmektedir. Bu durum, ilin tarım ve hayvancılığa bağlı yapısını başka bir açıdan göstermektedir. Ancak, ulusal ve uluslararası politikaların da etkisiyle tarımda son yıllarda görülen çözümlenin ve tarımın kırsal alanlarda sosyal statü sorunu olarak görülmesinin de etkisiyle Yozgat'ın maruz kaldığı göç sorunu nedeniyle bu kapsamdaki sigortalı sayısı düşüşe geçmiştir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Kayıtlı istihdamın artırılmasında riskli sektörler belirlenmeli ve sektörlerin özelliğine uygun kayıt altına alma politikaları izlenmelidir. Kayıtlı istihdamın artırılması hususunda, kamu kurum ve kuruluşları ile SGK ortak veri tabanı kullanılmalıdır. İl bazında işverenlere yönelik bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır. Kayıtlı istihdamın artırılmasında riskli sektörler belirlenmeli ve sektörlerin özelliğine uygun kayıt altına alma politikaları izlenmelidir. Çocuk işçiliğini kaldırmaya yönelik projeler geliştirilmelidir. Kadınların düzenli ücretli işlerde istihdam oranlarının artırılması gerekmektedir. İnsanların kayıtlı ekonomi içinde yer almalarını özendirilecek ve kayıt dışı ekonominin zararlarını anlatacak bilgilendirme kampanyaları düzenlemeli ve bu konuda eğitimler verilmelidir. Kamu kuruluşları arasında gerekli eşgüdümün sağlanarak işbirliğinin artırılması ve ortak denetimler

yapılmalıdır. Kayıt dışı istihdamın olumsuzluklarının kamuoyuna basın ve yayın kuruluşları aracılığı ile çeşitli panel ve konferanslarla anlatılmalıdır.

SONUÇ

Son yıllarda kayıt dışı istihdama yönelik olarak yapılan çalışmalar faydalı olmuş ve kayıt dışılık azalmıştır. Ancak özellikle dezavantajlı gruplara yönelik olmak üzere, kayıt dışı istihdamın azaltılmasına yönelik çalışmaların devam etmesi gerekmektedir.

8. GELİR DAĞILIMI VE FIRSAT EŞİTLİĞİ

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Gelir Dağılımı

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızlı ekonomik büyümeye karşın, gelir dağılımının giderek bozulması ve yoksulluğun artması, gelir eşitsizliğinin önemli bir iktisadi ve sosyal sorun olarak görülmesine yol açmıştır. Sosyal devlet anlayışının yaygınlaşması ile birlikte, toplumun en alt tabakasını oluşturan yoksul ve dar gelirli vatandaşların asgari düzeyde de olsa büyümenin nimetlerinden yararlanmasına yönelik sosyal politikalar gündeme gelmiştir. Bir ülkede bu paylaşımın ne kadar âdil olduğunu ortaya koyan en önemli göstergeler; gelir dağılımı ve yoksulluk verileridir.

Türkiye’de TÜİK tarafından çeyrek dönemler halinde yayınlanan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla(GSYH) verileri bölgeler ve iller bazında en son 2001 yılında yayımlanmıştır. Buna göre TR72 bölgesi kişi başına 1,422 USD ile 2,146 USD olan ülke ortalamasının altındadır ve 26 düzey2 bölgesi arasında 20. sırada gelmektedir. Aşağıdaki tabloda kişi başına düşen gelirin doğudan batıya doğru gittikçe arttığı görülmektedir.

Tablo 76. Düzey 2 Bölgeleri Kişi başına GSYH (TÜİK, 2001)

Bölge		USD
TR	Türkiye	2,146
TR42	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	4,109
TR31	İzmir	3,215
TR10	İstanbul	3,063
TR51	Ankara	2,752
TR21	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	2,733
TR41	Bursa, Eskişehir, Bilecik	2,513
TR32	Aydın, Denizli, Muğla	2,427
TR62	Adana, Mersin	2,393
TR81	Zonguldak, Karabük, Bartın	2,324
TR22	Balıkesir, Çanakkale	2,105
TR61	Antalya, Isparta, Burdur	2,030
TR33	Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak	1,891
TR71	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	1,819
TR52	Konya, Karaman	1,599
TR63	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	1,589
TR83	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	1,559
TR82	Kastamonu, Çankırı, Sinop	1,497
TRB1	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli	1,429
TR90	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	1,428
TR72	Kayseri, Sivas, Yozgat	1,422
TRC1	Gaziantep, Adıyaman, Kilis	1,398
TRC2	Şanlıurfa, Diyarbakır	1,156
TRA1	Erzurum, Erzincan, Bayburt	1,081
TRC3	Mardin, Batman, Şırnak, Siirt	993
TRB2	Van, Muş, Bitlis, Hakkari	749
TRA2	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan	730

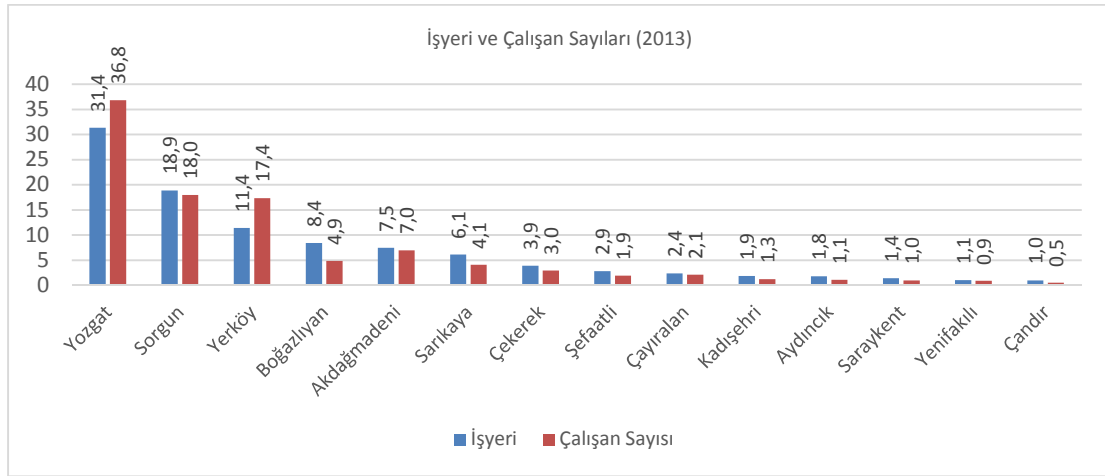
Gelir dağılımı eşitsizliğini değerlendirmede kullanılan en önemli göstergelerden birisi Gini katsayısıdır. Yüzde yüz gelir dağılımı eşitliği halinde Gini katsayısı sıfır değerini almakta, Gini katsayısı bire yaklaştıkça gelir dağılımı eşitsizliği artmaktadır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere TÜİK tarafından 2010 yılına ait eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelir istatistiklerine göre Türkiye’de gelir dağılımını gösteren Gini katsayısı 0,400’dir. Yüzdeler dilimleme yönteminde millî gelirden pay alan tüm birey ya da hanehalkları, eşit yüzdelerle ayrılarak (% 20, % 10, % 5 gibi) en düşük gelirli yüzdelerden en yüksek gelirli yüzdelerle doğru sıralanarak, gelir eşitsizliği incelenmektedir. 2013 yılı verilerine göre; eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlere göre oluşturulan yüzde 20’lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay %46,6 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay %6,1’dir. Buna göre, son yüzde 20’lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk yüzde 20’lik gruba göre yaklaşık 8 kattır. İstanbul Bölgesi 13.382 TL ile ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir geliri en yüksek olan bölge durumundadır. TRC Güneydoğu Anadolu ise yıllık ortalama 6.920 TL ile son sıradadır. TR72 Bölgesinin yer aldığı TR7 Orta Anadolu ise yıllık ortalama 11.174 ile ülke ortalamasının altındadır ve bölgeler arasında da 8. sıradadır. Gelir dağılımının adaletsizliğini gösteren en yüksek katsayı değeri Akdeniz (0,399), Kuzeydoğu Anadolu (0,398) ve Batı Anadolu (0,396) bölgeleridir. Gini katsayısının en düşük olduğu, dolayısıyla gelir dağılımı adaletsizliğinin görece daha düşük düzeyde olduğu bölge ise 0,315 değeriyle Doğu Karadeniz bölgesidir. Orta Anadolu ise 0,342 değeriyle 5. sırada yer almaktadır. Gelirden en az pay alan ilk %20’lik dilim Türkiye toplam gelirinden ancak %6,1 oranında pay almaktadır. Buna karşılık en fazla pay alan son %20’lik dilime dâhil kesim toplam gelirin %46,6’sını paylaşmaktadır. Orta Anadolu’da ise gelirden en az pay alan ilk %20’lik dilim toplam gelirden %7,5 oranında pay alırken, gelirden en az pay alan son %20’lik dilim 41,8 pay almaktadır. Bu Türkiye ortalamasından daha büyük bir gelir dağılımı adaletsizliği bulunmakta olduğunu gösterir.

Tablo 77. Düzey 1 Bazında Dilimler İtibariyle Gelir Dağılımı ve Gini Katsayısı (TÜİK, 2013)

Bölge	2013 Genel TL	İlk % 20		Son %20		Gini katsayısı
		TL	%	TL	%	
Türkiye	13 250	4 016	6,1	14 193	46,6	0,400
TR1 İstanbul	18 248	6 502	7,1	18 217	47,4	0,392
TR2 Batı Marmara	13 400	5 145	7,7	14 737	41,8	0,337
TR3 Ege	15 243	5 431	7,1	16 172	44,8	0,370
TR4 Doğu Marmara	14 098	5 715	8,1	15 325	40,6	0,322
TR5 Batı Anadolu	16 294	5 399	6,7	17 185	47,0	0,396
TR6 Akdeniz	11 849	3 935	6,7	12 491	47,2	0,399
TR7 Orta Anadolu	11 174	4 153	7,5	12 636	41,8	0,342
TR8 Batı Karadeniz	11 515	4 374	7,6	12 875	41,0	0,331
TR9 Doğu Karadeniz	12 366	5 041	8,3	14 046	39,1	0,315
TRA Kuzeydoğu Anadolu	8 521	2 744	6,5	9 132	46,8	0,398
TRB Ortadoğu Anadolu	7 740	2 647	6,9	8 604	44,4	0,373
TRC Güneydoğu Anadolu	6 920	2 358	6,8	7 388	45,5	0,380

Fırsat Eşitliği

İşletmelerin ve Sektörlerin Mekânsal Dağılımı

Şekil 60. Yozgat ve ilçelerde işyeri ve çalışan sayılarının mekânsal dağılımı (SGK, 2013)

SGK 2013 verilerine göre Yozgat ilçelerinde 4821 işyerinde 30672 sigortalı çalışan bulunmaktadır. İşyerlerinin mekânsal dağılımına bakıldığında, Yozgat Merkez, %31,4'lük bir payla ilk sırada gelmektedir. Sonrasında sırasıyla %18,9 oranıyla Sorgun, %11,4 oranıyla Yerköy, %8,4 oranıyla Boğazlıyan, %7,5 oranıyla Akdağmadeni, %6,1 oranıyla Sarıkaya gelmektedir. Diğer ilçelerin oranları ise birbirine çok yakın olup, oldukça düşük oranlara sahiptir. Çalışan sayılarına göre yapılan sıralama da işyeri sayısına benzer bir nitelik göstermektedir. Çalışan sayılarının payı, Yozgat'ta %36,8, Sorgun'da %18,0, Yerköy'de %17,4, Boğazlıyan'da %4,9, Akdağmadeni'nde %7,0 ve Sarıkaya'da %4,1'dir. Buna göre çalışan ve işyeri sayısı oranlarına göre Yozgat, Sorgun ve Yerköy'ün %60'ının üzerinde bir oranda olduğu, diğer 11 ilçe toplamının ise çok düşük bir orana sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 78. Yozgat İlçe İşyeri ve Çalışan Sayısı (SGK, 2013)

İlçe	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	En Fazla Çalışan Bulunan İşkolları
Yozgat	1.512	11.299	İnşaat
			Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl. onarımı
			İmalat
Çekerek	189	913	Eğitim
			İnşaat
			Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl. onarımı
Kadışehri	90	386	Ulaştırma ve depolama
			İnşaat
			Diğer hizmet faaliyetleri
Aydıncık	87	346	İnşaat
			Eğitim
			Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl. onarımı
Şefaattli	138	590	İmalat
			Diğer hizmet faaliyetleri
			Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl. onarımı
Yerköy	551	5322	İmalat

			İnşaat
			Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl. onarımı
Sorgun	911	5.512	İmalat
			Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl. onarımı
			İnşaat
Saraykent	68	307	Diğer hizmet faaliyetleri
			İmalat
			Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl. onarımı
Boğazlıyan	405	1.488	İmalat
			İnşaat
			Tarım orman ve balıkçılık
Yenifakılı	51	283	İnşaat
			Diğer hizmet faaliyetleri
			İmalat
Çandır	48	168	Eğitim
			İmalat
			İnşaat
Akdağmadeni	360	2.147	İmalat
			İnşaat
			Madencilik ve taş ocakçılığı
Sarıkaya	295	1.260	Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl. onarımı
			İmalat
			Diğer hizmet faaliyetleri
Çayıralan	116	651	İmalat
			Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikl. onarımı
			Ulaştırma ve depolama
	4.821	30.672	

SGK 2013 verilerine göre Yozgat ilçelerinde 4821 işyerinde 30672 sigortalı çalışan bulunmaktadır. Sektör bazında değerlendirildiğinde ilçelerde en çok çalışan imalat, inşaat ve toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı alanlarında bulunmakta olup birçok ilçede çalışan sayısına göre ilk üç sektör bunlardan oluşmaktadır. İmalat sektörü 6910 çalışan ile ilk sırada gelmekte olup onu sırasıyla 5356 çalışan ile inşaat, 3914 çalışan ile toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, 2099 çalışan ile eğitim, 2088 çalışan ile diğer hizmet faaliyetleri izlemektedir. İşyeri sayısına göre yapılan sıralamada ise 1186 işyeri ile toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı ilk sırada gelmektedir ve onu sırasıyla, 683 işyeri ile inşaat, 644 işyeri ile imalat, 584 işyeri ile ulaştırma ve depolama, 268 işyeri ile diğer hizmet faaliyetleri izlemektedir.

Eğitime Erişimin ve Yükseköğretime Katılım Oranlarının Mekânsal Farklılığı ve Farklılığın Tarihsel Seyri

Yozgat'ın gelişmişlik düzeyini belirleyici etmenlerden biri de ildeki eğitim durumudur. OECD'nin yayınlamış olduğu Bir Bakışta Eğitim (Education at a Glance) 2013 yılı raporuna göre; 25-64 yaş arası yükseköğrenim mezunlarının yüzdesi; Rusya'da %56, Kanada'da %51, Japonya'da %46, ABD'de %42, Güney Kore'de %40, İngiltere'de %39 ve OECD ortalaması %32 iken, Türkiye'de bu oran %14'te kalmıştır (6). Ekonomiye katkısı tartışmasız olan Ar-Ge ve yenilikçilikte özellikle üniversite, yüksek lisans ve doktora mezunlarının en büyük katkısı yaptığı düşünüldüğünde, Türkiye'de üniversite

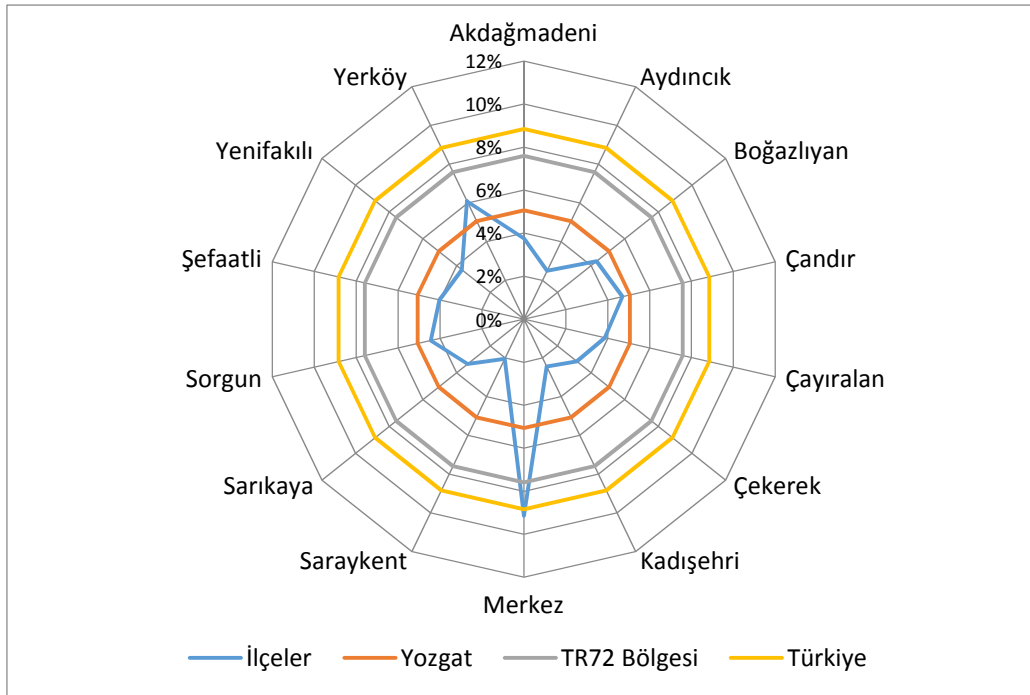
eğitiminin yaygınlaştırılmasının gerekliliği görülebilir. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi dikkate alınarak TÜİK tarafından oluşturulan 2009-2013 yılları öğrenim durumu ortalama verilerine göre 18 yaş üstü nüfus için yükseköğrenim veya üzeri mezunların nüfusa oranı Türkiye’de %8,84’dir. Yozgat, bu oranda %5,06 ortalama ile Türkiye ortalamasının bir hayli altında kalmaktadır. Diğer taraftan aynı kategoride TR72 ortalaması ise %7,59 olup bu değer de Türkiye ortalamasının altındadır.

Tablo 79. Yozgat’ta yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TÜİK, 2009-2013)

Yıl	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Toplam	Yüksek Öğrenim Mezun Oranı
2009	16.033	697	162	436.864	3,87%
2010	16.308	910	265	427.141	4,09%
2011	20.077	981	309	419.190	5,10%
2012	21.854	1.017	315	409.071	5,67%
2013	25.316	1418	398	401.743	6,75%
Ortalama	19.918	1.005	290	418.802	5,06%

Yozgat ilçelerinin 2009-2013 arası 5 yıllık yükseköğrenim ve üzeri mezun oranlarının ortalamaları dikkate alındığında en fazla orana sahip ilçenin merkez ilçe (%9,14), en az orana sahip ilçenin ise Saraykent (%2,05) olduğu görülmektedir. Yozgat merkez ilçe bu değeri ile Türkiye ortalamasının üstünde yer almaktadır. Yükseköğrenim seviyesi Yozgat ve Bölge genelinde düşük olmasına rağmen, 2009 yılından bu yana üniversite mezun oranlarının belirli bir ivme ile arttığı görülmektedir.

Şekil 20. Yozgat İlçeleri Yüksek Öğrenim Bitirme Oranları (TÜİK, 2009-2013)

Yozgat ilindeki Bozok Üniversitesi 1 Mart 2006 tarihinde kurulmuştur. Üniversite görece yeni bir kurum olduğu için, üniversite mezun sayısında geride olan şehrin zaman içinde üniversite mezunu sayısının artması beklenmektedir. Bölgede üniversite mezunu oranının düşük olmasının sebeplerinden biri de, sanayisi gelişmiş bir şehir olan Kayseri’nin bile üniversite mezunlarını cezbeden bir ekonomik yapıya sahip olmamasıdır. Özellikle İstanbul, Ankara, Kocaeli, Bursa gibi şehirlerin

merkezlerinin maaş skalalarının Bölgede yakalanamaması da nitelikli işgücünün göçmesine sebep olmaktadır.

2014 yılı itibariyle Bozok Üniversitesi bünyesinde toplam 9 Fakülte, 4 Yüksekokul, 6 Meslek Yüksekokulu, 1 Araştırma ve Uygulama Hastanesi, 3 Enstitü 7 Araştırma Merkezi bulunmaktadır. Bozok Üniversitesi'nde 2014-2015 öğretim yılında 12.231 öğrenim görmekte olup şehir dışından gelen öğrenci sayısı ise 8.800'dür. Şehir dışından gelen öğrenci sayısı toplam öğrenci sayısını %71,9'una tekabül etmektedir.

Tablo 80. Yozgat'taki Üniversite Öğrenci Sayıları (Bozok Üniversitesi, 2012-2015)

Üniversite	2012-2013 Yılı Öğrenci Sayısı	2013-2014 Yılı Öğrenci Sayısı	2014-2015 Yılı Öğrenci Sayısı
Bozok Üniversitesi	9.762	11.112	12.231

Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı, gelişmiş ülkelerden Almanya'da 12, Norveç'te ise 9'dur (6). Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) 2013 yılı verilerine göre Türkiye'deki üniversitelerde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 48, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı ise 21'dir. Bozok Üniversitesi'nde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 55, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı ise 20'dir.

Sosyal Hizmet Kurumlarının Mekânsal Dağılımı

Yozgat'ta günümüz itibariyle, Yozgat Çocuk Yuvası, Sevgi Evleri, Çocukevleri, Esenli Bilal ŞAHİN Huzur Evi, Alparslan TÜRKES Huzur Evi, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ve Toplum Merkezi kuruluşları hizmet vermektedir¹⁵.

Tablo 81. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Bağlı Taşra Teşkilatı Listesi (Yozgat Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü, 2015)

Merkez Adı	İlçe	Kasaba/Cadde/Mahalle
Yozgat Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü	Yozgat Merkez	Erdoğan Akdağ Mahallesi
Yozgat Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü	Yozgat Merkez	Y.Nohutlu Mah.
Esenli Bilal Şahin Huzurevi Müdürlüğü	Sorgun	Esenli Kasabası
Yozgat Kadın Konukevi Müdürlüğü	Yozgat Merkez	A. Nohutlu Mah.
Alparslan Türkeş Huzurevi Müdürlüğü	Yozgat Merkez	Y. Nohutlu 2. Mıntıka Mah.
Çocuk Yuvası	Yozgat Merkez	Yukarı Nohutlu Mah.
Sosyal Hizmet Merkezi	Yozgat Merkez	Medrese Mah.
Vakıf	Sarıkaya	Hükümet Konağı
Vakıf	Çekerek	Yeniyol Mah.
Vakıf	Yenifakılı	Hükümet Konağı
Vakıf	Şefaati	Hükümet Konağı
Vakıf	Çandır	Kılıçlar Mah.
Vakıf	Saraykent	Fatih Mah.
Vakıf	Kadışehri	Hükümet Konağı
Vakıf	Boğazlıyan	Hükümet Konağı
Vakıf	Sorgun	Hükümet Cad.
Vakıf	Akdağmadeni	Hükümet Konağı
Vakıf	Çayıralan	Hükümet Konağı
Vakıf	Yozgat Merkez	Aşağı Nohut Mah.
Vakıf	Aydıncık	Cumhuriyet Meydanı Yeni M.

¹⁵ www.aile.gov.tr

Yozgat Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü, Yozgat Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü, Sevgi Evleri Müdürlüğü, Kadın Konukevi Müdürlüğü ve Çocukevleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü hizmet binalarının mülkiyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na ait olup, Esenli Kasabasında hizmet veren Esenli Bilal Şahin Huzurevi Müdürlüğü binasının mülkiyeti ise Milli Emlak'a aittir. Alparslan Türkeş Huzurevi Müdürlüğü binasının mülkiyeti ise Yozgat Belediyesi'ne aittir. Ayrıca Çocukevleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde hizmet veren Çocukevlerinin ve Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü'nün hizmet vermekte olduğu bina, daireler kiralama yoluyla temin edilmektedir. Yozgat Sevgi evleri Müdürlüğü'ne ait bir kapalı spor salonu ve halı saha, Yozgat Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü'nde bir halı saha bulunmaktadır. İl Müdürlüğü ve bağlı Kuruluşlarının makine parkı bulunmamaktadır.

Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü'nde, 2014 yılı içinde korunma ve bakım altında bulunan özürülerimizin iş ve becerilerinin geliştirilmesi ve boş zamanlarının değerlendirilmesi amacı ile Kilim Kursu, Resim Kursu, Boyama Kursu, Taş Bebek Kursu, Takı tasarım Kursu açılmış olup ve devam etmektedir. Yozgat Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü'nde gençlerin psiko-sosyal gelişimlerinin sağlıklı olması için resim, güreş, masa tenisi, ahşap boyama, folklor, bilgisayar kursları açılmıştır. Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli öğretmenler ile ortak çalışarak kuruluştaki etüt çalışmaları yapılmıştır. Yozgat Sevgi Evleri Müdürlüğünde çocuklarımızın psiko-sosyal gelişimlerinin sağlıklı olması yönünde sosyal ve sportif etkinliklere de ağırlık verilmiştir. Masa Tenisi, Satranç, Halk Oyunları, Bilardo Salonu, Jimnastik Salonu ve Bilgisayar Odaları ve çok amaçlı konferans salonu ile çocuklarımızın söz konusu alanlardaki etkinliklere katılmaları sağlanmış bunun yanı sıra aralarında yapılan bilgi yarışmalarıyla da çocukların sosyo-kültürel açıdan gelişimi sağlanmaya çalışılmıştır.

TEPAV (2014) raporuna göre, 42 ilde büyükşehir ve merkez belediyeleri tarafından işletilen kadın danışma merkezleri bulunurken 39 ilde böylesi merkezler açılmamıştır. Kadın danışma merkezi olmayan bu illerden üçü - Adana, Kayseri ve Erzurum - büyükşehir belediyesi statüsündedir. Kadın danışma merkezi bulunmayan iller şunlardır: Adana, Adıyaman, Afyon, Ağrı, Aksaray, Ardahan, Artvin, Bayburt, Balıkesir, Bingöl, Bilecik, Bitlis, Bolu, Burdur, Çankırı, Çorum, Elazığ, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Hatay, Karabük, Karaman, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kilis, Manisa, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Sinop, Şanlıurfa, Tekirdağ, Tokat, Yalova, Yozgat, Zonguldak'tır.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Yozgat ilçelerinde 4821 işyerinde 30672 sigortalı çalışan bulunmaktadır. İşyerlerinin mekânsal dağılımına bakıldığında, Yozgat Merkez, %31,4 oranıyla ilk sırada gelmektedir. Sonrasında sırasıyla %18,9 oranıyla Sorgun, %11,4 oranıyla Yerköy, %8,4 oranıyla Boğazlıyan, %7,5 oranıyla Akdağmadeni, %6,1 oranıyla Sarıkaya gelmektedir. Çalışan sayılarının payı, Yozgat'ta %36,8, Sorgun'da %18,0, Yerköy'de %17,4, Boğazlıyan'da %4,9, Akdağmadeni'nde %7,0 ve Sarıkaya' da %4,1'dir. Çalışan ve işyeri sayısı oranlarına göre Yozgat, Sorgun ve Yerköy' ün %60'ünün üzerinde bir oranda olduğu, diğer 11 ilçe toplamının ise çok düşük bir orana sahip olduğu görülmektedir.
- Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi dikkate alınarak TÜİK tarafından oluşturulan 2009-2013 yılları öğrenim durumu ortalama verilerine göre 18 yaş üstü nüfus için yükseköğrenim veya

üzeri mezunların nüfusa oranı Türkiye’de %8,84’dır. Yozgat, bu oranda %5,06 ortalama ile Türkiye ortalamasının bir hayli altında kalmaktadır.

- Kalkınma Bankası işbirliği ile Orta Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan Yozgat İmalat Sanayi Analizi sonuçlarına göre, “Yozgat ilinde sermaye yetersizliği mevcuttur. Yozgat, yıllar itibariyle yatırım teşviklerinden en az yararlanan illerin başında gelmektedir. Yozgat’la birlikte 5. Bölgede yer alan ve bu noktada yatırımların yönelmesi bakımından Yozgat iline rakip olabilecek diğer iller, Aksaray, Çankırı, Kahramanmaraş, Ordu, Gümüşhane ve Giresun’dur. Sosyoekonomik gelişmişlik bakımından 67. sırada olan Yozgat’ın yatırım teşvikleri bakımından en fazla destek alan 6. Bölge’ye alınması il için büyük kazanımlar sağlayabilecektir. Yozgat ili tarihsel perspektifte ele alındığında, sanayi bakımından yeterince gelişmemiş bir il konumunda bulunmaktadır. Bunda ilin coğrafi konumu, sermaye birikiminin yetersizliği, ticaret pazarlarına uzaklığı ile kamusal desteklerden ve yatırımlardan yeterince faydalanamaması gibi faktörler etkili olmuştur. İlde sanayi sektörüne yönelik kamu yatırımları ve özel sektör yatırımları oldukça yetersiz düzeyde kalmıştır. Özel sektörün ile yatırım yapma konusunda oldukça ihtiyatlı davrandığı göz önüne alınarak, ilde teknoloji yoğunluklu veya emek yoğun sanayilerin gelişmesi için kamunun etkin olarak rol alması gerekmektedir.”
- Ortalama kazançlar bakımından, Yozgat 52,62 TL ortalama günlük kazanç ile iller arasında 32. Sırada, Sivas 55,07 TL ile iller arasında 20., Kayseri 51,86 TL ile iller arasında 36. sırada gelmektedir. Kadınla ile erkekler arasında ortalama kazanç bakımından önemli bir fark mevcuttur. Ortalama günlük kazançta kadınlar bakımından; Yozgat, 43,73 TL ile iller arasında 50. sırada, Sivas 44,47 TL ile iller arasında, 43. sırada, Kayseri 47,11 TL ile iller arasında 21. Sırada; erkekler bakımından, Yozgat 54,18 TL ile iller arasında 33. Sivas 57,12 TL ile iller arasında 19. sırada, Kayseri 52,88 TL ile iller arasında 38. sırada gelmekle birlikte tüm TR72 illeri bahse konu göstergeler açısından toplamın altındadır. Kadınlar dezavantajlı konumdadır.
- Yozgat kadın danışma merkezi bulunmayan iller arasındadır.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Gelir dağılımı ve fırsat eşitliği tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de çözüm bekleyen önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Bu konu aslında birçok alt sorunun bileşimidir. Aynı zamanda gelir dağılımı doğrudan fırsat eşitliğini de etkilemektedir. Gelir dağılımı ve fırsatlara erişim konusunda var olan mekânsal farklılaşmanın ortadan kaldırılması için öncelikle kırsal alanlarda ve ilçelerde sosyo-ekonomik sorunların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu konuda ilgili kurumların koordineli olarak çalışması ve teşvik ve destek mekanizmalarının söz konusu yerlere yönelik pozitif ayrımcılık uygulaması gerekmektedir. Gelir dağılımı ve fırsat eşitliğinde adaleti sağlama ve yoksullukla mücadele amacıyla uygulanan sosyal politikalara ağırlık verilmesi konusunda başta merkezi idare olmak üzere yerel kurumların politika değişikliğine gitmesi gerekmektedir.

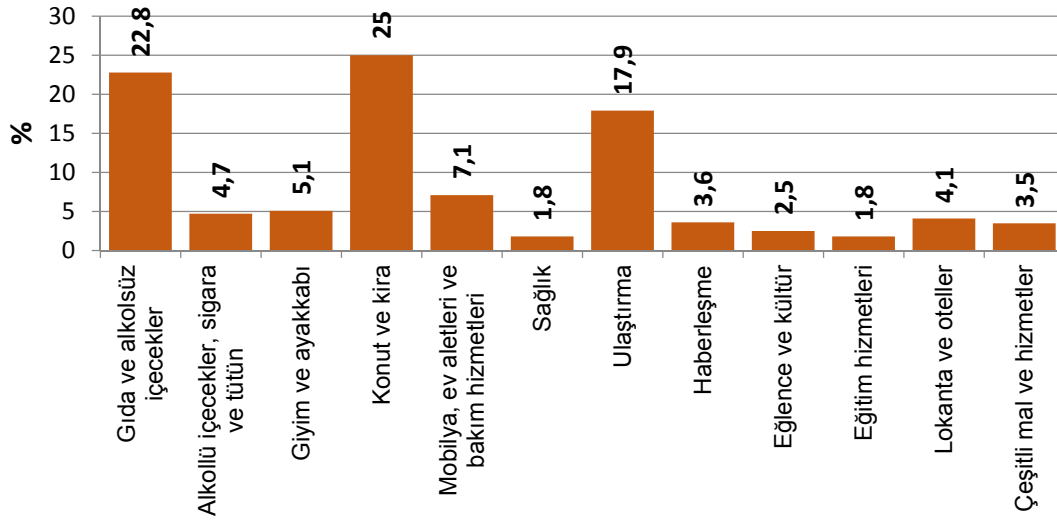
SONUÇ

Gelir dağılımındaki eşitsizliklerin azaltılmasının ve fırsat eşitliğinin sağlanması, en az gelir seviyesinin yükseltilmesi kadar önemlidir. Bu nedenle Sivas’ta sosyal hizmet kurumlarının Merkezde toplandığı, ilçelerde hizmetin yeterince sağlanmadığı için, sosyal hizmet kurumlarının ilçelere yaygınlaştırılması ve kırsal alanlara ulaşımın sağlanması gerekmektedir. Aynı zamanda gelir dağılımında eşitliğin sağlanabilmesi için kırsal alanlara ilişkin farklı politikalar izlenmelidir.

9. KONUT

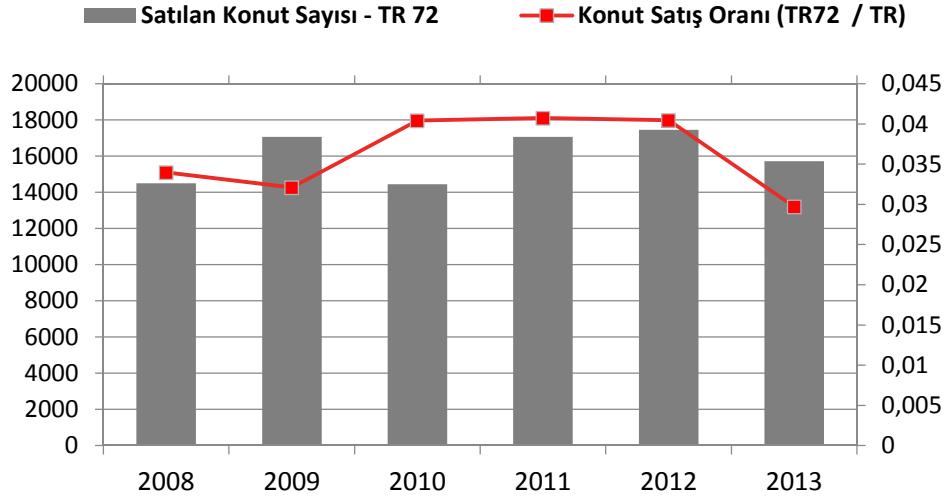
MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

TÜİK tarafından yapılan 2011-2013 yılı Hanehalkı Bütçe Araştırması'ndan elde edilen sonuçlara göre; TR72 Bölgesi'nde hane halklarının yaptığı harcamalar içinde en yüksek payı %25 oranıyla konut ve kira harcamaları almaktadır. Bu durum inşaat ve konut sektörünün eğitimden de, sağlıktan da daha fazla büyüme potansiyeline sahip olduğunun göstergesidir.

Şekil 61. TR72 Hanehalkı Tüketim Harcamalarının Dağılımı (TUİK, 2011-2013)

2012 yılında birinci el konut satışları sıralamasında 7. sırada yer alan Bölgemiz 2014 yılı sonu itibarı ile toplam konut satışlarında aldığı 10. sırada yer almaktadır. Sektöre en çok dinamizm katan bir alandaki bu başarı, bölge için önemli bir potansiyeldir. Çünkü, konut satışlarının yapı malzemeleri sanayisine olumlu yansımaları olacaktır. Ancak özellikle Ortadoğu'da olan belirsizlikler ve Türkiye'de yaşanan geçiş döneminin konut sektöründe genel bir düşüşe sebep olduğu da unutulmamalıdır. Son 10 yıldır ortalamada Türkiye'de satılan konutlardan %4'lük sabit bir paya sahip olan TR72 bölgesinde bu oran 2014 yılında %3,2'lere düşmüştür. (2013 yılı sonrasında konut satış istatistiklerinde TÜİK tarafından farklı bir yöntemle geçildiği için, en son 2013 yılı verileri kullanılmıştır.)

Şekil 62. Türkiye'de ve TR 72'de Karşılaştırmalı Konut Satışları(TÜİK, 2008-2013)

Konutların Mülkiyet Durumu

Tablo 82. Hanehalklarının İl Ayrımında Konuttaki Mülkiyet Durumlarına Göre Dağılımı (TÜİK, 2011)

Bölge	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	Hane Sayısı	Mülkiyet Durumu (%)			
			Ev sahibi	Kiracı	Ev sahibi değil ama kira ödemiyor	Lojmanda oturan
Kayseri	3,9	319,231	69,2	23,3	6,5	1,0
Sivas	3,8	161,713	73,1	20	5,5	1,4
Yozgat	3,8	119,420	76,2	17,5	4,1	2,2
Türkiye	3,8	19,481,678	67,3	23,8	7,3	1,5

TR72 Bölgesi illeri arasında yer alan Yozgat'ta, 2011 yılı TÜİK verilerine göre yaklaşık 119 bin hane (daire) mevcuttur. Bu hanelerin % 76,2'si ev sahibi ve % 17,5'u kiracı konumundadır. Ev sahipliği oranı, Türkiye ortalamasından oldukça yüksektir. Kiracı olmayıp da kira ödemeyenlerin oranı ise %5,5'tir. Yozgat'ta lojmanda oturan hane halkı oranı 2,2 ile Türkiye ortalaması ve TR72 illerinin oranında oldukça yüksektir. İlerideki başlıklarda da göreceğimiz üzere, Yozgat'ta eski ve az katlı yapıların varlığı, gelişmiş ısınma sistemlerinin bulunmayışı ve memur nüfusunun fazla oluşu lojman tercihini arttırmıştır denilebilir.

İldeki kiracı oranı, eski konut oranları ve göç verileri ile birlikte değerlendirildiğinde, bu veriler bizlere konut talepleri hakkında veri sağlayacaktır ki bu konu 9.3 başlığı altında anlatılmıştır. Yozgat, ortalama hane halkı büyüklüğü 3,8 ile Türkiye ortalamasındadır.

Konutların Niteliği

Konutların niteliği ile ilgili, TÜİK tarafından 2011 yılında yapılan araştırmalarda; konut binalarının yaşı, konutların ısınma biçimi, konutlarda odabaşına düşen kişi sayısı ve konutların sahip olduğu oda sayısına göre yüzdesel dağılımı, konut binalarının kat sayılarına göre dağılımı ve mutfak, banyo ve su tesisatı bulundurup bulundurmaması gibi istatistikler ortaya konabilmiştir. Fakat günümüz yapılarının kalitesi ve mevcut imar mevzuatı göz önüne alındığında; mutfak, tuvalet ve banyoya ulaşılabilirlik ve

su tesisatının varlığı gibi kriterler, 2015 yılı itibarı ile çok az değişkenliğe sahip olduğu için, değerlendirme dışı tutulmuştur.

Konutların Yaşı

Binaların yaşı, özellikle betonarme yapıların ömrü ve statik olarak gerekli yasal düzenlemelere sahip olup olmaması yönünden oldukça önemlidir. Betonun ekonomik ömrünü 30 yılda tamamladığı ve 15 yıllık binaların artık eskime evresine geçtiği; ayrıca yetersiz de olsa 1998 yılında bir Deprem Yönetmeliği'nin uygulamaya girdiği düşünüldüğünde, 2000 öncesi yapıların "Eski Yapı" olarak değerlendirilmesinde bir sakınca yoktur.

2011 yılı TÜİK Konut Araştırması Raporu'na göre, Yozgat'ta hane halklarının oturduğu konutların %61,3'ü, 2000 yılı ve öncesinde inşa edilmiştir. Depreme karşı kısmen daha güvenli veya "yeni" diyebileceğimiz konutların oranı ise %18'dir. Konut binalarının %20,8'inin yapım yılı bilinmemektedir ki; bu oran Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir. Bu durum, yapılan inşaatların kalitesinin ve müteahhitlerdeki mesleki tecrübe ve deneyimin oldukça düşük olduğunun ve izin ruhsat süreçlerindeki iş takiplerinin daha kara düzen ilerlediğinin göstergesi olarak görülebilir. Yozgat'taki yeni konutların oranı kısmen Türkiye ortalamasından ve TR72 bölgesinin diğer illerinde düşüktür. Bunun sebebini de ilerili başlıklar altında değineceğimiz üzere "göç" olgusu ve nüfus azalışı ile açıklayabiliriz. Ayrıca, tablodan da anlaşıldığı üzere, konutların çoğunluğu 1981-1990 yılları arasında inşa edilmiştir (%22,8). Konut inşaatlarının 1990 yıllarından itibaren azalmaya başlaması da, eski konut oranının fazla olduğunun göstergesi sayılabilir. Yozgat ilinde 1990'lı yıllarda Üstü Mahallesi ve Esentepe Mahallesi neredeyse yeni oluşmuştur.

Tablo 83. Hanehalklarının il ayrımında bina inşa yılına göre dağılımı (%) (TÜİK, 2011)

Bölge	1945 ve öncesi	1946-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	Toplam 2000 ve Öncesi	2001 ve sonrası	İnşa Yılı Bilinmeyen
Kayseri	0,7	1,9	4,8	16,0	17,4	24,7	65,5	19,1	5,4
Sivas	2,4	2,9	6,4	16,8	19,1	22,6	70,2	21,5	8,3
Yozgat	0,7	1,4	4,0	11,9	22,8	20,5	61,3	18,0	20,8
Türkiye	1,5	2,7	5,9	13,4	18,9	24,6	71,9	21,8	11,3

Konutların Isınma Biçimi

Konuttaki ısınma sistemi, konut kalitesini fiyatlarını oldukça etkileyen ve kimi zaman temel belirleyici olan unsurdur. TR72 illerinin ekonomik refah düzeyi ve iller arası gelişmişlik farkı, ister istemez konutların ısınma biçimini de etkilemiştir.

Her ne kadar Belediyeler'in gecekondü önleme stratejileri ve kentsel dönüşüm yasasından dolayı değişen konut kalitesine binaen soba kullanım oranları düşmüş olsa da, soba halen tercih edilen bir ısınma aracı olarak ortaya çıkmaktadır.

Yozgat'taki hane halklarının sadece % 23,6'sı (bunların % 16,7'si bireysel ısınma ve % 6,9'u da merkezi ısınma sistemi olmak üzere) bir radyatör tesisatı ile bütüncül olarak ısıtılan konutlarda ikamet etmektedirler. Merkezi ısınma yok denecek kadar azdır. Bu oranlar Türkiye ortalamasının oldukça altındadır ve konut kalitesi hakkında en büyük göstergelerinden birisidir. Yozgat'ta soba kullanım oranı Türkiye ortalamasına üzerindedir (% 76,3). Azalan nüfus eğiliminden dolayı, çok fazla yeni konut inşaatı söz konusu olmamakta, bu durum Yozgat halkının yeni mevzuatlara göre ve daha iyi kalitede konutlara kavuşmasına engel olmaktadır.

Nüfusun ve şehirleşmenin fazla olduğu Yozgat ve Sorgun gibi ilçelerde doğalgaz vardır ve geçmiş yıllara göre hava kirliliği oranları azalmaktadır. Doğalgaz sadece Yozgat, Sorgun ve Yerköy ilçelerinde bulunmaktadır ve bu ilçelerin köylerine tam olarak yayılamamıştır. Bu durum nüfusun büyük bir kısmının doğalgaza ulaşamadığını göstermektedir.

Yozgat merkezde bazı konut yönetimleri kömür tercih etmekte ve kömürün daha kalorili olduğunu ve merkezin rakımının 1300 olmasından dolayı daha iyi ısınma sağladıklarından bahsedilmektedir. Ayrıca fakir vatandaşlara kömür yardımının yapılması kömür tüketiminin de etkili olmaktadır.

Kışın sert geçtiği yerler Yozgat Merkez ve Akdağmadeni çevresidir. Sorgun, Boğazlıyan ve Yerköy de iklim göreceli olarak daha yumuşaktır. Kuzey illerde nispeten Karadeniz iklimi hakimdir (Aydıncık, Çekerek,..).

Tablo 84. Hanehalklarının İl Ayrımında Konuttaki Isınma Sistemine Göre Dağılımı (%) (TÜİK, 2011)

Bölge	Soba (Doğalgaz sobası dahil)	Kat kaloriferi (Kombi Dahil)	Kalorifer (Merkezi)	Klima, elektrikli ısıtıcı ve diğer sistemler
Kayseri	54,7	19,5	25,7	0,1
Sivas	60,5	24,2	15,2	0,1
Yozgat	76,3	16,7	6,9	0
Türkiye	57,1	25,6	11,4	5,9

Konutlarda Oda Başına Düşen Kişi Sayısı

TÜİK 2011 yılı konut araştırmaları raporuna göre, Türkiye’de ve TR72 Bölgesi illerinde, konutlardaki ortalama oda sayısı birbirine çok yakın değerlerde olup 3,5-3,9 aralığındadır. Bu da aşağı yukarı Türkiye’deki ortalama bir konuttaki oda sayısı ve metrekarelerin yakın olduğunu göstermektedir. Söz konusu veriler diğer bir açıdan değerlendirildiğinde, TR72 illerindeki konutların Türkiye’deki konutların ortalama genişliğine ve kullanımına sahip olduğu söylenebilir.

Odabaşına düşen kişi sayılarına bakıldığında, hanehalklarının odabaşına ortalama 1 (bir) kişi düşecek şekilde yerleştiğini söyleyebiliriz. Benzer şekilde tüm TR72 illerinde ve Türkiye’de en çok tercih edilen konut türünün 3+1 konutlar olduğu tablodan görülebilmektedir.

Tablo . Hanehalklarının il ayrımında konuttaki oda sayısına göre dağılımı (%) (TÜİK, 2011)

	Konuttaki Ortalama Oda Sayısı	Oda Başına Düşen Kişi Sayısı	Hanehalklarının Oda Sayısına Göre Dağılımı					
			1	2	3	4	5	6+
Kayseri	3,8	1	0,7	4,0	24,0	62,6	7,0	1,6
Sivas	3,6	1,1	1,4	7,5	35,5	48,0	5,9	1,6
Yozgat	3,9	1	0,6	2,7	20,1	61,0	12,7	2,9
Türkiye	3,5	1	1,0	7,3	39,9	45,1	4,9	1,7

(Oda sayısı belirlenirken salon dahil; banyo, mutfak ve tuvalet hariç tutulmuştur.)

Yozgat’ta hanehalklarının %61’i 4 odalı konutlarda ikamet etmektedir. Ayrıca, ortalama oda sayısı 3,9 ile TR72 illeri arasında “en çok odalı konutu bulunan il” Yozgat’tır. Bu da bizlere, ildeki konutların eski ve soba ile ısıtılıyor olmasına rağmen kısmen daha geniş veya çok odalı olduğunu göstermektedir. Fakat ilginç olan 5 odalı konutlarda oturan hanehalkı oranının % 12,7 olmasıdır. Bu oran Türkiye ortalamasının çok üzerinde olmasına rağmen, yeni konutlardan kaynaklanmamakta; eski yapıların tek

katlı, çok odalı ve geniş olarak imar edilmesinden kaynaklanmaktadır. Bunda nüfusun kırsal olması etkiliyor ve gurbetçi villaları etkilidir.

Konut Binalarının Kat Sayılarına Göre Dağılımı

2000 yılından sonra imar kanununda yapılan birçok yenilik ve yeni düzenlemelerle birlikte, konutlarda kamuya terk edilen alanlarda, konut fiyatlarında, kat karşılığı satılan arazilerde istenen paylarda ve kat yüksekliklerinde birçok değişiklikler olmuş, kamuya terk edilen yeşil alanların fazlaşabilmesi için, dikey yapılanma devlet politikası haline gelmiş ve çok katlı binaların sayısında gittikçe bir artış olmuştur.

Türkiye ortalamasına bakıldığında, konut binalarında ortalama kat yüksekliği 4'tür. Geçtiğimiz yıllarda çok daha düşük olan ortalama kat yüksekliği, artan konut talebini dengeleyebilmek ve çevre koşullarını gözetmek adına, Belediyeler tarafından düzenlenen imar planı değişiklikleri ile azaltılıp artırılmaktadır.

Tablo 85. Hanehalklarının İl Ayrımında Bina Kat Sayısına Göre Dağılımı (TUİK, 2011)

Bölge	Ortalama Kat Sayısı	Hanehalklarının Kat Sayısına Göre Dağılımı (%)					
		1	2	3	4	5	6+
Kayseri	6,0	18,1	15	8,8	10,3	8,9	38,8
Sivas	3,1	33,3	20,7	10	9,9	10,3	15,8
Yozgat	2,5	43,5	25	8,5	7,0	8,2	7,9
Türkiye	4,0	20,0	19,5	11,9	11,8	13,7	23,1

Yozgat'ta 1 ve 2 katlı binaların dışındaki konut yapılarının tercih edilirliği arasında ciddi farklar olmayıp % 7-8,5 aralığındadır. Fakat tablodan da anlaşılacağı üzere, Yozgat ilindeki hane halkları, Türkiye'deki ortalamaların iki katı oranında tek katlı yapıları tercih etmektedir (% 43,5). Bu durum, daha önceki ısınma ve oda sayısı istatistiklerinin ele alındığı bölümlerde de değinildiği üzere; eski ve soba ile ısınıyor olmasına rağmen tek katlı ve bahçeli müstakil evlerin daha çok tercih edildiğinin göstergesidir.

Yozgat'ta kırsal nüfusun fazla olması ve nüfusun il geneline dengeli dağılmasından dolayı Türkiye ortalamalarından farklı sonuçların çıkması doğaldır. (Şehirleşme oranı Türkiye ortalamasının oldukça gerisinde) Yozgat'ta gurbetçi nüfusun fazla olması ve sadece yaz aylarında kullandıkları genellikle villa tarzı evlerin fazlaca olması durumu belli ölçüde izah edebilir. Özellikle Çayıralan, Boğazlıyan, Sorgun, Sarıkaya ve Akdağmadeni ilçelerinde Gurbetçi vatandaşlar yoğun bulunmaktadır.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Bilindiği üzere inşaat sektörü ve özellikle bu sektörün en büyük payını oluşturan konut sektörü, son 10 yıldır büyük bir hızla ilerlemektedir. Ancak gerek müteahhitler, gerek meslek odaları ve gerekse yerel yönetimler, illerdeki konut ihtiyacı ile ilgili ciddi öngörüler yapamamaktadır. Ancak, ilerleyen zamanlarda; konut dışı kamu kullanımına kalacak alanların yetersizliği, talep fazlası üretimden oluşacak konut stoğunun satılmama veya çok düşük fiyatlara satılma riski, yine artan konut stoğundan dolayı kira fiyatlarında yaşanabilecek düşüşler ve amortisman sürelerinin uzaması gibi risklerden dolayı; yerel yönetimler, konut üreticilerini, konut geliştiricileri ve meslek odaları tarafından uzun vadeli tahminleri içerecek şekilde konutta mutlaka arz-talep analizi yapılmalıdır.

TR72 Bölgesi illeri için çok basit bir yöntemle konut ihtiyaç tahmini yapmak istersek; 2011 yılı TÜİK araştırma sonuçlarına göre belirlenen hane sayısı bilgisi ve ildeki ortalama hane halkı büyüklüğü rakamları bize kılavuzluk edecektir.

Buna göre; 2011 yılında tespit edilen hane sayısına, 2012-2014 yıl aralığında üretilen ve 2014 yılı itibariyle üretilmesi planlanmış olan daire sayısı ilave edildiğinde toplam konut arzı ortaya çıkmış olacaktır. 2014 il nüfusları ve ortalama bir hanede yaşayan insan sayısı düşünülerek de pekala ihtiyaç duyulan toplam hane(daire) sayısına ulaşılabilecektir. Bu daire sayısına lojmanlar ve kiracılar dahildir. Bu duruma göre, ildeki konut talebi konusunda da bir ipucu elde etmiş oluruz. Çıkan sonuçlar, aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 86. 2014 Yılı İtibarı İle İldeki Tahmini Konut İhtiyacı

2011 Yılındaki Hane sayısı	İkamet amaçlı yapılacak yeni ve ilave yapılarda daire sayısı (2014)	2012-2014 Yıllarında tamamen veya kısmen biten yeni ve ilave yapılarda daire sayısı	2014 Yılı ve Sonu İtibarıyla Hazırlanan Toplam Daire Sayısı	İlin 2014 Nüfusu	İlin Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü (2011)	İlde İhtiyaç Duyulan Tahmini Daire Sayısı
119.420	2.935	7.078	129.433	432.560	3,8	113.832

Tabloya baktığımızda, Yozgat'ta yaklaşık 16 bin ihtiyaç fazlası konut üretimi olduğu sonucu çıkmaktadır. Fakat konut ısınma biçimleri istatistiklerinin ele alındığı bölümde de anlatıldığı üzere, konutların büyük çoğunluğu sobalıdır. Konut binalarının çoğunluğu; az katlı, çok odalı, ısı yalıtım sistemi olmayan (eski) ve çoğunluğu ev sahibi hanehalklarına ait yapılardır. Nüfusun da azalmakta olduğu düşünüldüğünde, yeni konut yapımının oldukça yavaşlaması söz konusu olabilir. Bu durum hava kirliliği, belediye ve altyapı hizmetler ve konut kalitesi konusunda Yozgat halkının bir takım sıkıntılar yaşamasına neden olabilecektir. Buna ilişkin, ilde başlatılabilecek çok kentsel dönüşüm projeleri ciddi çözüm getirebilir.

Yozgat'ta gurbetçi nüfusun fazla olması ve sadece yaz aylarında kullandıkları genellikle villa tarzı evlerin fazlaca olması durumu belli ölçüde izah edebilir.

Yozgat merkezde konut fazlası durumu tam olarak hissedilmemektedir. Kira fiyatları göreceli olarak çevredeki büyük şehirlere yakın seviyededir. Son dönemlerde bölgeye gelen memurlar için 1+1, 2+1 tarzı apart dairelerin yapımında yaygınlaşma gözlenmeye başlanmıştır. Nüfusun ve şehirleşmenin fazla olduğu Yozgat ve Sorgun gibi ilçelerde doğalgaz vardır ve geçmiş yıllara göre hava kirliliği oranları azalmaktadır. Doğalgaz sadece Yozgat, Sorgun ve Yerköy ilçelerinde bulunmaktadır ve bu ilçelerin köylerine tam olarak yayılamamıştır. Bu durum nüfusun büyük bir kısmının doğalgaza ulaşamadığını göstermektedir.

Yozgat merkezde kömür tercih edenler kömürün daha kalorili olduğunu ve merkezin rakımının 1300 olmasından dolayı daha iyi ısınma sağladıklarından bahsedilmektedir. Ayrıca fakir vatandaşlara kömür yardımının yapılması kömür tüketimin de etkili olmaktadır.

Kışın sert geçtiği yerler Yozgat Merkez ve Akdağmadeni çevresidir. Sorgun, Boğazlıyan ve Yerköy de iklim göreceli olarak daha yumuşaktır. Kuzey illerde nisbeten Karadeniz iklimi hakimdir.

İl genelinde 4 firma inşaat yalıtım malzemeleri üretmektedir ve yeni yapılan konutlarda yalıtım malzemeleri kullanılmaktadır.

İlçeler bazında konutların durumu ve ihtiyaçlar EK-3-ilçeler Bazında Durum bölümünde değerlendirilmiştir.

FIRSATLAR

Yozgat'ta kentsel dönüşüm çalışmalarına başlanmış olup, bu çalışmalar kapsamında gecekonduların ortadan kalkması ile birlikte yaşanılacak dönüşümün şehrin konut sorunlarına faydalı olacağı düşünülmektedir. Göç alan bir konumunda olmayan Yozgat'ın gecekondulaşma sorununu çözülmesi planlı yapılaşmaya katkı sağlayacaktır.

SONUÇ

Yozgat şehirleşme oranında iller arasında 51. sırada yer almakta olup ülke ortalamasının gerisinde yer almaktadır. Yozgat'ta başlayan kentsel dönüşüm çalışması büyük bir fırsat olup, şehirleşme oranında iyileşme beklenmektedir. Bunun yanında şehrin fiziki altyapı ve üstyapı çalışmalarına ağırlık vererek şehrin imar planına uygun olarak büyümesi gerekmektedir.

10. YOKSULLUK

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Yoksulluk Oranları

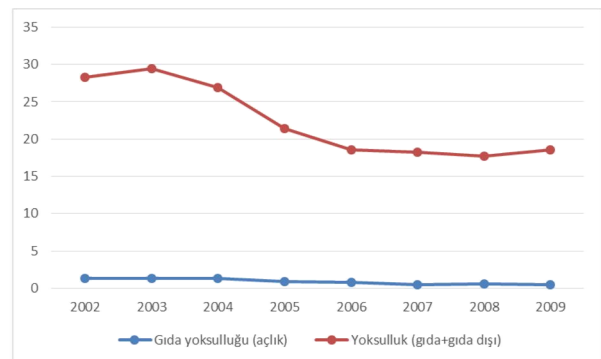
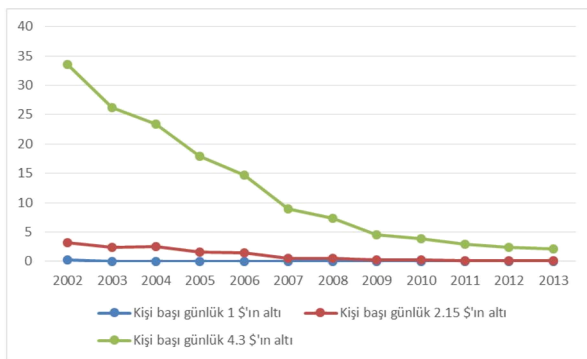
Yoksulluk insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumudur. Yoksulluğu dar ve geniş anlamda olmak üzere iki türlü tanımlamak mümkündür. Dar anlamda yoksulluk, açlıktan ölme ve barınacak yeri olmama durumu iken, geniş anlamda yoksulluk, gıda, giyim ve barınma gibi olanakları yaşamlarını devam ettirmeye yettiği halde toplumun genel düzeyinin gerisinde kalmayı ifade eder.

TÜİK 2002 yılından itibaren yoksulluk sınırı ve yoksulluk oranı istatistiklerini kır-kent ayrımı yaparak açıklamaktadır. Bu kapsamda TÜİK kişi başına günlük 1, 2,15 ve 4,3 dolar elde eden fertlerin oranları da hesaplamış ve Türkiye için bir yoksulluk istatistiği oluşturulmuştur. 2014 yılında TÜİK tarafından açıklanan fert yoksulluk oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 87. Fert Yoksulluk Oranları (TÜİK, 2002-2013)

Yöntem	Fert yoksulluk oranı (%)											
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gıda yoksulluğu (açlık)	1,35	1,29	1,29	0,87	0,74	0,48	0,54	0,48
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	26,96	28,12	25,60	20,50	17,81	17,79	17,11	18,08
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı	0,20	0,01	0,02	0,01
Kişi başı günlük 2.15 \$'ın altı	3,04	2,39	2,49	1,55	1,41	0,52	0,47	0,22	0,21	0,14	0,06	0,06
Kişi başı günlük 4.3 \$'ın altı	30,30	23,75	20,89	16,36	13,33	8,41	6,83	4,35	3,66	2,79	2,27	2,06
Harcama esaslı göreceli yoksulluk	14,74	15,51	14,18	16,16	14,50	14,70	15,06	15,12

Türkiye'deki açlık sınırı diye tabir edilen gıda yoksulluğu oranına bakıldığında, 2002 yılında %1,35 olan oranın azalarak 2009 yılına gelindiğinde %0,48 seviyelerine gerilediği görülmekte olup TÜİK tarafından bu konuda en son 2009 verisi açıklanmıştır. Bunun yanında, gıda ve gıda dışı harcamaları esas alan yoksulluk sınırı yöntemine göre kişilerin yoksulluk oranlarının 2002 yılından itibaren dalgalı bir şekilde azalan seyir izlemiş olup, 2002 ve 2009 yılları karşılaştırıldığında yoksulluk oranının %26,96'dan %18,08 seviyelerine gerilediği göze çarpmaktadır.

Şekil 63. Göstergelerle Türkiye' de Yoksulluk (TÜİK, 2002-2013)

2002-2005 yılları arasında günlük 1 doların altında gelir elde edenlerin oranı, %0,01-0,2 aralığında değişmekte iken, 2005 yılından sonra Türkiye'de günlük 1 doların altında gelir elde eden kimse kalmamıştır. Kişi başına günlük 2,15 ve 4,3 doların altında gelir elde eden fertlerin oranında da önemli

bir düşüş yaşanmış ve 2002 yılında sırasıyla %3,04 ve %30,30 olan oranlar, 2011 yılına gelindiğinde %0,14 ve %2,79 düzeylerine gerilemiştir.

Tablo 88. Fert Yoksulluk Oranları (TUİK, 2002-2013)

Yöntem	Fert yoksulluk oranı (%)											
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kent												
Gıda yoksulluğu (açlık)	0,92	0,74	0,62	0,64	0,04	0,07	0,25	0,06
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	21,95	22,30	16,57	12,83	9,31	10,36	9,38	8,86
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı	0,03	0,01	0,01
Kişi başı günlük 2.15 \$'ın altı	2,37	1,54	1,23	0,97	0,24	0,09	0,19	0,04	0,04	0,02	0,02	0,02
Kişi başı günlük 4.3 \$'ın altı	24,62	18,31	13,51	10,05	6,13	4,40	3,07	0,96	0,97	0,94	0,60	0,64
Harcama esaslı görelî yoksulluk	11,33	11,26	8,34	9,89	6,97	8,38	8,01	6,59
Kır												
Gıda yoksulluğu (açlık)	2,01	2,15	2,36	1,24	1,91	1,41	1,18	1,42
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	34,48	37,13	39,97	32,95	31,98	34,80	34,62	38,69
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı	0,46	0,01	0,02	0,04
Kişi başı günlük 2.15 \$'ın altı	4,06	3,71	4,51	2,49	3,36	1,49	1,11	0,63	0,57	0,42	0,14	0,13
Kişi başı günlük 4.3 \$'ın altı	38,82	32,18	32,62	26,59	25,35	17,59	15,33	11,92	9,61	6,83	5,88	5,13
Harcama esaslı görelî yoksulluk	19,86	22,08	23,48	26,35	27,06	29,16	31,00	34,20

2009 yılında gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk oranı kentlerde %8,86 düzeyinde iken, bu oran kırsal kesimde 4,3 kat daha fazla, yani %38,69 düzeyindedir. Yine 2009 yılında kentlerde kişi başı günlük 4,3 doların altında gelir elde eden fertlerin oranı %0,96 iken, bu oran kırsalda %11,92 seviyelerine yükselmektedir. Kırsaldaki gıda yoksulluğu ya da açlık oranları, kentlerdeki durumla karşılaştırıldığında, söz konusu oranın kırsalda 2,4 kat daha yüksek olduğu görülmektedir. Mevcut veriler ışığında, kırsalda yaşanan yoksulluğun kentlere göre çok daha ciddi boyutlarda olduğu söylenebilir.

İl bazında veri sıkıntısı yaşandığından, ortalama günlük kazançlar dikkate alınmıştır.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Yoksulluk ile ilgili olarak veri temin edilemediğinden dolayı detaylı bir inceleme yapılamamaktadır. Bu nedenle yapılan çalışma derine inememektedir. Ancak Yozgat'ın istihdam oranlarına bakıldığında işsizliğin ülke ortalamasının altında olması yoksulluk konusunda görece daha iyi bir durumda olduğu söylenebilir. Ancak mekânsal açıdan değerlendirildiğinde ilçeler arasında dağılımda büyük farklılık bulunduğu söylenebilir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Yoksulluğun önüne geçilebilmesi için ilk yapılması gereken yapılacak yardımların insanları tekrar üretime dönmeyi teşvik edici bir niteliğe sahip olmasına katkı sağlamasını hedefleyen projeler oluşturulmasıdır. Ailelere ve özellikle gençlere bilinçlendirme ve eğitim verme yolu izlenmelidir. Çünkü genel olarak yoksul aileler yoksulluğu kader olarak görmekteler ve bu durumdan kurtulmak için bir uğraşı içine girmemekteler. Bu kısır döngünün kırılması adına uzun bir süreci kapsayacak politikalar ve mekanizmalar oluşturulmalıdır.

SONUÇ

Son yıllarda sosyal kalkınma kavramının revaçta olmasına rağmen sosyal kalkınmanın en önemli parametrelerinden birisi olan yoksulluk konusunda yeterli ve kapsamlı bir çalışmanın bulunmaması büyük bir eksikliklerdir. Yozgat'ta her 4 kişiden biri devlet yardımlarından faydalanmaktadır. Ülke genelinde ise bu oran %22 civarındadır. Dolayısıyla bu durum bize Yozgat'ta yardıma muhtaç kişi sayısının daha çok olduğunu göstermektedir. Ancak var olan görüşlerden biri ise devlet yardımlarının insanları çalışmaktan alı koyduğunu, Yozgat'ta da devlet yardımları ile geçinenlerin çalışma isteklerinin bulunmaması nedeniyle yardımlara bağımlı kaldıkları bilinmektedir. Yoksulluk önemli bir çalışma alanı olup, detaylı bir araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

11. SOSYAL YARDIMLAR

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Yozgat'ta Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıfları tarafından 2014 yılında yapılan sosyal yardımlar ve faaliyetler aşağıda özetlenmiştir.

Nakdi Yardımlar:

- 1- Eğitim nakdi yardımı olarak 44 öğrenciye 22.125 TL.
 - 2- Sağlık-Tedavi nakdi yardımı olarak 199 kişiye 88.028 TL.
 - 3- Barınma gideri olarak 31 aileye 12.100 TL.
 - 4-İhtiyaç Sahibi 2.895 kişiye 712.214 TL
- Toplam 3.169 kişiye 834.467 TL nakdi yardım yapılmıştır.

Aynı Yardımlar:

- 1- Yiyecek aynı yardımı olarak, 4.011 aileye 270.300 TL lik nakdi gıda yardımı yapılmıştır.
 - 2- Yakacak aynı yardımı olarak, 6.000 aileye 7.068 ton kömür yardımı yapılmıştır. Bu kömürün toplam fatura bedeli 1.851.816 TL dir.
- Toplam 10.011 aileye 2.122.116 TL lik aynı yardım yapılmıştır.
- Vakfın öz kaynaklarından 13.180 aileye 2.956.583 TL lik aynı ve nakdi yardım yapılmıştır.

Merkezi Ödeme İle Yapılan Yardımlar:

- 1- Eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardım olarak 129 kadına 312.750 TL,
- 2- Engelli yakını aylığı olarak 72 engelli yakınına 201.273 TL,
- 3- Engelli aylığı olarak 1.015 kişiye 3.948.230 TL,
- 4- Yaşlı aylığı olarak 985 kişiye 1.596.806 TL,
- 5- Şartlı eğitim yardımı olarak 1.230 öğrenciye 351.909 TL,
- 6- Şartlı sağlık yardımı olarak okul öncesi 122 çocuğa 26.325 TL,
- 7- Muhtaç Asker ailesi yardımı olarak 72 asker ailesine 129.000 TL olmak üzere toplam 3.625 aileye 6.566.293 TL merkezi ödeme yapılmıştır.

Tablo 89. Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık Yardımlarında Yozgat'ın Türkiye'deki Durumu (Milli Eğitim M, 2012)

	TÜRKİYE	Yozgat	%
İlköğretim Erkek (kişi)	887.008	6.828	0,77
İlköğretim Kadın (kişi)	857.530	6.996	0,82
Ortaöğretim Erkek (kişi)	152.566	1.388	0,91
Ortaöğretim Kadın (kişi)	138.324	1.330	0,96
Sağlık Erkek (kişi)	454.204	2.521	0,56
Sağlık Kadın (kişi)	435.367	2.350	0,54

Şartlı Gebelik Yardımı (kişi)	25.699	69	0,27
Eğitim toplam yardımı (TL)	501.490.030	4.263.190	0,85
Sağlık toplam yardımı (TL)	188.129.010	842.220	0,45
Gebelik toplam yardımı (TL)	3.102.280	7.220	0,23

İlçe bazında sosyal yardımlara ilişkin dikkat çeken ilçeler bulunmaktadır. Aydıncık ilçesi 944 ilçe arasında 1950 TL ile gebelik yardımında 148. sıradadır. Sorgun ilçesi 944 ilçe arasında 325.830 TL ile sağlık yardımında 128. sıradadır. Sorgun ilçesi 944 ilçe arasında 927.745 TL ile eğitim yardımında 134. sıradadır.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Sosyal yardım dağıtan kuruluşlar arasında hali hazırda herhangi bir koordinasyon olmaması bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu sorunun çözümüne yönelik "Ortak Veri Tabanı" oluşturulmalıdır ve ilgili kurumlar bu veri tabanını kullanmalıdır. Yabancı uyruklu uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler de göz önünde bulundurularak göç eden nüfusun eğitim düzeyi ve mesleki becerileri geliştirilerek iş gücü piyasalarına katılımı kolaylaştırılmalı, kentsel altyapı ve hizmetler göç dinamiklerini dikkate alacak şekilde geliştirilmelidir. Yaşlılar, engelliler ve çocuklar öncelikli olmak üzere toplumun farklı kesimleri için yaşanabilirliği hedefleyen; fırsat eşitliğini ve hakkaniyeti gözetilen mekânsal planlama ve kentsel tasarım uygulamalarının hayata geçirilmesi önemlidir.

12. SOSYAL HİZMETLER

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Çocuk, Yaşlı, Engelli ve Kadınlara Özgü Koruma, Bakım ve Destek Merkezlerinin Mekânsal Dağılımı ve Yeterliliği

Yozgat'ta günümüz itibarıyla, Yozgat Çocuk Yuvası, Sevgi Evleri, Çocukevleri, Esenli Bilal ŞAHİN Huzur Evi, Alparslan TÜRKES Huzur Evi, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ve Toplum Merkezi kuruluşları hizmet vermektedir¹⁶.

Tablo 90. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Bağlı Taşra Teşkilatı (Aile ve Sosyal Politikalar İl M., 2014)

Merkez Adı	İlçe	Kasaba/Cadde/Mahalle
Yozgat Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü	Yozgat Merkez	Erdoğan Akdağ Mahallesi
Yozgat Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü	Yozgat Merkez	Y.Nohutlu Mah.
Esenli Bilal Şahin Huzurevi Müdürlüğü	Sorgun	Esenli Kasabası
Yozgat Kadın Konukevi Müdürlüğü	Yozgat Merkez	A. Nohutlu Mah.
Alparslan Türkeş Huzurevi Müdürlüğü	Yozgat Merkez	Y. Nohutlu 2. Mıntıka Mah.
Çocuk Yuvası	Yozgat Merkez	Yukarı Nohutlu Mah.
Sosyal Hizmet Merkezi	Yozgat Merkez	Medrese Mah.
Vakıf	Sarıkaya	Hükümet Konağı
Vakıf	Çekerek	Yeniyol Mah.
Vakıf	Yenifakılı	Hükümet Konağı
Vakıf	Şefaati	Hükümet Konağı
Vakıf	Çandır	Kılıçlar Mah.
Vakıf	Saraykent	Fatih Mah.
Vakıf	Kadışehri	Hükümet Konağı
Vakıf	Boğazlıyan	Hükümet Konağı
Vakıf	Sorgun	Hükümet Cad.
Vakıf	Akdağmadeni	Hükümet Konağı
Vakıf	Çayıralan	Hükümet Konağı
Vakıf	Yozgat Merkez	Aşağı Nohut Mah.
Vakıf	Aydıncık	Cumhuriyet Meydanı Yeni Mahalle

Yozgat Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü, Yozgat Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü, Sevgi Evleri Müdürlüğü, Kadın Konukevi Müdürlüğü ve Çocukevleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü hizmet binalarının mülkiyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na ait olup, Esenli Kasabasında hizmet veren Esenli Bilal Şahin Huzurevi Müdürlüğü binasının mülkiyeti ise Milli Emlak'a aittir. Alparslan Türkeş Huzurevi Müdürlüğü binasının mülkiyeti ise Yozgat Belediyesi'ne aittir. Ayrıca Çocukevleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde hizmet veren Çocukevlerinin ve Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü'nün hizmet vermekte olduğu bina, daireler kiralama yoluyla temin edilmektedir.

Yozgat Sevgi evleri Müdürlüğü'ne ait bir kapalı spor salonu ve halı saha, Yozgat Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü'nde bir halı saha bulunmaktadır. İl Müdürlüğü ve bağlı Kuruluşlarının makine parkı bulunmamaktadır.

Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü'nde, 2014 yılı içinde korunma ve bakım altında bulunan özürümüzün iş ve becerilerinin geliştirilmesi ve boş zamanlarının değerlendirilmesi amacı ile Kilim Kursu, Resim Kursu, Boyama Kursu, Taş Bebek Kursu, Takı tasarım Kursu açılmış olup ve devam etmektedir. Yozgat Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü'nde gençlerin psiko-sosyal gelişimlerinin sağlıklı

¹⁶ www.aile.gov.tr

olması için resim, güreş, masa tenisi, ahşap boyama, folklor, bilgisayar kursları açılmıştır. Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli öğretmenler ile ortak çalışarak kuruluştaki etüt çalışmaları yapılmıştır. Yozgat Sevgi Evleri Müdürlüğünde çocuklarımızın psiko-sosyal gelişimlerinin sağlıklı olması yönünde sosyal ve sportif etkinliklere de ağırlık verilmiştir. Masa Tenisi, Satranç, Halk Oyunları, Bilardo Salonu, Jimnastik Salonu ve Bilgisayar Odaları ve çok amaçlı konferans salonu ile çocuklarımızın söz konusu alanlardaki etkinliklere katılmaları sağlanmış bunun yanı sıra aralarında yapılan bilgi yarışmalarıyla da çocukların sosyo-kültürel açıdan gelişimi sağlanmaya çalışılmıştır.

Korumaya muhtaç çocuk, genç, yaşlı, özürlü, Aynı Nakdi Yardım, özürlü evde bakım hizmeti, 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, Koruyucu Aile ve özel kreş ve gündüz bakımevi konularında toplam 4185 mesleki rapor tanzim edilmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü olarak 2014 yılı yapılan nakdi yardım ve yardımdan yararlanan kişi sayı ve miktarları ise şöyledir;

Tablo 91. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Sosyal Yardımları (Aile ve Sosyal Politikalar İl M., 2015)

Yardımlar	Hizmetten Yararlanan Kişi Sayısı	Toplam Ödenen (TL)
Özürlü Evde Bakım Ücreti	3870	33.876.340,35
Sosyo-Ekonomik Destek Hizmeti	980	5.913.988,08
Koruyucu Aile Hizmeti	13	168.820,14
Özürlü Kimlik Kartı Hizmeti (Kart Alan Kişi Sayısı)	675	

2014 İtibariyle İl Geneli Koruma Ve Bakım Altına Bulunan Kişilere Ait Bilgiler tabloda sunulmuştur. Buna göre Yozgat'ta toplam 474 kişi korumaya muhtaç ve bakım altındadır. Bunların yaklaşık yarısı özürlüdür.

Tablo 92. Koruma Ve Bakım Altına Bulunan Kişilere Ait Bilgiler (Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, 2015)

Yıllar	Çocuk (0-18)	Yaşlı	Özürlü	Toplam
2014	135	96	243	474

İhtiyaçlar

İhtiyaçlar ağırlıklı olarak personel ve araç konusundadır. İl genelinde ihtiyaçlar tabloda sunulmuştur;

Tablo 93. Hizmetlerde Duyulan İhtiyaçlar (Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, 2015)

Kurum	Bina İhtiyacı	Personel İhtiyacı	Araç İhtiyacı	Diğer
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	- İl Müdürlüğü Hizmet Binası (ihtiyaç duyulan alanlarda Yeni atanacak personel düşünülerek)	- Sosyal Hizmet Uzmanı (1 kişi) - V.H.K.İ. (4 kişi) - Bilgisayar İşletmeni (1 kişi) - Şoför (1 kişi)	Hizmet Aracı	
Sevgi Evleri Müdürlüğü		- Sosyal Çalışmacı (1 kişi) - Öğretmen (4 kişi) - V.H.K.İ. (1 kişi) - Teknisyen (1 kişi) - Terzi (1 kişi) - Berber (1 kişi)		Gece veya hafta sonları personelin herhangi bir olaya acil müdahalesi için lojman ihtiyacı bulunmaktadır - Çocukların ruhsal ve fiziksel gelişimleri için bahçeye çok amaçlı spor aletleri kurulması
Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü		- Sosyal Çalışmacı (2 kişi) - Psikolog (1 kişi) - Öğretmen (4 kişi) - Bilgisayar İşletmeni (1 kişi) - Yurt Yönetim Memuru (2 kişi)		
Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü		- Sosyal Çalışmacı (2 kişi) - Doktor (1 kişi) - Psikolog (1 kişi) - V.H.K.İ. (2 kişi)		

		- Bilgisayar İşletmeni (1 kişi) - Teknisyen (1 kişi) - Satınalma Memuru (1 kişi) - Diyetisyen (1 kişi)		
Alparslan Türkeş Huzurevi Müdürlüğü		- Sosyal Çalışmacı (1 kişi) - Doktor (1 kişi) - Psikolog (1 kişi) - V.H.K.İ. (1 kişi) - Bilgisayar İşletmeni (1 kişi) - Satınalma Memuru (1 kişi)	Hasta Nakil Ambulansı	
Esenli Bilal Şahin Huzurevi Müdürlüğü		- Sosyal Çalışmacı (1 kişi) - Doktor (1 kişi) - Psikolog (1 kişi) - Hemşire (2 kişi) - V.H.K.İ. (1 kişi) - Bilgisayar İşletmeni (1 kişi) - Satınalma Memuru (1 kişi)	Merkeze 45 km mesafede olması, sağlık biriminin olmaması ve yaşlıların tedavileri için Yozgat merkeze gelmeleri nedeniyle hasta nakil ambulansı	Merkeze 45 km mesafede olması ve sık elektrik kesintisi nedeniyle jeneratör ihtiyacı
Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü		- Psikolog (2 kişi) - Öğretmen (2 kişi) - V.H.K.İ. (2 kişi) - Bilgisayar İşletmeni (1 kişi) - Satınalma Memuru (1 kişi)		
Kadın Konukevi Müdürlüğü		- Sosyal Çalışmacı (1 kişi) - Hemşire (1 kişi) - V.H.K.İ. (1 kişi) - Bilgisayar İşletmeni (1 kişi)		
Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi		- Öğretmen (2 kişi) -Çocuk Gelişimci (1 kişi)		

Yozgat'ta biri Sorgun, diğeri Akdağmadeni'nde olmak üzere, iki sosyal tesis çalışmaları devam etmektedir. Bunlar; Sorgun Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ve Akdağmadeni Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü'dür. Sorgun'a yapımı planlanan ve bina proje ihalesi yapılmış olup, inşaat için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı onayı beklenmektedir. Akdağmadeni'ne açılması planlanan ve restorasyon işlemleri bitim aşamasına gelen Sosyal Hizmet Merkezinin 2015 yılının ilk altı ayı içerisinde tamamlanarak hizmet veremeye başlaması planlanmaktadır. Ayrıca İl Müdürlüğü ve Sosyal Hizmet Müdürlüğü binası yapımı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 2015 yılı yatırımlarına alınmış olup ve eski yetiştirme yurdu mevkiine yapımı planlanmaktadır.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Branşlaşmış merkezlerin daha çok Yozgat Merkez ve bir ölçüde Sorgun ilçesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Diğer ilçelerde de, bu tür oluşumların değerlendirilmesi ya da hizmet erişiminin artırılması önemlidir.
- Mevcut kurum ve merkezlerde özellikle yeterli personel, araç ve diğer ihtiyaçların karşılanması önemlidir. Bu bakımdan, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü ile Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü'nün bina ihtiyacı vardır.
- Yozgat İl Emniyet Müdürlüğü (2015) kayıtlarına göre, 2014 yılında yaşanan toplam 240 kayıp çocuk olayının 114'ü il merkezinde sevgi evleri, 52'si çocuk yuvası olmak üzere, toplamda 166'sı bu tür kurumdan meydana gelmiştir. İlde, ilçe merkezleri de dâhil toplam kayıp olayı 2014 yılında 291'dir. Kayseri İl Emniyet Müdürlüğü (2015) verilerine göre, kayıp çocukların dağılımı incelendiğinde, Kayseri'de toplam 923 kayıp içinde, 196'sı yurttandır.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Sosyal alanda veri yetersizliği yanında, güvenilir veri bulmak güçtür. Başka kurumlarca sosyal hizmetler alanında sağlanan destekler takip edilemediğinden, kurumlar arası ortak bir veri tabanında kullanıma açılmalı, diğer bir deyişle sosyal yardım alanlara ilişkin bir ortak havuz sistemi oluşturulmalıdır. Bu, desteklerin tamamlayıcılık ilkesi çerçevesinde sağlanması ve mükerrerliğin önlenmesi açısından önemlidir. Kurumların bu konuda veri paylaşmak istemedikleri sektörel çalışma gruplarında da dile getirilmiştir. Bu bakımdan, kurumlar arası işbirliği ve iletişimin arttırılması da diğer bir husustur. Ayrıca sosyal yardımlar kişileri atalete itebildiğinden, yardım ve destek mekanizmasının gözden geçirilmesinde yarar bulunmaktadır.

SONUÇ

Sosyal kalkınma altyapısının güçlendirilmesinde sosyal hizmet kurumlarındaki kalitenin arttırılması en başta gelmesi gereken konulardan biridir. Yozgat'ta sosyal hizmet kurumları belli bir alanda toplanmış olması nedeniyle hizmet politika değişikliğini gerekli kılmaktadır. Bu alanda giderek artan bir ihtiyaç olması nedeniyle ilgili kurum ve kuruluşların bu alanda işbirliğine giderek koordineli bir biçimde çalışmalar yapılmalıdır.

13. SİVİL TOPLUM VE SOSYAL HAREKETLER

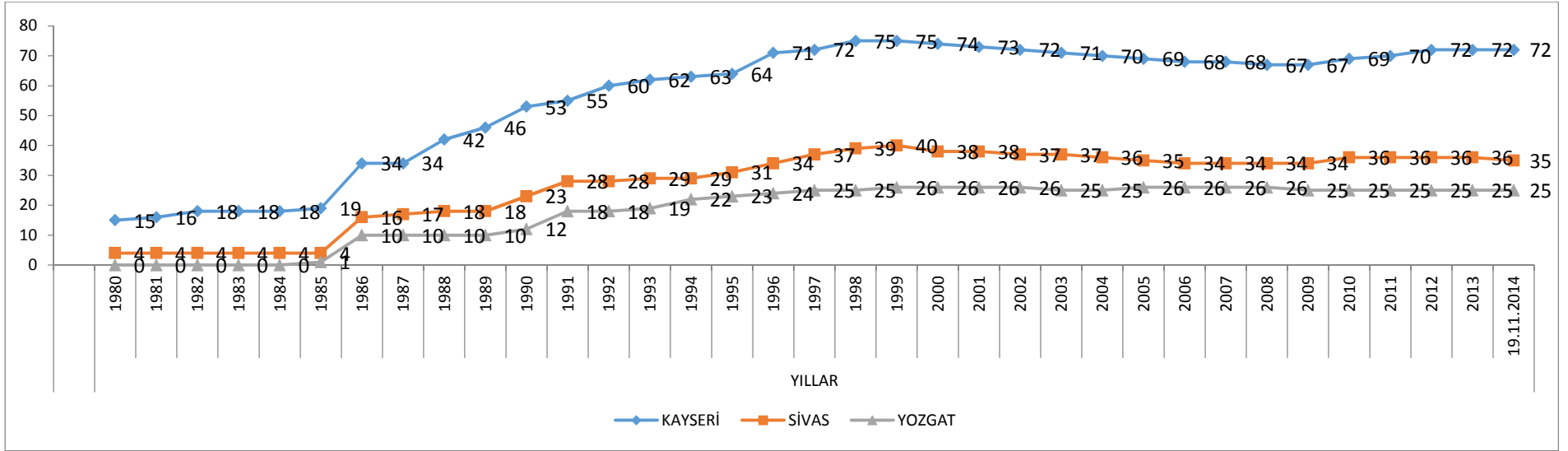
MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Vakıflar Genel Müdürlüğü verilerine göre, Türkiye’de 2009 yılında, 287 olan mülhak vakıf sayısı, 2013 yılı itibariyle 275 ve 2014 yılında 271’e gerilemiştir. Mülhak vakıflar sayısı ülke genelinde 2009-2014 döneminde düzenli olarak azalmaktadır. Vakıfların dağılımı incelendiğinde, 31.12.2013 tarihi itibariyle, Türkiye’de bulunan toplam 276 mülhak vakıf içinde yalnızca Yozgat Merkez’de faaliyet gösteren 1 Vakıf bulunmaktadır. TR72 Bölgesinin diğer illeri olan Kayseri’de ve Sivas’ta 6’şar mülhak vakıf bulunmaktadır. Cemaat vakıfları ise 17.03.2014 tarihi itibariyle ülke genelinde yalnızca, İstanbul, Mersin, Ankara, Çanakkale, Şırnak, Bursa, Diyarbakır, Mardin, Edirne, Kırklareli, Hatay, İzmir, Kayseri ve Elazığ illerinde bulunmaktadır. TR72 Bölgesinin tek cemaat vakfı Kayseri’de (Ermeni) bulunmaktadır. Ülke genelinde 53 Ermeni Vakfı bulunmakla birlikte, toplam cemaat vakfı sayısı 166’dır. Ülke genelinde cemaat vakıfları sayısı 2009 yılında 161’den 2013 yılında 165’e yükselerek, minimum oranda artmıştır.

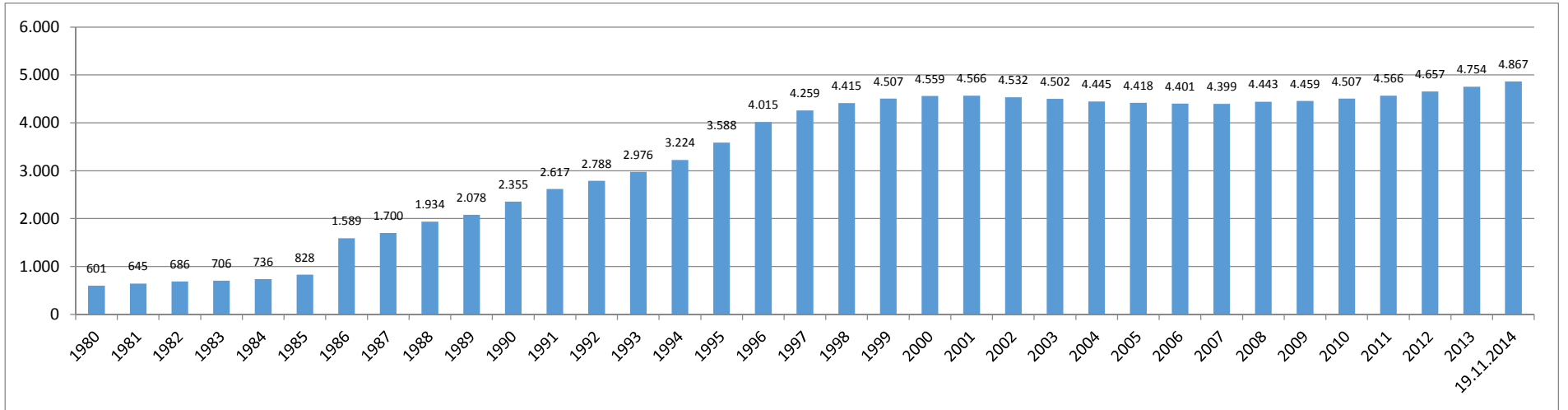
Vakıflar Genel Müdürlüğü verilerine göre, 28.03.2014 tarihi itibariyle, Türkiye’de faaliyet gösteren toplam 18 yabancı vakıf (yurtdışında kurulan Türkiye’de şube ve temsilciliği olan vakıflar) bulunmaktadır. Bu vakıflar, 8’i İstanbul’da olmak üzere, Ankara, İzmir, Ankara, Adana, Antalya, Samsun, Şanlıurfa ve Balıkesir ilçelerinde faaliyet göstermekte olup, TR72 Bölgesinde bu türde vakıf bulunmamaktadır. Yabancı Vakıfların sayısı 2005 yılından itibaren önemli ölçüde artmıştır (2005; 2, 2006; 2, 2008; 1, 2009; 1, 2011; 10; 2013, 2 vakıf faaliyete geçmiş olup, toplam 18 vakıf bulunmaktadır).

Vakıflar Genel Müdürlüğü verilerine göre, 31.12.2013 tarihi itibariyle, 4774 adet yeni vakıf bulunmaktadır. Yeni vakıfların 975’i Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, 32’si Çevre Koruma Vakıfları, 3767’si diğer yeni vakıflardır (çok amaçlı vakıflar). Yeni vakıflar kapsamında 26 adet sandık vakfı, 95 adet personeline yardım amacıyla kurulan vakıf, 554 adet kamu vakfı (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları hariç), 66 adet vakıf üniversitesi, 2255 vergi muafiyeti olan vakıf, 1386 adet işletme ve 18667 adet gayrimenkul bulunmaktadır. Yeni vakıfların sayısı yıllar itibariyle önemli ölçüde artmıştır. 1990 yılında 601 olan yeni vakıf sayısı, 1995 yılında 828, 2000 yılında 4559, 2005 yılında 4418, 2010 yılında 4507, 2013 yılında 4754 ve 19.11.2014 tarihi itibariyle 4867’ye yükselmiştir. Türkiye’de yeni vakıf sayısı bakımından en büyük payı İstanbul (1527), Ankara (789), İzmir (222) ve Konya (155) illeri almaktadır. Yeni vakıf sayısı bakımından Kayseri iller arasında 7. sırayı, Sivas 28. sırayı Diyarbakır, Kastamonu ve Sakarya illeri ile, Yozgat ise iller arasında 41. Sırayı, Çanakkale ve Düzce illeri ile paylaşmaktadır.

TR72 Bölgesi içinde en düşük yeni vakıf sayısı olan il Yozgat’tır. İlk Vakıf 1986 yılında kurulmuş günümüz itibariyle 25’e yükselmiştir.

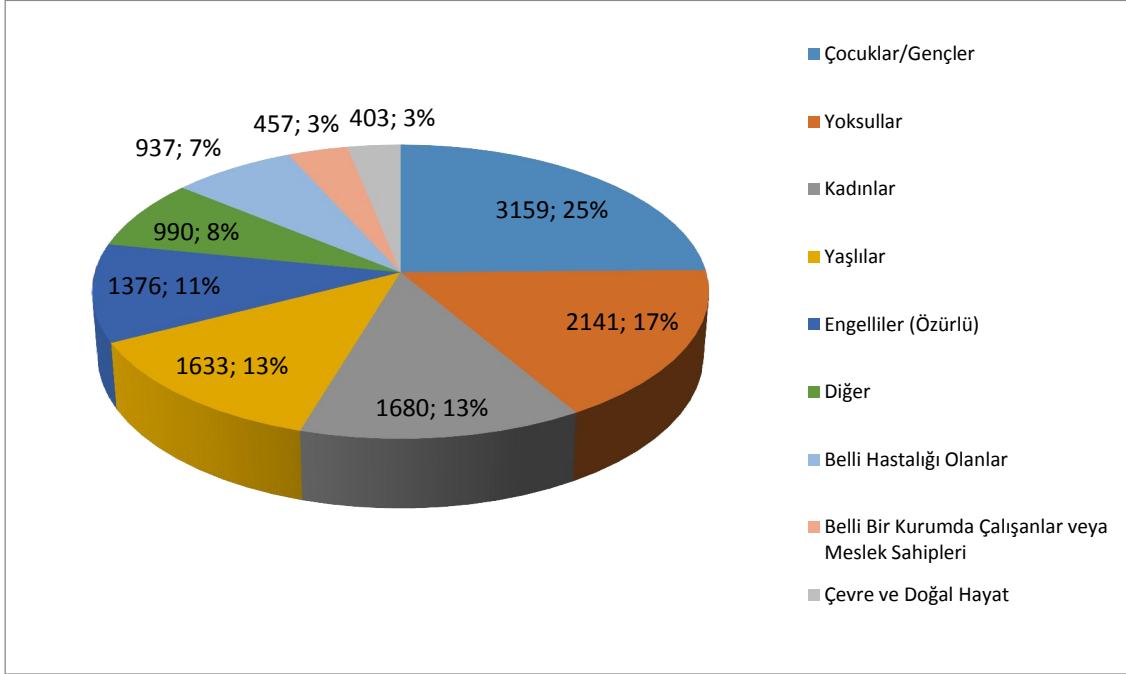

Şekil 64. TR72 Bölgesinde Bulunan Yeni Vakıfların Yıllar İtibariyle Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü)

Şekil 65. Türkiye’de Bulunan Yeni Vakıfların Yıllar İtibariyle Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü)

Yeni vakıfların hedef kitlesi incelendiğinde, en fazla çocuklar/gençler, yoksullar, kadınlar ve yaşlılar oluşturmaktadır. Türkiye’deki vakıfların kuruluş amaçları incelendiğinde ise, en çok sosyal yardım (2545), eğitim (2194), sağlık (1016), kültür (980), dini-dini eğitim (752) amaçlı vakıfların kurulduğu görülmektedir.

Şekil 66. Türkiye’deki Vakıfların Hedef Kitlelerine Göre Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü)

* Bir vakıf birden çok hedef kitlesine sahip olabilir.

Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü (2015) verilerine göre, Sivas’ta 403, Yozgat’ta ise 56 vakıf kiracısı bulunmaktadır. Hayır işleri bakımından değerlendirildiğinde, Yozgat il merkezinde, muhtaç maaşı alan 39, kuru gıda alan 158 aile (700 kişi), ilk ve orta öğretim bursu alan 101, yüksek öğrenim bursu alan 24 öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 94. Yozgat’ta Bulunan Mülhak ve Yeni Vakıfların Dağılımı (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü, 2015)

Mülhak Vakıf	Türk Medeni Kanununa Göre Kurulan Vakıf				
	Müteveli Eliyle İdare Olunan	Yeni Vakıf Merkezi	Genel Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	Yeni Vakıf Şubesi	Vakıf Temsilciliği İrtibat Bürosu
1		28	14	24	1

Yozgat’ta 32 eski eser Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü sorumluluğu altındadır.

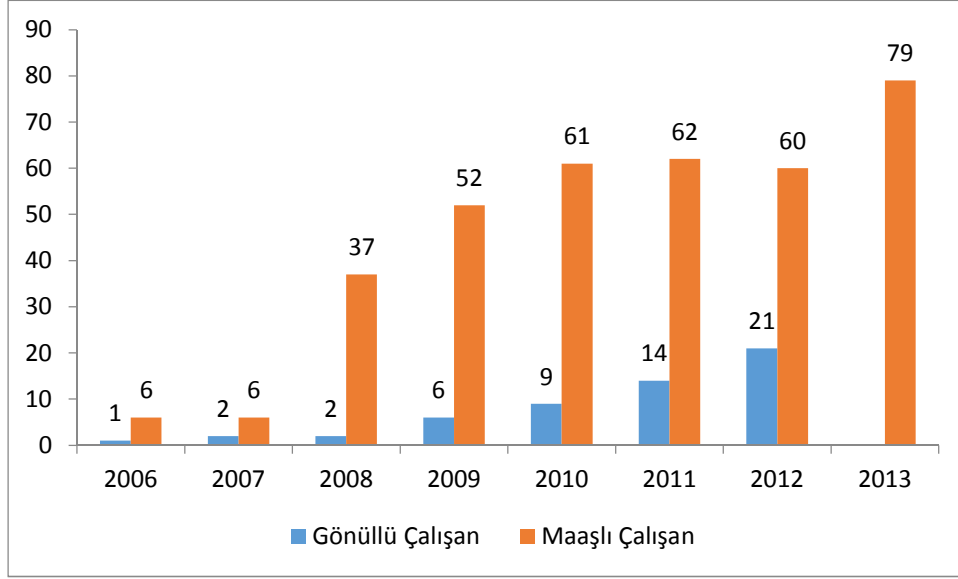
Yozgat’ta bulunan vakıfların ilçe bazında dağılımı incelendiğinde, yıllar itibariyle vakıf sayısının fazla değişmediği ve vakıfların Yozgat Merkez ilçede yoğunlaştığı görülmektedir. Çayıralan ise nispeten küçük bir ilçe olmasına rağmen, 2 vakıfla diğer ilçeler arasında dikkat çekmektedir. Bu bakımdan yardımlaşma kapasitesinin sabit olduğu söylenebilir.

Tablo 95. Yozgat'ta Bulunan Vakıfların İlçe Bazında Dağılımı (Yozgat Valiliği 2015)

İlçe	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Yozgat Merkez	11	10	10	10	10	10	10
Akdağmadeni	1	1	1	1	1	1	1
Aydıncık	1	1	1	1	1	1	1
Boğazlıyan	1	1	1	1	1	1	1
Çandır	1	1	1	1	1	1	1
Çayıralan	2	2	2	2	2	2	2
Çekerek	1	1	1	1	1	1	1
Kadıışehri	1	1	1	1	1	1	1
Saraykent	1	1	1	1	1	1	1
Sarıkaya	1	1	1	1	1	1	1
Sorgun	3	3	3	3	3	3	3
Şefaati	1	1	1	1	1	1	1
Yenifakılı	1	1	1	1	1	1	1
Yerköy	1	1	1	1	1	1	1
Toplam	27	26	26	26	26	26	26

Dernek Sayısı ve Dernekleşme Düzeyi

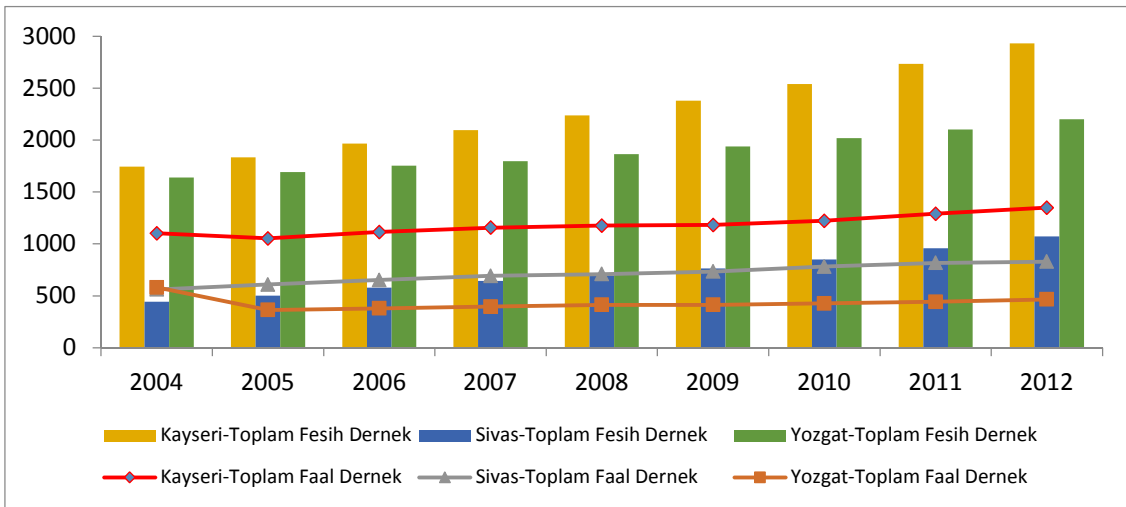
Bağımsız ve etkin bir sivil toplum, demokratik ülkelerde devletin daha etkin olmasını ve kontrol altında çalışmasını sağlayacak en önemli mekanizmadır. Bu nedenle, toplumsal ve siyasal yapının gelişmişliğinin, sivil toplum devlet ilişkisiyle doğru orantılı olduğu kabul edilmektedir. DERBİS verilerine göre, Türkiye’de derneklerin yıllara göre üye sayısı önemli ölçüde artmış; 2004 yılında 5.282.029 olan üye sayısı, 9.885.465’e yükselerek, neredeyse iki kat artmıştır. Faal dernekler ise 2000 yılında 72541’ken, 2015 yılında 106522’ye yükselmiştir. Türkiye’de derneklerin Bölgelere göre dağılımı incelendiğinde ise 36.131 dernekle Marmara Bölgesi ilk sırada gelirken, bunu, TR72 Bölgesi’nin de içinde bulunduğu İç Anadolu Bölgesi 19.434 dernekle takip etmiştir. Dernek sayısı en az olan bölge 6334 dernekle Doğu Anadolu Bölgesi ve 6179 dernekle Güneydoğu Anadolu Bölgesidir. DERBİS verilerine göre Türkiye’de faaliyet alanlarına göre dernek sayısı dağılımı bakımından ilk üç sırayı mesleki ve dayanışma dernekleri (32572), spor ve spor ile ilgili dernekleri (19649), dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler (17.512) almaktadır. Yaşlı ve çocuklara yönelik dernekler (311), şehit yakını ve gazi dernekleri (278) ve çocuk dernekleri (22) ise son sıraları paylaşmaktadır. Türkiye’de dernek üyesi olmayanların toplam nüfusa oranı %87,2 iken dernek üyesi olan vatandaşlar arasında kadınların payı 1.860.014 üye ile %18,94, erkeklerin payı ise 7.958.197 üye ile %81,06’dır. Türkiye’de 106.500 faal dernek varken (%40,5), 156714 dernek fesih edilmiştir (156.714). Hemşeri derneklerin dağılımı bakımından ilk sırayı, 7.943 dernekle (toplam içindeki payı %53,9) Marmara Bölgesi alırken, TR72 Bölgesinin de aralarında bulunduğu İç Anadolu Bölgesi 3144 dernekle ikinci sırayı almaktadır (%21,3). Verilerde İç Anadolu Bölgesi’nin ön plana çıkmasını ağırlıklı olarak Ankara etkilemektedir. Türkiye’de 2004 yılından 2013 yılına kadar olan süreçte tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan sayısı oldukça artmıştır. 2004 yılında tam zamanlı çalışan sayısı 251’den 2013 yılında 39588’e, 2004 yılında 34 olan proje zamanlı çalışan sayısı ise 2013 yılında 66228’e yükselmiştir. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı (2013) verilerine göre, ülkedekine benzer şekilde Yozgat’ta gönüllü çalışan ve maaşlı çalışan sayısı oldukça artmış; ancak 2013 yılı itibarıyla gönüllü çalışan kalmamıştır.

Şekil 67. Yozgat'ta Yıllar İtibariyle Maaşlı ve Gönüllü Çalışan Sayısı (İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı)¹⁷

İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı (2013) verilerine göre, Yozgat'ta 466 (ülkedeki payı %0,48; iller arasında 50. sırada) toplam faal dernek bulunmaktadır. Faal dernek sayısı, 2015 yılında Yozgat için 465¹⁸'tir.

2012 yılında Kayseri'de 2.931, Sivas'ta 1.071 ve Yozgat'ta 2.201 adet dernek fesih edilmiştir. Yozgat'ta 2004 yılından 2012 yılına kadar olan süreçte fesih edilen dernek sayısı artmış ve 1639'dan 2201'e ulaşmıştır. 2012 yılı verilerine göre, Kayseri'de 8, Sivas'ta 3, Yozgat'ta 1 faal federasyon bulunurken, Bölgedeki tek konfederasyon Kayseri'de bulunmaktadır. Bölge, toplamda 2.644 faal dernek sayısı ile düzey2 bölgeleri arasında 13. sırada gelirken, dernek sayısı nüfusa oranlandığında ise bölgeler arasında 5. sırada gelmektedir. Bu bakımdan, Bölgede örgütlenme kültürünün geliştirilmeye ihtiyaç duyduğu ve dernekleşmenin merkez ilçelerde yoğunlaştığı söylenebilir. Ancak Yozgat'ta ilçelerdeki yoğunlaşma diğerlerine göre biraz daha fazladır. Kayseri'de faal derneklerin %79,98'i il merkezi ve merkez ilçelerde faaliyet göstermektedir. Sivas'ta bu oran, %61,90, Yozgat'ta ise %32,10'dur.

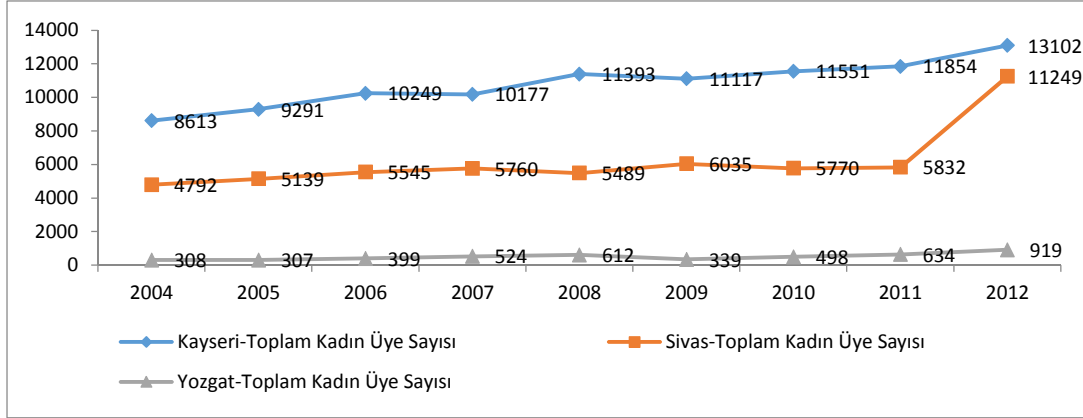

¹⁷ 30.04.2015 tarihi itibariyle, www.dernekler.gov.tr

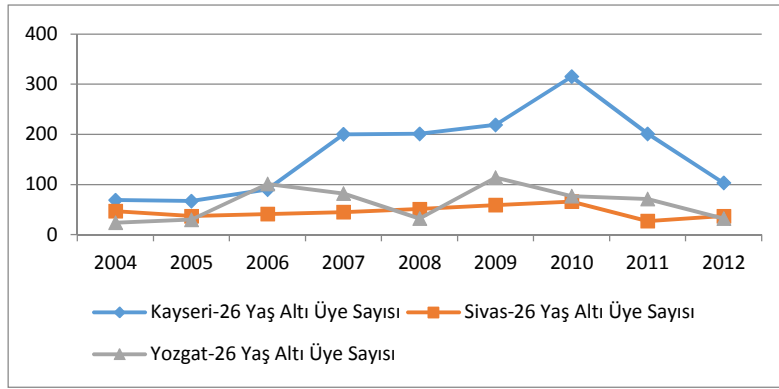
¹⁸ 30.04.2015 tarihi itibariyle, www.dernekler.gov.tr

Şekil 68. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren ve Fesih Edilen Dernek Sayıları (İçişleri Bakanlığı)

Toplam dernek üye sayıları yıllar itibariyle artış eğilimindeyken, 2012 yılında Kayseri’de kadın üyelerin oranı %11,68 (iller arasında 41. sırada), Sivas’ta %21,04 (iller arasında 4. sırada) ve Yozgat’ta %5,55’tir (iller arasında 78. Sırada). Yozgat’ta günümüzde kadın üyeler 775 üye ile %5,03¹⁹’lük bir pay almaktadır (14575 üye erkek, %94, 61 pay, 55 tüzel kişi, %0,36 pay). 26 yaş altı genç üye oranı ise oldukça düşüktür. Özellikle Kayseri ve Yozgat’ta kadınların ve Bölgedeki genç üyelerin sivil toplum faaliyetlerine katılım oranının artırılması önemlidir.

Şekil 69. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren Derneklere Kayıtlı Kadın Üye Sayısı (İçişleri Bakanlığı)

Şekil 70. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren Derneklere Kayıtlı Kadın ve 26 Yaş Altı Üye Sayısı (İçişleri Bakanlığı)

İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı verilerine göre Sivas ve Yozgat’ta kamu yararına çalışan 1 dernek bulunurken, bu rakam, Kayseri için 2’dir. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı (2015²⁰) verilerine göre, Yozgat’ta İmar Şehircilik ve Kalkındırma alanında 21 dernek bulunmaktadır.

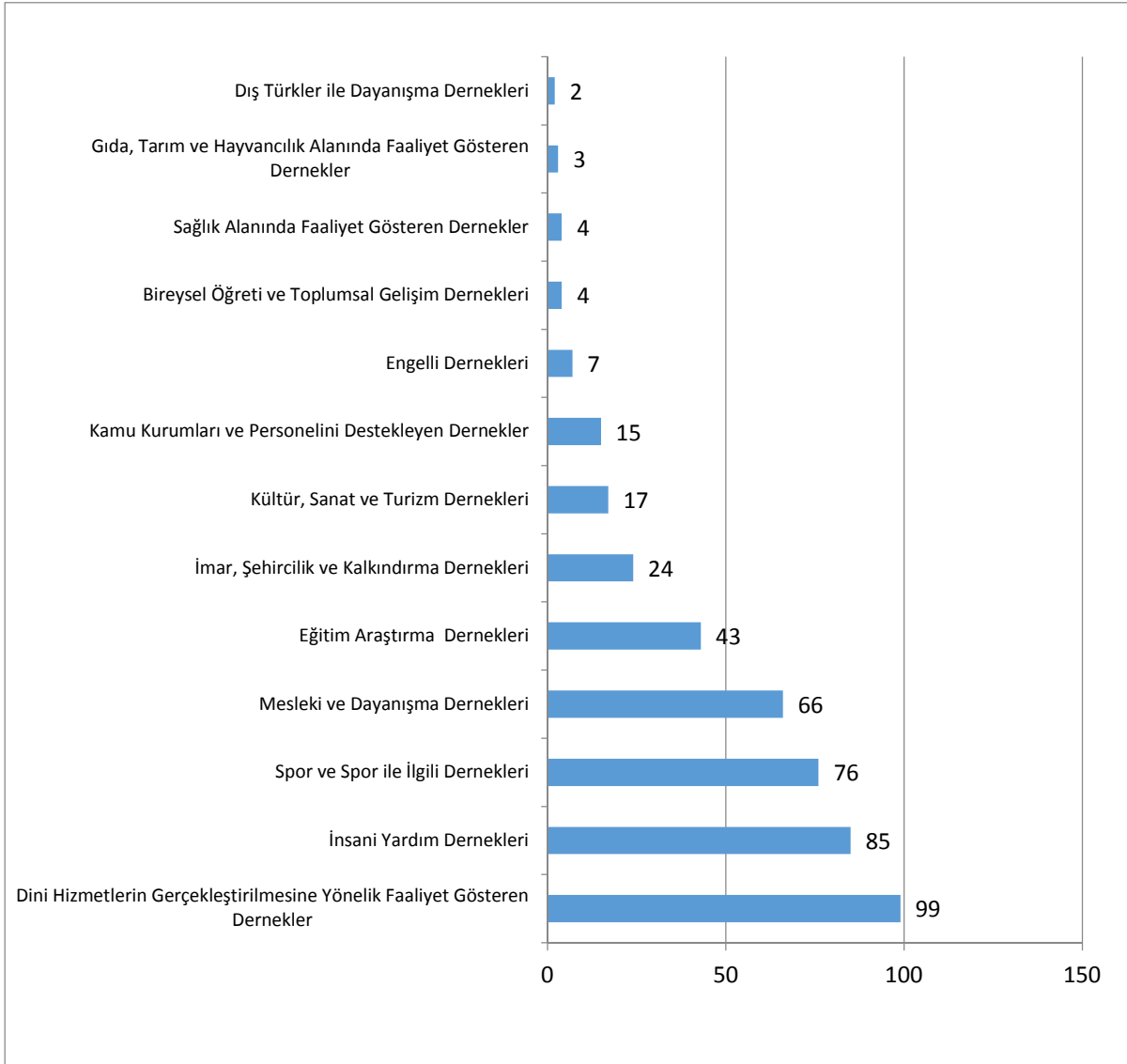
Türleri ve Hedef Kitleleri

Yozgat’ta 2015 yılı Ocak ayı itibariyle faaliyet gösteren 465 derneğin dağılımına bakıldığında, 18 türde derneğin faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bunlar arasında, en büyük payı, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler, spor ve spor ile ilgili dernekler, mesleki ve dayanışma dernekleri ile insani yardım derneklerini aldığı görülmektedir. Bu bakımdan Yozgat,

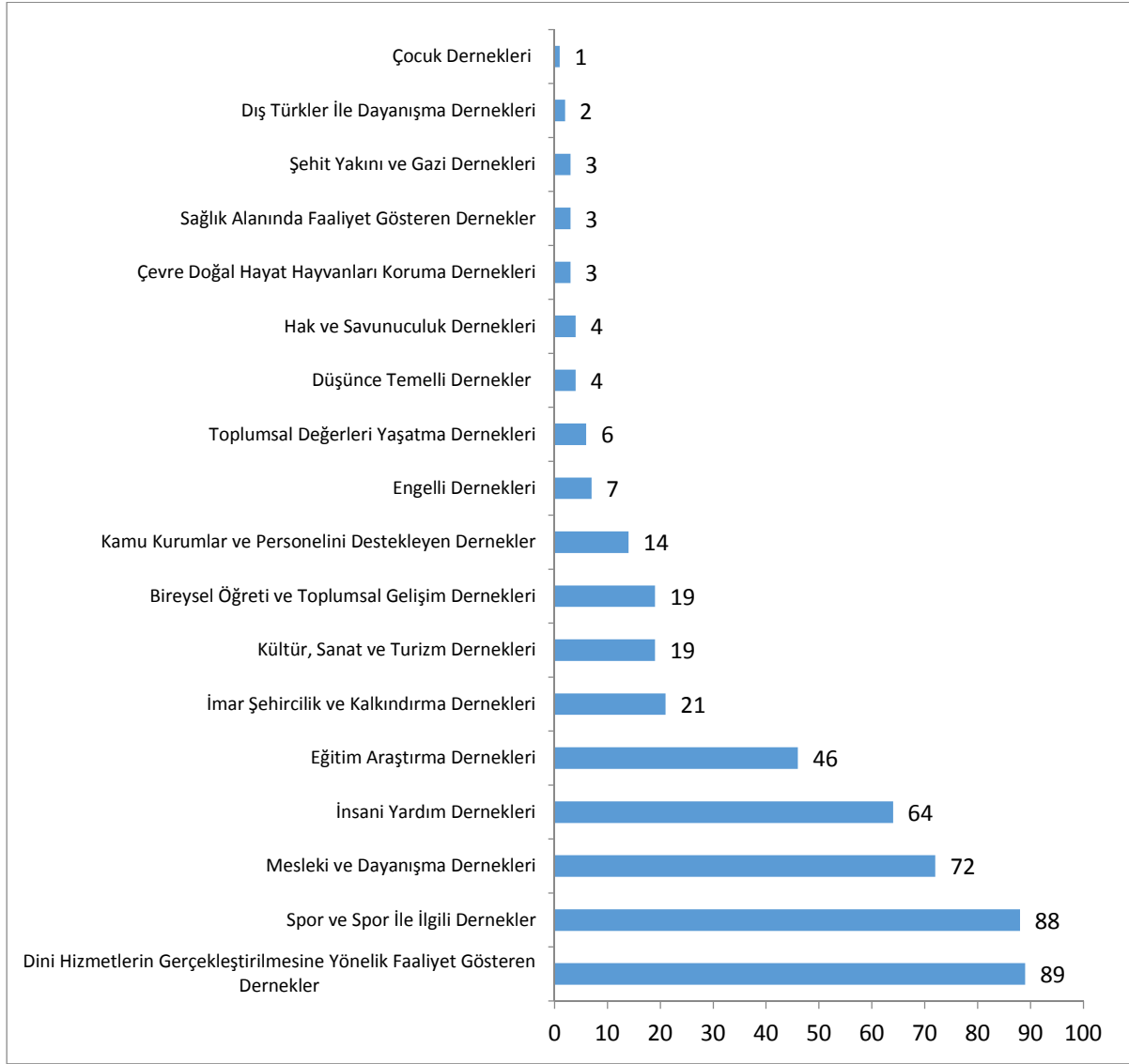
¹⁹ 30.04.2015 tarihi itibariyle, www.dernekler.gov.tr

²⁰ 15.05.2015 tarihi itibariyle www.dernekler.gov.tr

Türkiye genelindeki derneklerin faaliyet türüne göre dağılımı ile benzerlik göstermektedir. Yozgat'ta aynı zamanda 2012 yılındaki durum incelendiğinde yine en büyük payı, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler, insani yardım dernekleri, spor ve spor ile ilgili dernekleri ve mesleki ve dayanışma derneklerinin aldığı görülmektedir. Ancak son dönemde, insani yardım derneklerinin sayısı %23,86 oranında, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren derneklerin sayısı ise %11,24 azalmış, spor ve spor ile ilgili derneklerin sayısı %13,64 oranında artmıştır. Türkiye'de sınırlı sayıda bulunan çocuk derneklerinden biri de Yozgat'ta olup, Kadışehri ilçesinde faaliyet göstermektedir.

Şekil 71. Dernek Türlerine Göre Dağılım (DERBİS, 2012)

Şekil 72. Dernek Türlerine Göre Dağılım (DERBİS, 2015)

Tablo 96. Yozgat'ta İlçeler Bazında Derneklerin Dağılımı (İl Dernekler Müdürlüğü, 2014)

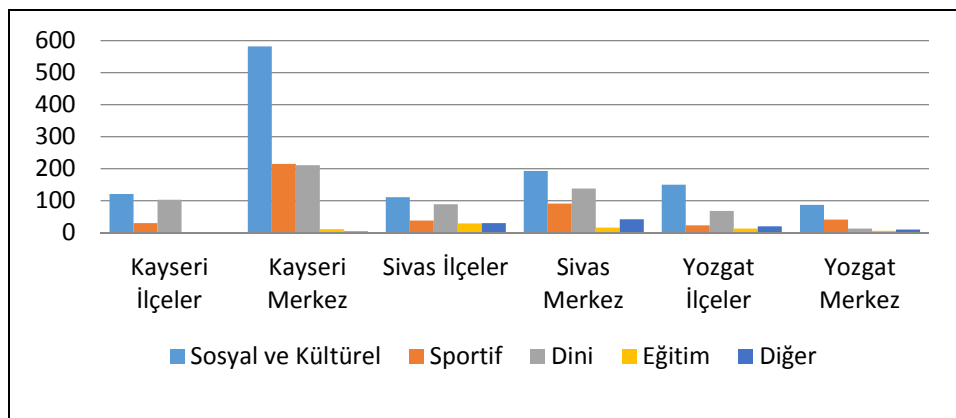
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	% Pay
Yozgat Merkez	120	122	18	145	150	153	48,9
Akdağmadeni	30	29	31	32	29	29	9,27
Aydıncık	9	7	9	10	9	8	2,56
Boğazlıyan	43	44	42	38	40	39	12,5
Çandır	4	5	6	6	8	6	1,92
Çayıralan	15	19	16	17	16	16	5,11
Çekerek	22	22	21	23	26	26	8,31
Kadışehri	14	13	14	13	17	17	5,43
Saraykent	7	6	8	8	8	8	2,56
Sarıkaya	35	38	46	41	45	46	14,7
Sorgun	43	45	47	49	56	62	19,8
Şefaati	10	11	11	9	9	9	2,88
Yenifakılı	8	8	7	6	6	7	2,24
Yerköy	31	31	33	38	37	40	12,8
Toplam	271	278	291	290	306	313	100

Derneklerin ilçe bazında dağılım durumu incelendiğinde, TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı ve İl Dernekler Müdürlüğü (2015) verilerine göre, derneklerin ağırlıklı olarak Yozgat Merkez ilçede yoğunlaştığı (%48,9) ve sonrasında ise Sorgun, Boğazlıyan, Akdağmadeni, Sarıkaya, Yerköy ilçelerinin başı çektiği görülmektedir. Akdağmadeni, Çekerek, Boğazlıyan, Sorgun, Şefaati ilçelerinde ise kadın üye bulunmamaktadır. Üye sayısı en fazla yine Yozgat Merkez’de yer almaktadır. Toplam üye sayısı 2010-2013 yılları arasında %0,6 oranında azalmıştır. 2010-2013 döneminde dernekleri üye sayısında en fazla artış %81,1 ile Saraykent ilçesinde meydana gelmiştir. 2010-2013 döneminde Yozgat Merkez, Aydıncık, Çandır, Kadışehri, Saraykent, Sarıkaya, Sorgun ve Yerköy ilçelerinde derneklere toplam üye sayısında artış meydana gelmiş, ancak diğer ilçelerde azalma görülmüştür.

Tablo 97. İlçeler Bazında Dernek Üyelerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (İl Dernekler Müdürlüğü, 2014)

	2010		2011		2012		2013		2010-2013 % Değişim
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Toplam
Yozgat Merkez	4.544	344	4.452	386	5.420	658	5.972	711	36,7
Akdağmadeni	1.089	11	970	3	1.095	17	1.078	18	-0,4
Aydıncık	239		251		317		317		32,6
Boğazlıyan	1.387	17	2.162	75	2.010	59	1.235	2	-11,9
Çandır	288		298		318		318		10,4
Çayıralan	596	20	640	22	496	21	496	21	-16,1
Çekerek	597		547	2	543	2	524	2	-11,9
Kadışehri	247		262		353		317		28,3
Saraykent	122		136	2	219	2	219	2	81,1
Sarıkaya	1.344	1	1.258	6	1.535	13	1.418	13	6,4
Sorgun	1.486	59	1.563	61	1.528	91	1.526	86	4,3
Şefaati	354	10	311	18	149		247		-32,1
Yenifakılı	182		170		126		147		-19,2
Yerköy	1.201		1.096	57	1.186	51	1.151	53	0,2
Toplam	9.132	118	9.664	246	9.875	256	8.993	197	-0,6

TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planında yer aldığı üzere, derneklerin faaliyetlerine göre dağılımları, karşılaştırmalı olarak şekilde sunulmuştur.

Şekil 73. Bölgede Faaliyet Gösteren Derneklerin Faaliyetlerine Göre Dağılımları (DERBİS, 2015)²¹

²¹ TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planından alıntı olup, Kayseri Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü 2013 Yılı İl Brifingi (13.02.2013 tarih ve 1429 sayılı yazı), Sivas ve Yozgat Valiliği, İl Dernekler Müdürlüğü 2013 yılı verilerine dayanmaktadır.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUN ALANLARI

- Son yıllarda Yozgat'ta dernekleşme düzeyi ve vakıfların sayısı artmaktadır. Ancak, Türkiye'deki dernekleşme düzeyi dikkate alındığında, Yozgat'ta dernekleşme düzeyi ile kadınlar ve gençlerin derneklere katılma düzeyinin zayıf olduğu görülmektedir. Yozgat vakıf sayısı bakımından Türkiye genelinde orta sıralarda gelmektedir. Yozgat'ta vakıf faaliyetleri ve vakıf sayısı diğer TR72 Bölgesi illerine göre düşüktür. Yozgat'ta dernekler ağırlıklı olarak Merkez ilçede yoğunlaşmaktadır. 2013 yılı verilerine göre, dernekler bünyesinde gönüllü çalışan bulunmamaktadır. Yozgat'ta yalnızca 1 mülhak vakıf vardır. Yozgat'ta vakıflar, Türkiye genelinde olduğu gibi yeni vakıflar da yoğunlaşmaktadır.
- Yozgat'ta son dönemlerde küçük ölçekte, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler ile insani yardım dernekleri sayısının azaldığı, spor ve spor ile ilgili derneklerin sayısının arttığı gözlemlenmiştir.
- Anne ve çocuk eğitiminin desteklenmesi önemlidir.
- Yozgat'ı da kapsayan Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü için toplam personel sayısının artırılmasına, konusunda deneyimli yönetici ve personele, tahakkuk biriminin kurulmasına ihtiyaç bulunmaktadır.
- TEPAV (2014) raporuna göre, en fazla kız Kuran kursu bulunan il Ankara'dır. Nüfusa göre baktığımızda kadın nüfus başına en fazla Kuran kursu Bartın, Nevşehir, Amasya, Yozgat, Düzce, Bayburt, Burdur, Isparta, Kırşehir ve Niğde'de bulunmaktadır.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Sivil toplum kuruluşlarının belli bir alanda yoğunlaşmasından ziyade tüm Yozgat genelinde yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu nedenle sivil toplum kuruluşlarını teşvik edici politikalar izlenmelidir. Sivil toplum kuruluşlarının kurulması ve devam etmelerinin önünde yer alan en büyük engel maddi imkânsızlıklar olması nedeniyle, faal olan sivil toplum kuruluşlarının maddi olarak desteklenmesi gereklidir. Ayrıca kadınların sivil toplum kuruluşlarındaki katılım oranının düşüklüğü konusunda çalışmalar yapılmalıdır.

SONUÇ

Sivil toplum kuruluşlarının ilin kalkınması ve gelişiminde önemli bir rolü bulunmaktadır. Yozgat'ın ise Yozgat dışında yaşayan nüfusun fazlalığı sebebiyle bu konuda büyük bir potansiyeli mevcuttur. Yozgat'ın sivil toplum ve sosyal hareketler açısından değerlendirildiğinde her ne kadar son yıllarda artmakta ise de Ülke geneli baz alındığında sivil toplum hareketlerinin düşük kaldığı görülmektedir.

14 KÜLTÜR

YEREL KÜLTÜR VE GELENEKLER

Sektörel çalışma grubu toplantıları, kurum ve kişilerle (Kalkınma Kurulu Üye Ziyaretleri) görüşme ve izlenimler sonucunda elde edilen bulgulara göre,

- Devlet tarafından karşılıksız sunulan desteklerin bir kısım Yozgatlıyı çalışmamak yönünde teşvik ettiği düşünülmektedir. Bu nedenle, bir kısım Yozgatlı Yozgat'ta köyden tarım faaliyetinden gelen gelir ve aldıkları yardımlarla, neredeyse çalışarak kazanabilecekleri (yaklaşık asgari ücret sınırları) parayı kazandıklarından, çalışmamayı tercih etmektedirler. Sanayi kültürü oluşmadığı için işçilerde düzenli ve disiplinli çalışma noktasında zafiyetler görülmektedir. Bunda çoğunun tarım gibi alternatiflerinin olmasının da etkisi mevcuttur.
- Genelde olduğu gibi Yozgat'ta da özellikle kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyonun zayıf olduğu, kurum ve kuruluşlar nezdinde bireysel hareketlerin yaygın olduğu ve güven ortamının zayıf olduğu tespit edilmiştir. Siyasi düşünce ve eğilimler ilişkilerde önemli hale gelebilmektedir. Kurumlar arasında görülen bu durum bireyler arasında da güven eksikliği olarak kendini göstermektedir. Yozgatlılar şehrin kalkınması için yapılabileceklerin farkındadır. Ancak, Yozgat'ta ikamet eden Yozgatlılar, bireysel inisiyatif kullanmak yerine başka birinin öncülük etmesi, yapması ya da doğrudan kamu yatırımlarıyla o işin yapılmasını arzulamaktadırlar.
- Yozgat'ta siyasi birlik zayıftır. Ortak menfaatin gözetilmesinde sıkıntı yaşanmaktadır.
- Yozgat'ta gurbetçi nüfusu fazladır. Çiftçi olan kültürle, Almanca kültür bir etkileşim yaşamış olup, Yozgat uzun süre gurbetçi dövizleriyle ticaretini çevirmiştir. Yapılan büyük yatırımlarda gurbetçilerin payı büyük olmasına rağmen, iki kültür arasında kalmanın sancıları da yaşanmıştır. Gurbetçilerin geneli daha sonra (YİMPAŞ ve YİBİTAŞ hariç) yatırımlarını Yozgat'a yapmamış; daha çok büyük şehirlere yerleşmişlerdir. Bazı ilçelerde gurbetçi villalarını görmek mümkündür. YİMPAŞ ve YİBİTAŞ ortak çalışma kültürünü olumsuz yönde etkilemiştir. Aynı zamanda gurbetçi sayısı, sahip oldukları bilgi ve sermaye ile bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Özellikle Almanya, Avusturya ve Hollanda'da birçok gurbetçi yaşamaktadır. Bunlar arasında başarılı iş adamları örnekleri de mevcuttur. Çoğu ilçenin ekonomisini gurbetçilerin canlandığı ve önemli ölçüde yatırım yaptıklarına dair bilgi kayıtlara geçmiştir.
- Yozgat Merkez ve Sorgun arasında rekabet kendini göstermektedir. Bu durum ilin genel yapısını olumsuz etkilemektedir. Bu rekabet nedeniyle, Bozok Üniversitesi Atatürk Yoluna yapılmıştır. Yozgat Sorgun arası rekabetin bir sonucu olarak, OSB Yerköy tarafına yapılmıştır ve ilin sanayi yönünden gelişim potansiyelini zayıflatmaktadır. OSB'nin yer seçiminin doğru olmadığı, gerek toplantılar, gerekse kişilerle görüşmelerde gündeme getirilen bir husustur. Yozgat Sorgun tarafına gelişmemektedir. Yozgat'ın bir şehir kimliği olmadığı, sektörel çalışma gruplarında dile getirilmiştir. Yozgat'ta Sorgun ticari yönden Merkezden daha güçlü hale gelmeye başlamıştır. Bu rekabet, Yozgat Merkez ve Sorgun arasında olduğu kadar güçlü olmasa da Boğazlıyan ve Yerköy arasında da kendini hissettirmektedir. Yozgat Merkez'deki algı, Boğazlıyan'ın Yozgat'ın bir ilçesi olarak görülmemesidir. Boğazlıyan'ın geliştiği takdirde Kayseri'ye bağlanacağından korkulmaktadır. Yozgat'taki ilçeler arasındaki rekabetin en

önemli göstergelerinden biri de ilde 4 tane Ticaret ve Sanayi Odası bulunmasıdır. Yozgat, birbirleriyle rekabet eden büyük ilçelere sahiptir.

- Yozgatlı olan bireyler, Yozgatlı olmayanlara göre daha az sosyal altyapı eksikliği hissetmektedir. Bu durum, Yozgatlı bireylerin, gelir düzeyinin düşük olması ve ihtiyaçların sınırlı olmasıyla da bir ölçüde ilişkilidir.
- Yozgat misafirperverlik geleneğini en iyi yaşatan illerden biridir. Genelde ikramdan kaçılmamaktadır. Misafirlere yemek ısmarlama olayı yaygındır.
- Özellikle Merkez ilçedeki Yozgatlı esnaf arasında, şehrin alışveriş altyapısının zayıf olmasını lehlerine çevirme ve malı ederinden fazla satma hadisesi mevcuttur. Bunun altında yatan sebepler arasında, Yozgat'ta tüketicilerin alışveriş için genelde Kayseri ve Ankara'yı tercih etmesi ve tüketicilerin harcayacağı yol parasını da esnafın hesap ederek, mal fiyatını arttırması görülmektedir. Yozgat Merkez'in küçük olmasının etkisiyle de, Yozgatlı esnaf arasında birbirlerinin kazancını takip etme ve fazla kazanılma durumunda iftiraya kadar gidebilen dedikodu hadiselerinin vuku bulunduğu belirtilmektedir.
- Yozgat'ın kaderi Ankara savaşı (1402) sonra değişiyor. Timur savaştan sonra bölgeye yerleşik halkı Orta Asya'ya götürüyor. Kalanlar belli bir canlanma oluşturamıyor. Kanuni döneminde Yozgat'a Halepli Türkmenler yerleştiriliyor. İl olarak ticaret, turizm, imaret oluşması Çapanoğlu zamanına kadar mümkün olmuyor. Osmanlı'nın son zamanlarında güçlü bir yapıya kavuşuyor. Kuvvetli bir sancak oluyor. Sonra çıkan ayaklanmalar çok şey değiştiriyor. Kısacası Yozgat bir Selçuklu şehri olmamış, şehirleşmeyi Osmanlı'nın son dönemlerinde yakalayabilmiştir. Yozgat'ta milliyetçilik ön plana çıkmaktadır. Çapanoğlu Osmanlı'dan sancağı aldığı zaman ticaretin gelişmediğini gördüğü Yozgat'a Ermenileri yerleştirmiştir. Belli ölçüde ticarete gelişmiş, ancak daha sonraki süreçte Ermeniler bölgeden gönderilmiştir. Yozgat'ta Selçuklu ve Cumhuriyet dönemi yatırımlarının olmayışı Kayseri ve Sivas'a göre şehri geride bırakan unsurların kaynağıdır. TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planında da son 10 yıllık dönemde yapılan yatırımlar incelendiğinde Yozgat, Kayseri ve Sivas'ın gerisinde kalmıştır.
- İl fazla göç verdiği için beyin göçü de fazla olmaktadır. İle kilit kurumların başına geçebilecek vizyon sahibi yöneticiler pek gelmemektedir.
- Yozgat halkı, Yozgat dışına çıkmayı ve yerleşmeyi başarı görmektedir. Yozgat'ta zengin olmuş çoğu ticaret erbabı ilk fırsatta şehir dışına işini kaydırmaktadır. Yozgat'ın şehir dışındaki imajı çok parlak sayılmamaktadır. Yozgat'ın ve Yozgat halkının başarı hikâyelerine ihtiyacı var. Yozgatlı kamu çalışanları da memleketlerinde çalışmak istememekte, diğer illere tayinlerini istemektedirler. Bunda sosyal altyapının yetersiz olması (eğitim, sağlık, alışveriş, sosyal mekânları gibi olanakların yetersiz olması, ulaşım güçlüğü, özellikle Yozgat Merkez'in şehir kimliğinin olmaması vb.) sebepler etkilidir.
- Yozgat'ta basın ve ileri gelenler tarafından düzenli olarak Yozgatlıların haklarının yenildiği edebiyatı yapılmakta olup, bu durum halkın kendine güvenini azaltmakta ve halkı karamsar bir psikolojiye itmektir.
- Kırsal alanlarda özellikle tarım ve hayvancılık meslek olarak görülmemektedir. Tarım ve hayvancılıkla uğraşmak yerine gençler tarım ve hayvancılıktan daha fazla para kazansalar dahi, maaşlı sabit bir işte (ifade edildiği şekliyle) asgari bir ücretle güvenlik görevlisi olmayı tercih etmektedirler. Beyaz yakalı iş arzusu fazladır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşmak sosyal statü sorunu olarak görülmektedir.

- Kamu görevlileri, mümkün olması durumunda ağırlıklı il Merkezinde oturmayı tercih etmektedir. Bu durum, kırsalın ekonomisini de olumsuz etkilemektedir.
- Kırsalda yaşayan kadınlar hayvancılıkla uğraşmayı evin beyinin işi olarak görmektedir.
- İnsanların Yöreye Özgü Davranış ve Tutumları: Yozgat eğitim ve iş nedeniyle göç veren bir şehirdir. Sosyal açıdan imkanları sınırlı olmakla beraber Yozgatlı boş zamanlarında uğraşacak bir meşguliyet- bağ bahçe işleri, Çamlık'ta spor yapmak vs.- bulmuştur. Yozgat'a dışarıdan gelen bir insan kolaylıkla bu şehre uyum sağlayabilir. Bu durum, şehrin insanı doyuma ulaştırmasından ziyade, Yozgatlının yabancıya olan yardımseverliği, koruyuculuğu nedeniyedir.
- Yemek Kültürü: Arabaşı, incir uyutma, parmak çörek, çedeneli kavurga, testi ve tandır kebabı, çiğdem pilavı gibi yiyecekler mutfağında köklü bir geçmişe sahiptir.
- Müzik Kültürü: Yozgat Sürmelisi, Cananeli, Çıt Çıt Çedene, Hastane Önünde İncir Ağacı, Zıyanın Türküsü ve sayılabilecek daha birçok türkü yöre insanının aşk, hasret, ağıt gibi duygularının notaya dökmüş halidir.
- Oyun Kültürü: Yozgat'ta bir köy düğününde halay "Ağırlama" ile başlar. Bobbili, Cemo, Trakya gibi halk oyunları ile devam eder. Bu halk oyunları Yozgat gençlerinin ve orta yaş grubuna dahil insanların genelini bildiği ve oynadığı oyunlardır.

Yozgat İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2015) verilerine göre, Yozgat'ta Çerkes, Alevi, köyleri bulunmaktadır. Bunların ilçelere göre yığılaştığı alanlar aşağıda sunulmaktadır;

Çerkes Köyleri

Aydıncık İlçesi: Bakırboğazi, Ağilli, Kuşsarayı, Mercimekören
Boğazlıyan İlçesi: Poyrazlı
Sarıkaya İlçesi: Arpalık, Boyalık, Kargalık, Karabacak, Karelli
Sorgun: Osmaniye

Alevi Köyleri

Merkez: Aktaş, Bayatören, Büyükmahal, Büyükcirli, Çorak, Deremahal, Derekişla, Kababel, Kaşkişla, Kırıksoku, Köçekkömü, Kuyumcu, Pembecik, Sarımbey, Sarınınören, Tayip
Aydıncık İlçesi: Güroğlu, Küçüktoraman, Sakızlık
Çekerek İlçesi: Kamışçık, Sarıköy
Sorgun İlçesi: Sivri, Tulum, Bahadın
Şefaattli İlçesi: Arife

DEĞERLENDİRME

- TR72 Bölgesi 2014 – 2023 Bölge Planı mevcut durum analizi çalışmasında ortaya konduğu üzere, "Yıllar itibarıyla Bölgedeki kamu yatırımlarının payı önemli ölçüde artmıştır. Ancak, Bölge illeri arasında en az payı Yozgat almaktadır. 2001-2012 döneminde toplam yatırım tutarları dikkate alındığında, Kayseri ve Sivas neredeyse aynı tutarda yatırım almışken, Yozgat daha az pay almıştır. Yozgat'ta kamu yatırımlarının özellikle tarım, ulaştırma alanlarında artırılması yararlı olacaktır." Söz gelimi Yozgat Merkezde otopark sorununun 2004 yılından beri yazılı hale getirildiği ancak günümüze kadar bir adım atılmadığı sektörel çalışma grubu toplantılarında vurgulanmıştır.
- Yozgat'ta kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonun artırılması önemlidir.

- Yozgat'ta özellikle girişimcilik kapasitesinin ve sermaye birikiminin arttırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Teşviklerde bu durum dikkate alınmalıdır. Taleplerin çoğunluğu teşviklerde Yozgat'ın 6. Bölge kapsamına alınması yönündedir. Bununla birlikte, gelişmişlik sıralamasına göre, yeni bir teşvik yaklaşımının geliştirilmesi de talepler arasındadır.
- Yozgat'ın şehir kimliğine kavuşturulması, nitelikli insanları Yozgat'ta tutacak sosyal altyapının geliştirilmesi önemlidir. Şehrin Sorgun yönüne büyümesi önemlidir. Yozgat'ta birlikte hareket etme güdüsü ve işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik tedbirler hayata geçirilmelidir.
- Özellikle Yozgat'ta ağırlıklı geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin sosyal bir statü sorunu olarak görülmesinin önüne geçilmeli; gayri resmi yapılan kiralamalar nedeniyle yerini bulmadığı dile getirilen desteklerin işlevselliği dikkate alınmalıdır.
- Zahire Borsası veya Lisanslı depoculuk gibi büyük çapta oluşumların kamu tarafından ateşlenmesi önem arz etmektedir.
- Bölgesel kalkınma idaresinin kurulması ve Yozgat'ın merkeze alınarak çevre illerin dahil edilmesiyle bölgeler arası gelişmişlik farklılıkları giderilebileceği öneriler arasındadır.
- Ajans tarafından Kalkınma Bankası işbirliği ile yapılan Yozgat İmalat Sanayi Analizine göre, Yozgat, gelişim bileşenleri açısından incelendiğinde, demiryolu ulaşımı sosyal altyapı -bu kapsamda özellikle eğitim, sağlık - ile turizm altyapı yatırımları ve hammadde bakımından kısmen yeterli bir görünüm arz etmektedir. Bu nedenle, sosyal altyapının, sağlık, ulaşım ve eğitim altyapısının öncelikli olarak kamu yatırımlarıyla güçlendirilmesi önemlidir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Veri Tabanı. www.aile.gov.tr
- ÇETİNSAYA, Gökhan. Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma:Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası. s.l.: Yüksek Öğretim Kurulu, 2014.
- Esenkar, İ. 2015. Sayılarla Türkiye – (Kayseri-Sivas-Yozgat). Sunum, Mart 2015. TÜİK Kayseri Bölge Müdürlüğü, 9.04.2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Akdağmadeni Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Aydıncık Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Boğazlıyan Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Çandır Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Çayıralan Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Çekerek Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Kadışehri Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Saraykent Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Sarıkaya Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Sorgun Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Şefaathli Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Yenifakılı Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İlçe Brifingi. 2015. Yerköy Kaymakamlık İlçe Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İl Brifingi. 2015. Yozgat Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü İl Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İl Brifingi. 2015. İŞKUR İl Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İl Brifingi. 2015. Yozgat İl Emniyet Müdürlüğü İl Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İl Brifingi. 2015. Yozgat İl Halk Sağlığı Müdürlüğü İl Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İl Brifingi. 2015. Yozgat İl Jandarma Komutanlığı İl Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İl Brifingi. 2015. Yozgat İl Sağlık Müdürlüğü İl Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İl Brifingi. 2015. Yozgat Sosyal Güvenlik Kurumu İl Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.
- İl Brifingi. 2015. Yozgat Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Yozgat Valiliği, Ocak 2015.

- İl Brifingi. 2015. Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Sivas Valiliği, 2015.
- İçişleri Bakanlığı. 2015. Dernekler Dairesi Başkanlığı Veri Tabanı. www.dernekler.gov.tr
- Kalkınma Bakanlığı. 2014. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu. www.kalkinma.gov.tr.
- Milli Eğitim Bakanlığı. Milli Eğitim İstatistikleri. [Çevrimiçi] 2012-2013. <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2012-2013/icerik/79>. ISSN 1300-0993.
- OECD. Education at a Glance. [Çevrimiçi] 2012. <http://www.oecd.org/edu/eag2012.htm>. ISBN 978-92-64-17929-5.
- ORAN. 2013. Yozgat 2023 Kalkınma Çalıştayı Sonuçları Raporu. Yozgat 2023 Kalkınma Çalıştayı, 2-3 Mayıs 2013, Yozgat. Orta Anadolu Kalkınma Ajansı Yayınları, Basım Yeri Kayseri. <http://oran.org.tr/kategori/62/dokuman-merkezi.html>.
- ORAN. 2014. TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı. Orta Anadolu Kalkınma Ajansı. www.oran.org.tr.
- ORAN. 2014. Yozgat İmalat Sanayi Raporu. Kalkınma Bankası, Ankara 2014. www.oran.org.tr
- ÖSYM. 2011-2012 Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. [Çevrimiçi] Mart 2013. <http://www.osym.gov.tr/belge/1-13575/2011-2012-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri.html>.
- Sağlık Bakanlığı. 2005. 13.10.2005 tarihli be 010.06 sayılı Genelge., Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, 2005.
- Sağlık Bakanlığı. 2013. Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2012). Sağlık Bakanlığı, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Ankara 2013.
- Sağlık Bakanlığı. 2014. Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013). Sağlık Bakanlığı, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Ankara 2014.
- Sağlık Bakanlığı. 2014. Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Hasta Memnuniyeti 2012. Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, [ttp://ekutuphane.tusak.gov.tr](http://ekutuphane.tusak.gov.tr). Erişim Tarihi: 20.04.2015
- Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü, 2015. Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün 17.04.2015 tarihli ve 599 sayılı yazısı.
- Sosyal Güvenlik Kurumu. Sosyal Güvenlik Kurumu Veri Tabanı. www.sgk.gov.tr
- TEPAV. 2014. 81 il için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi. Yazarlar: Hülya DEMİRDİREK, Ülker ŞENER, Mart 2014, ISBN 978-9944-927-64-2.
- TÜİK. 2011. Nüfus ve Konut Araştırması 2011. Türkiye İstatistik Kurumu, Yayın No: 4030, Ankara, Temmuz 2013.
- TÜİK. 2013. Seçilmiş Göstergelerle Yozgat 2013. Türkiye İstatistik Kurumu, Yayın No: 4262, ISSN: 1307-0894, Ankara, Eylül 2014.
- TÜİK. Türkiye İstatistik Kurumu Veri Tabanı. www.tuik.gov.tr. Erişim Tarihi:10.04.2015
- Vakıflar Genel Müdürlüğü. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, Vakıf İstatistikleri. <http://www.vgm.gov.tr/>
- Yozgat Valiliği. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü. Yozgat İli 2013 yılı YGS-LYS Sonuçları.
- Yozgat Valiliği. 2015. Sosyal Analiz Çalışması Resmi İstatistikleri.

EKLER

EK-1-Sosyal Durum Sektörel Çalışma Grubu Çıktıları

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı, bölgesel kalkınma hedeflerine daha fazla katkı sağlanması amacıyla, Olağan Kalkınma Kurulu Toplantılarının yanı sıra TR72 Bölgesinde (Kayseri, Sivas, Yozgat) gerçekleştirmeyi hedeflediği, İl Kalkınma Kurulu Toplantısını 7 Nisan 2015 tarihinde Yozgat'ta, 9 Nisan 2015 tarihinde Sivas'ta ve 14 Nisan 2015 tarihinde Kayseri'de gerçekleştirmiştir. İl Kalkınma Kurulu Toplantısında, Kalkınma Kurulu üyeleri arasından daha önceden oluşturulan Sosyal Altyapı Sektörel Çalışma Grubu, Yozgat'ın sosyal bakımdan en önemli sorunları ve çözüm önerilerini Ajans personeli moderatörlüğünde tartışmışlardır. Sektörel Çalışma Grubu toplantılarının ikincileri ise 2-3-4 Haziran 2015 tarihlerinde Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinde eş zamanlı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, ilki 7 Nisan 2015 tarihinde, ikincisi ise 4 Haziran 2015 tarihinde gerçekleştirilen toplantı sonucunda, sosyal altyapının birçok konuyla ilintili olduğu anlaşılmış olup, sektörel çalışma grubu çıktıları aşağıda sunulmuştur.

Çalışmada Kullanılan Yöntem

2014 yılı II. Olağan Kalkınma Kurulu toplantısında belirlenen konu ve alanlarda Kalkınma Kurulu üyeleri ve diğer ilgili paydaşlardan oluşturulan Sektörel Çalışma Grubu toplantılarında, sektörlerin sorunları, çözüm önerileri "odak grup toplantısı metoduyla" tartışılarak, paydaşların görüşleriyle eylem planları oluşturulmuştur.

Bu amaçla, Ajans moderatörlüğünde gerçekleştirilen Sosyal Altyapı Sektörel Çalışma Grubunun ilk toplantısında Ajans personeli moderatörlüğü ve raportörlüğünde şu sorulara yanıt aranmıştır;

1. Sizce karşılaşılan en önemli sosyal sorunlar nelerdir?
2. Yozgat'ta sosyal açıdan bir şeyi değiştirebilseydiniz? Bu ne olurdu? Somut Proje Önerileriniz nelerdir?
3. Sosyal sorunlar sizce en çok hangi ilçeler ve hangi alanlarda yoğunlaşmaktadır?
4. İlde sosyal sorunlardan en çok hangi kesim etkilenmektedir (mevsimlik işçiler, kadınlar...)

Konuyla ilgili görüşler, resmi yazı yoluyla ilgili kurum ve kuruluşlara iletilmiş ve bir sonraki toplantıda, belirlenen sorun ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve eylem planlarının tanımlanacağı bildirilmiştir. İkinci toplantıda, konuyla ilgili mevcut durum özetlenmiş olup, toplantıya katılım sağlayan paydaşlarla belirlenen sorun ve çözüm önerilerinin üzerinden geçilerek, taslak eylem planları oluşturulmuştur.

Resim 1. Sektörel Çalışma Grubu Toplantılarından Bir Görünüm

Sonrasında toplantılara katılan paydaşlara, taslak eylem planları e-posta yoluyla iletilmiş ve eylem planları konusunda görüşlerine başvurulmuştur.

Eylem planının kurgulanmasında, TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı eksen, öncelik ve tedbirleri dikkate alınmıştır. Eylem planında yer alan her bir eylemde, eylem no, eylem, eylemden sorumlu kuruluş, eylemle ilgili kurum ve kuruluşlar, süre, eyleme ilişkin açıklama ve eylemin gerçekleştirilmesine ilişkin varsa fırsatlar (fon kaynağı, yeni kurumlar...) tanımlanmıştır.

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kurum/Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlgilin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlgilin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
----------	-------	--------------------------	---------------------------------	------	-------------------------	--

Eylem planında,

Eylem: Faaliyet ya da proje adını,

Eylemden Sorumlu Kuruluş: Öngörülen faaliyet ya da projenin eylemle ilgili kurum/kuruluşlarla işbirliği içinde yürütülmesinden ve süresi içinde tamamlamaktan ve raporlanmasını gerçekleştirmekten sorumlu kuruluşu,

Eylemle İlgili Kurum/Kuruluşlar: Eylemden sorumlu kuruluşa, eylemin gerçekleştirilmesine ilişkin destek verecek kurum ya da kuruluşları,

Süre: Öngörülen faaliyet ya da projenin tamamlanması için planlanan süreyi (kısa dönem-0-3 yıl, orta dönem-4-6 yıl, uzun dönem-7+ yıl),

Eyleme İlgilin Açıklama: Gerçekleştirilecek faaliyet ya da projeye ilişkin açıklamayı,

Eylemin Gerçekleştirilmesine İlgilin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...): Eylemin gerçekleştirilmesine ilişkin bütçenin temininde ya da gerekli yapılanmalarda varsa fırsatların tanımlanmasını ifade eder.

Eylemlerin gerçekleşme durumu, Genel Sekreterlik tarafından oluşturulacak bir Komite aracılığıyla düzenli aralıklarla izlenecektir.

Sektörel Çalışma Gurubu çıktılarının sonuçları, birincil ve ikincil veriler ışığında elde edilen verilerle paraleldir. Buna göre, gerçekleştirilen toplantı sonucunda, sosyal altyapının birçok konuyla ilintili olduğu anlaşılmış olup, sektörel çalışma grubu çıktıları aşağıda sunulmuştur. Yozgat'ın sorunları, istihdam, sosyal altyapı, eğitim, sağlık ve diğer sorunlar altında sınıflandırılmıştır.

SORUNLAR-İSTİHDAM

- Yozgat'ın ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma ve tarıma dayalı sanayiye bağlıdır. Bu nedenle özellikle istihdama yönelik altyapının eksikliği (Tarımsal altyapının eksikliği) hissedilmektedir.
- Merkez ilçede yeni yapılan yerlerde iş merkezlerinin eksikliği mevcuttur.
- Yozgat'ta rekabet az ve büyük markalar şehirde mevcut değil.
- Şehrin sermaye yetersizliği mevcut ve Türkiye ortalamasının altında bir geliri var.
- İşi beğenmeme sorunu mevcut olup, beyaz yakalı iş arzusu fazladır.
- Yozgat'ta yetişmiş işgücü (kalifiye eleman) yoktur.

- Yozgat'ın sınırlı sanayi potansiyeli için de az da olsa öne çıkan tekstil firmaları istihdam ve devlet yatırımları teşviki için Yozgat'ı tercih etmektedir.

SORUNLAR-DİĞER

- Yozgat erişilebilir bir şehir değildir. Ulaşım yetersizliği yoğun olarak hissedilmektedir. Ulaşım yetersizliği, Ankara, İstanbul gibi metropollerle, etrafındaki iller için sağlık, alışveriş gibi özellikler bakımından cazibe merkezi olan Kayseri için olduğu kadar, il içerisinde de hissedilmektedir.
- Terminalin yeri uygun değildir.
- Belirli bir kesim için sosyal destekler insanları üretimden alı koymaktadır. Kırsalda yaşayanlar, önemli ölçüde sosyal desteklerden yararlanmaktadır.
- Ekonomisi özellikle kırsal alanlarda tarım ve hayvancılığa bağlı olan Yozgat'ta Çevre Düzeni Planına göre gelişme sağlanamamaktadır. Yozgat'ta kararlar ağırlıklı olarak siyasi olarak alınmaktadır; ancak işin teknik boyutu geri plana itilmektedir.
- Özellikle Yozgat Merkez'in şehir kimliği bulunmadığı algısı hissedilmektedir. Merkezde, otopark eksikliği yaşanmaktadır. Bu sorunun yaklaşık 10 yıldır dile getirildiği, ancak çözüm bulunmadığı belirtilmiştir. Yozgat'ta kentsel altyapı (yol ve kanalizasyon..) eksiklikleri de diğer dile getirilen sorunlar arasındadır.
- Yozgat, pazara ve hammaddeye uzaktır.
- Yozgat'ın etrafında Ankara, Kayseri gibi büyükşehirlerin bulunması, hem bir dezavantaj hem de avantajdır. Yozgatlı esnaf, malların fiyatlarını arttırarak, bu durumu lehine kullanabilmektedir.
- Kent Konseyi aktif değildir.
- Kırsal alanlarda özellikle tarım ve hayvancılık meslek olarak görülmemektedir. Tarım ve hayvancılıkla uğraşmak yerine gençler tarım ve hayvancılıktan daha fazla para kazansalar dahi, maaşlı sabit bir işte (ifade edildiği şekliyle) asgari bir ücretle güvenlik görevlisi olmayı tercih etmektedirler. Beyaz yakalı iş arzusu fazladır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşanlara köylerde kız verilmemektedir. Yozgat'a her yıl 30-35.000 tarım işçisi dışarıdan gelmektedir (Bunlar için İl Özel İdare tarafından çadır kurulmakta ve okul, tuvalet vb. ihtiyaçları karşılanmaktadır.).
- Sosyal destekler insanları üretimden alı koyuyor. Yozgatlılar aldıkları sosyal destek ve tarladan elde ettikleri gelirlerle (kiralama ya da paylarına düşen bedel) neredeyse bir asgari ücretlinin aldığı ücreti alıyor. Bu nedenle çalışmayı tercih etmiyor.
- Yozgat'ta ağırlıklı faaliyet kolu olan tarımsal faaliyetle uğraşan çiftçiler için sağlanan destekleri araziyi kiralayanlar almaktadır. Köylerde nüfus yaşanmaktadır. Yaş ortalaması 55-60'tır.

SAĞLIK ALTYAPISI

- Sağlık altyapısı önemli ölçüde yetersizdir. Ciddi rahatsızlıkları olanlar, Kayseri ve Ankara'dan hizmet alabilmektedir. Bozok Üniversitesi, Tıp Fakültesi ve Bölge Hastanesinin bir an önce tamamlanması gereklidir.
- Hastane fiziksel altyapısıyla birlikte sağlık personeli de Yozgat'ta tutacak önlemler alınmalıdır. Sağlık personeli, özel hastanelerde çalışmayı Yozgat'ta yaşamaya tercih edebilmektedir. Sağlık personeli Yozgat'ta tutulamamaktadır.

- Yozgat Merkez'deki özel hastane kapanmıştır. Sadece Sorgun ilçesinde 1 adet hastane bulunmaktadır. Yozgat'ta özel hastane kurulmalıdır.
- Sağlık hizmetinde kalite sorunu civar illerin sağladığı hizmete göre düşüktür (Yozgatlı olmayanlar daha çok hissetmektedir)

SORUNLAR-GÖÇ

- Şehir zihniyeti köylerde yaşayanları olumsuz etkiliyor. Köylerde tarımla uğraşmak sosyal bir statü sorunu olarak gözüktüyor.
- Yetersiz istihdam koşulları, eğitim ve sağlık altyapısının eksikliği göçün ana sebebini oluşturmaktadır.
- Köylerde sağlanan devlet desteğinin yetersiz olması bir başka göç sebebini oluşturmaktadır.

SORUNLAR-SOSYAL ALTYAPI

- Şehir üniversite öğrencileri için cazip değildir (kafeterya, sinema, tiyatro park, yurt vb. altyapı).
- Talebin yetersiz olması nedeniyle, şehir akşamları cansızdır (Yozgatlı olmayanlar daha çok hissetmektedir).
- Sosyal altyapı eksikliği nedeniyle, üniversite öğretim üyeleri, kamu görevlileri (doktor, öğretmen vs.) güvenlik sorunu olmamasına rağmen şehirde kalmayı ve yaşamayı tercih etmemekte, mümkün olan en kısa sürede gitmek istemektedir.
- Yozgatlı olmayanlarca daha çok hissedildiği üzere, halkın faydalanabileceği, alışveriş merkezi, sosyal tesisler, sinema ve tiyatro imkânlarının arttırılmasına ihtiyaç vardır. Yozgatlı halk gelir düşüklüğü nedeniyle bunların eksikliğini daha az hissetmektedir.
- Sosyal altyapı eksikliği ile ilişkili yatırım altyapısı da geliştirilmeye ihtiyaç duymaktadır. Şehir yeterince yatırımcı çekememektedir.

SORUNLAR-EĞİTİM

- Kırsalda 1.2.3. ve 4. sınıf öğrencileri bir arada okuyor. Kırsalda öğretmen açığı var. Öğretmenler kırsalda kalmıyor. Mümkünse şehir merkezinde yaşamayı tercih ediyor.
- Özel okul sayısı azdır.
- Öğrencilerin genel olarak sınavlarda başarı oranı düşüktür.
- Eğitimde kalitenin arttırılması ihtiyacı mevcuttur.
- Üniversite'de öğretim üyesi sayısı ve unvan düzeyi düşüktür.

FIRSATLAR

- Yozgat'ın eğitim ve sağlık alanında hizmet veren kamu görevlileri için Merkezi ilçelerde zorunlu hizmet kapsamında bulunması
- Yozgat Merkez'e özel hastane kurulumu için çalışmalar sürdürülmektedir.
- Yozgat'ta sağlık alanında kamu yatırımları devam etmektedir.
- İŞKUR, KOSGEB fonları, AB projeleri, ORAN, TSE, TPE destekleri mevcuttur.

- Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, IPA AB Mali Programları Daire Başkanlığı tarafından uygulanan Operasyonel Program kapsamında, Erciyes Teknopark Bölgesel Yenilik Merkezinin Kurulması Projesi, Sorgun İŞGEM Projesi, Yozgat İş Destek Merkezi Projesi uygulanmaktadır.

ÖNERİLER

- Mevcut terminalin Çevre Yoluna yapılması gereklidir. .(Mevcut “terminalin yenilenmesi projesi” ve “terminal çevre düzenlemesi projesi” tamamlanarak Haziran 2015’te hizmete sunulmuştur. Çevre yolu yapıldığında yeni terminal binasının da yapılacağı ifade edilmektedir.)
- Yozgat Merkez’e ihtiyaç planlaması doğrultusunda birkaç bölgeye yer altına katlı otopark yapılmalıdır. Yozgat Merkez’in dışında- büyük ilçeler başta olmak üzere diğer ilçelere de ihtiyaç doğrultusunda otoparklar yapılmalıdır.
- Yozgat’ın Yatırımlarda Devlet Yardımları Teşvik Sistemi kapsamında 5. Bölge yerine, 6. Bölge olarak tanımlanması gereklidir.
- Yozgat üniversite öğrencileri ve öğretim üyeleri için sinema, tiyatro, kafe, ulaşım, kütüphane altyapısı gibi imkânlarla cazip hale getirilmelidir.
- Halk için alışveriş merkezi, sinema, tiyatro, sosyal tesis imkânları arttırılmalı ve büyük marka yatırımları teşvik edilmelidir. Özellikle, Yozgat’a yapılan alışveriş merkezi için marka ve büyük firmaların gelmesi sağlanmalıdır.
- Özellikle kırsal alanlar başta olmak üzere Merkez’de, temel ihtiyaçları karşılayabilecek bir altyapı oluşturulmalıdır.
- Genç nüfusa yerinde istihdam tedbirleri alınmalıdır.
- Yozgat’ta ağırlıklı faaliyet kolu olan tarımsal faaliyetle uğraşan çiftçilere sağlanan destek miktarları arttırılmalıdır. Desteklerin üretim yapanlara verilmesi sağlanmalıdır (arazilerin yaklaşık %65’i kiralandığından, destekler gerçekten üretim yapanlar yerine, tarla sahiplerine verilmektedir)
- .Ana faaliyet kolu olan tarım sektöründe Ziraat Bankası teşviklerinde çiftçiler için ipotek bedelinin düşürülmesi/kişinin elindeki mal varlığının kabul edilmesi önerilmektedir. Çiftçilere hayvan dağıtılması talep edilmektedir. Köylerin bir araya gelerek ortak süt toplama merkezlerinin kurulması önerilmektedir. Tarımsal ürünlerin satılabileceği alan ve pazarlar oluşturulmalıdır.
- Park, bahçe, mesire yerleri, rekreasyon alanları ve spor alanlarının çoğaltılması gereklidir.
- Tarım altyapısı güçlendirilmeli ve marka oluşturulmalıdır.
- Sağlanan sosyal yardımlar tek çatı altında toplanmalıdır.
- Hizmet sektörü (özellikle jeotermal potansiyelini kullanan turizm sektörü) geliştirilmelidir.
- İstihdama yönelik teşvikler devam ettirilmelidir.
- Hızlı tren yatırımı hızlandırılmalıdır. Başlangıçta Yozgat’tan göç artabilir ancak, ileride bu olumlu etkiye dönüşebilir.
- Doğu-batı ve kuzey-güney istikametinde ulaşım ağı iyileştirilmelidir. Özellikle Kadışehri’ne ulaşım sıkıntılıdır.
- İleri Biyolojik Arıtma Tesisi Saray mevkiinde ya da ileriye taşınmalıdır.
- Esentepe’de trafik yükü azaltılmalıdır. Tali yollar, ana yolu kesecek şekilde geliştirilmelidir. Atatürk Yolu Bölünmüş yol olmalıdır. Kent nüfusu da dikkate alınarak çevre yolu acilen yapılmalıdır.

- Yozgat Merkez'in Sorgun yönüne genişlemesi önemlidir.
- Özel hastane yatırımları Yozgat'a çekilmelidir.
- Sağlık sektörü uzman ve altyapı açısından güçlendirilmelidir.
- Eğitimde kalite sorunu arttırılmalı, nitelikli yatırımlar çekilmelidir. Eğitimde kalitenin nasıl arttırılabileceğine ilişkin önce çalıştay düzenlenmeli, sonra Halk Eğitim Merkezi işbirliği ile eğitim sağlanmalıdır.
- Yazılı ve görsel medya araçları, aile bağlığını ve birliğini güçlendirici, kanaatkâr olmayı, her türlü yaşantının kıymetli olduğunu bildiren yayınlar yapılmalıdır.

Toplantıya katılım sağlayan katılımcı listesi aşağıda sunulmuştur.

Tablo 98. 7 Nisan 2015 ve 4 Haziran 2015 Tarihli Sosyal Altyapı Sektörel Çalışma Grubuna Katkı Sağlayanların Listesi

Sosyal Altyapı Sektörel Çalışma Grubu I. Toplantısı		
Katkı Sağlayan	Kurumu	Unvanı
Ali DOĞAN	Kadışehri Kaymakamlığı	Kaymakam
Harun ASLAN	Yozgat Belediyesi	Belediye Başkanı Yrd.
Mustafa ÜRÜN	Yozgat Valiliği	İl Planlama ve Koordinasyon Müdürü
Harun BAŞARAN	Yozgat İl Sağlık Müdürlüğü	Şube Müdürü
Danyal KOCABEYOĞLU	Yozgat İl Milli Eğitim Müdürlüğü	İl Müdür Yrd.
Nevzat ATAK	Yozgat İŞKUR	İl Müdürü
Doç. Dr. Barış ERGEN	Bozok Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Bölüm Başkanı
İsmail AÇIKGÖZ	Yozgat Ziraat Odası	Yönetim Kurulu Üyesi
Medeni AKYOL	Yozgat Ticaret Borsası	
Funda ÇATALBAŞ	Yozgat İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	Şehir Plancısı
Sosyal Altyapı Sektörel Çalışma Grubu II. Toplantısı		
Katkı Sağlayan	Kurumu	Unvanı
Doç. Dr. Barış ERGEN	Bozok Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Bölüm Başkanı
Funda ÇATALBAŞ	Yozgat İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	Şehir Plancısı
Mustafa ÜRÜN	Yozgat Valiliği	İl Planlama ve Koordinasyon Müdürü
Harun BAŞARAN	Yozgat İl Sağlık Müdürlüğü	Şube Müdürü
Okan ATAK	Yozgat Halk Sağlığı Müdürlüğü	Sosyal Çalışmacı
İhsan GEDİK	SGK İl Müdürlüğü	İl Müdür Yardımcısı
Dilber Didem GÜLÜMSER	Yozgat Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Ziraat Mühendisi
Satılmış GÜNDÜZ	İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Şube Müdürü

Tablo 99. Sosyal Altyapı Eylem Planı

Eğitim Altyapısının Güçlendirilmesi						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	Kırsal alanlarda öğretmen açığının giderilmesi	İl Millî Eğitim Müdürlüğü	Millî Eğitim Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı	0-3 yıl	Kırsal alanlarda öğretmen açığının giderilmesi amacıyla ihtiyaç doğrultusunda yeni atama yapılması amaçlanmaktadır.	-
2	Eğitim alanında şehre yapılan özel yatırımların artırılması	İl Millî Eğitim Müdürlüğü	Millî Eğitim Bakanlığı, TSO'lar	0-3 yıl	Eğitim kalitesinin yükseltilmesine ilişkin özel yatırımlarının Yozgat'ta artırılması öngörülmektedir.	-
3	Eğitim kalitesinin yükseltilmesi	İl Millî Eğitim Müdürlüğü	Millî Eğitim Bakanlığı	0-3 yıl	Özellikle orta öğretimde, eğitim kalitesinin nasıl artırılacağına ilişkin önce çalıştay düzenlenmelidir. Belirlenecek yol haritası çerçevesinde, öğrencilerin özellikle üniversiteye giriş sınavlarında başarı oranının yükseltilmesi yönünde eğitim kalitesi artırılmalıdır. Anne ve çocuk eğitiminin desteklenmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.	-
4	Bozok Üniversitesi'nde öğretim üyesi sayısı ve niteliğinin artırılması	YÖK	Bozok Üniversitesi, Maliye Bakanlığı	0-3 yıl	Bozok Üniversitesi'nde öğretim üyesi, elemanı sayısı ve Profesör sayısı artırılmalıdır. Yüksek Lisans ve Doktora programlarının açılması sağlanmalıdır. Üniversite geliştirme ödeneğinin (Bakanlar Kurulu Kararı ile) acilen artırılması önemlidir.	-

Kültürel ve sosyal altyapının güçlendirilmesi						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	Şehir merkezi ve üniversite birimlerinin bulunduğu alanlarda sosyal altyapının iyileştirilmesi	Yozgat Belediyesi	Yozgat Valiliği, Yozgat TSO, ORAN Yozgat YDO	7+ yıl	Üniversite öğrencilerine ve halka yönelik kafeterya, alışveriş merkezi, sinema, tiyatro park, yurt vb. altyapı ihtiyacı karşılanmalıdır.	-
2	Yozgat'a yapılan yatırımların artırılması	Yozgat TSO ve diğer TSO'lar	Yozgat Valiliği, Yozgat TSO, ORAN Yozgat YDO, Yozgat Belediyesi, Yozgat ve Kaleseramik OSB	7+ yıl	Yozgat'ın yatırım olanaklarını ve potansiyellerini tanıtmaya ve açığa çıkartmaya yönelik, araştırma yapılması, bilgi ve belge üretimi, yatırımların artırılmasına yönelik etkinliklerin düzenlenmesi ile sosyal altyapı ve diğer altyapı ihtiyacının giderilmesi amaçlanmaktadır.	Çeşitli kuruluşlar tarafından yatırım altyapısının iyileştirilmesi ve yatırımların arttırılmasına yönelik destek sağlanabilmektedir.

Göçün Önlenmesine Yönelik Çalışmalar Yapılması						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	Kırsal alanlarda istihdam, eğitim, sağlık ve temel ihtiyaçları karşılayacak altyapı eksikliğine ilişkin planlama yapılması ve bu planlamaya göre altyapı eksikliğinin	Yozgat Valiliği	İŞKUR, İl Milli Eğitim, İl Sağlık Müdürlüğü, Kaymakamlıklar, Belediyeler, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık	7+	Göçün en önemli sebeplerinden olan eğitim, sağlık ve istihdam olanakları bakımından kırsal alanlara yapılan kamu ve özel sektör	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından Yozgat'ta IPARD programı uygulanmaktadır.

	giderilmesi		Müdürlüğü		yatırımlarının artırılması amaçlanmaktadır.	
2	Kırsal alanlara yönelik yatırımlarda devlet teşviklerinin gözden geçirilmesi ve avantaj sağlanması	Kalkınma Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	0-3 yıl	Merkez alana yapılan yatırımlar OSB gibi alanlarda ulaşım, lojistik, teşvik gibi farklı avantajlara sahip olup, kırsal alanlarda yatırımın teşviki için ilave avantajlar sağlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi amaçlanmaktadır.	-
3	Tarımsal destek mekanizmalarının gözden geçirilmesi ve tarımla uğraşanlar için yeni bir sosyal güvenlik sistemi tanımlanması	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Yozgat Valiliği	0-3 yıl	AB Ortak Tarım Politikasına uyum ve tarımsal ürünlerin rekabet gücünün artırılması çerçevesinde tarımsal destek sisteminin etkinliğinin artırılması amacıyla destek sisteminin gözden geçirilmesi amaçlanmaktadır. Öte taraftan Yozgat'ta ağırlıklı faaliyet kolu olan tarımsal faaliyetle uğraşan çiftçilere sağlanan destek miktarları artırılmalıdır. Desteklerin üretim yapanlara verilmesi sağlanmalıdır. Arazi Parsel Tanımlama Sistemi (LPIS) ile desteklerin eşleştirilmesi önemlidir. Tarımsal desteklerde bölgesel bazda destek sisteminin farklılaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalı ve	-

					hayvancılık yeterince teşvik edilmelidir.	
4	Tarım alanında kaymakamlıklar ve valilikçe sosyal destek projesi uygulanması	Yozgat Valiliği ve Kaymakamlıklar	İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	0-3 yıl	Giderek yaşlanan nüfus dikkate alındığında gençlerin kırsal alanda tarıma yönelik istihdamına ve gençlerin kırsalda tutulmalarına yönelik sosyal projelerin hayata geçirilmesi öngörülmektedir.	-
5	Yozgat için detaylı göç analizi yapılması	Yozgat Valiliği, Yozgat Belediyesi	ORAN	0-3 yıl	Yozgat, Sivas ile birlikte en çok göç veren 20 il arasında yer almaktadır. Bu nedenle, detaylı göç analizi çalışması ile itici ve çekici güçlerin tespiti ve buna bağlı eylem planlarının geliştirilmesi ön görülmektedir.	Konunun ORAN D Konu, Orta Anadolu Kalkınma Ajansı öncelikleri arasında da yer almaktadır.

Sağlık Altyapısının Güçlendirilmesi						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	Sağlık alanında şehre yapılan yatırımların artırılması	Yozgat TSO	Yozgat Valiliği, ORAN Yozgat YDO, Yozgat Belediyesi ve diğer belediyeler	7+	Sağlık alanında çoğunlukla Ankara, Kayseri gibi şehirlerden hizmet alan Yozgat'ta sadece Sorgun'da bulunan özel hastane ve sağlık kuruluşu yatırımlarının artırılması amaçlanmaktadır.	Yozgat Merkezde kapanan özel hastanenin tekrar açılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.
2	Yozgat'ın termal turizm potansiyelinin, sağlık turizmine hizmet edecek şekilde değerlendirilmesi	Yozgat Valiliği	İl Sağlık Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Yozgat Belediyesi, Kaymakamlıklar, Belediyeler, Yozgat TSO	4-6 yıl	Bu tedbir Kırsal Alanlarda Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi, İstihdam Olanaklarının Arttırılması tedbiriyle ilişkili olup, termal turizm potansiyeli olan ve öncelikli turizm alanlarında jeotermal kaynakların turizmde değerlendirilmesine ilişkin çalışma yürütülecektir.	Konuyla ilgili donör kuruluşların bulunması yanı sıra devlet teşvikleri de mevcuttur.
3	Sağlık alanında ihtiyaç duyulan fiziksel altyapı, hekim, diş hekimi ve diğer sağlık personeli ihtiyacının karşılanması	Sağlık Bakanlığı	İl Sağlık Müdürlüğü, Kaymakamlıklar, Bozok Üniversitesi, Yozgat Valiliği	0-3 yıl	Özellikle sağlık altyapısı geliştirilmeye ihtiyaç bulunan Yozgat'ta ihtiyaç duyulan branş ve alanlarda uzman personel, hekim, diş hekimi ve diğer sağlık personeli ihtiyacının karşılanması ve sağlık kurum ve kuruluşlarındaki altyapı ihtiyacının giderilmesi öngörülmektedir.	-

Sosyal Sorunları Tetikleyen Konulara Yönelik Tedbirlerin Tanımlanması						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	Kamu personelini Yozgat'ta tutmaya yönelik teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi/devamlılığının sağlanması	Başbakanlık, Devlet Personel Başkanlığı	Maliye Bakanlığı ve Diğer Merkezi Kurum ve Kuruluşlar	4-6 yıl	Özel Hizmet tazminatının arttırılması ve diğer illere göre yükseltilmesi kamu personelinin Yozgat'ta uzun dönemli istihdamını sağlayabilecektir.	Eğitim ve sağlık alanında çalışan personel için merkezi ilçelerde zorunlu hizmet süresi bulunmaktadır.
2	Yozgat'ın ulaşım ve erişilebilirlik sorununun çözümlenmesi	Ulaştırma, Habercilik ve Denizcilik Bakanlığı	Yozgat Belediyesi, Yozgat Valiliği, Yozgat TSO, Karayolları Bölge Müdürlüğü, TCDD Bölge Müdürlüğü	7+	Doğu-batı ve kuzey-güney istikametinde ulaşım ağı iyileştirilmelidir. Özellikle Kadışehri'ne ulaşım sıkıntılıdır. Esentepe'de trafik yükü azaltılmalıdır. Tali yollar, ana yolu kesecek şekilde geliştirilmelidir. Atatürk Yolu Bölünmüş yol olmalıdır. Kent nüfusu da dikkate alınarak çevre yolu acilen yapılmalıdır. Hızlı tren yatırımı hızlandırılmalıdır.	-
3	Çevre Yolu üzerinde yeni bir terminal yapılması	Yozgat Belediyesi	Yozgat Valiliği, İl Özel İdare, Kalkınma Bakanlığı	0-3 yıl	Çevre Yolu üzerinde yeni bir terminal yapılması şehrin genişlemesinde de etkili olacaktır.	Terminal yenilendi, ancak ihtiyaç devam ediyor.
4	Yozgat Merkezde yer altına katlı otopark yapılması	Yozgat Belediyesi	Yozgat Valiliği, Yozgat Valiliği, İl Özel İdare	0-3 yıl	Yozgat Merkez önceliğinde görülen otopark sorununun çözümlenmesi hedeflenmektedir.	-

5	Yozgat'ta Çevre Düzeni Planının dikkate alınması	Yozgat Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Yozgat Valiliği	0-3 yıl	Planlı kentleşme uygulamaları ve kentsel dönüşümün gerçekleştirilerek yaşanabilir mekânların oluşturulmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.	Çevre Düzeni Planı bulunmaktadır.
6	Kurumlar arası iletişim ve işbirliğinin geliştirilmesi	Yozgat Valiliği	Diğer tüm kurum ve kuruluşlar, ORAN	0-3 yıl	Sosyal kalkınma alanında kurum ve kuruluşlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi, iletişimin artırılarak kaynakların ve faaliyetlerin aynı alana tamamlayıcılık ilkesi çerçevesinde yönlendirilmesi hedeflenmektedir.	-
7	Sosyal destek mekanizmasının gözden geçirilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, İŞKUR, SGK, Vakıflar Genel Müdürlüğü, ilgili STK'lar, Kalkınma Bakanlığı	4-6 yıl	Ülkemizde dezavantajlı gruplara yönelik sosyal yardımlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), yerel yönetimler ve STK'lar tarafından sağlanmaktadır. Yardım dağıtan kuruluşlar arasında hali hazırda herhangi bir koordinasyon olmaması ve doğrudan ya da dolaylı olarak birden fazla kuruluşun aynı alana yönelmesi, arzu edilen etkiyi sağlamayı güçleştirmektedir. Bu nedenle yenilikçi sunum yöntemlerinin	-

					dikkate alınması yardım sisteminde İŞKUR'un etken hale getirilmesi önemlidir.	
8	Sosyal yardımların ortak bir veri tabanında izlenmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, STK'lar, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kayseri Valiliği, Maliye Bakanlığı	4-6 yıl	Sosyal alanda sağlanan desteklere ilişkin (Belediye, yerel yönetimler, sağlık, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı) ortak bir veri tabanı oluşturulmalı ve kurumların paylaşımına açılmalı, böylece mükerrer destekler önlenmeli ve kaynakların etkin kullanımı sağlanmalıdır.	Konuyla ilgili Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nca bir çalışma yapılmaktadır.
9	İleri Biyolojik Arıtma Tesisinin Saray mevkii ya da ileriye taşınması	Yozgat Belediyesi	İl Özel İdaresi	4-6 yıl	Sarıhacılı ve Divanlı yerleşimlerinin altyapısının karşılanabilmesi için yatırım yapılmalıdır.	Belediyenin mücavir alan teklifi mevcuttur.
10	Yozgat Merkez'in genişlemesine yönelik fizibilite çalışması yapılması	Yozgat Valiliği	Yozgat Belediye Başkanlığı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, STK'lar, Bozok Üniversitesi	0-3 yıl	Yozgat Merkezin genişlemesine yönelik kilit paydaşların sürece dahil edilmesiyle fizibilite çalışması yapılması hedeflenmektedir.	ORAN destekleri, TKDK İl Koordinatörlükleri destek mekanizmaları
11	Yozgat'ta yetiştirme yurtlarında çalışan personelin bilinçlendirilmesi ve iletişimin güçlendirilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	-	0-3 yıl	Bakıma muhtaç kişiler ve yetiştirme yurtlarında çalışanlar arasında iletişimin	Konunun ORAN Teknik Destek Programı kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür.

Kırsal Alanlarda Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi, İstihdam Olanaklarının Arttırılması						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	İstihdama yönelik teşviklerin devam ettirilmesi	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, İŞKUR İl Müdürlüğü, ORAN	0-3 yıl	Hali hazırda konuyla ilgili sağlanan teşviklerin devam ettirilmesi önemlidir.	-
2	Tarımsal altyapı eksikliğinin giderilmesi	İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	TKDK Yozgat İl Koordinatörlüğü, Bankalar, ilgili STK'lar ve meslek odaları	7+	Bitkisel ve hayvansal üretimde tarımın daha rekabetçi bir hale getirilebilmesi için tarımsal altyapının iyileştirilmesi (sulama, modernizasyon, işleme vb. yatırımlar) hedeflenmektedir.	Konunun Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı destekleri, IPARD kapsamındaki TKDK destekleri kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür. Ayrıca diğer donör kuruluşlar da benzer alanlarda destek sağlayabilmektedir.
3	Tarımda istihdama yönelik eğitim sağlanması	İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	İl Millî Eğitim Müdürlüğü (Halk Eğitim Müdürlüğü), Bozok Üniversitesi, İŞKUR İl Müdürlüğü	0-3 yıl	Özellikle genç çiftçilerin yerinde istihdamı ve eğitimi ara eleman ihtiyacının karşılanması hedeflenmektedir.	Konunun ORAN Teknik destek programı kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür.
4	Yurtdışı çalışma ziyaretleri düzenlenmesi	İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	İlgili STK'lar ve Meslek Odaları	0-3 yıl	Tarım alanında iyi uygulama örneklerinin kilit aktörler önceliğinde yaygınlaştırılması ve Yozgat'a kazandırılması öngörülmektedir.	-
5	Merkez ilçede yeni yapılan yerlere iş merkezleri açılması	Yozgat Belediyesi	Yozgat TSO, Esnaf ve Odalar Birliği, Çevre ve	4-6	Yozgat merkezin genişleyebilmesi ve ihtiyaç	-

			Şehircilik İl Müdürlüğü		duyulan iş merkezlerinin artırılması öngörülmektedir.	
6	Marka işletmelerin Yozgat'a çekilmesi	Yozgat TSO	Yozgat YDO, Yozgat Valiliği, Yozgat Belediyesi	4-6 yıl	Yozgat'ta alışveriş imkanlarının dar olması, çeşitliliğin az olması son yıllarda tüketici tercihlerinin özellikle Kayseri, Ankara gibi illere kaymasına neden olmaktadır. Marka işletmelerin yatırımlarının Yozgat'a çekilmesi ve alışveriş imkânlarının altyapısıyla birlikte genişletilmesi hedeflenmektedir.	-
7	Nitelikli eleman sayısının arttırılması	İŞKUR	Yozgat TSO, Esnaf ve Odalar Birliği, ORAN	0-3 yıl	İşçi primi ve işveren priminin birlikte karşılanması, konuyla ilgili mesleki eğitim kurslarının ve kurumlar arası işbirliklerinin devam ettirilmesi önemlidir.	Konunun ORAN destekleri, Yozgat TSO tarafından uygulanan ilgili AB projesi kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür.
8	Yozgat'ta teşvik mekanizmalarının gözden geçirilmesi, Yozgat'ın 6. Bölge içerisinde tanımlanması	Kalkınma Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, STK'lar	0-3 yıl	Yozgat ili diğer 5. bölge illerine göre teşvikten yararlanma noktasında geride kalmıştır. Aksaray, Kahramanmaraş, Erzurum, Adıyaman, Giresun gibi illerle birlikte değerlendirilen Yozgat'ın teşviklerde 6. Bölgeye alınması için gerekçenin hazırlanması ve konunun karar alıcılarla takip edilmesi öngörülmektedir.	Konuyla ilgili ORAN tarafından yerel karar alıcılara sunulmak üzere bir çalışma yapılmaktadır.

9	Ana faaliyet kolu olan tarım sektöründe Ziraat Bankası teşviklerinde çiftçiler için ipotek bedelinin düşürülmesi/kişinin elindeki mal varlığının kabul edilmesi	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı, Ziraat Bankası, Kalkınma Bakanlığı	0-3 yıl	Yozgat'ta ana faaliyet kolu olan tarım için çiftçilerin imkânları nispetinde ipotek bedelinin düşürülmesi ve kişinin elindeki mal varlığının kabul edilmesine yönelik düzenleme yapılması öngörülmektedir.	-
10	Tarımsal ürünlerin satılabileceği alan ve pazarların artırılması, yenilerinin kurulması	Yozgat Belediyesi	Yozgat Valiliği, Yozgat TSO	0-3 yıl	Yozgat içi ve dışından müşterilere yönelik olarak yöresel tarım ürünlerinin satılabileceği alan ve pazarların yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.	Konunun ORAN destekleri kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür.
11	Hizmet sektörü (özellikle jeotermal potansiyelini kullanan turizm sektörü) geliştirilmelidir	İl Kültür Turizm Müdürlüğü	İl Sağlık Müdürlüğü, Yozgat Valiliği, Yozgat TSO, Belediyeler, ORAN, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı	7+	Jeotermal kaynakların bulunduğu alanlarda, turizm alanında yatırımların artırılması hedeflenmektedir.	Konunun ORAN destekleri kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür. Konuyla ilgili devlet teşvikleri mevcuttur.
12	Tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi	İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	TKDK İl Koordinatörlüğü, Yozgat YDO, İl Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Yozgat TSO	7+	Bitkisel ve hayvansal üretimde tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi (paketleme tesisleri, dondurulmuş ürünler, işlenmiş ürünler, kesimhaneler ve işletmelerin modernizasyonu vb. yatırımlar), Yozgat önceliğinde Bölgenin tarımsal üretimde rekabet gücünü büyük ölçüde artıracaktır.	IPARD programı kapsamında TKDK destekleri mevcuttur. Konuyla ilgili diğer donör kurumlar da bu yönde destek sağlayabilmektedir.

EK-2-Yozgat 2023 Kalkınma Çalıştayı Sonuçları

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından geniş bir katılımcı kitlesiyle 2-3 Mayıs 2013 tarihlerinde Yozgat'ta düzenlenen Yozgat 2023 Kalkınma Çalıştayı'nın, Sosyal Kalkınma (Eğitim, Kültür, Sağlık, Altyapı) grubu sorun ve çözüm önerileri (konsolide) ve vizyoner proje önerileri aşağıda sunulmuştur²². Sosyal Kalkınma grubuna Yozgat'tan farklı kesimleri temsil eden toplamda 56 kişi katılım sağlamıştır.

1.1. Sosyal Kalkınma Grupları Konsolide Ham Çözüm Önerileri

Sorun-1: Nüfusun hızla azalması ve göç sorunu

Çözüm-1: OSB'de istihdam artırıcı yatırımlar teşvik edilmelidir.

Çözüm-2: Tarım kamu yatırımları ile kırsaldan göç engellenmelidir.

Çözüm-3: İl dışındaki Yozgatlı işadamlarının teşvikler ile yatırım yapması sağlanmalıdır.

Çözüm-4: İldeki yaşam standartlarını yükseltecek sosyal imkânlar arttırılmalıdır.

Çözüm-5: Hizmet sektörüne yönelik kamu yatırımlarının arttırılması, kamu kadrolarının genişletilmesi sağlanmalıdır.

Sorun-2: Kamu personel sayısındaki yetersizlik ve nitelikli personelin azlığı

Çözüm-1: Yozgat tekrar zorunlu hizmet bölge illeri içerisine dâhil edilmelidir.

Çözüm-2: İŞKUR, OSB, Milli Eğitim, Üniversite, Belediye işbirliği ile meslek kursları düzenlenmelidir.

Çözüm-3: Hizmet içi eğitimlerinin sayısı ve kalitesi arttırılmalıdır.

Sorun-3: İl Özel İdaresi ağındaki yolların fiziki şartlarının kötü olması

Çözüm-1: İl Özel İdare bütçesi arttırılmalıdır.

Çözüm-2: Personel ve ekipman sayısı arttırılmalıdır.

Çözüm-3: Ağır tonajlı araç kontrolünün daha sıkı olması, fazla yüklemelerin engellenmesi sağlanmalıdır.

Çözüm-4: Soğuk asfalt yerine kaliteli sıcak asfalt yapılmalıdır.

Çözüm-5: Kamu kurum ve kuruluşlarından ibaret denetim heyeti oluşturulmalıdır.

Sorun-4: Eğitim sektöründeki yetersizlikler (Yozgat ilinin merkezi sınavlarda (YGS-SBS) başarısız iller arasında yer alması gibi)

Çözüm-1: Öğretmen, öğrenci ve aile işbirliği sağlanmalıdır.

Çözüm-2: Nitelikli liselerin (fen liseleri, sosyal bilimler lisesi vb.) sayısı arttırılmalıdır.

Çözüm-3: Etüt merkezlerinden yoksul öğrencilerin faydalanması sağlanmalıdır.

²² Ajans web sitesinde yayımlanan ve Orta Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan Yozgat 2023 Kalkınma Çalıştayı Sonuçları Raporundan alıntı yapılmıştır. Detaylı sorunlara aynı rapordan ulaşmak mümkündür.

Çözüm-4: Anne babaların çocukların eğitimleriyle yeterince ilgilenmesi için ailelere yönelik rehberlik hizmetleri verilmelidir.

Çözüm-5: Özel eğitim kurumlarının sayısının artırılmasına yönelik teşvikler uygulanmalıdır.

Sorun-5: Sağlık hizmetlerinin kapsamlı olarak alınamaması ve çevre illere hasta sevk edilmesi

Çözüm-1: Sağlık kampüsü, bölge hastaneleri gibi yatırımlar yapılmalıdır.

Çözüm-2: Nitelikli sağlık personelinin bölgede tutmak için önlemler alınmalıdır (lojman, ücret farklılaştırması vb.).

Çözüm-3: Hastanelerdeki makine teçhizat ve teknik altyapı artırılmalıdır.

Çözüm-4: İlçelerin il merkezine uzak olması sebebiyle, ilçelerde sağlık altyapısı tamamlanmalıdır.

Çözüm-5: Teşvik kapsamında özel hastane yatırımlarının artırılması sağlanmalıdır.

Sorun-6: Yozgat ile Sorgun arasındaki çekişme sebebiyle bazı kamu yatırımlarının yanlış yerlere yapılması

Çözüm-1: Yozgat Sorgun arası alanlar yeni yatırımlarla (OSB, sanayi köyü, havaalanı vb.) doldurulmalıdır.

Çözüm-2: İstanbul ve Kocaeli gibi iyi uygulama örnekleri baz alınarak çalışmalar yapılmalıdır.

Çözüm-3: İki ilçe arası kurum, kuruluş ve STK'lar arası işbirliği artırılmalıdır.

Sorun-7: Çarpık kentleşme sorunu artmakta ve şehrin mimari dokusu zedelenmektedir.

Çözüm-1: Kentsel dönüşümü cazip hale getirecek düzenlemeler yapılmalıdır.

Çözüm-2: Kent gelişiminde kararların şehir planlamacı gibi teknik uzmanlar tarafından alınması sağlanmalıdır.

Çözüm-3: İmar planlarının ranta yönelik olmasının önüne geçilmelidir.

Çözüm-4: Baskı gruplarının şehrin gelişiminde etkin olmasının önüne geçilmelidir.

Sorun-8: Girişimcilik kültürünün zayıf olması

Çözüm-1: Girişimcilik eğitimleri artırılmalıdır.

Çözüm-2: Girişimcilik kültürünün benimsenmesinin sağlanması ve bilinçlendirilme artırılmalıdır.

Çözüm-3: Girişimcilik panel ve proje pazarı yarışmalarının yapılması sağlanmalıdır.

Çözüm-4: Toplumsal güvenin geliştirilmesi ve girişimcilere bakış açısının olumlu olarak değişiminin sağlanması gereklidir.

1.2. Sosyal Kalkınma (Eğitim, Kültür, Sağlık, Sosyal Altyapı) I. ve II. Grup Vizyoner Proje Önerileri

İki grup halinde yürütülen çalıştayda, I. ve II. Grup katılımcıları tarafından belirlenen vizyoner proje önerileri, puan durumuna göre sıralı halde sunulmuştur.

Tablo 100. Sosyal Kalkınma (Eğitim, Kültür, Sağlık, Sosyal Altyapı) I. Grup Vizyoner Proje Önerileri

Vizyoner Projeler	Kapsam ve Hedef	Puan
Sağlık Kampüsü veya Sağlık Serbest Bölgesi Kurulması	Dış İllere Bağlılığın Azaltılması için Tam Teşekküllü Sağlık Kampüsü	11
Çekerek Barajı Projesi	Turizm, Su Parkları, Kafes Balıkçılığı gibi Projelerle Barajın Canlandırılması	10
Üniversitede Eksik Olan Bölümlerin Açılması		7
Kayseri - Yozgat Hızlı Tren Hattının Kurulması		7
Meslek Lisesi Sanayi İşbirliğinin Geliştirilmesi		7
Yozgat - Sorgun Arası Birleştirme Projesi	Yeni Eğitim Alanları, Kentleşme Değişimi.	6
Alternatif Tarım Ürünlerinin Yetiştirilmesi Projesi	Endemik ve tıbbi aromatik bitkilerin yetiştirilmesi	6
E-Ticaret Teşvik Projesi	Yozgat Merkezli E-Ticarete Uygulanacak Vergi İndirimi	4
Üniversite Kampüsünden Geçen Yolun Kampüs Dışına Alınması	Üniversite İçindeki Trafiği Azaltmak	4
Kültür ve Sanat / Gençlik Merkezi Açılması	Sosyal Altyapının Geliştirilmesi (Çocuklar, Kadınlar...)	4
Jeotermal Kaynaklar	Tesisleşme	4
Etüt Merkezi	Yoksul öğrencilere yönelik eğitim desteği	4
Havaalanı Yapılması		4
Sosyal Alan Park ve Bahçeler Yapılması		3
Üniversite Öğrenci Sayısını 10 Yıl İçinde 50bine Yükseltmek, Eğitim Kenti Yozgat	Ek Bölümler Açarak Üniversite Şehri Haline Getirmek	3
Fatih Projesinde Yozgat Önceliğinin Oluşturulması	İnternet Kullanımını Yaygınlığının Artırımını Sağlayacaktır.	2
Çevre Yolu	Şehir Merkezi Trafiğini Azaltmak Ve Üniversitenin Kent Merkezine Bağlantısını Sağlamak	2
Şehir İçi Ulaşımında Raylı Sistem	Üniversite ile Kent Merkezinin Bağlanması, Hızlı Trenin Şehirle Bağlantısının Yapılması	2
Jeo-Yozgat Köylerinin Kurulması	Jeotermal Konularda Marka Haline Gelinmesi	2
Şehirlerarası Otobüs Terminalinin Şehir Dışına Alınması	Şehir Merkezi Trafiğini Azaltmak, Hızlı Şehirlerarası Ulaşımı Sağlamak	1
İl İçi Bağlantı Yollarının Yenilenmesi		1
Yozgat Turizm Envanterinin Çıkarılması	Turizm ve Hizmet Sektörünün Canlandırılması	1
Organik Yaşam Köyü		1
Kamu Video Konferans Projesi	Kaymakamlık ve Valiliklerde Toplantı Salonlarına Video Konferans Sistemi	0
Sosyal Dönüşüm Projesi	Sosyal Projelerin Kadınlar Tarafından Sahiplenip Anlatılması	0
Kamu Kurumlarında Çalışanlara Ayrıcalıklar Geliştirmek	Kısa Hizmet Süresi, Dolgun Maaş Gibi Ayrıcalıklarla İstihdamın Artırılması	0
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi Açılması	Sağlık Turizmi Kapsamında Hasta Çekmek İçin	0

Tarımsal Kalkınma	Sulama Sorununun Çözülmesi	0
Madencilik	Maden Kaynaklarının Geliştirilmesi	0
Hızlı Tren Projesi Kapsamında Durak Sayısının Artırılması	İlçelere Ulaşımın Kolaylaşması	0
İnternet Kullanımının Artırılması	İl Merkezinde, İlçelerde ve Köylerde İnternet Kullanımının Yaygınlaştırılması	0
Turizm Değerlerinin Ön Plana Çıkarılması	Tadilat	0
Geriatrici Merkezinin Kurulması	Yaşlı Nüfusun Daha Nitelikli Yaşayabilmesi	0
Ambulans Yolu	Hastaya Daha Rahat Ulaşım	0
Spor Tesisi	2020 Olimpiyatlarına Sporcu Yetiştirmek ve Spor Kültürünü Yaşatmak	0
Yabancı Dil Öğrenme Seferberliği	Kurs Programları, Kreşten Başlayarak İş Adamlarına vs. Dil Öğretimi	0
Yozgat Kongre Merkezi	Ankara'ya Yakın, Türkiye'nin Ortasında, Termal Turizmle Birleştirilebilir	0
Yatılı Bölge Sosyal Bilimler Lisesi Açılması		0
Dijital Tabanlı Modern Bir Kütüphanenin Yapılması	Kültürel Aktivitelerin Artırılması	0
Uluslararası Bir Festivalin Düzenlenmesi	Ulusal ve Uluslararası Platformda Yozgat'ı Tanıtmak	0
Bozok Araştırmaları Merkezi	Yozgat Kültür Tarih ve Edebiyatı ile İlgili Çalışacak Bir Merkez	0
Yozgat Ansiklopedisi	Ansiklopedi Mantığı ile Yozgat ile İlgili Her Şeyi İçeren Kitaplığın Oluşması	0
Türkiye ve Komşu Ülke Kütüphanelerinde Yozgat Belgelerinin Taranması		0
El-Ele Milli Parkı	Yeni Bir Milli Park Kurularak Düzenli Olarak Ağaçlandırma Çalışması Yapılması	0
Sayısal VO	Sayısal Bilimlerde Yozgat'ın Başarı Durumunu Artırmak	0

Tablo 101. Sosyal Kalkınma (Eğitim, Kültür, Sağlık, Sosyal Altyapı) II. Grup Vizyoner Proje Önerileri

Proje Adı	Proje Kapsamı ve Hedefi	Puan
Stad ve Spor Kompleksi	Yozgat Sorgun Arasında Yapılacak Komplekse Yozgat'ta Sporun Gelişmesi Sağlanabilir	18
Hayvancılık ve Tarım alanları Topplulaştırma	Köyde Yaşlı İnsanların Kalması Nedeniyle Araziler İşletilememekte, Hayvancılık Yapılamamaktadır. Kadışehri Örneğinde Olduğu gibi 1000 Başlık Tesisler Oluşturulmalıdır	17
Termal Bölge Projesi (ilçeleri kapsayan)	Saraykent-Sorgun-Sarıkaya ve Boğazlıyan İlçelerini İçine Alan Toplu Bir Proje ile Turizm Alanı Oluşturulması	14
Üniversitelerde İstihdamı Kolay Olan Bölümlerin Açılması	Öğrencilerin Yoğun Talebi Olan Bölümlerin Açılması Sosyal ve Ekonomik Açından Katkı Sağlayacaktır.	9
Çevreyolu Projesi		5
Meyvecilik Projesi		5
Jeotermal Enerjide Marka Şehir Yapma		5
Akdağmadeni Kayak Merkezi		5
Gençlik Spor Merkezleri		4
Basınçlı Sulama Projeleri		4
Girişimcilik Eğitim Merkezi açılması		4
Köylerin Topplulaştırılması	Nüfusu ve Hane Sayısı Azalan Köylerin İlçelere Taşınması Sonucu Yapılacak Hizmetlerde De Topplulaştırma Sağlanmalı	3
Bölge Hastanesi	Her İlçede Hastane Yapmaktansa Yozgat Sorgun Arasına Yapılacak Tam Donanımlı Bölge Hastanesi Daha İyi Olur	3
Kayıtdışı İstihdamın 10 Yıllık Sürede 20 Puan Düşürülmesi		3
Süt ve Süt Ürünleri Tesisi		3
Marka Arıcılık Projesi		3
Kadın İstihdamının Desteklenmesi		2
Okulöncesinden Önceki Çocukların Eğitimi		2
Ailelerin Çocukların Eğitime Katkısı		2
Medeni Bir Şehir Projesi		2
Yeni İmar Planı Oluşturma		2
Sinema Platformu	Film Çekimlerinde Kullanılmak üzere Sinema Platformu için Alanlar Uygunur. Büyük Şehirlerde Bu Sektör Sıkıntı İçindedir. Hızlı Tren ve Havaalanı ile Birlikte Ulaşım Kolaylaşacak.	1
Özel okulların yaygınlaştırılması		1
AVM projesi	Yozgat'ta Yetişen Genç Neslin %90'nının Teknik Üniversite Mezunu Yapılması	1
Aile Bilinçlendirme Projesi		1
Köylere Gezici Tiyatro Projesi		1
Özel Okul Projeleri	Özel Okullarda Teşvikler Artırılmalı Eğitimde Sağlam ve Kalıcı	0

	Temeller Atılmalı	
Okul Öncesi Çocukların Annelerinin Eğitimi		0
Üniversite Gençliğine Bilinçli Geçiş		0
Engelsiz Yaşam		0
Ev Hanımlarının Proje Geliştirilmesi		0
Kimsesizlere İş Gücü İmkânı Verilmesi		0
Bağcılığı Pekmezciliği Geliştirme Projesi		0
Yozgat Genişliyor	Fakıbeyli Köyü Göletinin E88 e Doğru Genişletilmesi	0
Orman Ürünleri Markalaşiyor	Akdağmadeni Ormanları için Orman Ürünleri Bol Olduğundan Burada Tesis Yapılmalı	0
Sportif Altyapı Eksikliği		0
Madde Bağımlılığı ile Mücadele		0
Şehirlerarası Terminal Projesi		0
Toprak Reformu Projesi		0
Arıcılığın Teşvik Edilmesi		0
Yeni Jenerasyon Eğitimi		0
Çikolata Bisküvi Fabrikalarının Kurulması		0
Sorgun Konaklama Merkezi Projesi		0
Salça Fabrikası		0
Makarna Fabrikası		0
Küçükbaş Hayvancılığı Teşvik		0

EK-3-ilçeler Bazında Durum

2015 yılında Kaymakamlıklardan elde edilen il brifinglerine göre, ilçeler bazında sosyal ve ekonomik durum alıntı yapılarak sunulmuştur.

Akdağmadeni

İlçedeki eski konutlar ile yeni konutlar iç içe bulunmaktadır. İlçe merkezinde 87 kamu işyeri, 517 özel işyeri, 3.017 bina ve 10.292 bağımsız birim bulunmakta olup mevcut konutlar ihtiyacı karşılamaktadır. Nüfusun çoğunluğu geçimini tarım ve hayvancılıkla temin etmektedir. İnşaat sektörü İlçe genelinde canlılığını korumaktadır. Köylerde yaşayan vatandaşlar işçi olarak çalışmak üzere yurt dışına gitmekte ve kesin dönüş yapan kişiler tarafından işyeri açmak suretiyle ilçe merkezinde küçük yatırımlar yapılmaktadır.

Aydıncık

İlçe merkezinde bulunan yerli nüfusun büyük bir kısmı tarım ve hayvancılıkla uğraşmakta, kalan kısmı ise ticaret ve kamu hizmeti yapmaktadır. İlçe Merkezi de dâhil olmak üzere bağlı kasaba ve köyler sürekli göç vermektedir. Kırsal kesimde betonarme yapılaşma hızla artmaktadır. İlçede halkın ve kamu görevlilerinin yararlanabileceği Kasır Tepesi adıyla bir adet sosyal tesis bulunmaktadır. İlçede bulunan Öğretmen evi ise memurların sosyal alandaki ihtiyacına cevap vermektedir. İlçede halkın giyim, gıda, inşaat ve diğer alanlardaki her türlü ihtiyaçlarını karşılayacak iş yerleri ve satış merkezleri bulunmaktadır. Toplu konut faaliyetleri yönünden kooperatifleşme yoktur.

Boğazlıyan

İlçede tarım ve hayvancılık önemli bir faaliyet koludur. İlçe merkezinde betonarme yapılar ağırlık kazanmıştır. İlçeye bağlı köylerden merkeze devam eden göç yeni konut yapımını hızlandırmıştır bunun sonucunda konut kooperatifçiliği yaygınlaşmaktadır. Kerpiç malzeme ile konut yapımı merkez ve kasabalarda tamamen ortadan kalkmıştır. Yurtdışında çalışan işçi nüfusun yoğun olduğu Yamaçlı kasabası, Özler ve Sırçalı Kasabaları ile yerleşim birimleri yeni konutlarla adeta yeni kurulmuş gibidirler. İlçe merkezi 4500 hane olup, bu hanelerin % 90' ı betonarme, geriye kalan kargır ve ahşap yapıdır. Köylerde ise % 60 betonarme, geriye kalan konutlar kargır ve kerpiç yapıdır. TOKİ tarafından yaptırılan 320 konut halkımızın hizmetine sunulmuş sosyal bir yerleşim sağlanmıştır. Ticaret Merkezi, 24 derslikli okul, camii su basmanı yapılmış olup toplam 56.000 m² alan üzerine kurulmuştur.

Çandır

İlçe nüfusunun % 65-70'inin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. İlçede yaşayan nüfusun yaklaşık %30'u yurtdışı ile bağlantılı veya yurtdışından emekli olmuş kişilerdir. Yurtdışındaki bu işçilerin döviz girdileri neticesinde ilçe, ekonomik açıdan belirli bir refah seviyesini yakalamıştır. Ancak son yıllarda yurtdışında yaşayan vatandaşların ilçeyi sıklıkla ziyaret etmemesi nedeniyle döviz girdilerinde önemli ölçüde azalmalar kaydedilmiştir.

Çayıralan

İlçe geneli sosyal yönden gelişmekte olan bir yöredir. Kırsal kesim genellikle tarım ve hayvancılıkla uğraşmakta, bu yolla elde ettiği gelir geçimini temin etmeye yetmemektedir. İlçe Merkezindeki nüfusun büyük bölümü küçük esnaflık ve sanatkârlıkla uğraşmaktadır. Orman İşletme Müdürlüğüne ormanların bakım-kesim-ıslahı gibi mevsimlik işlerde ücret karşılığı köylüler çalıştırılmaktadır. Başkaca bir iş sahası olmadığından gizli ve açık işsiz durumda olan işsiz bir kesim vardır. Yurt dışına göç sonucu

vatandaşlar elde ettikleri birikimlerle doğdukları ve büyüdükleri yerlere betonarme binalar yaptırmaları sebebiyle kırsal kesimde yapılaşma moderndir.

Çekerek

İlçe merkezindeki yapılaşmada 2 ayrı durum görülmektedir. İlçenin ilk yerleşim yeri olan ve Hacıköy olarak bilinen kısmında binalar ahşap iki ya da tek katlı olarak kerpiç ve plansız şekilde inşa edilmiştir. İlçenin yeni kurulan tarafında ise imar planlı çok katlı, fenni usullere uygun yapılaşma görülmektedir. İlçenin ekonomik gelişimini sağlayan potansiyeli genel olarak tarım, hayvancılık ve turizm sektörü olmakla birlikte kısmi olarak madencilik sektörü olup, yapımı tamamlanarak hizmete giren Çekerek barajı ile birlikte balıkçılık sektörünün de faaliyetlere başlanılmıştır.

Kadışehir

İlçe Merkezi'nde ikamet eden bazı vatandaşlarla beraber, bağlı kasaba ve köylerde yaşayan halkın büyük bir kısmı çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Bu işle uğraşmayan erkekler, ya kamu sektöründe veya diğer şehirlerde inşaat sektöründe çalışmaktadır. İlçe Merkezindeki binalar genellikle sağlıklı olup, konut sıkıntısı tamamen giderilememiştir. Çok katlı bina çok az seviyede olup, beton arma, karkas ve yığma bina şeklinde yapılmıştır. Çok katlı bina yapımı son yıllarda artış göstermektedir. Köylerde kerpiç ve yığma yapılar bulunmakta, kısmen de olsa karkas ve yığma binalara da rastlanılmaktadır. İlçede ailece gidilebilecek önemli bir mesire yeri bulunmamaktadır. Yalnız Belediyeye ait Vasfibey Mahallesi çalılı tepe mevkinde halkın ihtiyacını kısmen karşılayan 1 adet sosyal tesis bulunmaktadır. İlçede uygulanan Deveci Havzası Meyvecilik Entegrasyon Projesi ile tersine göç başlamıştır.

Saraykent

İlçe nüfusunun çoğunluğu, geçimini tarım, hayvancılık ve besicilikle sağlamakta, ilçede bulunan toplam dört adet farklı alanlardaki fabrikalarda (tekstil, hazır beton, plastik kapı pencere ve un fabrikaları) vatandaşlar çalışmaktadır. Ayrıca 20 dükkân kapasiteli küçük sanayi sitesinde kalifiye elemanlar istihdam edilmektedir. İlçe nüfusu kayıtlı çok sayıda vatandaş yurt dışında işçi olarak çalışmaktadır. İlçeye yurt dışından yaz aylarında gelen gurbetçiler tarafından ekonomi birazda olsa canlanmaktadır. İlçe sosyal faaliyetler noktasında yeterli değildir. İlçenin sosyal yönden geliştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Sarıkaya

İlçemiz halkı, geçimini tarım, hayvancılık ve kısmen ticaretle sağlamaktadır. Birkaç küçük ölçekli tesis dışında imalat sanayi sektörü gelişmemiştir. İlçe merkezi yaklaşık 2.300 haneden oluşmaktadır. İlçe genelinde belde ve köylerle birlikte yaklaşık 10.000 civarında oturmaya elverişli konut bulunmaktadır. İlçe merkezindeki konutların çoğunluğu betonarme, karkas ve çok katlı olup, köylerimizde ise kerpiç ve yığma yapılar çoğunluktadır. İlçede konut yapı kooperatifçiliği son yıllarda gelişmeye başlamış, 4 kooperatif bitirilmiştir. 192 konutluk TOKİ evleri 2009 yılında bitirilmiş ve hak sahiplerine verilmiştir. TOKİ evlerinin yapımı sonucu kiralık ev sorunu ortadan kalkmıştır. 165 konutlu 2. etap TOKİ konutları inşaatı devam etmektedir. İlçe merkezinde yaz aylarında kaplıca turizmi ve yurt dışında işçi olarak bulunan vatandaşların izne gelmesi nedeniyle ticaret canlanmakta iş kapasitesi de artmaktadır. İlçe Merkezi bağlı kasaba ve köylerden 1970'li yıllardan itibaren işçi olarak çalışmak üzere Avrupa Ülkelerine giden vatandaşlar İlçe ekonomisine önemli bir katkı sağlamaktadır.

Sorgun

İlçe genelinde, ailece gidilebilecek önemli bir mesire yeri bulunmamaktadır. İlçe Merkezinde bulunan Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN ve Dutluk Parkı kısmen bu ihtiyacı karşılamaktadır. İlçenin batıdan doğuya ve kuzeyden güneye bağlayan ana yollar kavşağında bulunması, günlük yaşantıya önemli bir canlılık getirmektedir. Bu canlılığın diğer bir etkeni de sıcak su kaplıcalarıdır. İlçede 2 adet kaplıca mevcut olup, ikisi İl Özel İdaresi'ne, diğer biri ise özel şahıslara aittir. İlçe Merkezi'nde ikamet eden bazı vatandaşlarla, bağlı kasaba ve köylerde yaşayan halkın büyük bir kısmı çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Bu işle uğraşmayan erkekler, genelde kamu veya özel kuruluşlar ile inşaat sektöründe çalışmaktadır. İlçe Merkezindeki binaların yaklaşık % 80'i çok katlı olup, beton arma, karkas ve yığma bina şeklinde yapılmıştır. Kalan % 20'lik kısım ise tek katlı yapılardır. Son yıllarda kooperatifleşme eğilimi artması ile birlikte, İlçe Merkezi'nde konut konusunda önemli bir sıkıntı çekilmemektedir. İlçede TOKİ tarafından yapılan 480 konut tamamlanarak vatandaşların hizmetine sunulmuştur. İlçe genelinde resmi kurum ve kuruluşlara ait toplam 270 konut bulunmaktadır. Köylerde kısmen de olsa kerpiç ve yığma yapılara rastlanmaktadır.

Şefaati

İlçe merkezinde son yıllarda alt yapı hizmetleri olan kanalizasyon ve yolların yapımıyla birlikte toplu konut alanında, gelişmeler yaşanmakta olup, yapı kooperatifçiliği gelişme göstermektedir. Bu nedenle ilçede siteler yapılmış ve apartman hayatına geçilmiştir. Sosyal yaşantı olarak insanların boş vakitlerini değerlendireceği spor tesisleri bulunmaktadır. İlçe stadyumu, kapalı spor salonu ve özel teşebbüs tarafından yapılan (2) adet halı saha sayesinde insanlar kahvehane yerine bu tesislere yönelmiştir. İlçede zaman zaman futbol müsabakaları, düzenlenmektedir. Ayrıca insanların yine dinlenmeleri amacıyla ilçe merkezinde park bahçe düzenlemeleri yapılmış olup, buralarda insanlar boş vakitlerini geçirmekte ve dinlenmektedir. İlçe ekonomisi tarıma dayalıdır. Nüfusun çoğunluğu tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağlamaktadır.

Yenifakılı

Yenifakılı'da 1500'e yakın konut olduğu tahmin edilmektedir. İlçe Merkezi ve Bektaşlı Kasabasındaki konutların %60'ı betonarme olup depreme dayanıklıdır. %40'ı ise ahşap ve depreme karşı dayanıklı değildir. İlçemiz Merkez, Kasaba ve köylerinde son yıllarda depreme karşı dayanıklı betonarme sıhhi evler yapılmaktadır. Yenifakılı'da büyük ölçüde konut açığı bulunmaktadır. Bu açığı kapatmak üzere TOKİ tarafından gerçekleştirilen dar gelirliye yönelik konut inşaatı 2009 yılı içerisinde tamamlanmış ve 96 konut hak sahiplerine teslim edilmiştir. Köylerdeki betonarme yapıların dam yapıları içerisindeki oranı gittikçe artmaktadır. Merkezde Resmi Kurumlara ait Belediye Başkanlığı, Tarım Kredi Kooperatifi Müdürlüğü, P.T.T Şubesi, T.M.O. Müdürlüğü, T.C. Ziraat Bankası Şube Müdürlüğü ve TCDD İstasyon Şefliğinin lojmanları bulunmaktadır. İlçe halkının büyük bir kısmı geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır. Yenifakılı'da birinci sınıf işçilik azdır. Amele işçiliği, tarım işçiliği, fabrika işçiliği, hayvancılık ve genellikle çiftçilikle uğraşmaktadır. Büyük çapta şekerpancarı üreticiliği yapılmaktadır. Sanayi dallarında geniş çapta olmasa da küçük çaplı tamiratçılar mevcuttur. (torna-tesviye, demirci, sobacı, taşçı, duvarcı, elektrikçi ve marangoz işçiliği gibi).Geçim kaynaklarının bir kısmı da yurt dışında çalışan işçilerce karşılanmaktadır.

Yerköy

İlçenin ekonomisi tarıma dayanmaktadır. Halkın yaklaşık %70'i tarımla uğraşmaktadır. Geriye kalan nüfus ise ticaret (%20) ve küçük sanayi imalatı ve tamirati (%10) ile meşgul olmaktadır. İlçenin Kırşehir iline bağlı bulunan Çiçekdağı ilçesinin yerleşim mahalleri ile iç içe girmesi, bu ilçe halkının işyerlerinin ilçede bulunması, tüm ihtiyaçlarını ilçeden temin etmeleri ve eğlence merkezlerinin de ilçede bulunması, Ankara'dan Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine giden Tren Hattının ilçemizden geçmesinden dolayı devamlı bir nüfus sirkülasyonu yaşanmaktadır.

EK-4. TR72 Bölgesi Alt Bölge Çalışması

TR72 Bölgesi Alt Bölge çalışması kapsamında yürütülen “TR72 Bölgesi İlçeler Kalkınmışlık Endeksi” çalışması Kalkınma Bakanlığı’nın sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksini belirlemede kullandığı, hem değişken azaltma hem de sıralama işlemini yapabilen, temel bileşenler analizi aracılığıyla yapılmıştır. Farklı konu başlıklarında 39 değişken kullanılmıştır. Değişkenlere ilişkin veriler, TÜİK veri tabanı ve ilgili kurumlardan elde edilmiştir. Veri setinde; demografik yapı, eğitim, sağlık, işgücü ve sanayi, tarım ve hayvancılık, mali ve yaşam kalitesi göstergeleri olmak üzere 7 farklı grupta incelemelerde bulunulmuştur.

Bölgede 47 ilçe için yapılan çalışmada, 39 farklı değişken ile ilçeler arası kalkınmışlık sıralaması yapılmış (Tablo 1), ilçeler 5 gruba ayrılmıştır. Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması çalışmasında Melikgazi ve Kocasinan ilçeleri büyükşehir ilçesi olarak adlandırılarak, TR72 Bölgesinin (Kayseri, Sivas, Yozgat) 47 ilçesi arasında 1. sırada yer almıştır. Kalkınmışlık Endeksi çalışmasına göre Kayseri ilçeleri arasından Melikgazi, Kocasinan ve Talas üst sıralarda yer alırken; Yozgat Merkez dahi ancak 5. Sırada yer alabilmiştir. TR72 Bölgesi ilçeleri arasında yüksek endekse sahip ilçeler genellikle Yozgat’ta bulunmamaktadır.

Tablo 102. İlçeler Kalkınmışlık Sıralaması

İlçe	Endeks	Kalkınmışlık Endeks Sıralaması	İlçe	Endeks	Kalkınmışlık Endeks Sıralaması
Melikgazi	3,841284238	1	Pınarbaşı	-0,2341	25
Kocasinan	2,901925099	2	Çayıralan	-0,27917	26
Sivas Merkez	2,732739916	3	Özvatan	-0,33695	27
Talas	1,58385085	4	Yenifakılı	-0,40159	28
Yozgat Merkez	1,325449833	5	Çandır	-0,43428	29
Yerköy	0,920832209	6	Yıldızeli	-0,43885	30
Divriği	0,355345786	7	Tomarza	-0,45204	31
Sorgun	0,352672154	8	Çekerek	-0,47942	32
Şarkışla	0,352506134	9	Sarıoğlan	-0,50507	33
Develi	0,259235629	10	Saraykent	-0,61303	34
Hacılar	0,245266078	11	Akkışla	-0,63303	35
Suşehri	0,111657192	12	Gölova	-0,66256	36
Boğazlıyan	0,108710039	13	Altınyayla	-0,68275	37
İncesu	0,056481134	14	Ulaş	-0,68864	38
Akdağmadeni	-0,00189693	15	Sarız	-0,70265	39
Gürün	-0,050252752	16	Felahiye	-0,70647	40
Sarıkaya	-0,056624364	17	Akıncılar	-0,71288	41
Gemerek	-0,088013557	18	İmranlı	-0,71747	42
Yahyalı	-0,125966694	19	Kadışehri	-0,7342	43
Kangal	-0,13060165	20	Hafik	-0,78442	44
Zara	-0,134984144	21	Koyulhisar	-0,83797	45
Şefaattli	-0,135974798	22	Aydıncık	-0,94669	46
Bünyan	-0,137363807	23	Doğanşar	-1,07548	47
Yeşilhisar	-0,226589113	24			

İlçe Kalkınmışlık Endeks çalışması dışında, Merkez ilçeler hariç, Bölgenin 42 ilçesinde gerçekleştirilen “İlçe Stratejik Analiz Toplantıları”nda ilçelerin öncelikli sorunları ve bunları çözmek için yapılabilecekler ile ilçelerin potansiyelleri ve potansiyelleri harekete geçirmek için önerilen faaliyetler ORAN’ın talebi üzerine ilçe kaymakamları başkanlığında kamu, özel sektör ve STK temsilcilerinden oluşturulan 10-20 kişilik odak gruplarıyla tartışılmıştır. ORAN personelinin kolaylaştırıcı rol üstlendiği toplantılarda Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinden 600’ün üzerinde katılımcı planlama sürecinde görüşlerini dile getirme imkânına sahip olmuştur. Alt bölgelerin oluşturulmasında istatistiksel analiz yöntemleri kadar, İlçe Stratejik Analiz Toplantıları, ilçe anketleri ve “Sektörel Çalışma Grubu” raporlarından elde edilen bulgular da dikkate alınmıştır. “TR72 Bölgesi Kalkınmışlık Endeksi Çalışması” ile Bölge 5 alt bölgeye ayrılmıştır. Yozgat ilçeleri için en gelişmişten (I. Alt Bölge) en az gelişmişe doğru (V. Alt Bölge) alt bölge sınıflandırması şu şekildedir:

I. Alt Bölge: -

II. Alt Bölge: Yozgat Merkez, Yerköy²³

III. Alt Bölge: Sorgun, Şefaati, Akdağmadeni, Sarıkaya, Boğazlıyan,

IV. Alt Bölge: Çekerek, Yenifakılı, Çayıralan, Çandır,

V. Alt Bölge: Kadışehri, Saraykent, Aydıncık

²³ Yerköy II. ve III. alt bölge arasında geçiş özelliği göstermektedir.

EK-4 TR72 Bölgesi İlçeler Bazında Değerlendirmeler

TR72 Bölgesinin tüm ilçeleri için öncelikli sorunlar, çözüm önerileri, çözümü üretmekten sorumlu kuruluşlar, kaynak ve fırsatların sorgulandığı ilçe anketleri, resmi yazıyla ilçe Kaymakamlıklarına uygulanmış ve gelen sonuçlar orijinal şekliyle ekte sunulmuştur.

ORTA ANADOLU KALKINMA AJANSI

YOZGAT

SOSYAL DURUM

ANALİZİ

www.oran.org.tr

KAYSERİ

Barbaros Mahallesi
Sümer Yerleşkesi
Kümeevler No:1
38080 Kocasinan / KAYSERİ
Tel: 0 (352) 352 6726

SIVAS

Akdeğirmen Mahallesi
Höllüklük Caddesi
No:39
59040 SIVAS
Tel: 0 (346) 222 0800

YOZGAT

Medrese Mahallesi
Hastane Caddesi
İş Bankası Üstü 5. Kat
66100 YOZGAT
Tel: 0 (354) 217 6726